

Töö number	2020-0038
Tellija	Antsla Vallavalitsus
Konsultant	Skepast&Puhkim OÜ Laki põik 2, 12915 Tallinn Telefon: + 372 664 5808 e-post: info@skpk.ee Registrikood: 11255795
Kuupäev	September 2021

Antsla valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)

Aruande eelnõu

Version	1 (avalikustamisele)
Kuupäev	10.09.2021
Koostanud	Mari Raidla, Kristo Kiiker, Moonika Lipping, Eike Riis
Esikaane foto	Mari Raidla
Projekti nr	2020-0038

SKEPAST&PUHKIM OÜ
Laki põik 2
12915 Tallinn
Registrikood
11255795
Tel: +372 664 5808
E-mail: info@skpk.ee
www.skpk.ee

Sisukord

Y

Kokkuvõte.....	7
1. Sissejuhatus.....	16
2. Kavandatava tegevuse sisu ja eesmärgid.....	17
2.1. ÜP sisu ja peamised eesmärgid.....	17
2.2. KSH eesmärk ja ulatus ning läbiviimise põhimõtted.....	18
2.3. Planeeringu koostamise ja KSH läbiviimise osapooled.....	19
3. Seos keskkonnakaitse eesmärkide ja asjakohaste strateegilise planeerimise dokumentidega.....	21
3.1. Seos laiemate keskkonnakaitse ja jätkusuutliku arengu eesmärkidega.....	21
3.2. Seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega.....	22
4. Eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus.....	24
5. Mõju prognoosimise meetodite (hindamismetoodika) kirjeldus.....	25
6. Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele.....	26
6.1. Natura 2000 võrgustiku alad ja nende kaitse-eesmärgid.....	27
6.2. Mõju eelhindamine Natura 2000 võrgustiku aladele.....	30
6.2.1. Võimalik mõju Karula loodusalale.....	30
6.2.2. Võimalik mõju Karula linnualale.....	32
6.2.3. Võimalik mõju Uhtjärve loodusalale.....	34
6.2.4. Võimalik mõju Pärlijõe loodusalale.....	35
6.2.5. Võimalik mõju Löödla loodusalale.....	36
6.2.6. Võimalik mõju Tagula loodusalale.....	36
6.3. Hinnang võimalikule koosmõjule.....	37
6.4. Natura eelhindamise tulemused ja järeldus.....	37
7. Hinnang kavandatava tegevusega kaasnevale keskkonnamõjule.....	38
7.1. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele.....	38
7.1.1. Mõju kaitsealadele.....	38
7.1.2. Mõju hoiualadele.....	41
7.1.3. Mõju püsielupaikadele.....	43
7.1.4. Mõju kaitsealustele liikidele ja kivististele.....	44
7.1.5. Mõju kaitstavatele looduse üksikobjektidele.....	46
7.1.6. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.....	47
7.2. Mõju vääriselupaikadele.....	49
7.3. Mõju rohevõrgustikule.....	49
7.4. Mõju taimestikule ja loomastikule.....	50

7.4.1. Kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alad.....	51
7.5. Mõju põhjaveele.....	51
7.5.1. Põhjavee kaitstus.....	52
7.6. Mõju pinnaveele.....	56
7.7. Mõju maavaradele ja maardlatele.....	59
7.8. Mõju väärtuslikule põllumajandusmaale.....	65
7.9. Mõju kultuuripärandile.....	66
7.9.1. Mõju kultuurimälestistele.....	67
7.9.1.1. Ettepanek lõpetada Tsooru mõisa pargi mälestiseks olemine.....	68
7.9.2. Mõju XX sajandi arhitektuuripärandi objektidele.....	69
7.9.3. Mõju maaehituspärandi objektidele.....	71
7.9.4. Mõju muudele kultuuriväärtuslikele objektidele.....	71
7.9.5. Mõju pärandkultuuriobjektidele.....	71
7.9.6. Mõju miljööväärtuslikele aladele.....	72
7.9.7. Mõju väärtuslikele maastikele.....	73
7.10. Mõju asustusele ja rahvastikule.....	73
7.11. Mõju sotsiaalsele taristule.....	74
7.12. Mõju ettevõtlusele.....	75
7.13. Mõju inimese tervisele ja heaolule.....	76
7.13.1. Veekogude äärsete puhkekohtade kvaliteedinõuete tagamisest.....	76
7.13.2. Mõju välisõhu seisundile.....	77
7.13.2.1. Saasteained ja lõhnahäiringud.....	77
7.13.2.2. Müra ja vibratsiooni mõju.....	80
7.13.3. Hinnang pinnaste radoonisisaldusega arvestamise vajadusele.....	84
7.13.4. Valgusreostuse vältimisest.....	87
7.14. Mõju taristule.....	87
7.14.1. Mõju teedevõrgule.....	87
7.14.2. Mõju raudteele.....	90
7.14.3. Mõju lennuväljale.....	90
7.14.4. Mõju veevarustusele ja joogivee kvaliteedile.....	91
7.14.5. Mõju kanaliseerimise lahendusele.....	92
7.14.6. Sademevee käitlussüsteem.....	95
7.14.7. Mõju soojavarustusele.....	95
7.14.8. Mõju elektrivõrgule.....	96
7.14.9. Mõju sidevõrgule.....	96
7.14.10. Mõju tuletõrje veevarustusele.....	96
7.15. Mõjudega arvestamisest taastuvenergeetika kavandamisel.....	97
7.15.1. Päikeseelektrijaamad.....	97

7.15.2. Muud taastuvenergiallikad.....	98
7.16. Hinnang jäätmemajandusele ja jäätmejaamade võrgustiku piisavusele.....	98
7.17. Üleujutusalaadega arvestamine.....	99
7.18. Hinnang ohtliku ettevõttega arvestamisele.....	101
7.19. Kliimamuutused ja nendega arvestamine tegevuste kavandamisel.....	103
8. Ülevaade alternatiivsetest arengustsenaariumidest.....	105
9. Keskkonnameetmed.....	106
9.1. Olulise ebasoodsa keskkonnamõju ennetamiseks, vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed.....	106
9.1.1. Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks ja Natura-aladega arvestamiseks.....	106
9.1.2. Meetmed põhjavee ja pinnase kaitseks.....	106
9.1.3. Meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks ning toimimise tagamiseks.....	108
9.1.4. Meetmed maardlate kasutuselevõtuks.....	109
9.1.5. Meetmed väärtuslike põllumajandusmaade kaitseks.....	109
9.1.6. Meetmed kultuuripärandi kaitseks.....	110
9.1.7. Meetmed nõuetekohase radoonitaseme tagamiseks.....	111
9.1.8. Meetmed nõuetekohase joogivee tagamiseks.....	111
9.1.9. Meetmed supluskohtade ohutuse ja veekvaliteedi tagamiseks.....	112
9.1.10. Meetmed nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamiseks.....	112
9.1.11. Meetmed valgusreostuse vältimiseks ja vähendamiseks.....	114
9.1.12. Meetmed teede ja liikluse arendamiseks.....	115
9.1.13. Meetmed veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks.....	117
9.1.14. Meetmed sademevee käitlemise arendamiseks.....	118
9.1.15. Meetmed soojarustuse arendamiseks.....	120
9.1.16. Meetmed elektri- ja sidevõrgu arendamiseks.....	120
9.1.17. Meetmed taastuvenergeetika arendamiseks.....	121
9.1.18. Meetmed jäätmekäitluse arendamiseks.....	122
9.1.19. Meetmed üleujutusalaadega arvestamiseks.....	123
9.1.20. Meetmed ohtlike ettevõtetega arvestamiseks.....	123
9.2. Planeeringu elluviimine.....	123
10. KSH läbiviimisel kasutatud materjalid.....	125

Kasutatud lühendid

DP	detailplaneering
EELIS	Eesti Looduse Infosüsteem
eRT	elektrooniline Riigi Teataja
KeHJS	keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus
KeÜS	keskkonnaseadustiku üldosa seadus
KKR	keskkonnaregister
KLIS	keskkonnalubade infosüsteem
KMH	keskkonnamõju hindamine
KOV	kohalik omavalitsus
KSH	keskkonnamõju strateegiline hindamine
LKA	looduskaitseala
LS	lähteseisukohad
MP	maakonnaplaneering
PlanS	planeerimisseadus
VTK	väljatöötamise kavatsus
ÜP	üldplaneering
VPM	väärtuslik põllumajandusmaa
LKS	looduskaitse seadus
ÜVK	ühisveevärk ja -kanalisatsioon
VeeS	veeseadus
RV	rohevõrgustik

Kokkuvõte

Antsla valla üldplaneeringu (edaspidi ÜP) koostamine ja ÜP keskkonnamõju strateegiline hindamine (edaspidi KSH) algatati Antsla Vallavolikogu 25.09.2018 otsusega nr 67.

Antsla valla ÜP koostamise eesmärgiks on haldusreformi järgse Antsla valla¹ territooriumi ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine 15 aasta perspektiivis. Üldplaneeringu koostamisel on põhifookus valla strateegiliste arengueesmärkide elluviimisel läbi ruumiliste eelduste tagamise, ennekõike ehitustingimuste ja maakasutuse määramise kaudu.

KSH eesmärk on hinnata võimalikke mõjusid keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale ning tehakse ettepanekuid soodsaima lahendusvariandi valikuks. Vajadusel pakutakse välja ebasoodsate mõjude vähendamise, leevendamise ja, põhjendatud juhul, heastamise meetmed. Oluliste negatiivsete mõjude käsitlemisega sama tähtis on planeeringu elluviimisega kaasnevate soodsate mõjude hindamine ja nende võimendamise võimaluste väljapakkimine.

KSH sisu lähtub ÜP sisust ja KSH täpsusaste vastab ÜP täpsusastmele. Olulisi mõjusid on hinnatud sellisele kaugusele, kuhu need ulatuvad (vajadusel ka väljapoole valla piire).

Alljärgnevalt on toodud kokkuvõtlik ülevaade KSH tulemustest ning olulisemad järeldused.

Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

Natura eelhindamise käigus tuvastati, et Antsla valla ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjekte ega muid rajatisi või tegevusi, mis võiksid mõjutada Karula loodusala, Karula linnuala, Uhtjärve loodusala, Lõõdla loodusala ja Pärlijõe loodusala. Seega ÜP rakendamisel puudub negatiivne mõju nimetatud Natura 2000 võrgustiku alade terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele.

ÜP rakendamisel puudub mõju ka Antsla vallaga vahetult piirnevale Tagula loodusalale, mis paikneb väljaspool Antsla valda (asub Valga vallas ja Otepää vallas).

Tulenevalt Natura eelhindamise tulemustest ei ole Antsla valla ÜP KSH koostamise raames vajalik Natura asjakohase hindamise läbiviimine.

KSH tulemused ja järeldus

- Planeeringulahendus arvestab olemasolevate ning teadaolevate projekteeritavate² **kaitstavate loodusobjektidega**. Kavandatava maakasutuse realiseerimisega ei kaasne neile olulist negatiivset keskkonnamõju. Üldplaneeringuga ei tehta ettepanekut uute loodusobjektide võtmiseks riikliku kaitse alla.

Kaitsealuseid loodusobjekte läbivate jalg- ja jalgrattatee projekteerimisel tuleb hinnata tegevusega seotud mõju olulisust alale ning vajadusel rakendada meetmeid olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks. Tuleb hinnata, kas jalg- ja jalgrattateed on võimalik rajada olemasoleva sõidutee serva ilma, et kahjustataks kaitsealust puistut (eelkõige võib probleem esineda alleede juures). Juhul, kui see ei ole võimalik, tuleb jalg- ja jalgrattatee rajada sõiduteest kaugemale, alleest välja poole, siis ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju.

Vaabina pärnaallee – üldplaneeringuga tehakse ettepanek analüüsida objekti eeldusi kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide hulka arvamiseks. Pärnaallee asub Lümatu külas. Ettepanek on põhjendatud, kuna tegemist on kohalikul tasandil ajaloolis-kultuuriliselt ja esteetiliselt väärtusliku objektiga, mis väärib sel põhjusel säilitamist. Loodusobjektide kohaliku kaitse alla võtmise menetluse algatab ja viib läbi kohalik omavalitsus looduskaitse seaduses sätestatud korras.

¹ Praegune Antsla vald moodustati 2017. aastal varasema Antsla valla ja Urvaste valla ühinemisel

² ÜP koostamisel on arvesse võetud EELIS-sse kantud projekteeritavad loodusobjektid seisuga 20.08.2021

Tsooru pargi lähedusse, Antsla – Sänna kõrvalmaantee serva, on kavandatud perspektiivne jalg- ja jalgrattatee (Tsooru asula tee). Tsooru park/Tsooru mõisa park on ühtlasi muinsuskaitsealune ehitismälestis, väiksemates piirides kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt ning osaliselt projekteeritav kaitsealune üksikobjekt (Tsooru allee). Jalg- ja jalgrattatee on kavandatud väljapoole kaitstavate alade piire, kuid tee kavandamisel ja ehitamisel tuleb arvestada kaitsealuse pargi väärtusi ning neid mitte kahjustada.

Kaitstavaid loodusobjekte võib valla territooriumile lisanduda ka pärast ÜP kehtestamist, samuti võidakse muuta kaitstavate loodusobjektide piire. ÜP alusel tegevuste kavandamisel tuleb nende elluviimise võimalikkust igal konkreetsel juhul täiendavalt analüüsida ja hinnata.

- ÜP koostamise protsessis täpsustati oluliselt **rohevõrgustiku** paiknemist Antsla vallas. Rohevõrgustiku alad viidi vastavusse kõlvikute, teede jm maastikuelementide, kaitsealuste liikide leiukohtade jm looduses esinevate objektide ja tunnuste paiknemisega. Rohevõrgustikust arvati välja ulatuslikud lagedad põllumassiivid ning laiendati võrgustikku loodusmaastike arvel. Rohevõrgustikku täiendati sinivõrgustikuga (jões, ojad, kraavid jms) ning pöörati enam tähelepanu linnalähedastele puhkealadele (käsitletakse rohevõrgustiku astmelaudadena). Rohevõrgustikust arvati välja kompaktsed tööstusalad/tootmismaad ning tihedama asustusega elamualad. Kavandatud rohevõrgustik moodustab 50,7% valla pindalast. Planeeringuga kavandatavad tegevused ei põhjusta negatiivseid mõjusid rohevõrgustiku sidususele ja toimimisele. Oluline on hoiduda raudtee ja maanteed tarastamisest vähemalt rohevõrgustikuga lõikuvates osades. Rohevõrgustiku (sh sinivõrgustiku) alal tegevuste edasisel täpsemal kavandamisel tuleb tagada rohevõrgustiku sidusus. ÜP käigus tehtud muudatused rohevõrgustiku paiknemises ja kasutustingimustes omavad positiivset mõju rohevõrgustiku toimimisele, kuna luuakse paremad eeldused eriilmeliste elupaikade sidususe säilimiseks.
 - ÜP lahenduse rakendamise mõju valla **taimestikule** ja **loomastikule** on väheoluline. ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi või tegevusi, mis põhjustaksid taimekoosluste ja loomade elupaikade olulist kadu või liigirikkuse olulist vähenemist. Minimaalsed mõjud võivad avalduda vaid lokaalselt (nt ehitusalal). Edasisel tegevuste arendamisel tuleb võimalusel vältida suuremaid raadamist nõudvaid arendusi metsaaladel, soodel ning niitudel. ÜP-ga lahendusest on välja jäetud seni realiseerimata elamu maa-alasid ning suurendatud rohevõrgustiku alasid, mis kompenseerib looduslike alade vähenemist kavandatud tootmis- jm maade osas.
 - ÜP-ga määratleti Antsla vallas kaks **kõrgendatud avaliku huviga ala** (KAH) – Antsla linna puhkemets (Kasumõts, piirneb Antsla linnaga) ja Haabsaare küla puhkemets. Tegemist on kohalike jaoks oluliste vaba aja veetmise kohtadega. KAH alade määramine võimaldab kohalikel kogukondadel lihtsamini kaasa rääkida nende riigimetsade majandamisega seotud küsimustes.
 - Antsla vallas on maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi **põhjavesi** valdavas osas looduslikult kaitstud või suhteliselt kaitstud. Hajukoormuse osas tuleb tähelepanu pöörata mürrkemikaalide, sõnniku ja väetiste kasutamise keskkonnanõuetest kinnipidamisele ning reovee kohtkäitlussüsteemide nõuetekohasusele, rekonstrueerimise vajadusele ning järelevalve tõhustamisele kohtkäitluse üle. Kui keskkonnanõuded on täidetud, siis olulist negatiivset mõju ei kaasne.
- Keskkonnamõju seisukohalt on oluline juhtida tähelepanu puurkaevu või -augu lammutamise ja konserveerimise nõuetele, sest kasutuseta ja järelevalveta puurkaev või -auk on üks põhjaveereostuse võimalikke ohuallikaid. Negatiivset mõju põhjaveele ei avaldu, kui puurkaevude, puuraukude ning salvkaevudega seotud toimingud vastavad õigusaktides kehtestatud korrale.
- Antsla valla territooriumil on üks likvideerimata **jääkreostusobjekt** – Tsooru kolhoosi õlihoidla Tsooru külas. Jääkreostuse alal ei tohi lubada arendada uusi tegevusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud. Reostuse likvideerimisel tuleb juhinduda õigusaktides sätestatud nõuetest.

- Antsla valla ÜP lahenduses väärtustatakse järvi ning nähakse ette muuhulgas paisjärvede säilitamist. Kui paisutuse jätkamine toimub vastavalt õigusaktides kehtestatud nõuetele, ei ole ette näha olulisi negatiivseid mõjusid keskkonnale ega era- ja avalikele huvidele. ÜP-ga ei kavandata tegevusi kalade rändetingimuste muutmiseks paisude juures. Kalade rändetingimuste tagamise vajaduse ja võimalike lahenduste (kalapääsud) leidmise osas tuleb riigiasutustel ja kohalikul omavalitsusel teha koostööd.
- **Pinnaveekogudega** seotud piirangud tulenevad peamiselt looduskaitseseadusest, veeseadusest ja keskkonnaseadustiku üldosa seadusest. Tegevuste edasisel kavandamisel tuleb järgida õigusaktides sätestatud piiranguid ja tingimusi. Seda tehes olulist negatiivset mõju pinnaveekogudele eeldada ei ole. Veekogude kaldatsoonis toimuvad arendustegevused ja veekogu kasutamine ei tohi halvendada veekogude keskkonnaseisundit.

ÜP-ga jääb kehtima Antsla linnas Veski tn 53 kinnistu detailplaneeringu alusel kehtestatud ehituskeeluvööndi vähendamine Lambahanna oja ja Nässmöisa järve kaldal. Täiendavaid ehituskeeluvööndi ettepanekuid ÜP-ga ei tehta.

ÜP-ga kavandatav tegevus ei sea takistusi pinna- ja põhjaveekogumite eesmärkide täitmisele. Pinna- ja põhjaveekogumite hea seisundi säilitamise vahendiks on toimiv kontroll. Pinnaveekogumite mittehea seisundi põhjustega tuleb tegeleda lähtuvalt veemajanduskava meetmeprogrammis ette nähtud meetmetest.

ÜP-s on seatud tingimused avalikult kasutatavas veekogus kaldaga püsivalt ühendatud või funktsionaalselt seotud ehitiste rajamisele. Oluline on mitte takistada kallasrajal liikumist ning piirata veekoguäärse puhkekoha kasutamist. Tingimustega arvestamisel ei avaldu olulist mõju keskkonnale.

ÜP lahendus arvestab teadaolevate allikate asukohtade ja nende veekaitsevööndi ulatusega, sinna maakasutuse muudatusi ei kavandata, seega olulisi mõjusid ei avaldu.

- ÜP-ga on kavandatud maakasutuse muudatusi **maaparandussüsteemidega** hõlmatud aladel. Kuivendatud maa-alade kasutamisel tuleb tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine. Tingimused maaparandussüsteemide alal on välja toodud ÜP seletuskirjas. Seatud tingimused tagavad maaparandussüsteemide toimimise.
- ÜP lahendusega ei kavandata **maardlatele** ning nende lähedusse muudatusi maakasutuses, mis halvendaks maavara kaevandamisväärsena säilimist või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda.

Kaevandamise põhilisemateks eeldusteks ja tingimusteks seoses asustusega on müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine/tagamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et see on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud.

Kaevandamisel tuleb avaldada võimalikult minimaalselt mõju olemasoleva maastiku ilmele, põhja- ja pinnaveele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule ja põllumajanduslikule kasutusele. Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastada. Kaevandatud maa korrastamisel tuleb tagada, et maa sobiks ümbritsevasse maastikku ega kujutaks ohtu seal liikuvatele inimestele ja loomadele.

- **Põllumajandus** on Antsla vallas oluline majandusharu nii ettevõtlusvaldkonnana kui ka maastikupildi kujundajana. Seetõttu peab väärtuslikul põllumajandusmaal jätkuma põllumajanduslik maakasutus (eelkõige toidutootmine) ning selle väärtus ei tohi ajas kahaneda. ÜP tingimuste rakendamisel säilib väärtusliku põllumajandusmaa jätkusuutlik kasutamine.
- ÜP lahendus võtab arvesse ja väärtustab **kultuuriväärtuslikku keskkonda** laiemalt ning loob võimalused selle säilimiseks. ÜP-s on määratletud vaatekohad olulistele maamärkidele (sageli on

tegemist kultuurimälestistega), mis võimaldab säilitada mälestiste vaadeldavuse ning säilitada traditsioonist maastikupilti olulistes kohtades.

ÜP lahendus võtab arvesse ja väärtustab valla territooriumil paiknevaid XX sajandi arhitektuuripärandi-, maaehituspärandi- ja pärandkultuuriobjekte ning muid väärtuslikke kultuuriobjekte. Eeltoodud väärtused koos ÜP kaardile kantud Kanepi-Antsla-Lüllemäe kultuuriteega võimaldavad valla kultuurilist pärandit paremini eksponeerida ning loovad piirkonnale täiendavat turismipotentsiaali.

ÜP-ga tehakse ettepanek arvata muinsuskaitse alt välja ehitismälestis "Tsooru mõisa park". Ettepanek on põhjendatud, kuna park on osaliselt kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võetud ning allee osa soovitakse võtta riikliku looduskaitse alla üksikobjektina (projekteeritav loodusobjekt PLO1000758). Kaitse alt välja jääv pargiosa ei ole suuresti säilinud. Mälestiseks olemise lõpetamine toimub muinsuskaitseseaduses sätestatud korras, millest tuleb KOV-il juhinduda.

Üldplaneeringus ei määratleta miljööväärtuslikke alasid, kuna Võru maakonnaplaneeringus määratletud miljööväärtuslikel hoonestusaladel puuduvad sellised tunnused, mille põhjal (ja säilitamiseks) oleks võimalik seada arhitektuurilisi tingimusi uushoonestusele. Oluline on, et valdav osa miljööväärtust omavatest hoonestatud aladest kuulub väärtuslike maastike koosseisu, kus traditsioonilise ilmega küla- või mõisamaastike säilimine on tagatud läbi väärtuslike maastike kaitsetingimuste. Karula rahvuspargi maastikumiljööd säilitatakse lisaks kaitse-eeskirja alusel.

Üldplaneeringuga täpsustatakse väärtuslike maastike piire, et tõsta veelgi paremini esile piirkondade omapära ning iseloomulikke väärtusi. Olulise täiendusena hõlmatakse Karula-Kaika väärtusliku maastiku hulka kogu Antsla valda jääv Karula kõrgustik, sealhulgas Rimmi kõrgustikuala. ÜP-ga seatud tingimused loovad eeldused traditsioonilise asustusstruktuuri ja maastikumustri säilitamiseks.

- ÜP mõju **asustusele ja rahvastikule** on eeldatavasti positiivne. Maakasutuse korrastamine ja perspektiivse maakasutuse juhtotstarvete määramine annab maaomanikele ja elanikele kindlustunde. Elukeskkonna atraktiivsuse tõstmine asustusstruktuuri ja looduskeskkonna väärtustamise ning sotsiaalse taristu arendamise kaudu avaldab kaudset positiivset mõju ka varale.
- ÜP rakendamise mõju **sotsiaalse taristu** arendamiseks on positiivne, sest võimaldab paindlikke lahendusi ja vajalikke tingimusi sotsiaalsete objektide kavandamiseks. Antsla linnas tugevdatakse linnalisi väärtusi ning atraktiivsust, luuakse eeldused linna kompaktsemaks muutmiseks läbi elamualade tihendamise. Lisaks parandatakse Antsla linnale ligipääsu jalg- ja jalgrattateede võrgustiku planeerimisega.
- ÜP mõju **ettevõtlusele** on positiivne, kuna ÜP lahendus toetab tootmistegevust, aidates kaasa selle arengule läbi maakasutuse ja taristu kavandamise. ÜP käsitleb prioriteetsete aladena Kobela (Kobela alevikus), Taberlaane (Kobela II, Taberlaane külas) ja Wermo tööstusala (Antsla linnas). Seatud tingimused pakuvad paindlikke võimalusi ettevõtluse arendamiseks, mis aitavad luua valda töökohti ja tuua piirkonda elanikke juurde.
- ÜP-s on käsitletud **veekogude äärsed puhkekohad**. Kui omavalitsus peab vajalikuks puhkekohas avada supluskoht, siis peab see vastama sotsiaalministri 03.10.2019 määruse nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale“ nõuetele, mille täitmisel ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju.
- Olemasolevate teadmiste põhjal ei ole koostatava ÜP rakendamisega näha olulist negatiivset mõju Antsla valla **välisõhu kvaliteedile**. Saasteainete ja lõhnaainete välisõhku heitmine on reeglina seotud tootmistegevuse ja transpordiga. Antsla vallas ei ole ettevõtteid, kelle tegevus põhjustaks olulisi välisõhuga seotud häiringuid (enamasti on see keskkonnalubadega reguleeritud) ning uusi konkreetseid ettevõtteid ÜP-ga ei kavandata. Välisõhu kvaliteeti võivad tulevikus mõjutada uued

tootmisettevõtted ja rajatavad taristuobjektid või olemasolevate arenduste laiendused. Iga uue arenduse korral, millega kaasneb saasteainete välisõhku heitmine ja/või lõhnaaine levik välisõhus, tuleb enne tegevuse lubamise üle otsustamist juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Arenduste kavandamisel, sh asukohavalikul, tuleb lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest.

Põllumajandustegevuse kavandamisel tuleb arvestada, et loomakasvatusest pärinevat lõhnaäiringut täielikult välistada ei saa. Paljudele keskkonnahäiringutele laieneb ka tulumiskohustus.

- Antsla vallas puuduvad olulised paiged **tööstusmüra ja -vibratsiooni** allikad, samuti ei ole olulist häiringut põhjustavat liiklusrum. Müraolukorda võivad mõjutada tulevikus laiendatavad või rajatavad tööstusettevõtted.

ÜP-ga konkreetseid kätisi ega tegevusi ei kavandata. Iga uue arenduse korral tuleb anda juhtumipõhiselt hinnang müra ja vibratsiooni mõju olulisusele (sh koostoimes teiste müraallikatega). Järgida tuleb ÜP-ga seatud juhtotstarbe kohaseid mürakategooriaid. Müratekitava tegevuse kavandamisel tuleb vajadusel rakendada leevendusmeetmeid. Üldjuhul ei tohi lubada uute müratundlike objektide ja alade rajamist olemasolevate tootmisalade ja mäeeraldiste kõrvale, suurema liiklussagedusega teede kaitsevööndisse ning olemasolevatele raudteede lähedusse (hajaasustuses lähemale kui 200 m, tiheasustuses lähemale kui 100 m). Seda võib lubada vaid juhul, kuid suudetakse tagada nendel aladel müra vastavus normtasemetele.

ÜP lahenduse järgi paikneb Kobela tööstusala kõrvuti puhke- ja loodusliku maa-alaga, mis kuulub I mürakategooriasse ehk tegemist on vaikse alaga. Kuigi juhtotstarvete määramisel on lähtutud olemasolevast maakasutusest, siis ÜP-ga juhtotstarbe määramisega tekivad uued müratundlikud alad (antud juhul on tegemist puhke- ja loodusliku maa-ala laiendusega), kus kehtivad määrusekohased müra normtasemed. Olulise keskkonnamõju ära hoidmiseks ei tohi tööstusalale lubada selliseid tegevusi, mille juures ei suudeta tagada müranormide täitmist kõrval asuva puhke- ja loodusliku maa-ala juures.

- Valdaval osal Antsla valla territooriumist on **pinnase radoonirisk** kõrge (üle 50 kBq/m³), seejuures jäävad kõik Antsla valla tihedamalt asustatud külad ja asulad kõrge radooniriskiga alale. Kõrge radooniriskiga piirkondades (ja nendega piirnevatel normaalse radooniriskiga aladel) tuleb enne elamute ja avalike hoonete kavandamisest (hooned, kus inimesed viibivad pikemat aega järjest, nt lasteaiad ja koolid) teha pinnase radoonitaseme mõõtmised ning vajadusel rakendada meetmeid hoone siseõhu radoonisisalduse vähendamiseks.
- **Välisvalgustus** tuleb kavandada selliselt, et see täidab oma eesmärgi ning reostab võimalikult vähe keskkonda. Valgustuslahenduste väljatöötamisel tuleb rakendada vastavat kaasaegset oskusteavet, et vältida ülevalgustamist ja vähesäästlike süsteemide rakendamist, siis on mõju keskkonnale väheoluline.
- Valla **sõiduteede võrgustik** on suures plaanis välja kujunenud. ÜP-ga nähakse ette üksikud väiksemad teelõigud kohtadesse, kus liiklemisvõimalused vajavad parandamist. Üldine eesmärk on sõiduteede seisukorra parendamine nende mustkatte alla viimisega. ÜP-ga ei kavandata selliseid muudatusi maakasutuses, millega kaasneks oluline liikluskoormuse kasv ning halveneks olemasolevate teede olukord.

ÜP-ga on kavandatud **jalg- ja jalgrattateede** võrgustiku laiendamine Antsla linna lähialal (kuni 10 km raadiuses) ning lokaalse võrgustiku loomine Kuldre, Uue-Antsla ja Vana-Antsla vahel ning Tsooru külas. Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku arendamisel on otsene positiivne mõju töökohtade ja teenuste kättesaadavusele, liiklusohutuse tagamisele ning säästva liikumise edendamisele. Paranevad erinevate vanusegruppide liikumisvõimalused ning suurenevad piirkondade arenguvõimalused.

- Olemasoleval Valga-Võru-Koidula **raudteel** toimub ainult kaubavedu, kuid ÜP-ga on säilitatud võimalused reisirongiliikluse taastamiseks, sh on säilitatud võimalused Anne ja Antsla endiste raudteepeatuste taas kasutuselevõtuks ning leitud uus perspektiivne asukoht Vaabina raudteepeatusele.
- ÜP-ga säilitatakse Lusti külas asuv **väikelennuväli** ning ÜP-s arvestatakse selle piirangupinda. ÜP-ga ei kavandata arendustegevusi lennuväljaga seoses, olemasolev hobilennuväli säilitatakse, kuna see võimaldab elavdada piirkonna majandust.
- Uute elamute, ärialade ja tootmishoonete liitmine **ühisveevärgi ja -kanalisatsioonivõrguga** on kohustuslik, kui ala asub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni piirkonnas. Hõreda asustuse tõttu ei ole enamikes valla piirkondades ühisveevärgi rajamine majanduslikult põhjendatud. Joogiveeallikana kasutatav salv- ja puurkaev peavad olema nõuetekohaselt rajatud ja hooldatud. Soovituslik on uusi salvkaeve joogiveeallikana üldjuhul mitte rajada, kuna need on reostustundlikud;
- ÜP-ga kavandatud tegevus ei avalda negatiivset mõju elanike **joogivee** kvaliteedile, kui tegevuste käigus järgitakse veekaitsenõudeid, sh välditakse pinnase- ja põhjaveereostuse tekkimist ning reostuse tekkimisel likvideeritakse see operatiivselt ja asjatundlikult. Oluline on jääkreostusobjekti likvideerimine. Põllumajandusaladel on oluline väetamise ja sõnnikulaotamise nõuetest kinnipidamine.
- Antsla vallas on **põhjaveevarud** kinnitamata, sest põhjaveevõtt on alla 500 m³ ööpäevas. ÜP-ga ei kavandata tegevusi, millega kaasneks veevõtu oluline suurenemine. Üldpõhimõtte kohaselt peavad tööstusettevõtted (v.a nt toiduainetetööstus jms) tehnoloogilise vee allikana kasutama pinnavett. Põhjavee paikse liigvähendamise probleem võib üles kerkida vaid karjäärade piirkondades. ÜP rakendamiseiga seoses ei ole Antsla vallas ohtu põhjaveevaru vähenemiseks ning joogivee varustuskindlus on tagatud;
- Antsla vallas on moodustatud kuus **reoveekogumisala**. ÜP-ga ei kavandata muudatusi reoveekogumisalade piirides. ÜVK arendamise kavast lähtudes on ÜP-ga kavandatud ühisveevärgi ja kanalisatsioonirajatiste rekonstrueerimist. Olulise muudatusena on kavas Vana-Antsla, Kraavi ja Uue-Antsla reoveed suunata Antsla linna reoveepuhastisse, millega tagatakse nõuetekohane reoveepuhastus nende asulate elanikele;
- Vähendada tuleb **sademevee** kiiret jõudmist kanalisatsiooni, selleks tuleb rakendada keskkonnasäästlikke lahendusi – immutamist, kasutamist (nt kastmisveena) ja äravoolu ühtlustamist. Piirata tuleb kokku kogutava sademevee hulka ning selleks hoiduda kõvakattega, vett mitte läbilaskvate pindade rajamisest. Sademevee ärajuhtimisel on oluline jälgendada looduslikke protsesse ning kasutada maastikukujunduslikke lahendusi. Oluline on eemaldada võimalikud saasteained nende tekkekohas.
- **Soojavarustuse** valdkonnas on ÜP kaardile kantud perspektiivne kaugküttepiirkonna maa-ala Antsla linnas. Tähelepanu tuleb pöörata hoonete energiatõhususele ning eelistada taastavaid soojusallikaid.
- ÜP-ga on kavandatud tegevused **elektrivõrgu** arendamiseks, millega paraneb elektri varustuskindlus.
- **Side** valdkonnas on oluline tagada kogu vallas juurdepääs lairibavõrgule, et säilitada konkurentsivõime ka maapiirkondades.
- ÜP lahendus seab tingimused **tuletõrje veevarustuse** tagamiseks. Kaardile on kantud olemasolevad ja perspektiivsed veevõtukohad.
- ÜP-ga ei kavandata **tuuleenergeetika** arendamiseks potentsiaalselt sobivaid alasid, kuna käesoleval ajal on välistatud tuuleparkide rajamine seoses Otepää vallas asuva Tõikamäe radari riigikaitseliste piirangutega.

- **Päikeseelektrijaamade** kavandamisel tuleb analüüsida, kas lähikonnas on olemas sobivad elektrivõrguga liitumise võimalused ning millised on võimalikud visuaalsed mõjud maastikele ja vaadetele. Üldplaneeringuga nähakse ette tingimused üle 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaamade arendamiseks. Väiksema, kui 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaamad (mikrotootmine) paigaldatakse enamasti õuealale olemasoleva hoonestuse lähedusse (sageli hoone katusele või seintele) ning liitutakse reeglina olemasolevasse elektriliitumisse. Kuni 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaama rajamine toimub projekteerimistingimuste alusel, kus kohalikul omavalitsusel on võimalus seada tingimusi nt päikeseelektrijaama täpsema asukoha või selle paigutuse osas. Seetõttu puudub vajadus täiendavate tingimuste seadmiseks ÜP raames. Muude taastuvenergiaallikate rakendamine eeldab põhjalikku tehnilist ja majanduslikku objektipõhist analüüsi.
- Üldplaneeringuga uusi **jäätmejaamu** ega **kompostimisväljakuid** ei kavandata, kuna vald on seisukohal, et olemasolevad rajatised suudavad elanikkonna ära teenindada. ÜP-s on seatud tingimused jäätmemajanduse tagamiseks, mille põhieesmärk on jäätmetekke vähendamine, jäätmete taaskasutamine ja liigiti kogumine, jäätmete keskkonnohutu kõrvaldamine ja ohtlike jäätmete eraldi kogumine.
- Antsla vallas on ÜP-ga määratud Mustjõe jõe **üleujutusala**. Üldplaneeringuga ei ole üleujutusale kavandatud maakasutust, mis võiks saada üleujutusest ohustatud. Lubatud on vaid lamminiidu hooldamiseks vajalike ehitiste rajamine (nt küün). Üleujutusala ei ole hoonestust, kuid seda läbib kolm riigiteed – Sänna-Luhametsa-Tsooru kõrvalmaantee, Antsla-Sänna kõrvalmaantee ning Tsooru-Kangsti kõrvalmaantee, mille rekonstrueerimisel ning uute objektide kavandamisel tuleb arvestada võimaliku üleujutusohuga.
- Antsla vallas on üks **ohtlik ettevõtte** - Arctic Orbiit OÜ pürotehnika ladu Tsooru külas. ÜP-s on arvestatud ohtliku ettevõtte paiknemisega ning selle ohualasse ei ole kavandatud maakasutuse muudatusi.
- ÜP-s on arvesse võetud **kliimamuutuste** võimalikke mõjusid. ÜP-s on antud asjakohased suunised maaparandussüsteemide toimimise, sademevee ärajuhtimise, ehitiste projekteerimise, üleujutusohuga alade ning päästevõimekuse (tulekustutus veevõtukohtade/hüdrantide) osas, mis aitavad kaasa kliimamuutuste mõjuga kohanemisele Antsla vallas.

Kokkuvõtvalt selgus mõju hindamise tulemusena, et kui ruumiotsuste tegemisel ning tegevuste kavandamisel ja elluviimisel järgitakse ÜP-s seatud maakasutus- ja ehitistingimusi ning KSH aruandes toodud keskkonnameetmeid, siis ei too ÜP kohase maakasutuse rakendamine eeldatavalt kaasa olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid.

Põhimõttelisi terviklikke alternatiivseid arengustsenaariume ÜP koostamise käigus ei tekkinud. Kaaluti erinevaid lahendusi maakasutuse ja ehitistingimuste osas, sh asukohapõhiseid alternatiivseid võimalusi, kuid nende näol ei ole tegemist alternatiivsete arengustsenaariumidega KeHJS § 40 mõistes.

Ruumiline planeerimine loob eeldused valla arendamiseks kokkulepitud raamides ja tingimustel, kuid ressursid tegevuse elluviimiseks tuleb leida tuginedes ÜP-le, asjakohastele arengudokumentidele ning poliitilistele kokkulepetele. Maakasutuse juhtotstarbe ja maakasutustingimuste määratlemise kaudu on ÜP arengukavade, tegevusplaanide jt dokumentide kõrval üks alusdokumente valla arengu soodustamiseks ja suunamiseks.

Leevendusmeetmed

Ptk-s 9.1 on esitatud meetmed ja suunised edasise tegevuse kavandamiseks, et ära hoida olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist. Olulise ebasoodsa keskkonnamõju ennetamiseks, vältimiseks ja leevendamiseks on meetmed kavandatud järgmistes valdkondades:

- kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks ja Natura-aladega arvestamiseks;

- põhjavee ja pinnase kaitseks;
- pinnaveekogude kaitseks ja toimimise tagamiseks;
- maardlate kasutuselevõtuks;
- väärtuslike põllumajandusmaade kaitseks;
- kultuuripärandi kaitseks;
- nõuetekohase radoonitaseme tagamiseks;
- nõuetekohase joogivee tagamiseks;
- supluskohtade ohutuse ja veekvaliteedi tagamiseks;
- nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamiseks;
- valgusreostuse vältimiseks ja vähendamiseks;
- teede ja liikluse arendamiseks;
- veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks;
- sademevee ärajuhtimise arendamiseks;
- soojavarustuse arendamiseks;
- elektri- ja sidevõrgu arendamiseks;
- taastuenergeetika arendamiseks;
- jäätmekäitluse arendamiseks;
- üleujutustega arvestamiseks;
- ohtlike ettevõtetega arvestamiseks;
- kliimamuutustega arvestamiseks.

Planeeringu elluviimine ja seire

ÜP lahenduse koostamisega samaaegselt teostati planeeringule keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Hindamise tulemused on integreeritud üldplaneeringusse. Kuna olulist negatiivset keskkonnamõju planeeringu elluviimisega ei kaasne, siis ei määra KSH täiendavat seiret.

Üldplaneeringu ajakohasuse hindamiseks toimub regulaarne kehtestatud planeeringute ülevaatamine vastavalt planeerimisseadusele

1. Sissejuhatus

Käesolev KHS aruanne on koostatud haldusreformi järgse Antsla valla üldplaneeringule. Tänapäevane Antsla vald moodustati 2017. aasta oktoobris toimunud kohalike omavalitsuste volikogude korraliste valimiste tulemusena Antsla ja Urvaste valdade ühinemisel.

Antsla valla üldplaneeringu (edaspidi ÜP) koostamine ja ÜP keskkonnamõju strateegiline hindamine (edaspidi KSH) algatati Antsla Vallavolikogu 25.09.2018 otsusega nr 67.

KSH eesmärgiks on arvestada laiemalt erinevaid keskkonnast tulenevaid kaalutlusi Antsla valla ÜP koostamisel ja kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ning jätkusuutlik areng. KSH toetab ÜP lahendust ning minimeerib võimalused arenduseks, millega kaasneb oluline ebasoodne mõju keskkonnale.

KSH käsitluselaks on ÜP planeeringuala ehk kogu Antsla valla territoorium. Vajadusel, sõltuvalt eeldatavalt mõjutatavast keskkonnaelemendist ja mõju ulatusest, on arvestatud keskkonnamõju hindamisel ka ala väljaspool planeeringuala. KSH täpsusaste vastab ÜP täpsusastmele. KSH-s keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida.

KSH läbiviimise aluseks on ÜP lähteseisukohtades (LS) ja KSH väljatöötamiskavatsuses (VTK) esitatud teave (vt ÜP lisadest). ÜP LS ja KSH VTK koos esitatud ettepanekutega on avalikustatud ÜP koostamise korraldaja (Antsla Vallavalitsuse) veebilehel³.

ÜP LS ja KSH VTK dokumendi lisaks olev Antsla valla ÜP-ga kavandatava tegevusega eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus on põhiosas kajastatud seisuga juuni 2020. Muutunud asjaolusid on arvestatud ning olulisemad muudatused välja toodud ÜP seletuskirjas ja KSH aruandes.

KSH aruande koostamisel on lähtutud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) §-st 40.

Kontaktisikud:

- ÜP ja KSH koostamise korraldaja: Ester Hommik, Antsla Vallavalitsus, e-post: ester@antsla.ee, tel: 554 0530;
- ÜP koostamise konsultant: Anni Konsap, Skepast&Puhkim OÜ; e-post: anni.konsap@skpk.ee;
- KSH juhtekspert: Eike Riis, Skepast&Puhkim OÜ; e-post: eike.riis@skpk.ee.

³ Antsla valla koduleht, vt: <https://antsla.kovtp.ee/uldplaneering>

2. Kavandatava tegevuse sisu ja eesmärgid

2.1. ÜP sisu ja peamised eesmärgid

Üldplaneering on üks kohaliku omavalitsuse arengu suunamise alusdokumente. Antsla valla üldplaneeringuga määratakse ruumilise arengu eesmärgid järgmiseks 15 aastaks ja tegevused, mille kaudu neid eesmärke ellu viiakse. Üldplaneeringus saavutatud kokkulepped ja seatud tingimused on aluseks kohaliku omavalitsuse ruumiotsustele ning elanike ja ettevõtete tegevusele.

Antsla valla visiooniks on olla mitmekesise elukeskkonnaga, arenenud ettevõtlusega ja teiste Lõuna-Eesti keskustega hästi ühendatud omavalitsus. Inimsõbraliku ruumi Antsla vallas loovad looduslähedane keskkond, head töövõimalused ja hästi sidustatud asulate võrgustik.

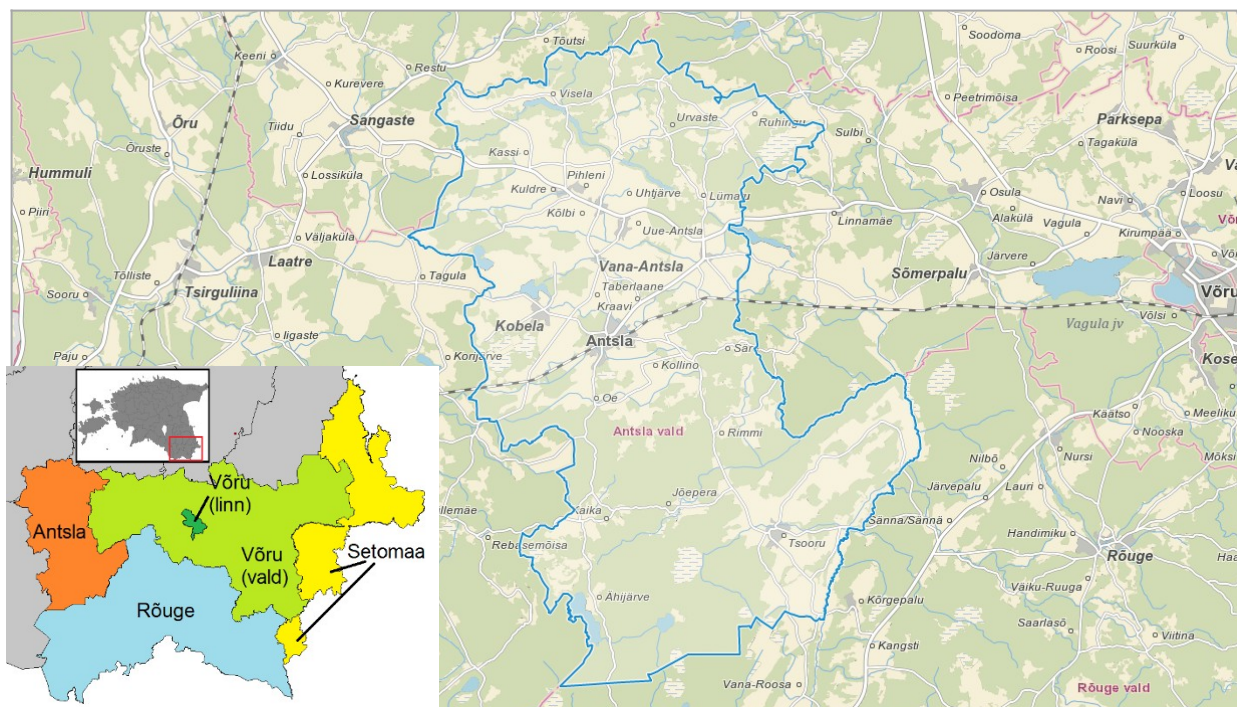
Tulenevalt Antsla valla ruumilistest vajadustest on ÜP koostamise peamised suunad järgmised:

- Antsla linna arendamine piirkondliku keskusena, kus on kvaliteetsed teenused, kaasaegne avalik ruum ning mitmekesised töökohad;
- kaasaegse ja toimiva taristu ning heade ühenduste arendamine tagamaks head elukeskkonda kõigis valla piirkondades;
- ettevõtluse arengu toetamine läbi olemasolevate ja kavandatavate äri- ja tootmispiirkondade maakasutus- ja ehitustingimuste määratlemise;
- kohaliku pärandi - Tamme-Lauri tamm, Karula rahvuspark, Pokumaa jms - väärtustamine ning kasutamine piirkonna arengu hüvanguks.

Planeeringuala paiknemine

Planeeringuala hõlmab kogu Antsla valla territooriumi. Antsla vald paikneb Lõuna-Eestis, jäädes Võru maakonna lääneosasse.

Antsla vallas on üks vallasisene linn, kaks alevikku (Kobela ja Vana-Antsla) ning 38 küla. Valla pindala on 410 km². Vald piirneb Otepää ja Valga valdadega (Valgamaal), Kanepi vallaga (Põlvamaal), Võru ja Rõuge valdadega (Võrumaal, vt Joonis 1).

Joonis 1. Antsla valla asend^{4 5}

2.2. KSH eesmärk ja ulatus ning läbiviimise põhimõtted

KSH eesmärgiks on hinnata võimalikke olulisi mõjusid keskkonnale, mis võivad kaasneda koostatava ÜP rakendamisega ning vajadusel teha ettepanekuid soodsaima lahendusvariandi valikuks ja leevendusmeetmete rakendamiseks. KSH peab toetama ÜP lahendust ning minimeerima võimalused arenduseks, millega kaasneb oluline ebasoodne mõju keskkonnale.

KSH käsitusala hõlmab vähemalt kogu Antsla valla territooriumi (mis on ühtlasi ÜP planeeringuala) ning vajadusel, sõltuvalt eeldatavalt mõjutatavast keskkonnaelemendist, ka ala väljaspool valda. See tähendab, et olulisi mõjusid hinnatakse sellisele kaugusele, kuhu need ulatuvad. Mõjuala ulatus selgub KSH tulemusena.

KSH käigus kirjeldatakse, analüüsitakse ja hinnatakse ÜP lahenduse elluviimisega kaasneda võivaid olulisi mõjusid looduskeskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale. KSH sisu lähtub planeeringu iseloomust ja sisust. KSH täpsusaste vastab planeeringu täpsusastmele. KSH läbiviimisel keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida.

KSH viiakse läbi tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) §-le 40.

KSH läbiviimisel lähtutakse ÜP LS ja KSH VTK-s (vt ÜP lisadest) esitatud teabest, st VTK on aluseks KSH aruande koostamisele⁶. ÜP LS ja KSH VTK dokumendis on antud ülevaade KSH ulatusest, põhimõtetest, protsessist, avalikkuse kaasamisest ja ajakavast. Lisaks on käsitletud ÜP elluviimisega eeldatavalt kaasneda võiva olulise keskkonnamõju valdkonnad (vt ka ptk 5 – hindamismetoodika kirjeldus). KSH aruande koostamise aluseks on ka **eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus** (vt ÜP lisadest ÜP LS ja KSH VTK), mis käsitleb hindamiseks vajalikke lähteandmeid ja teemasid.

⁴ Maa-ameti kaardirakendus, 2021

⁵ Flying Saucer – Üleslaadija oma töö, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=63864623>

⁶ KSH VTK on avalikustatud ÜP koostamise korraldaja veebilehel

KSH aruande eelnõu kohta avalikul väljapanekul laekunud ettepanekud, küsimused ja vastuväited, avaliku arutelu protokoll ning KSH aruande eelnõu kohta laekunud kooskõlastused ja arvamusd on lisatud ÜP materjalide juurde. Kuna KSH aruanne on ÜP lahutamatuks osaks, siis KSH dokumenti neid ei dubleerita.

2.3. Planeeringu koostamise ja KSH läbiviimise osapooled

Antsla valla ÜP ja KSH aruanne on koostatud Antsla Vallavalitsuse ning Skepast&Puhkim OÜ ja Consultare OÜ konsultantide koostöös.

Antsla valla ÜP koostamise ja KSH osapooled vt Tabel 1.

Tabel 1. Antsla valla ÜP koostamise ja KSH osapooled

Osapool	Asutus/ Institutsioon	Kontaktisik	Kontaktandmed
Otsustaja	Antsla Vallavolikogu	-	F. R. Kreutzwaldi 1, 66403 Antsla linn
ÜP ja KSH koostamise korraldaja ⁷	Antsla Vallavalitsus	Ester Hommik, maa- ja planeeringute spetsialist	F. R. Kreutzwaldi 1, 66403 Antsla linn mob: 554 0530 e-post: ester@antsla.ee
ÜP koostamise konsultant	Skepast&Puhkim OÜ	Anni Konsap, projektijuht ja planeerija	Laki põik 2, 12915 Tallinn e-post: anni.konsap@skpk.ee mob: 5345 3687
KSH läbiviija	Skepast&Puhkim OÜ	Eike Riis, KSH juhtekspert	Laki põik 2, 12915 Tallinn e-post: eike.riis@skpk.ee mob: 501 1548
ÜP heakskiitja	Rahandus- ministeerium	-	Suur-Ameerika 1, Tallinn 10122 info@rahandusministeerium.ee

Skepast&Puhkim OÜ ja Consultare OÜ ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma koosseis vt Tabel 2.

Tabel 2. Skepast&Puhkim OÜ ja Consultare OÜ ÜP koostamise töörühm ja KSH eksperdirühm

Nimi, eriala	Valdkonnad / teemad
ÜP koostamise töörühm	
Anni Konsap, BSc geograafia, MA õigusteadus	Projektijuht ja planeerija
Sander Lõuk, MSc inimgeograafia ja regionaalplaneerimine	Planeerija ja GIS-spetsialist
Agne Peetersoo (Consultare OÜ), MSc geograafia	Planeerija
Kristo Kiiker (Consultare OÜ), MSc geograafia, MBA majandus	Planeerija

⁷ Sh otsusetegija KSH väljatöötamise kavatsuse ja KSH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise osas

Nimi, eriala	Valdkonnad / teemad
KSH eksperdirühm	
Eike Riis, KSH juhtekspert MSc bioloogia	KSH juhtekspert, ekspertide töö koordineerimine
Moonika Lipping, keskkonnaspetsialist, BSc keskkonnakaitse, MA kommunikatsioonijuhtimine	KSH aruande koostamise projektijuht
Mari Raidla (Consultare OÜ), MSc maastikukaitse ja - hooldus	KSH aruande koostamine, valdkonnad: looduskeskkond, looduskaitse, Natura 2000 võrgustiku alad, rohevõrgustik, elustiku ja ökoloogiaga seotud teemad, maavarad ja maardlad, väärtuslikud põllumajandusmaad, jäätmemajandus, keskkonnohtlikud objektid, taastuvenergeetika, pinna- ja põhjavesi, inimese tervis, sotsiaal-majanduslikud mõjud
Kristo Kiiker (Consultare OÜ), MSc geograafia, MBA majandus	KSH aruande koostamine, valdkonnad: maavarad ja maardlad, väärtuslikud põllumajandusmaad, keskkonnohtlikud objektid, taastuvenergeetika, pinna- ja põhjavesi, inimese tervis, sotsiaal-majanduslikud mõjud

KSH juhtekspert Eike Riis vastab keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus § 34 lg 4 sätestatud nõuetele. Juhtekspert Eike Riis on Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu (KeMÜ) ⁸ liige ning lähtuvalt ühingu põhikirjast järgib oma töös keskkonnamõju hindaja head tava⁹. Anni Konsap ja Agne Peetersoo on Eesti Planeerijate Ühingu liikmed.

⁸ KeMÜ on keskkonnamõju hindamisega tegelevate isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärk on keskkonnamõju hindamise (nii KMH kui ka KSH) süsteemi parendamine Eestis ja rahvusvaheliselt.

⁹ <http://www.eaia.eu/kemu/heatava>

3. Seos keskkonnakaitse eesmärkide ja asjakohaste strateegilise planeerimise dokumentidega

ÜP lahenduse väljatöötamisel on arvestatud asjakohastest strateegilistest dokumentidest tulenevaid põhimõtteid. Lisaks on planeeringu koostamisel arvesse võetud (PlanS §-st 11 tulenevalt) asjakohaseid ruumilist arengut mõjutavaid strateegiaid, riskianalüüse, kehtivaid planeeringuid, arengukavasid ning teisi ruumilist arengut mõjutavaid dokumente ja muud asjakohast teavet.

3.1. Seos laiemate keskkonnakaitse ja jätkusuutliku arengu eesmärkidega

Üldplaneeringu koostamise kontekstis on olulisimaks dokumendiks „**Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030**“¹⁰, millega pannakse paika Eesti keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse raamistik. Strateegia määratleb Eesti pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Antsla valla ÜP koostamisel on arvesse võetud Eesti keskkonnastrateegia põhisuundi, mille saavutamisse panustab ÜP läbi järgmiste meetmete:

- kaitstavate loodusobjektide ning loodusliku ja poolloodusliku taimkatte säilitamine;
- toimiva rohevõrgustiku tagamine;
- mitmekesise maakasutuse korraldamine (sh väärtuslike põllumajandusmaade sihtotstarbeline kasutamine);
- pinnavee ja põhjavee saastamist ära hoidva tegevuse korraldamine;
- inimese tervist säästvat ja head elukvaliteeti toetava välisruumi kujundamine;
- säästva, ohutu ja mitmekesiseid liikuvusvõimalusi pakkuva transpordivõrgustiku arendamine.

Eesti keskkonnastrateegia põhineb omakorda riiklikul strateegial „**Säästev Eesti 21**“¹¹ (edaspidi SE21), mille näol on tegemist ühiskondlikul kokkuleppega Eesti jätkusuutliku arendamise osas. Kuna strateegia on koostatud kooskõlas vastavate ülemaailmsete ja Euroopa Liidu suunisdokumentidega, siis on ka Eesti keskkonnastrateegias juba arvestatud laiemas kontekstis ja eesmärkidega.

Antsla valla ÜP koostamisel on arvesse võetud SE21 eesmärgid, mille saavutamisse panustab ÜP elu- ja ettevõtluskeskkonna parendamise ja arendamise, rekreatiivsete ressursside kasutamise soodustamise, loodusliku mitmekesisuse ning kultuurikeskkonna väärtustamise ja säilitamise kaudu.

Rahvusvahelised ja Euroopa Liidu keskkonnakaitse eesmärgid kajastuvad vastavates Eesti siseriiklikes õigusaktides, strateegiates ja arengukavades. Sellest tulenevalt on rahvusvahelisi ja Euroopa Liidu keskkonnakaitse eesmärgid ning muid keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ÜP ja selle KSH tasandil arvesse võetud ka kaudselt, läbi vastavate siseriiklike dokumentide. Siseriiklikele asjakohastele dokumentidele on viidatud vastavalt vajadusele KSH aruandes erinevate teemade juures.

3.2. Seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega

Üleriigiline planeering Eesti 2030+

¹⁰ https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/ks_loplil_riigikokku_pdf.pdf

¹¹ https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/se21_est_web_1.pdf

Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“¹² annab suunised asustusstruktuuri ja üleriigiliste võrgustike terviklikule arendamisele, arvestades sealhulgas piirkondade eripäradega. Peamine püstitatud eesmärk on tagada elamisvõimalused Eesti igas asustatud paigas. Selleks on vajalikud kvaliteetne elukeskkond, head ja mugavad liikumisvõimalused ning varustatus oluliste võrkudega.

Üleriigilises planeeringus on sõnastatud Eesti ruumilise arengu visioon, mille kohaselt seob hajalinnastunud ruum tervikuks kompaktsed linnad, eeslinnad ja traditsioonilised külad, väärtustades kõiki neid elamisviise võrdselt ühepalju. Hajalinnastunud ruumi inimsõbralikkuse ja majandusliku konkurentsivõime tagavad eeskätt looduslähedane keskkond ja hästi sidustatud asulate võrgustik. Üleriigilises planeeringus seatud visioon on võetud aluseks Antsla valla üldplaneeringu põhimõtete väljatöötamisel.

Üleriigilise planeeringu põhisuunad ja eesmärgid on: tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, head ja mugavad liikumisvõimalused, varustatus energiataristuga ning rohevõrgustiku sidusus ja maastikuväärtuste hoidmine. Üleriigilises planeeringus seatud eesmärgid on võetud ÜP koostamisel aluseks, täpsustades neid kohalikust kontekstist lähtuvalt.

Võru maakonnaplaneering 2030+

Võru maakonna ruumilise arengu visioon on järgmine: Võrumaa on atraktiivne, ajaloolist jätkuvust ja looduslähedust väärtustava ruumistruktuuriga maakond. Selgelt eristuvad siin traditsioonilised külamaastikud ning kompaktsena hoitud asulad ja linnad, mis koondavad ka mahukamat ettevõtlust ja tootmistegevust. Elanike igapäevaelu toimimine tugineb nutikate ja paindlike teenuslahenduste rakendamisel ning mugavatel ühendustel oluliste keskustega, eelkõige Võrug. Sellega on tagatud kvaliteetne elukeskkond erinevates Võrumaa piirkondades.

Maakonnaplaneeringu visioon haakub Antsla valla üldplaneeringu eesmärkidega.

Antsla valla üldplaneeringu koostamisel on lähtutud maakonnaplaneeringus antud põhimõtetest ja tingimustest, mida on täpsustatud kohalikust kontekstist lähtuvalt.

Võru maakonna arengustrateegia 2019-2035+

Võru maakonna arengustrateegia 2019-2035+ seab eesmärgiks õnnelikud ja tegusad piirkonnas toimetavad inimesed, rohkete võimalustega majanduse, kultuurilise omapära, millel baseerub kohalik identiteet ning arengut toetava taristu ja maine.

Antsla valla üldplaneering toetab neid põhimõtteid ruumiliste väljunditega.

Antsla valla arengukava 2019-2030

Antsla valla arengukava määratleb valla pikaajalised strateegilised eesmärgid ja tegevussuunad. Arengukavas seatud strateegilised eesmärgid on järgmised:

- **Tugev küla.** Antsla vallas on ilusad kodud, omanäolised kandidid, alevikud ja külad, kus on kogukonna jaoks esmavajalikud teenused ja mitmekülgsed võimalused eneseteostuseks;
- **Atraktiivne keskus.** Antsla linn on tugev keskus, kus on heal tasemel spetsialiseeritud teenused ning kaasaegne avalik ruum;
- **Kaasaegne ja toimiv taristu.** Antsla vallas on rahulik, turvaline ja looduskaunis elukeskkond, kus on kaasaegne ja toimiv taristu ning head ühendused;
- **Positiivne maine ja kuvand.** Antsla vald on ettevõtja- ja turistsõbralik piirkond. Vald on kaasav, koostegev ja avatud nii oma dele kui külastajatele.

ÜP-ga luuakse ruumilised eeldused valla arengukavas seatud strateegiliste eesmärkide täitmiseks.

¹² Üleriigiline planeering Eesti 2030+. Vabariigi Valitsuse korraldus 30.08.2012 nr 368. Kättesaadav: https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Ruumiline_planeerimine/eesti2030.pdf

4. Eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus

Eeldatavalt oluliselt mõjutatava keskkonna kirjeldus on toodud ÜP LS ja KSH VTK dokumendis, mis on aluseks nii ÜP kui ka KSH koostamisele. ÜP LS ja KSH VTK on toodud ÜP lisades. Kuna käesolev KSH aruanne on ÜP lahutamatuks osaks, siis seoses ÜP LS ja KSH VTK suure mahuga ei dubleerita seda käesolevasse dokumenti.

Eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus on põhiosas kajastatud juuni 2020 seisuga. Kirjelduse koostamisel võeti aluseks Antsla valla arengukavas aastateks 2019-2030 toodud teave, valla valdkondlikud arengukavad, riiklike andmebaaside ja registrite andmed, asjakohased Maa-ameti kaardirakendused jms (kasutatud materjalide loetelu on toodud ptk-s 11). Mõjutatava keskkonna kirjelduses on märgitud andmeallikate kasutamise ajaline seis. KSH koostamisel on arvestatud, et mõjutatava keskkonna kirjelduses toodud teave võib ajas muutuda. Muutunud asjaolusid on arvestatud ning olulisemad muudatused välja toodud ÜP seletuskirjas ja KSH aruandes.

5. Mõju prognoosimise meetodite (hindamismetoodika) kirjeldus

ÜP koostamise käigus on hinnatud eeldatavalt olulisi keskkonnamõjusid. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara¹³.

Minimeerimaks võimalusi arendusteks, millega võib kaasneda oluline ebasoodne mõju keskkonnale ning samaaegselt soosimaks positiivseid mõjusid esile kutsuvaid ja võimendavaid lahendusi, on Antsla valla ÜP lahenduse väljatöötamisega paralleelselt läbi viidud mõju hindamine järgmistes valdkondades:

- **mõju looduskeskkonnale**, sh Natura 2000 võrgustiku aladele, kaitstavatele loodusobjektidele, vääriselupaikadele, rohevõrgustikule, taimeistikule ja loomastikule, pinna- ja põhjaveele, maavaradele ja maardlatele jms;
- **mõju sotsiaal-majanduslikule keskkonnale**, sh asutusele ja rahvastikule, ettevõtluskeskkonnale, teenuste ja töökohtade kättesaadavusele, inimese tervisele ja heaolule (välisõhu kvaliteet, suplusvee kvaliteet, radoon jm) ning väärtuslikele põllumajandusmaadele;
- **mõju kultuurilisele keskkonnale**, sh erinevatele kultuuriväärtuslikele objektidele ja aladele.

Keskkonnamõju hindamisel juhinduti asjakohaste õigusaktide nõuetest ja juhendmaterjalidest. Peamised KSH menetlust suunavad õigusaktid on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS)¹⁴ ning planeerimisseadus (PlanS)¹⁵. Mõjude olulisuse tuvastamisel ja hindamisel juhinduti eelkõige kehtivate asjakohastes keskkonnakaitselistes õigusaktides (direktiivid, seadused ja määrused) määratud normidest ja sätestatud nõuetest, valdkondlikest arengukavadest, kaitsekorralduskavadest jms. Hindamise läbiviimisel kasutati Keskkonnaministeeriumi juhendmaterjali „Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend“ jt asjakohaseid metoodilisi juhendeid¹⁶. Samuti on keskkonnamõju hindamisel arvesse võetud keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

Hindamisel on arvestatud nii otseseid kui kaudseid mõjusid, mõju iseloomu, suurust, ulatust, esinemise tõenäosust, kestvust (lüh- ja pikaajalisus), sagedust, pöörduvust ning toimet. Muuhulgas on arvestatud võimalikke koosmõjusid ning väljastpoolt planeeringuala tulenevaid olulisi mõjusid. Analüüsitud ja hinnatud on nii negatiivseid kui positiivseid mõjusid.

Mõju hindamisel on arvestatud ÜP eesmärgi, käsitletavat territooriumi ja täpsusastet. Objektipõhist hindamist, tulenevalt üldplaneeringu kui strateegilise arengudokumendi iseloomust, KSH raames ei teostatud. KSH läbiviimisel tuginetakse käsitusala hõlmavatele varasematele asjakohastele materjalidele (uuringud, analüüsid, registrite ja seireandmed jms), Antsla valla ÜP KSH koostamise mahus ei ole kavas läbi viia täiendavaid uuringuid olemasoleva olukorra täpsustamiseks.

Hindamise tulemusena on tehtud ettepanekud meetmete rakendamiseks oluliste ebasoodsate mõjude vältimiseks, mõjude vähendamiseks ja leevendamiseks ning ühtlasi ettepanekud kaasnevate positiivsete mõjude võimendamiseks.

Natura hindamine esitatakse KSH aruandes eraldi peatükina (vt ptk 6), kus keskendutakse vaid konkreetse ala kaitse-eesmärgiks seatud loodusdirektiivi ja linnudirektiivi elupaigatüüpidele ja liikidele.

¹³ Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 2

¹⁴ Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RT I, 10.07.2020, 46)

¹⁵ Planeerimisseadus (RT I, 19.03.2019, 104)

¹⁶ Keskkonnaameti koduleht: <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/keskkonnakorraldus/keskkonnamoju-strateegiline-hindamine#juhendid>

6. Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele

Natura 2000 on üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse või vajadusel taastada üle-euroopaliselt ohustatud liikide ja elupaikade soodne seisund. Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade kaitset reguleerivad EU loodusdirektiiv¹⁷ ja linnudirektiiv¹⁸ ning looduskaitseseadus¹⁹. Natura alade kaitse on siseriiklikult tagatud nendel aladel paiknevate kaitsealade, hoiualade ja püsielupaikade kaitse kaudu.

KSH erisused Natura 2000 võrgustiku alal on sätestatud KeHJS-i §-ga 45²⁰. KSH käigus peab eelkõige arvestama ala kaitse eesmärki ja ala terviklikkust. Strateegilise planeerimisdokumendi võib kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõju kahjulikult selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ega mõjuta negatiivselt selle ala kaitse eesmärki.

Natura hindamise läbiviimisel on käesolevas töös aluseks võetud juhend „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“²¹.

Antsla valla ÜP KSH käigus hinnatakse võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku aladele kõigepealt eelhindamise etapis. Eelhindamise eesmärk on välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura 2000 alale (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas on võimalik objektiivselt järeldada, et kavandatava tegevuse ebasoodne mõju on välistatud.

Ala kaitse-eesmärgid on saavutatud, kui ala terviklikkus on säilitatud. Ala terviklikkuse all mõeldakse eelkõige ala ökoloogiliste funktsioonide (liigisiseste ja -vaheliste suhete, toiduahela, jt funktsioonide) toimimist viisil, mis tagab pikas perspektiivis liigi isendite piisava arvukuse neile sobivates elupaikades ning elupaigatüüpide normaalse suhtesiooni, vastupidamise välistele mõjudele ja jätkuva uuenemise. Taoline ala vajab minimaalset inimesepoolset abi väljastpoolt seda süsteemi.

Kui oluline mõju ei ole teada ja pole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks mõju puudumise kohta või tõenäoliselt kaasneb oluline mõju, siis tuleb jätkata asjakohase hindamise etapiga. ÜP staadiumis on asjakohast hindamist võimalik läbi viia juhul, kui eelhindamise tulemusena tuvastatud kavandatavate ebasoodsa mõjuga tegevuste kohta on piisava täpsusega informatsiooni mõju määratlemiseks ja hindamiseks. Kui ÜP staadiumis puudub kavandatava eeldatavalt ebasoodsa mõjuga tegevuse kohta piisav teave Natura asjakohase hindamise läbiviimiseks, siis märgitakse eelhindamise järeldustes ära, et asjakohase hindamisega tuleb liikuda ÜP-le järgnevasse tegevuse kavandamise etappi.

Natura asjakohase ehk sisulise hindamise eesmärgiks on:

- 1) eelhindamise käigus tuvastatud Natura alale avalduva tõenäoliselt olulise negatiivse mõju detailne hindamine lähtudes ala kaitse-eesmärkidest, struktuurist ja funktsioonist ning tagada Natura-ala kaitse-eesmärkide saavutamine kavandatavast tegevusest hoolimata;

¹⁷ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50)

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25)

¹⁹ Looduskaitseseadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062021003?leiaKehtiv>

²⁰ Vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104052017005?leiaKehtiv>

²¹ Kutsar, R., Eschbaum, K. ja Aunapuu, A. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Tellija: Keskkonnaamet. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/KKO/KMH/natura_hindamise_juhend_taiendatud_2020.pdf

- 2) leevendavate meetmete väljatöötamine, mis peavad tagama Natura-ala kaitse-eesmärkide saavutamise kavandatavast tegevusest hoolimata.

Asjakohane hindamine annab vastuse, kas alale avaldub oluline mõju või mitte. Tegevuse mõjud loetakse oluliseks, kui tegevuse elluviimise tulemusena kaitse-eesmärkide seisund halveneb või tegevuse elluviimise tulemusena ei ole võimalik kaitse-eesmärke saavutada.

ÜP-ga kavandatud tegevus

Natura hindamine viiakse läbi Antsla valla ÜP-ga kavandatud tegevusele, milleks on planeeringu rakendamine vastavalt kavandatud maa- ja ruumikasutusviisidele ning seatud tingimustele. Antsla valla ÜP-ga kavandatud tegevused on kirjeldatud ÜP seletuskirjas ja illustreeritud joonistel.

Antsla valla ÜP-ga kavandatav tegevus ei ole Natura 2000 võrgustiku alade kaitsekorraldusega otseselt seotud ega selleks vajalik.

6.1. Natura 2000 võrgustiku alad ja nende kaitse-eesmärgid

ÜP võimalikku mõjualasse jäävad kõik valla territooriumil (ka osaliselt) paiknevad Natura 2000 võrgustiku alad. Antsla valla territooriumil paiknevad:

- Karula loodusala (RAH0000629);
- Karula linnuala (RAH0000634);
- Uhtjärve loodusala (RAH0000194);
- Pärlijõe loodusala (RAH0000197).

Antsla vallaga piirneb vahetult Löödla loodusala (EE0080624). Keskkonnaregistri järgi jääb loodusala osaliselt Antsla valla territooriumile. Kaitstava loodusala piir on ebatäpne. Tegelikult jääb kaitsealune järv väljapoole Antsla valda, kuna Antsla valla piir kulgeb mööda põhikaardijärgset veekogu kallast.

Vahetult Antsla vallaga piirneb veel Tagula loodusala (RAH0000244, Valga vallas ja Otepää vallas).

Skemaatilise ülevaate Natura 2000 alade paiknemisest Antsla vallas ja selle lähialal annab Joonis 2.

Järgnevalt on kirjeldatud Natura 2000 võrgustiku alasid ja välja toodud nende kaitse-eesmärgid. Täpniga on tähistatud nn esmatähtsad elupaigatüübid²².

Karula loodusala ja samades piirides **Karula linnuala** asuvad Haabsaare, Jõepera, Kaika, Litsmetsa, Mähkli, Soome, Viirapalu ja Ähijärve külade territooriumil, lisaks Rõuge vallas ja Valgamaal Valga vallas. Loodus- ja linnuala pindala on 13258,8 ha, millest Antsla vallas paikneb 8276 ha. Linnu- ja loodusala piir Antsla valda jäävas osas kattub Karula Rahvuspargi piiridega. Lisaks jääb linnu- ja loodusala ning rahvuspargi territooriumile veel Mähkli väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000809).

Karula loodusala kaitse-eesmärgid:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitse: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembedes kõrgrohus (6430), lamminiidud (6450), aasrebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood

²² Esmatähtsad elupaigatüübid on hävimisohus olevad looduslikud elupaigatüübid, mille kaitsmise eest kannab Euroopa Liit erilist vastutust, kuna suur osa nende elupaikade looduslikust levilast jääb EL-i territooriumile.

(7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad - 9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0);

- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (*Lutra lutra*), harilik hink, (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), laiujur (*Dytiscus latissimus*); karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*) ja palu-karukell (*Pulsatilla patens*).

Karula linnuala kaitse-eesmärgid:

- liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), rukkirääk (*Crex crex*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), teder (*Tetrao tetrix*) ja metsis (*Tetrao urogallus*).

Uhtjärve loodusala asub Kirikuküla, Lümatu, Uhtjärve ja Urvaste külade territooriumil. Loodusala pindala on 44,7 ha, sellest veeosa pindala 44,6 ha. Uhtjärve loodusala kattub siseriiklikult kaitstava Uhtjärve hoialaga.

Uhtjärve loodusala kaitse-eesmärk:

- I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on looduslikult rohketoitelised järved (3150).

Pärlijõe loodusala paikneb osaliselt Antsla vallas – valla idanurgas Roosiku külas. Loodusala kogupindala on 26,6 ha, sellest veeosa pindala 21,2 ha. Pärlijõe loodusala kattub siseriiklikult kaitstava Pärlijõe hoialaga.

Pärlijõe loodusala kaitse-eesmärgid:

- I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on jõed ja ojad (3260);
- II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaika kaitstakse, on harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Lõõdla loodusala hõlmab Lõõdla järve, mis paikneb vahetult Antsla valla idapiiril. Järv ja selle kaitseks moodustatud loodusala jäävad Võru valda. Loodusala pindala on 98,7 ha, millest veeosa pindala 98,5 ha. Lõõdla loodusala kattub siseriiklikult kaitstava Lõõdla hoialaga.

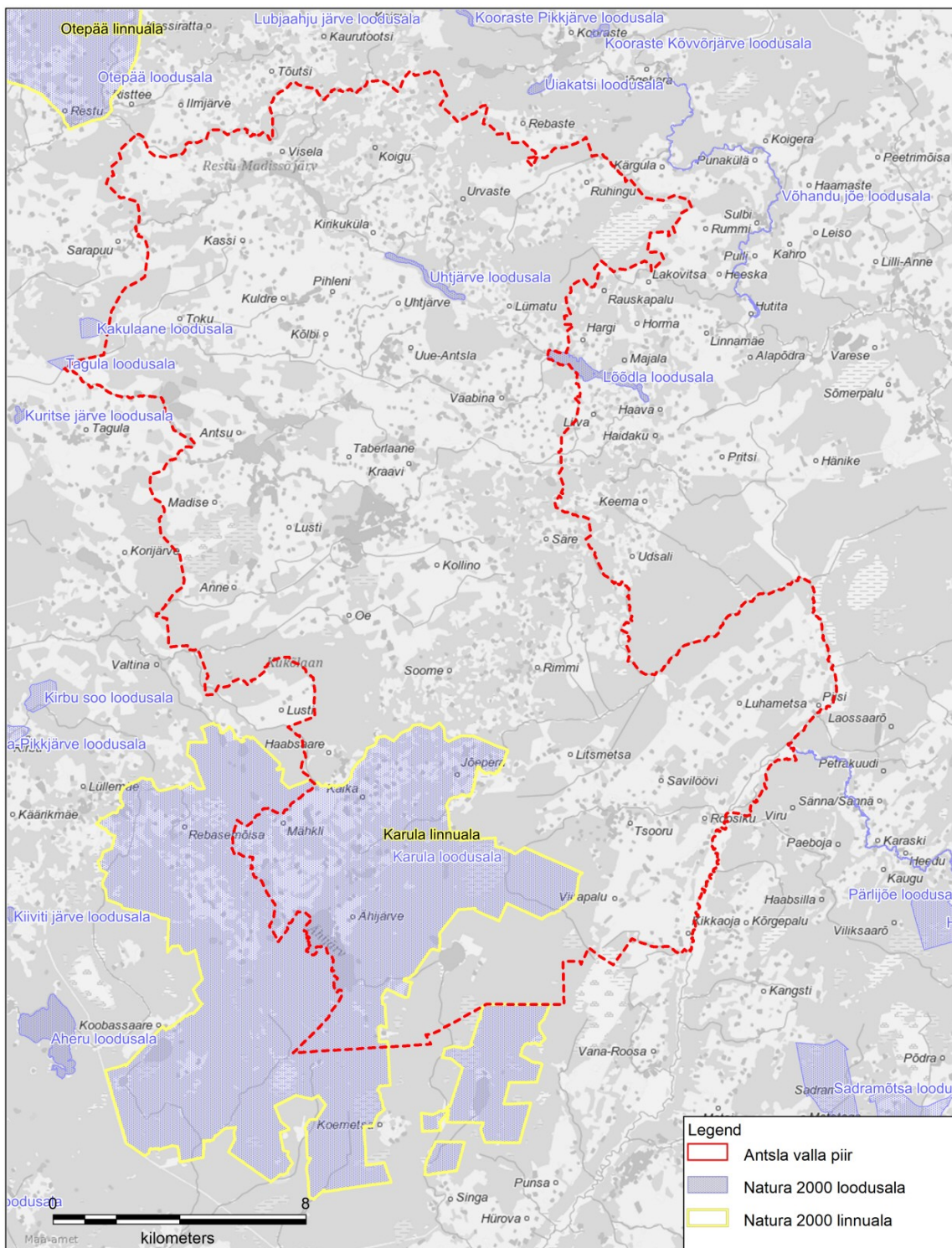
Lõõdla loodusala kaitse-eesmärgid:

- I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on looduslikult rohketoitelised järved (3150);
- II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik hink (*Cobitis taenia*) ja harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*).

Tagula loodusala asub Valga vallas ja Otepää vallas ning piirneb vahetult Antsla vallaga. Loodusala pindala on 21,3 ha, millest veeosa pindala on 0,1 ha.

Tagula loodusala kaitse-eesmärk:

- II lisas nimetatud liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on harilik kobarpea (*Ligularia sibirica*).

Joonis 2. Natura 2000 alad Antsla valla territooriumil²³ (aluskaart: Maa-amet, 2021)

²³ EELIS, seisuga 20.08.2021

6.2. Mõju eelhindamine Natura 2000 võrgustiku aladele

6.2.1. Võimalik mõju Karula loodusalale

Karula loodusala Antsla valda jääv osa paikneb rohevõrgustiku tuumalal. Valdavas osas on tegemist väärtusliku maastikuga (Karula-Kaika).

ÜP-ga on Kaika külas väikesel pindalal määratud maakasutuse juhtotstarbed: ühiskondliku ehitise maa-ala ja kalmistu maa-ala. Tegemist on Kaika surnuaiaga, kus jätkub olemasolev maakasutus. Lisaks on määratud tootmise maa-ala juhtotstarve ühele kinnistule Jõepera külas. Tegemist on olemasoleva tootmiskaasuga, kus maakasutuse muudatusi ei kavandata. Seega ÜP-ga juhtotstarvete määramine üksikutes kohtades ei too kaasa ebasoodsaid mõjusid loodusalale, kus järgitakse õigusaktides kehtestatud nõudeid.

Karula loodusala läbivad mitmed kõrvalmaanteed (Puurina - Lüllemäe - Litsmetsa, Haabsaare - Kaika, Haabsaare - Saru, Antsla - Haabsaare) ning kohalikud teed. Üldplaneeringuga ei ole kavandatud teede rekonstrueerimist. ÜP kaardile on kantud mitmed avalikku kasutusse määratavad erateed. Lisaks on kaardile kantud üks perspektiivne sõidutee lõik Mähkli külas, kus hoonetekompleksi läbiv Mähkli tee on suunatud hoonetest mööda. Tegemist on looduses olemasoleva teega, mida ei ole veel registritesse kantud. ÜP-ga ei kavandata täiendavaid tegevusi selle teega seoses, seega puudub negatiivne mõju loodusalale.

Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega mõjusid loodusalale ei avaldu. Loodusalal ega selle läheduses ei ole algatatud detailplaneeringuid.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Karula loodusalale ja selle terviklikkusele.

Mõju hindamisel Karula loodusala kaitse-eesmärkidele (vt Tabel_3) on lisaks KKR andmetele kasutatud ka kaitsekorralduskavas käsitletud liigiandmeid, kuna mitmed kaitse-eesmärgina nimetatud liikide elupaigad on KKR-isse kandmata või on sissekanded vananenud.

Tabel 3. Tõenäoliste ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Karula loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Järveelupaigatüübid: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesktöitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesktöitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketöitelised järved (3150), huumustöitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaigatüübid 3110 ja 3130 asuvad Karula loodusalal väljaspool Antsla valda. Teadolevate elupaigatüüpide ning üldiselt järvede alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigatüüpide seisundile puuduvad.
Niidelupaigatüübid: kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohud (6430), lamminiidud (6450), aasrebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530)	Elupaigatüübi 6210* esinemisalad on väljaspool Antsla valda. Natura elupaigatüüpide alal puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigatüüpide seisundile puuduvad.
Sooelupaigatüübid: rabad (*7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüübi 7120 esinemisalad on väljas pool Antsla valda. Elupaigatüüpi 7150 ei ole eraldiseisvana kaardistatud, elupaigatüübi kaitse toimub läbi raba elupaigatüübi kaitse. Teadaolevate elupaigatüüpide alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
	muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigatüüpide seisundile puuduvad.
Metsaelupaigatüübid: vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad - 9060), soostuvad ja soolehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-loodusmetsad (*91E0)	Elupaigatüübi *91E0 esinemisalad asuvad väljas pool Antsla valda. Teadaolevate elupaigatüüpide alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigatüüpide seisundile puuduvad.
Liigid	
saarmas (<i>Lutra lutra</i>)	Liigi elupaiku ei ole KKR-is kantud ega nimetatud KKK-s.
harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>)	Liigi elupaigana on registreeritud Ähijärv. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses ja veealade kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>)	KKR-i ei ole kantud liigi elupaiku Antsla valda jäävas osas. Karula rahvuspargi KKK alusel on liiki leitud Ähijärves. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses ja veealade kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
suur-kuldtiib (<i>Lycaena dispar</i>)	KKR-i ei ole liigi elupaiku kantud. Karula RP KKK alusel on liiki leitud Saera, Mäemätkli ja Mundi niitudel. Nendele niitudele ei kavandata planeeringuga tegevusi ega muudatusi maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
suur-rabakiil (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	Karula RP Antsla valda jäävas osas on registreeritud 9 leiukohta. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
tõmmuujur (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	Karula RP Antsla valda jäävas osas on registreeritud 5 leiukohta. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>)	Liigi elupaigad Karula looduslal on väljas pool Antsla valda (KKR-i kantud elupaigad on Valga vallas). Seega ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
karvane maarjalepp (<i>Agrimonia pilosa</i>)	KKR-i on kantud 24 leiukohta. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses ja veealade kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Liigi elupaigad Karula RP-s ei paikne Antsla vallas (KKR-i kantud elupaigad on Valga vallas). Seega ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	KKR-i on kantud 9 leiukohta. Liigi elupaikade alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>)	KKRi on kantud üks leiukoht. Liigi elupaigas ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

6.2.2. Võimalik mõju Karula linnualale

Karula linnuala Antsla valda jääv osa paikneb rohevõrgustiku tuumalal. Valdavas osas on tegemist väärtusliku maastikuga (Karula-Kaika).

ÜP-ga on Kaika külas väikesel pindalal määratud maakasutuse juhtotstarbed: ühiskondliku ehitise maa-ala ja kalmistu maa-ala. Tegemist on Kaika surnuaiaga, kus jätkub olemasolev maakasutus. Lisaks on määratud tootmise maa-ala juhtotstarve ühele kinnistule Jõepera külas. Tegemist on olemasoleva tootmisauga, kus maakasutuse muudatusi ei kavandata. Seega ÜP-ga juhtotstarvete määramine üksikutes kohtades ei too kaasa ebasoodsaid mõjusid linnualale, kus järgitakse õigusaktides kehtestatud nõudeid.

Karula linnuala läbivad mitmed kõrvalmaanteed (Puurina - Lüllemäe - Litsmetsa, Haabsaare - Kaika, Haabsaare - Saru, Antsla - Haabsaare) ning kohalikud teed. Üldplaneeringuga ei ole kavandatud teede rekonstrueerimist. ÜP kaardile on kantud mitmed avalikku kasutusse määratavad erateed. Lisaks on kaardile kantud üks perspektiivne sõidutee lõik Mähkli külas, kus hoonetekompleksi läbiv Mähkli tee on suunatud hoonetest mööda. Tegemist on looduses olemasoleva teega, mida ei ole veel registritesse kantud. ÜP-ga ei kavandata täiendavaid tegevusi selle teega seoses, seega puudub negatiivne mõju linnualale.

Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega mõjusid linnualale ei avaldu. Linnualal ega selle läheduses ei ole algatatud detailplaneeringuid.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Karula linnualale ja selle terviklikkusele.

Mõju hindamisel Karula linnuala kaitse-eesmärkidele (vt Tabel 4) on lisaks KKR andmetele kasutatud ka kaitsekorralduskavas käsitletud liigiandmeid, kuna mitmed kaitse-eesmärgina nimetatud liikide elupaigad on KKRi kandmata või on sissekanded vananenud.

Tabel 4. Tõenäolisete ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Karula linnuala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Liigid	
väike-konnakotkas (<i>Aquila pomarina</i>)	KKR-isse on kantud üks leiukoht. Liigi elupaikades ega läheduses ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>)	KKR-isse ei ole kantud liigi elupaiku. Pesad võivad jääda väljapoole linnuala (pesitsusterritooriumid ulatuvad linnualale). Kui liigi elupaigad linnualal Antsla valla osas esinevad, siis ei põhjustata ÜP-ga neile mingeid mõjusid. Kokkuvõttes ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Tegemist on Eestis tavalise liigiga ja linnuala ei ole liigi koondumisaigaks ²⁴ . Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad, kuna ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mis võiksid liiki mõjutada.

²⁴ Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek eemaldada sinikael-pardi (*Anas platyrhynchos*) kaitse Karula linnuala kaitse-eesmärkide loetelust.

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	KKR-is on kantud kaheksa leiukohta (kogu linnualal), hinnanguliselt on kogu linnualal arvukuseks 30-40 paari. Liigi elupaikades ega läheduses ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	KKR-is on kantud üks leiukoht. Liigi elupaikades ega läheduses ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
rukkirääk (<i>Crex crex</i>)	KKR-is on kantud 13 leiukohta. Liigi elupaikades ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	KKR-is ei ole liigi leiukohti kantud, hinnanguliselt on arvukuseks kogu rahvuspargis 150-250 paari ning kaitstaval alal leidub piisavalt liigile sobivaid elupaikasid. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad, kuna ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mis võiksid liigi elupaikasid mõjutada või põhjustada häiringuid.
punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	KKR-is ei ole liigi leiukohti kantud, kuid liiki on alal vaadeldud ²⁵ . Pärandmaastikud on liigile soodsad elupaigad. Olulisteks toitumispaikadeks on loomapidamishoonete ja karjamaade ümbrus, kus leidub suuri putukaid. ÜP-ga ei kavandata mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>)	KKR-is on kantud kaks leiukohta. Liigi elupaikades ega läheduses ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.
teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	KKR-is ei ole kantud liigi leiukohti Antsla vallas. Sobivateks elupaikadeks on sood ja nende servakooslused. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad, kuna ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mis võiksid liigi elupaikasid mõjutada või põhjustada häiringuid.
metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	KKR-is on kantud kolm leiukohta. Liigi elupaikades ega läheduses ei kavandata planeeringuga mingeid maakasutuse muudatusi, rajatise ega tegevusi, mis võiks elupaiku otseselt mõjutada või liikidele häiringuid põhjustada.

6.2.3. Võimalik mõju Uhtjärve loodusalale

Uhtjärve loodusala jääb kogu ulatuses kavandatava rohevõrgustiku alale (rohekoridori). Tegemist on Urvaste ürgorg – Pokumaa väärtusliku maastikuga. Uhtjärve (mis on ühtlasi kaitsealune elupaigatüüp) edelakaldale on ÜP-ga kavandatud äri maa-ala juhtotstarve, mis jääb väljapoole loodusala. Tegemist on Uhtjärve Nõiariigiga, kus on välja kujunenud maakasutus. ÜP-ga ei tehta ettepanekuid ehituskeeluvööndi vähendamiseks Uhtjärve kaldal. Tegevuste edasisel arendamisel (nt uute ehitiste või rajatiste kavandamisel) tuleb lähtuda õigusaktide nõuetest, siis ei avaldu ebasoodsaid mõjusid Uhtjärve loodusalale.

Uhtjärve loodekaldal on määratud supelranna maa-ala juhtotstarve. Veekogu äärse puhkekoha kasutuskooormus on väike ning kui selle kasutamine on õigusaktidega vastavuses, siis ebasoodsat mõju eeldada ei ole. Kahes kohas on määratud avalik juurdepääs järvele. ÜP-ga seatud tingimused kallastade avaliku kasutuse tagamiseks ei kahjusta loodusala terviklikkust ega kaitse-eesmärki.

²⁵ Karula rahvuspargi, Karula loodusala ja Karula linnuala kaitsekorralduskava 2020-2029
https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/karula_rp_kkk_2020-2029.pdf

ÜP lahendusega ei kavandata ehituskeeluvööndi vähendamist Uhtjärve kaldal. ÜP lahendusega ei kavandata muudatusi Uhtjärve suubuvate veekogude veerežiimis. Loodusalal ega selle naabruses ei ole algatatud detailplaneeringuid, samuti ei kavandata infrastruktuuriobjektide rajamist. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega need loodusalale mõju ei avalda.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Uhtjärve loodusalale ja selle terviklikkusele.

Mõju Uhtjärve loodusala kaitse-eesmärgile vt Tabel_5.

Tabel 5. Tõenäoliste ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Uhtjärve loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüüp	
Looduslikult rohke-toitelised järved (3150)	Elupaigatüüp hõlmab kogu loodusala territooriumi. ÜPga ei kavandata elupaigatüübi alale rajatise ega muudatusi veeala kasutuses. Järve kaldal määratletud maakasutuse juhtotstarbed ei too kaasa muudatusi maakasutuses ning puuduvad mõjud loodusala kaitse-eesmärgile.

6.2.4. Võimalik mõju Pärlijõe loodusalale

Pärlijõe loodusala paikneb Antsla valda jäävas osas rohevõrgustiku tuumalal. Mustjõe piirkond on ÜP kohaselt määratletud üleujutusohuga alaks (üleujutusala piir ühtib lamminiitude ja külade ehitusjoonega). Seatud ehitustingimused ning reljeefi muutmisele seatud piirangud avaldavad mõju eelkõige Pärlijõe allavoolu jäävas osas.

Loodusalal ja selle naabruses ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Samuti pole alal ega selle naabruses algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega need loodusalale mõju ei avalda.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Pärlijõe loodusalale ja selle terviklikkusele.

Mõju Pärlijõe loodusala kaitse-eesmärkidele vt Tabel 6.

Tabel 6. Tõenäoliste ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Pärlijõe loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüüp	
Jõesed ja ojad (3260)	Pärlijõgi suubub Mustjõkke, mille lammiala on ÜP kohaselt määratletud üleujutusohuga alaks. Seatud ehitustingimused ning reljeefi muutmisele seatud piirangud avaldavad mõju eelkõige Pärlijõe allavoolu jäävas osas. Muid muudatusi maa- ja veeala kasutuses ei kavandata ning ebasoodsad mõjud elupaigatüübi seisundile puuduvad.
Liigid	
harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>)	Liigi elupaigas ja selle naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
jõesilm (<i>Lampetra fluviatilis</i>)	Liik ei ole looduskaitsealusega kaitse alla võetud, kuid on kaitstav loodusdirektiivi alusel. Pärlijõgi ei ole KKR-isse kantud jõesilmu elupaigana. Kui ka liiki jões leidub, siis ÜPga ei kavandata muudatusi maa- ja veeala kasutuses, seega ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	KKR-i andmetel liigi elupaigad Pärlijões jäävad ülesvoolu ega ulatu Antsla valda. Kui ka liiki Antsla vallas või lähedastes jõelõikudes leidub, siis ÜP-ga ei kavandata muudatusi maa- ja veeala kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>)	Liigi elupaigas ja selle naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused, ei kavandata muudatusi maa- ja veeala kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

6.2.5. Võimalik mõju Löödla loodusalale

Löödla loodusala paikneb valdavas osas Võru vallas. Antsla valda jääb selle kaldaala väga väikesel pindalal. Osa järve idakaldast piirneb kavandatud rohekoridoriga. Loodusala kuulub Urvaste ürgoru – Pokumaa väärtusliku maastiku koosseisu. Järve loodekaldale on määratletud avalik juurdepääs, kaunis vaade ja kauni vaatega teelõik, mille määratlemine ei põhjusta ebasoodsaid mõjusid loodusalale.

ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi järvel ega selle lähialal, seega ÜP rakendamisega ei avaldu ebasoodsat mõju loodusalale.

Loodusalal ja selle naabruses pole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need loodusalale mõju.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Löödla loodusalale ja selle terviklikkusele.

Mõju Löödla loodusala kaitse-eesmärkidele vt Tabel 7.

Tabel 7. Tõenäoliste ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Löödla loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüüp	
Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi järvel ega selle lähialal, seega ei avaldu ÜP rakendamisega ebasoodsaid mõjusid elupaigatüübile. Järve loodekaldale on määratletud avalik juurdepääs, kaunis vaade ja kauni vaatega teelõik, mille määratlemine ei põhjusta ebasoodsaid mõjusid elupaigatüübi seisundile.
Liigid	
harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>)	Liigi elupaigana on Keskkonnaregistrisse kantud Löödla järve. Löödla järvel ja selle naabruses ei ole ÜP-ga kavandatud muudatusi maa- ja veeala kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
harilik vingerjas	Liigi elupaigana on Keskkonnaregistrisse kantud Löödla järve. Löödla

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
(<i>Misgurnus fossilis</i>)	järvel ja selle naabruses ei ole ÜP-ga kavandatud muudatusi maa- ja veeala kasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

6.2.6. Võimalik mõju Tagula loodusalale

Tagula loodusala paikneb väljaspool Antsla valda, kuid vahetult piirneb sellega. Nimetatud loodusala läheduses ei kavandata ÜP-ga mingeid tegevusi, sh ei kavandata maakasutuse muudatusi ega infrastruktuuriobjektide rajamist. Loodusalal ja selle naabruses pole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need loodusalale mõju.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel ebasoodne mõju Otepää ja Valga vallas asuvalle Tagula loodusalale ja selle terviklikkusele.

Mõju Tagula loodusala kaitse-eesmärkidele vt Tabel 8.

Tabel 8. Tõenäoliste ebasoodsate mõjude määratlemine ja hindamine Tagula loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Liigid	
harilik kobarpea (<i>Ligularia sibirica</i>)	Liigi elupaik asub väljaspool planeeringuala (väljaspool Antsla valda). Liigi elupaigas ja selle naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

6.3. Hinnang võimalikule koosmõjule

Antsla vallas ei ole kavandamisel suure keskkonnamõjuga arendusi, mis võiksid koostoimes ÜP rakendamisega avaldada ebasoodsat mõju Natura 2000 aladele. ÜP rakendamisest puuduvad samuti olulised mõjud loodusaladele ja linnualale.

Valla alal on asustus hõre ja arendussurve madal. Vallas kavandatavate tegevuste ja ÜP rakendamisest pole ette näha võimalikku mõjude kumuleerumist, mis võiks avaldada ebasoodsaid mõjusid loodus- ja linnualade terviklikkusele või nende kaitse-eesmärkidele.

6.4. Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

- Natura eelhindamise käigus tuvastati, et Antsla valla ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjekte ega muid rajatiseid või tegevusi, mis võiksid mõjutada Karula loodusala, Karula linnuala, Uhtjärve loodusala, Löödla loodusala ja Pärlijõe loodusala. Seega ÜP rakendamisest puudub negatiivne mõju nimetatud Natura 2000 võrgustiku alade terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele.
- ÜP rakendamisest puudub mõju ka Antsla vallaga vahetult piirnevale Tagula loodusalale, mis paikneb Valga vallas ja Otepää vallas. Nimetatud loodusala läheduses ei kavandata ÜP-ga mingeid tegevusi, sh ei kavandata maakasutuse muudatusi ega infrastruktuuriobjektide rajamist.
- Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, kuna käesoleval ajal on välistatud tuuleparkide rajamine Antsla valda seoses Otepää vallas asuva Tõikamäe radari riigikaitsepiirangutega.
- Kõikide ÜP alusel kavandatavate edasiste arenduste puhul tuleb silmas pidada ettevaatusprintsipi, mille kohaselt tuleb Natura mõjusid hinnata igal juhul kui arendusega on võimalus negatiivsete mõjude avaldumiseks Natura alale. Silmas tuleb pidada, et mõjud võivad avalduda ka tegevuste

puhul, mis ei toimu Natura alal ega vahetult selle piiril (nt veerežiimi mõjutamise kaudu, müra või muude häiringute tõttu).

- Tulenevalt Natura eelhindamise tulemustest ei ole Antsla valla ÜP KSH koostamise raames vajalik Natura asjakohase hindamise läbiviimine.

7. Hinnang kavandatava tegevusega kaasnevale keskkonnamõjule

7.1. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele

Meetmed kaitsealuste loodusobjektide kaitse tagamiseks on toodud ka KSH aruande ptk-is 9.1.1.

Alljärgnevalt antakse hinnang planeeringuga kavandatava tegevusega kaasneva võimalike keskkonnamõjule lähtudes ÜP koostamise ajal (seisuga august 2021) keskkonnaregistrisse kantud kaitstavatest loodusobjektidest (ülevaadet kaitstavatest loodusobjektidest vt ka ÜP seletuskirja lisadest).

Kaitstavate loodusobjektide lisandumisel pärast ÜP kehtestamist tuleb ÜP-ga kavandatud tegevuste elluviimise võimalikkust igal konkreetsel juhul täiendavalt analüüsida ja hinnata, arvestades võimalike mõjude avaldumist looduskeskkonnale.

7.1.1. Mõju kaitsealadele

Mõju Karula rahvuspargile

Karula rahvuspargi kaitse-eesmärk on²⁶:

- 1) Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste maastike, pinnavormide, looduse ja kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamine, kaitsmine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning kaitsealuste liikide kaitse;
- 2) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide - must-toonekure, väike-konnakotka ja kalakotka, kes on I kategooria kaitsealused liigid, metsise, valgeselg-kirjurähni ja laanerähni, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, täpikhuigu, rukkiräägu, sookure, herilaseviu, roo-loorkulli, tedre, jõgitiiru, värbkaku, händkaku, öösorri, hallpea-rähni, must-rähni, nõmmelööke, vööt-pöösalinu, väike-kärbsenäpi, laanepüü ja punaselg-õgija, kes on III kategooria kaitsealused liigid, kaitse;
- 3) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgroostute (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), vanade loodusemetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade (sürjametsade) (9060), soostuvate ja soolehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning II lisas nimetatud liikide - soohiilaka ja palu-karukella, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning harilikku hingi, karvase maarjalepa, suur-kuldtiiva ja saarma, mis on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse.

Karula rahvuspargi oluliseks väärtuseks on kultuuripärand - inimese ja looduse koosmõjul kujunenud kultuurmaastikud, piirkonnale iseloomulik materiaalne ja vaimne kultuuripärand, kohaliku keskkonnaga seotud traditsiooniline inimtegevus ja selle väljendused nii kinnispärandis kui ka rahvakultuuris²⁷.

²⁶ Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri, vastu võetud Vabariigi Valitsuse 22.06.2006 määrusega nr 149

²⁷ Karula rahvuspargi, Karula loodusala ja Karula linnuala kaitsekorralduskava 2020-2029
https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/karula_rp_kkk_2020-2029.pdf

Karula rahvuspark paikneb kogu Antsla valda jäävas osas rohevõrgustiku tuumalal ning valdavas osas on tegemist väärtusliku maastikuga (Karula-Kaika).

ÜP-ga on Kaika külas väikesel pindalal määratud maakasutuse juhtotstarbed vastavalt olemasolevale maakasutusele, määratud on ühiskondliku ehitise maa-ala ja kalmistu maa-ala. Tegemist on Kaika surnuaiaga. Lisaks on määratud tootmise maa-ala juhtotstarve ühele kinnistule Jõepera külas. Tegemist on olemasoleva tootmiskaaga, kus maakasutuse muudatusi ei kavandata. Seega ÜP-s juhtotstarvete määramine üksikutes kohtades ei too kaasa negatiivseid mõjusid rahvuspargile.

Karula rahvusparki läbivad mitmed kõrvalmaanteed (Puurina - Lüllemäe - Litsmetsa, Haabsaare - Kaika, Haabsaare - Saru, Antsla - Haabsaare) ning kohalikud teed. Üldplaneeringuga ei ole kavandatud teede rekonstrueerimist. ÜP kaardile on kantud mitmed avalikku kasutusse määratavad erateed. Lisaks on kaardile kantud üks perspektiivne sõidutee lõik Mähkli külas, kus hoonetekompleksi läbiv Mähkli tee on suunatud hoonetest mööda. Tegemist on looduses olemasoleva teega, mida ei ole veel registritesse kantud. ÜP-ga ei kavandata täiendavaid tegevusi selle teega seoses, seega puudub negatiivne mõju Karula rahvuspargile ja selle kaitse-eesmärkidele.

Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega mõjusid kaitsealale ei avaldu. Karula rahvuspargis ega selle läheduses ei ole algatatud detailplaneeringuid. Samuti ei kavandata muudatusi veerežiimis.

Kokkuvõttes ei kaasne ÜP lahenduse rakendamisega negatiivset mõju Karula Rahvuspargile ja selle kaitse-eesmärkidele.

ÜP tingimustes on välja toodud, et väärtuslike maastike alal eelistatakse kohanimede kasutusele võtmisel võrukeelseid traditsioonilisi nimesid, mis aitab kaasa rahvuspargi kultuuripärandi säilimisele.

Mõju Kassilaane looduskaitsealale (registrikood KLO1000691)

Kassilaane LKA kaitse-eesmärk on²⁸:

- 1) kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi;
- 2) kaitsta kaitsealust liiki väike-konnakotkast (*Aquila pomarina*) ja tema elupaika.

Kassilaane looduskaitseala paikneb kogu ulatuses ÜP-ga kavandatud rohevõrgustiku tuumalas. Kaitsealal ja selle naabruses ei kavandata ÜP-ga maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Samuti pole alal ega selle naabruses algatatud detailplaneeringuid.

Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

Seega ÜP-l puuduvad negatiivsed mõjud Kassilaane looduskaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Visela looduskaitsealale (registrikood KLO1000718)

Visela LKA kaitse-eesmärk on²⁹:

- 1) kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi;
- 2) kaitsta kaitsealust liiki väike-konnakotkast (*Aquila pomarina*) ja tema elupaika.

Visela looduskaitseala paikneb kogu ulatuses rohevõrgustikuna määratletud alal (rohekoridoris ning tuumalas). Vahetult põhja ja ida poolt piirneb kaitseala väärtusliku maastikuga. Kaitsealal ja selle naabruses ei kavandata ÜP-ga maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Samuti pole alal ega selle naabruses algatatud detailplaneeringuid.

Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

²⁸ Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade moodustamine ja kaitse-eeskiri (RT I, 01.03.2019, 17)

²⁹ Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade moodustamine ja kaitse-eeskiri (RT I, 01.03.2019, 17)

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud Visela looduskaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Urvaste mõisa park (registrikood KLO1200109)

Mõisapargi alal ja selle naabruses ei kavandata ÜP-ga maakasutuse muudatusi, uute infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Samuti pole alal ega selle naabruses algatatud detailplaneeringuid.

Urvaste mõisa pargist vahetult edelas on Keema – Ruhingu kõrvalmaantee ning kagus Antsla – Kanepi kõrvalmaantee. ÜP lahendusega ei ole ette nähtud nende teede rekonstrueerimist. Mööda nimetatud teid kulgeb matka- ja terviserada ning kavandatav kultuuritee, mis võimaldab väärtustada kaitsealust parki.

Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud Urvaste mõisa pargile ja selle kaitse-eesmärkidele.

Uue-Antsla mõisa park (registrikood KLO1200088)

Uue-Antsla mõisapargi alal on välja kujunenud olemasolev maakasutus. ÜP-ga määratud maakasutuse juhtotstarbed järgivad olemasolevat maakasutust. Valdavalt on määratud puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarve, osaliselt segahoonestuse maa-ala. ÜP rakendamine ei kahjusta kaitsealust parki ega selle kaitse-eesmärke, kui edaspidiste tegevuste kavandamisel järgitakse looduskaitseaduse ja muinsuskaitseaduse nõudeid.

Uue-Antsla mõisa park on välja arvatud väärtuslike maastike koosseisust, kuna olemasolevad kaitsetingimused tagavad pargi säilimise ning mitmekordsete piirangute seadmine ei ole vajalik.

Kaitseala koosneb kolmest lahustükist, mida osaliselt läbib Uue-Antsla - Vana-Antsla kõrvalmaantee. Tee serva on kavandatud jalg- ja jalgrattatee (Uue-Antsla-Vana-Antsla vahel), mis osaliselt läbib kaitseala. Jalg- ja jalgrattatee kavandati algselt Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga (2013). Jalg- ja jalgrattatee projekteerimisel tuleb hinnata tegevusega seotud mõju olulisust alale ning vajadusel rakendada meetmeid olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks. Kohtades, kus kavandatav jalg- ja jalgrattatee läbib kaitse alla võetud objekti, tuleb hinnata, kas jalg- ja jalgrattateed on võimalik rajada olemasoleva sõidutee serva ilma, et kahjustataks kaitsealust puistut (eelkõige võib probleem esineda alleede juures). Juhul, kui see ei ole võimalik, tuleb jalg- ja jalgrattatee rajada sõiduteest kaugemale, alleest välja poole, siis ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju.

Mõisapargi alal ega selle naabruses ei ole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

Vana-Antsla mõisa park (registrikood KLO1200108)

Vana-Antsla mõisa park kuulub osaliselt kavandatud rohevõrgustikku (rohekoridor).

Vana-Antsla mõisa park on välja arvatud väärtuslike maastike koosseisust, kuna olemasolevad kaitsetingimused (määratud looduskaitseaduse ja muinsuskaitseadusega) tagavad pargi säilimise ning mitmekordsete piirangute seadmine ei ole vajalik.

Kaitstavat ala läbivad Uue-Antsla - Vana-Antsla kõrvalmaantee ja Antsla - Kanepi kõrvalmaantee. Teede juurde on kavandatud perspektiivsed jalg- ja jalgrattateed (Antsla ja Vana-Antsla vahelisele lõigule ning Vana-Antsla ja Kuldre risti vahelisele lõigule). Jalg- ja jalgrattateed kavandati algselt Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga (2013). Jalg- ja jalgrattatee projekteerimisel tuleb hinnata tegevusega seotud mõju olulisust alale ning vajadusel rakendada meetmeid olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks. Kohtades, kus kavandatav jalg- ja jalgrattatee läbib kaitse alla võetud objekti, tuleb hinnata, kas jalg- ja jalgrattateed on võimalik rajada olemasoleva sõidutee serva ilma, et kahjustataks kaitsealust puistut (eelkõige võib probleem esineda alleede juures). Juhul, kui see ei ole võimalik, tuleb jalg- ja jalgrattatee rajada sõiduteest kaugemale, alleest välja poole, siis ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju.

ÜP-ga on osaliselt määratud maakasutuse juhtotstarbed mõisa pargi alal, mis järgivad olemasolevat maakasutust. Määratud on segahoonestuse maa-ala ja väikeses osas äri- ja tootmise maa-ala. Vana-Antsla mõisa park kuulub kogu ulatuses piiranguvööndisse, kus lubatud ja keelatud tegevused on kehtestatud Vabariigi valitsuse 03.03.2006 määrusega nr 64³⁰. Õigusaktides seatud nõuete järgimisel, ei avaldu ÜP rakendamisega olulisi mõjusid kaitsealusele pargile.

Mõisapargi alal ega selle naabruses ei ole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

Jalg- ja jalgrattateede arendamise järgmistes etappides tuleb arvesse võtta Vana-Antsla mõisa pargi väärtusi ja kaitse-eesmärke, siis ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju.

Mõju kaitstavatele puistutele

Antsla vallas asub **Vaabina põlispuude grupp** (registrikood KLO1200214).

Kaitstavast alast läänes on Antsla – Vaabina tugimaantee ning põhja- ja ida pool Vaabina pargi tee. ÜP lahendusega ei ole nimetatud teede osas tegevusi kavandatud.

ÜP-ga on kaitstavale puistule antud puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarve, mis lähtub olemasolevast maakasutusest. Vaabina põlispuude grupp kuulub kogu ulatuses piiranguvööndisse, kus lubatud ja keelatud tegevused on kehtestatud Vabariigi valitsuse 03.03.2006 määrusega nr 64³¹. ÜP-ga ei kavandata konkreetseid tegevusi. Edasiste arengute kavandamisel tuleb järgida õigusaktides seatud nõudeid, siis ei avaldu olulisi mõjusid kaitsealusele puistule.

Alal ega selle naabruses ei ole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määratud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need mõju.

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud kaitstavale loodusobjektile.

7.1.2. Mõju hoiualadele

Mõju Uhtjärve hoiualale (registrikood KLO2000081)

Uhtjärve hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse.

Hoiuala hõlmab Uhtjärve. Uhtjärve hoiuala asub Urvaste ürgorus ning paikneb mööda orgu kujundatud rohekoridori alal (ÜP-ga kavandatud rohekoridor) ning Urvaste ürgoru-Pokumaa väärtuslikul maastikul.

Uhtjärve edelakaldale on ÜP-ga kavandatud äri maa-ala juhtotstarve, mis lähtub olemasolevast maakasutusest. Tegemist on olemasoleva Uhtjärve Nõiariigiga. ÜP-ga ei tehta ettepanekuid ehituskeeluvööndi vähendamiseks Uhtjärve kaldal. ÜP-ga ei kavandata konkreetseid tegevusi. Edasiste arengute kavandamisel tuleb järgida õigusaktides seatud nõudeid, siis ei avaldu olulisi mõjusid hoiualale.

Uhtjärve loodekaldal on määratud supelranna maa-ala juhtotstarve. Veekogu äärsel puhkekoha kasutuskooormus on väike ning kui selle kasutamine on õigusaktidega vastavuses, siis ebasoodsat mõju eeldada ei ole. Kahes kohas on määratud avalik juurdepääs järvele. ÜP-ga seatud tingimused kallasradade avaliku kasutuse tagamiseks ei kahjusta hoiuala seisundit ega kaitse-eesmärki.

ÜP lahendusega ei kavandata muudatusi Uhtjärve suubuvate veekogude veerežiimis. Hoiualal ega selle naabruses ei ole algatatud detailplaneeringuid, samuti ei kavandata infrastruktuuriobjektide rajamist. Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega need hoiualale mõju ei avalda.

³⁰ Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052015008?leiaKehtiv>

³¹ Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052015008?leiaKehtiv>

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud Uhtjärve hoiualale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Pärlijõe hoiualale (registrikood KLO2000078)

Pärlijõe hoiuala kaitse-eesmärk on:

- 1) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse;
- 2) II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse.

Pärlijõe hoiuala paikneb valla idapiiril 0,2 ha suurusel alal, mis kattub kogu ulatuses rohevõrgustiku tuumalaga. Mustjõe piirkond on ÜP kohaselt määratletud üleujutusohuga alaks (üleujutusala piir ühtib lamminiitude ja külade ehitusjoonega). Seatud ehitustingimused ning reljeefi muutmisele seatud piirangud avaldavad mõju eelkõige Pärlijõest allavoolu jäävas osas.

Hoiualal ja selle naabruses ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Samuti pole alal ega selle naabruses algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega need hoiualale mõju ei avalda.

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud Pärlijõe hoiualale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Löödla järve hoiualale

Löödla järve hoiuala kaitse-eesmärk on:

- 1) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;
- 2) II lisas nimetatud liikide – hariliku hingi (*Cobitis taenia*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) elupaikade kaitse.

Löödla järv paikneb vahetult valla piiril, järv ja selle kaitseks moodustatud hoiuala jäävad Võru valda. Löödla järveni kulgeb Antsla vallas määratud rohevõrgustiku koridor, järv ja seda ümbritsev ala kuulub Urvaste ürgoru-Pokumaa väärtusliku maastiku koosseisu.

Löödla järve hoiuala paikneb valdavas osas Võru vallas. Antsla valda jääb selle kaldaala väga väikesel pindalal. Osa järve idakaldast piirneb kavandatud rohekoridoriga. Järve loodekaldale on määratud avalik juurdepääs, kaunis vaade ja kauni vaatega teelõik, mille määratlemine ei põhjusta ebasoodsaid mõjusid hoiualale.

ÜP-ga ei kavandata muudatusi maakasutuses hoiualal ega selle läheduses. Hoiualal ja selle naabruses pole algatatud detailplaneeringuid. Üldplaneeringuga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega ei avalda need loodusale mõju.

Seega ÜP-I puuduvad negatiivsed mõjud Antsla vallaga piirnevale Löödla järve hoiualale ja selle kaitse-eesmärkidele.

7.1.3. Mõju püsielupaikadele

Käesolev mõju hinnang püsielupaikadele lähtub EELIS-e ja keskkonnaregistri andmetest seisuga august 2021. Tegevuste edasisel kavandamisel järgmistes etappides tuleb igakordselt täpsustada püsielupaikade esinemist, sest EELIS-e ja keskkonnaregistri andmeid täiendatakse pidevalt.

Antsla vallas on registreeritud 17 kaitsealuse liigi püsielupaika (osaliselt kattuvad). Projekteeritavaid püsielupaiku teada ei ole. Järgnevalt on hinnatud ÜP kehtestamise võimalikku mõju liikide lõikes:

1. Merikotka (I kaitsekategooria) elupaiga kaitseks on moodustatud **Konnopera merikotka püsielupaik**. Liigi kaitse korraldamise aluseks Eestis on merikotka kaitse tegevuskava³² ning seal määratletud ohutegurid ning vastavad meetmed. Antsla valla ÜP lahendusega ei ole kavandatud maakasutuse muudatusi ega muid tegevusi, mis võiksid avaldada ebasoodsat mõju liigi seisundile tema elupaigas. Liigi püsielupaik jääb rohevõrgustiku tuumalale. ÜP-ga ei kavandata tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid, samuti ei ole kavandata uusi elektrilise. Olulisi negatiivseid mõjusid püsielupaigale ei avaldu.
2. Väike-konnakotka (I kaitsekategooria) elupaikade kaitseks on moodustatud 12 püsielupaika (**Kassi väike-konnakotka püsielupaik, Mähkli väike-konnakotka püsielupaik, Risttee väike-konnakotka püsielupaik, kolm Tagula väike-konnakotka püsielupaika, neli Toku väike-konnakotka püsielupaika ja kaks Visela väike-konnakotka püsielupaika**). Liigi kaitse korraldamise aluseks Eestis on väike-konnakotka kaitse tegevuskava³³. Antsla valla ÜP lahendusega ei ole kavandatud maakasutuse muudatusi või muid tegevusi, mis võiksid avaldada ebasoodsat mõju liigi seisundile tema elupaikades. Liigi püsielupaigad on hõlmatud rohevõrgustiku koosseisu. ÜP-ga ei kavandata tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid, samuti ei ole kavandata uusi elektrilise. Olulisi negatiivseid mõjusid püsielupaikadele ei avaldu.
3. Kanakulli elupaikade kaitseks on moodustatud **Antsioja kanakulli püsielupaik**. Liigi kaitse korraldamise aluseks Eestis on kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava³⁴. Antsla valla ÜP lahendusega ei ole kavandatud maakasutuse muudatusi või muid tegevusi, mis võiksid avaldada ebasoodsat mõju liigi seisundile tema elupaigas. Liigi püsielupaik on hõlmatud rohevõrgustiku koosseisu. ÜP-ga ei kavandata tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid, samuti ei ole kavandata uus elektrilise. Olulisi negatiivseid mõjusid püsielupaigale ei avaldu.
4. I kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi kaitseks on moodustatud **Jakobi krookustoriku püsielupaik**. Liigi kaitse korraldamise aluseks Eestis on liigi kaitse tegevuskava³⁵. ÜP lahendusega ei kavandata püsielupaigas ega selle läheduses uute ehitiste, teede ja tehnovõrkude rajamist, olemasolevate laiendamist ega rekonstrueerimist. Kavandatud ei ole ka muudatusi maakasutuses või muid tegevusi PEPi piirkonnas, mis võiksid halvendada seeneliigi elupaigaks olevate tammade seisundit. Olulisi negatiivseid mõjusid püsielupaigale ei avaldu.

Antsla valla lõunapiirile jääb **Põrgujärve metsise püsielupaik** (metsis kuulub Eestis II kaitsekategooriasse). Püsielupaik jääb Antsla valla territooriumile 2-5 m laiuse lõiguna, seega sisuliselt paikneb see väljaspool Antsla valda. Siiski, ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuri objektide rajamist ega muid tegevusi metsise püsielupaiga läheduses. Antud piirkond kuulub rohevõrgustiku tuumalasse (T1), seega on loodusmaastiku sidususe säilimine Antsla valda jäävas osas tagatud. ÜP-ga ei kaasne negatiivseid mõjusid liigile tema püsielupaigas.

7.1.4. Mõju kaitsealustele liikidele ja kivististele

Antsla vallas on august 2021 seisuga registreeritud enam kui 500 kaitsealuse liigi leiukohta. Oluline on märkida, et enamuse I ja II kaitsekategooria liikide leiukohtadest on kaitstud püsielupaikade või

³² Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/merikotka_ktk_2020-2024.pdf

³³ Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26.03.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/138. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/vaike-konnakotka_tk.pdf

³⁴ Kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26.03.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/138. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/kanakulli_ltk_kinnitatud_2015_dirmuut.pdf

³⁵ Krookustoriku ehk krookuspruuniku (*Aurantiporus croceus syn Hapalopilus croceus*) kaitse tegevuskava. Kinnitatakse Keskkonnaameti peadirektori 16.06.2017 käskkirjaga nr 1-1/17/234. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/krookustorik_ltk_kinnitatud_redigeeritud.pdf

kaitsealade koosseisus. I, II ja III kaitsekategooriasse kuuluvate liikide elupaikades, mis pole kaitstavate alade koosseisus, kehtib isendi kaitse. See tähendab, et kaitsealuste liikide isendeid ei tohi tahtlikult surmata, püüda ega tahtlikult häirida paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise või rände ajal, ilma keskkonnaministri loata loodusest eemaldada, müüa ega tulu saamise eesmärgil kasutada³⁶.

Ülevaate valla alale jäävatest kaitstavatest liikidest on annab Tabel 9. Käesolev mõju hinnang kaitsealustele liikidele lähtub EELIS-e andmetest seisuga august 2021. Tegevuste edasisel kavandamisel järgmistes etappides tuleb igakordselt täpsustada kaitsealuste liikide esinemist, sest EELIS-e ja keskkonnaregistri andmeid täiendatakse pidevalt.

Tabel 9. Kaitsealused liigid Antsla vallas³⁷

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime-, seene- ja samblikuliigid
I kaitsekategooria	Väike-konnakotkas, must-toonekurg, merikotkas, kalakotkas.	Haruline võtmehein, poropoorik, leht-kobartorik, krookustorik, limatünnik.
II kaitsekategooria	Laanerähn, harivesilik, kanakull, harilik mudakonn, apteegikaan, metsis, kivisisalik, põhja-nahkhiir, tiigilendlane, pargi-nahkhiir, suurkõrv, veelendlane, rohunepp, paksukohaline jõekarp, suurvidevlane.	Ainulehine soovalk, väike käopõll, sookäpp, karvane maarjalepp, soohiilakas, kõdu-koralljuur, kummeli-võtmehein, palu-karukell, roomav akakapsas, Russowi sõrmkäpp.
III kaitsekategooria	Valge-toonekurg, hiireviu, kasetriibik, tiigikonn, tähnikvesilik, mustviies, suur-rabakiil, valgelaup-rabakiil, rohukonn, rabakonn, herilaseviu, laanepüü, musträhn, hallpea-rähn, kodukakk, händkakk, jõgitiir, rukkirääk, suurkoovitaja, laitoõmmuujur, harilik kärnkonn, täpikhuik, tamme-kirjurähn, veekonn, rohe-tondihobu, hink, vingerjas, võldas, euroopa harjus.	Kahkjaspunane sõrmkäpp, kuradi-sõrmkäpp, soo-neiuvaip, balti sõrmkäpp, pruunikas pesajuur, suur käopõll, karukold, kahelehine käokeel, laialehine neuvaip, roomav oõvilge, Wulfi turbasammal, sulgjas õhik, harilik ungrukold, mets-vareskold, läikiv kurdsirbik, siberi võhumõök, vööthuul-sõrmkäpp, haavanääts, must narmik, taiga-peenpoorik.

Mõju I kaitsekategooria liikidele

Kõikide Antsla vallas teadaolevate I kaitsekategooriasse kuuluvate liikide leiukohad kuuluvad kaitsealade või püsielupaikade koosseisu ning on kaitstud nende kaitsekorra alusel. Kaitstavate liikide elupaikades ega naabruses ei kavandata muudatusi maakasutuses ega planeerita rajatisi. Kaitstavate loomaliikide elupaikade piirkonnas ei kavandata tegevusi, mis võiksid põhjustada liikidele häiringuid (nt ei kavandata tuuleenergia arendamiseks sobivaid alasid ega infrastruktuurirajatisi). Seega puuduvad ÜP rakendamisel negatiivsed mõjud I kaitsekategooriasse kuuluvatele liikidele.

Mõju II kaitsekategooria liikidele

II kaitsekategooriasse kuuluvate loomaliikide elupaikadest umbes pooled asuvad kaitstavatel aladel (Antsla vallas eelkõige Karula rahvusparkis). Siiski on küllaltki palju liike, kelle elupaigad ei jää kaitstavatele aladele. Nendeks on peamiselt erinevad linnuliigid (kanakull, laanerähn), käsitiivalised, kahepaiksed (harivesilik) ning taimeliigid (ainulehine soovalk, sookäpp, väike käopõll jne). Valdav osa

³⁶ Aluseks looduskaitse seadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062021003?leiaKehtiv>

³⁷ Keskkonnaregister, seisuga 20.08.2021

eelpool toodud kaitstavate liikide elupaikadest on hõlmatud rohevõrgustiku koosseisu, mis loob eeldused elupaikade sidususe säilimiseks. ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi ega muid tegevusi kaitstavate loomaliikide elupaikades või nende vahetus läheduses, mis võiksid liikide elupaikadele mõju avaldada. Kaitstavate nahkhiireliikide elupaikades ei kavandata ÜP-ga selliseid muudatusi maakasutuses, mis võiksid halvendada nende elupaikade seisundit.

Kahepaiksete elupaigaks on enamasti elamute läheduses asuvad tiigid või looduslikud märjad lohud, kus ei ole kavandatud maakasutuse muudatus. Negatiivseid mõjusid ÜP rakendamisega ei kaasne.

II kaitsekategooriasse kuuluvaid seene- ja samblikuliike ei ole Antsla vallas registreeritud.

Kokkuvõttes ei avaldu ÜP kohase maakasutuse rakendumisel mõjusid II kaitsekategooria liikidele. Liikide elupaikadega tuleb arvestada edasiste tegevuste kavandamisel.

Mõjud III kaitsekategooria liikidele

III kaitsekategooria liigid on laiemalt levinud liigid. Siia kategooriasse kuuluvad taime- ja loomaliikide leiukohad paiknevad suuremas osas väljaspool kaitstavaid alasid. III kaitsekategooria taime- ja loomaliikide elupaikades ei kavandata selliseid muudatusi maakasutuses, mis võiks kaasa tuua liikide elupaikade hävimise või seisundi halvenemise. Mõningatel juhtudel läbib perspektiivne jalg- ja jalgrattatee kaitsealuse liigi elupaika. Kaitsealuste liikide elupaikadega tuleb arvestada tegevuste edasisel kavandamisel (kavandada tee nii, et see elupaika ei kahjusta), vajadusel rakendada meetmeid oluliste mõjude ära hoidmiseks, võimalusel suunata tee elupaigast mööda.

ÜP-ga kaardile on kantud perspektiivne sõidutee lõik Mähkli külas, mis läbib tiigikonna ja tähnikesiliku elupaika. Ortofoto põhjal on tegemist olemasoleva teega, mida ei ole veel registritesse kantud. ÜP-ga ei kavandata täiendavaid tegevusi selle teega seoses, seega ei avaldu mõjusid kaitsealuste liikide elupaikadele.

Kaitstavate seeneliikide leiukohad jäävad Karula rahvuspargi territooriumile. Planeeringul puuduvad mõjud nendele kasvukohtadele.

Kaitstavaid III kategooria samblikuliike valla alal registreeritud pole.

Kokkuvõttes ning olulist negatiivset keskkonnamõju II kategooria liikidele ei avaldu.

Mõjud kivististele

Keskkonnaregistri andmetel ei ole Antsla valla territooriumil kaitstavaid kivistisi, seega puuduvad ÜP lahendusel mõjud kaitstavatele kivististele.

7.1.5. Mõju kaitstavatele looduse üksikobjektidele

Antsla valla territooriumil on viis kaitstavat looduse üksikobjekti, lisaks kaks projekteeritavat kaitstavat objekti (vt Tabel 10).

Tabel 10. Mõjude hindamine kaitstavatele looduse üksikobjektidele (KLO) ja projekteeritavatele objektidele (PLO) Antsla vallas³⁸

Registri-kood	Objekti nimetus	Tüüp	Piirangu-vööndi ulatus, m	Võimalik mõju
KLO4001061	Allikas Uue-Antsla kalatiigi lätted (Kaks devoni paljandiga)	allikas	Kaardistatud alana 0,66 ha	Kaitstav objekt asub Uue-Antsla külas. Allikate piirkonnas ei kavandata planeeringuga selliseid maakasutuse muudatusi ega infrastruktuuri objektide rajamist, mis võiks üksikobjekti mõjutada.

³⁸ Keskkonnaregister, seisuga 20.08.2021

Registri- kood	Objekti nimetus	Tüüp	Piirangu- vööndi ulatus, m	Võimalik mõju
	allikat)			Kõik tegevused jäävad väljapoole üksikobjekti kaitsetsooni.
KLO4000664	Haabsaare kollased kased	puu ja puudegrupid	30	Kaitstav objekt asub Haabsaare külas ja jääb rohevõrgustiku alale. ÜP rakendamisega seotud mõjud puuduvad, sest muudatusi maakasutuses sellele alale ei planeerita.
KLO4000428	Mäe-Lehtsoo; Mäe-Lõhtsuu tamm	puu ja puudegrupid	50	Kaitstav objekt asub Kirikuküla külas ning jääb Urvaste ürgoru – Pokumaa väärtuslikule maastikule. Piirkonnas ei kavandata planeeringuga maakasutuse muudatusi. Mõjud objektile puuduvad.
KLO4000427	Tamme-Lauri tamm	puu ja puudegrupid	50	Kaitstav objekt asub Urvaste külas ning jääb Urvaste ürgoru – Pokumaa väärtuslikule maastikule. Piirkonnas ei kavandata planeeringuga maakasutuse muudatusi. Mõjud objektile puuduvad.
KLO4000179	Väikuni viieharuline kuusk ehk Punde puntrakuusk	puu ja puudegrupid	30	Kaitstav objekt asub Pihleni külas ning jääb rohevõrgustiku koridori ja väärtuslikule maastikule (Urvaste ürgorg – Pokumaa). Piirkonnas ei kavandata planeeringuga maakasutuse muudatusi. Mõjud objektile puuduvad.
PLO1000756	Mäe-Soome remmelgas	puu ja puudegrupid	<i>EELIS-e andmete põhjal planeeritakse kaitsetsooniks 25 m</i>	Objekt asub Soome külas ning jääb planeeritava väärtusliku maastiku alale. Piirkonnas ei kavandata planeeringuga muid maakasutuse muudatusi. Mõjud objektile puuduvad.
PLO1000758	Tsooru allee	puu ja puudegrupid		Objekt asub Tsooru külas ning jääb Tsooru – Vana-Roosa väärtuslikule maastikule. Allee paikneb Antsla-Sänna kõrvalmaantee mõlemal küljel. Tsooru alleest vahetult kagusse on kavandatud perspektiivne jalg- ja jalgrattatee (Tsooru asula tee), kuid kavandatav tee ei ulatu alleeni. Tegevuse kavandamise järgmistes etappides tuleb arvestada (projekteeritava) kaitsealuse objekti paiknemisega, et hoida ära

Registri- kood	Objekti nimetus	Tüüp	Piirangu- vööndi ulatus, m	Võimalik mõju
				negatiivseid mõjusid sellele. Piirkonnas ei kavandata planeeringuga muid maakasutuse muudatusi.

Mõju kaitstavatele looduse üksikobjektidele on hinnatud lähtudes EELIS-e ja keskkonnaregistri andmetest seisuga august 2021. Tegevuste edasisel kavandamisel järgmistes etappides tuleb vajadusel igakordselt täpsustada kaitstavate looduse üksikobjektide esinemist, sest keskkonnaregistri ja EELIS-e andmeid täiendatakse pidevalt.

ÜP-ga ei tehta ettepanekuid uute kaitstavate looduse üksikobjektide võtmiseks riikliku kaitse alla.

7.1.6. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid

Antsla valla territooriumil on kaks kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavat loodusobjekti:

- **Ess-soo maastikukaitseala** (registrikood KLO5000015) paikneb Ruhingu külas ning selle kogupindala on 212 ha. Ess-soo maastikukaitseala kaitse-eesmärk on piirkonnas ainulaadsete sookoosluste säilitamine, kaitsealuste liikide kaitse tagamine, Ess-soo maastikulise väärtuse säilitamine ja loodushariduse andmise võimaldamine ning kohalike elanike jaoks traditsioonilise marjakorjeala säilitamine. Kaitseala kuulub kogu ulatuses ÜP-ga kavandatud rohevõrgustiku tugiala (Lümatu) koosseisu. ÜPga ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjekte ega muid rajatisi maastikukaitsealale ega selle lähialale. ÜP-ga ei määrata tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid. Kokkuvõttes puuduvad ÜP rakendamisel olulised negatiivsed mõjud kaitstavale alale ja selle kaitse-eesmärkidele.
- **Tsooru park** (registrikood KLO5000016) asub Tsooru külas ning selle kogupindala on 2,7 ha. Tsooru park on kaitse alla võetud puhke- ja vaba aja veetmise võimaluste loomiseks, samuti loodusobjektiga piirneva avalikult kasutatava Tsooru paisjärve kaldariba sidumiseks ülejäänud pargiosaga. Eesmärgiks on loodusobjekti ajaloolis-kultuurilise väärtuse säilitamine ja arendamine ning kavakohane majandamine. Tsooru pargist lõunasse, Antsla – Sänna kõrvalmaantee serva on kavandatud perspektiivne jalg- ja jalgrattatee (Tsooru asula tee). Jalg- ja jalgrattatee arendamine kaitstava loodusobjekti piirkonnas võib avaldada alale vahetuid mõjusid, eelkõige kui tee jääb pargi alale. Tsooru park on kaitse alla võetud eelkõige puhkeväärtuslikel eesmärkidel, seega ei ole kergliiklustee rajamine vastuolus pargi kaitse-eesmärkidega. Kergliiklustee kavandamisel tuleb hinnata mõjusid Tsooru pargile, tee ei tohi ohustada kaitse-eesmärke ega mõjutada negatiivselt kaitseväärtusi. ÜP lahendusega on Tsooru pargi alale antud puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarve, mis vastab olemasolevale maakasutusele ja ei ohusta kaitse-eesmärke. Pargist läänes ja lõunas on ÜP-ga määratletud segahoonestuse maa-ala juhtotstarve, mis sisuliselt tähendab olemasoleva maakasutuse jätkumist. ÜP-ga ei määratletud tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid, seega mõjusid ei ole.

ÜP lahenduse arvestab kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide paiknemisega. ÜP elluviimisega ei kaasne olulisi negatiivseid mõjusid kohalikul tasandil kaitstavatele loodusobjektidele, kui arvestatakse jätkuvalt nende paiknemisega ning kaitse-eesmärke ei kahjustata.

7.1.6.1. Põhjendused Vaabina pärnaallee kaitse alla võtmiseks

ÜP seletuskirja kohaselt kavandatakse ÜP-ga ühe loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmist.

Looduskaitseseaduse (LKS) kohaselt (§ 4 lg 7) võib kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaks loodusobjektiks olla maastik, väärtuslik põllumaa, väärtuslik looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement, mis ei ole kaitse alla võetud kaitstava looduse üksikobjektina ega paikne kaitsealal. Loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldus on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus (LKS § 7 lg 1), arvestades looduskaitseseadusega sätestatud eeldusi loodusobjekti kaitse alla võtmiseks. Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetluse algatab ja viib läbi kohalik omavalitsus.

Vaabina pärnaallee asub Lümatu külas Vaabina-Ruhingu tee servas ca 770 m pikkusel lõigul. Kaitse alla võetav allee saab alguse Võru-Kuigatsi-Tõrva tee lähedalt. ÜP seletuskirjas on sõnastatud objekti kaitse alla võtmise eesmärk – tegemist on kohalikul tasandil ajaloolis-kultuuriliselt ja esteetiliselt väärtusliku objektiga, mis väärib sel põhjusel säilitamist. Avalikesse andmebaasidesse ei ole kantud andmeid allee seisundi kohta. Ka ei ole allee piirkonnas registreeritud kaitsealuseid liike. Vaabina pärnaallee kohaliku kaitse alla võtmise piiriettepanek vt ÜP jooniselt.

Loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmisel peab kohalik omavalitsus silmas pidama looduskaitseseaduses sätestatud loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmise võimalusi ja eeldusi. Loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmise algatamine, kaitse alla võtmise menetlus ja kaitse alla võtmine toimub looduskaitseseaduses sätestatud korras. Vastavad nõuded on sätestatud looduskaitseseaduse §-ides 8, 10 ja 11. Silmas tuleb pidada, et kui loodusobjekti kohaliku omavalitsuse kaitse alla võtmist kavandatakse üldplaneeringuga, siis LKS § 10 lg 7 p 1 kohaselt saab selle kaitse alla võtta kehtestatud üldplaneeringu alusel.

Kohaliku kaitse alla võetud maa-alal rakendatakse LKS-i §-s 31 sätestatud piiranguvööndi kaitsekorda, mida võib kaitse-eeskirjaga või planeeringuga leevendada³⁹. Kaitsekord ja piirangute täpne sisu pannakse paika kaitse-eeskirja ning kaitstava ala tsoneeringuga.

Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks on toodud ka KSH aruande ptk-is 9.1.1.

7.2. Mõju vääriselupaikadele

Antsla vallas on registreeritud 64 vääriselupaika⁴⁰. Valdav enamik neist paikneb kaitstavatel aladel (eelkõige Karula Rahvuspargis) ja ÜP-ga määratletud rohevõrgustiku aladel.

Keskkonnaministri määruse⁴¹ alusel on avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvad keskkonnaregistrisse kantud vääriselupaigad kaitstud. Neis on keelatud raie, välja arvatud erakorralised raided Keskkonnaameti nõusolekul. Eraomanikule kuuluvas metsas on vääriselupaiga kaitsmine vabatahtlik.

ÜP lahenduses on arvestatud kaitstavate vääriselupaikadega maakasutuse, infrastruktuuriobjektide jm kavandamisel. ÜP-ga ei ole ette nähtud täiendavaid tingimusi vääriselupaikade kaitseks, VEP-ide kaitse tagatakse õigusaktidega.

Kokkuvõttes puuduvad ÜP rakendamisel olulised negatiivsed mõjud vääriselupaikadele.

³⁹ LKS-i § 44, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062021003?leiaKehtiv>

⁴⁰ EELIS, seisuga 17.11.2020

⁴¹ Keskkonnaministri 04.01.2007 määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused“, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/115092017010?leiaKehtiv>

7.3. Mõju rohevõrgustikule

Antsla valla rohevõrgustik (RV) on põhiosas määratletud 2005. aastal kehtestatud Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnanähtused“. 2018. aastal vastu võetud Võru maakonnaplaneeringus 2030+ on rohevõrgustikku täpsustatud töö „Võru maakonna rohevõrgustik“⁴² alusel ning kehtivates üldplaneeringutes tehtud ettepanekute alusel. ÜP-ga täpsustatakse maakonnaplaneeringuga määratud rohevõrgustikku valla tasandile ning seatakse üldised kasutustingimused, mis peavad tagama rohevõrgustiku toimimise.

Võru MP 2030+ alusel hõlmavad rohevõrgustiku alad 18 950 ha, mis moodustab 46% Antsla valla territooriumist. Üldplaneeringus tehtud täiendustega on Antsla valla rohevõrgustiku pindala 20 710 ha, mis moodustab 50,7% Antsla valla territooriumist.

Antsla vald on suuremas osas hajaasustatud ala, kus ei ole olulisi probleeme rohevõrgustiku toimimisega. Arendussurve on vallas väga madal ja seega ei teki ka olulisi konfliktkohti maakasutuse osas. Lisaks ei ole olemasolevatel tugialadel ega koridorides toimunud olulisi maakatte muutusi looduslikust tehnilikeks, mis viitaks rohevõrgustiku toimivuse ja sidususe vähenemisele. Võimalikud konfliktpiirkonnad käsitlevad põhiosas koridoride ja tugialade lõikumist sõiduteede ja raudteega.

Siiski toimus ÜP koostamise protsessis rohevõrgustiku oluline korrigeerimine. Põhilised muudatused on seotud maakonnaplaneeringu järgsete struktuuride ebatäpse paiknemisega. Rohevõrgustiku alad viidi vastavusse kõlvikute, teede jm maastikuelementide, kaitsealuste liikide leiukohtade jm looduses esinevate objektide ja tunnuste paiknemisega. Rohevõrgustikust arvati välja ulatuslikud lagedad põllumassiivid ning laiendati võrgustikku loodusmaastike arvel (eelkõige metsad või vahelduvad maastikud). Rohevõrgustikust arvati välja ka kompaktsed tööstusalad/tootmismaad ning tihedama asustusega elamualad. Muudatuste tulemusena on mitmed võrgustiku elemendid jäänud väiksemaks ja kitsamaks, kuid seda kompenseerib võrgustiku tihenemine (uute sidususte loomine nii koridoride kui sinivõrgustiku elementidena). Rohevõrgustikus tehtud olulisemad muutused on kirjeldatud Antsla valla rohevõrgustiku analüüsis (vt ÜP lisadest).

Üldplaneeringu tasandil peeti oluliseks tagada just madalamat järku koridoride sidusus. Rohevõrgustiku täpsustamisel jälgiti, et lisaks metsaökosüsteemidele oleks võrgustikku haaratud ka teiste ökosüsteemide (nt niidud, sood) elustiku jaoks olulised alad ning tagatud oleks nende sidusus. Rohevõrgustikku täiendati sinivõrgustiku aladega. Sinivõrgustik kulgeb piki jõgesid ja ojasid ning loob täiendavaid ühendusi rohevõrgustiku alade vahel, rikastab ja mitmekesistab rohevõrgustikku ning loob eriilmeliste alade vahelise sidususe.

Rohevõrgustikku täiendati ka arvestades puhkefunktsiooni, mis on oluline eeskätt linnalise asustusega aladel, nende vahetus läheduses ja traditsioonilistes väljakujunenud puhkemajandusliku taristuga looduslikes puhkepiirkondades. ÜP kaardile kantud matka- ja terviseradade võrgustik kajastab olemasolevaid radu. Matkaradade kasutus on hajutatud ja väheintensiivne ning ei põhjusta loomadele olulisi häiringuid.

ÜP-ga ei kavandata olulisi maakasutuse muutusi, infrastruktuuriobjekte või muid rajatisi, mis mõjutaks rohevõrgustiku sidusust ja toimimist või tekitaks barjääriefekti. Antsla vallas ei ole suure liiklustihedusega maanteid ning maanteed ääred on tarastamata. Seega ei avaldu rohevõrgustikule reaalselt barjääriefekti ning teed ei katkesta rohevõrgustikku.

Raudteekoridorid ei põhjusta samuti eeldatavalt olulist konflikti, kuna liiklus on väikese koormusega, hõre ja aeglane. Raudtee ja rohevõrgustiku ristumisel on oluline vältida tarastamist, kuna see põhjustaks takistusi ulukite liikumisele ja rohevõrgustiku sidususele.

⁴² Veersalu, 2015. Võru maakonna rohevõrgustik.

Antsla valla ÜP-ga ei kavandata alasid tuuleenergeetika arendamiseks, seega puuduvad tuuleenergeetika arendamisega seotud mõjud rohevõrgustiku toimimisele.

ÜP koostamise käigus tehtud rohevõrgustiku alade ja kasutustingimuste muudatusettepanekutel on positiivne mõju rohevõrgustiku toimimisele. Planeeringuga kehtestatavad rohevõrgustiku kasutustingimused on piisavad rohevõrgustiku toimimise tagamiseks.

7.4. Mõju taimestikule ja loomastikule

Antsla valla looduskeskkond on mitmekesine. Antsla valla territooriumist hõlmavad loodusliku- ja poolloodusliku taimkattega alad (metsad, sood ja niidud) ca 56%. Metsasemad alad asuvad valla lõuna- ja kirdeosas. Valla kesk- ja kaguosas on enam kultuurmaastikke. Haritavad maad moodustavad ca 35% valla territooriumist. Vallale omane vahelduv maastik on kasvukohaks ja elupaigaks nii mosaiikmaastike, avamaastike, metsamaastike kui ka soomaastikega seotud liikidele.

ÜP-ga kavandatavad maakasutuse muudatused on minimaalsed. Muutused on eelkõige seotud tiheasustusaladega. Arendussurve on vallas väga madal ning on koondunud eelkõige suuremate asulate piirkonda (Antsla linn, Kobela alevik). Varasema ÜP-ga reserveeritud elamumaad (olemasolevate elamumaade laiendused) Antsla linnas, Vana-Antsla alevikus, Kollino külas, Tsooru külas ja Kobela alevikus on realiseerimata. Uusi eluhooneid püstitatakse kogu valla territooriumil vaid üks kuni kaks aastas. ÜP lahenduses uusi ulatuslikke elamualasid ei kavandata, vaid olemasolevaid elamualasid tihendatakse. Tiheasustatud aladel ei ole selliseid looduslikke elupaiku, mille väärtus loomastiku ja taimestiku seisukohalt oleks oluline ja mida tuleks seetõttu täiendavalt kaitsta. Seega ei saa elamuehitus tingida olulist loodusmaastike kadu.

Asulatest kaugemal paiknevatel loodusmaastike aladel ei kavandata selliseid maakasutuse muudatusi, mis põhjustaks mõjusid loomastikule ning tooks kaasa loodusmaastike olulise vähenemise. Mäetööstuse maa-ala juhtotstarve antakse vaid olemasolevatele mäeeraldistele ja nende teenindusmaale. Hajaasustuses antakse maakasutuse juhtotstarve suurematele olemasolevatele äri- ja tootmismaa-aladele. Kuna antud kohtades on juba välja kujunenud maakasutus, siis ei too ÜP rakendamine kaasa olulist vajadust raadamiseks.

Uusi kuivendussüsteeme või suuremaid rajatisi kuivendust nõudvatele aladele pole kavandatud, seega olulised mõjud märgalade seisundile ja taimkattele seoses ÜP-ga puuduvad.

Antsla vallas ei ole suure liiklustihedusega maanteid ega raudteid, mis looksid barjääri loomade liikumisele. Olemasolevate teede ääred on tarastamata. Seega ei avaldu rohevõrgustikule reaalset barjääriefekti ning teed ei katkesta rohevõrgustikku. Olemasolevat Valga-Võru-Koidula raudteed kasutatakse kaubaveoks. ÜP-ga ei kavandata uusi raudteeühendusi. ÜP-ga säilitatakse võimalused reisijateveo taastamiseks ning Anne ja Antsla endiste raudteepeatuste taas kasutuselevõtuks (eelkõige tähendab see juurdepääsude säilitamist). ÜP-ga kavandatakse Vaabina endisele raudteepeatusele uus asukoht, mis on hästi juurdepääsetav olemasolevalt teelt. Raudteeliiklus Antsla vallas on hõre ja aeglane ning ei tekita barjääri loomade liikumisele. Raudtee ääred tuleb jätta tarastamata vähemalt rohevõrgustikuga kattuvates lõikudes.

ÜP-ga on kavandatud rohevõrgustiku tugialade ja koridoride korrigeerimine, mitmekesistamine ja laiendamine looduslike alade arvelt. Sellel on loomastikule positiivne mõju, sest elustiku jaoks olulised looduslikud alad on määratletud ning nende sidusust on seega võimalik paremini tagada läbi ÜP tingimuste.

ÜP-ga ei kavandata uusi ulatuslikke teelõike ega muid selliseid infrastruktuuriobjekte, mille rajamine nõuaks suuremal mahul taimkatte raadamist või looks barjääri loomade liikumisele. Kavandatud on perspektiivseid jalg- ja jalgrattateid, mis üldjuhul kulgevad olemasoleva sõidutee servas. See on ala, mis ohutuse seisukohalt on enamasti lage ning looduskaitsele vähemväärtuslik.

Kokkuvõttes on ÜP lahenduse mõju taimestikule ja loomastikule väheoluline. Mõjud võivad avalduda vaid lokaalselt (nt ehitusalal).

7.4.1. Kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alad

KAH alad on RMK hallatavatel maadel asuvad alad, mille majandamisega kaasneb kõrgendatud avalik huvi (KAH). Need on kohalikele kogukondadele ja elanikele olulised metsaalad, mis lepitakse kokku kohaliku omavalitsusega ÜP koostamise käigus^{43 44}.

ÜP-s määratletakse kaks kõrgendatud avaliku huviga (KAH) ala:

- 1) Antsla linna puhkemets (Kasumõts, piirneb Antsla linnaga);
- 2) Haabsaare külas jahimaja ümbruse metsa

Tegemist on kohalike elanike jaoks oluliste puhkealade ja vaba-aja veetmise kohtadega. KAH alade määratlemine ÜP-s on oluline, et leida tasakaal erinevate huvide vahel ning lihtsustada kohalike kogukondade kaasamist nende metsade majandamist puudutavatesse küsimustesse. KAH alade määratlemisega võtab RMK kohustuse kaasata kohalikku kogukonda metsatööde kavade planeerimisse ning järgima KAH-alade majandamis põhimõtteid.

7.5. Mõju põhjaveele

Antsla vald kuulub Koiva vesikonda ning Ida-Eesti vesikonda. Joogivett võetakse Kesk-Devoni põhjaveekogumist Ida-Eesti vesikonnas.

Põhjaveelarud on Antsla vallas kinnitamata, sest põhjaveevõtt on alla 500 m³ ööpäevas⁴⁵.

Põhjavee kaitse ja kasutamise abinõud vesikondade põhiselt on sätestatud veemajanduskavades (Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas^{46 47} ja Koiva vesikonna veemajanduskavas^{48 49}).

7.5.1. Põhjavee kaitstus

Antsla vallas on Kesk-Devoni põhjaveeladestiku paksuseks 150-200 meetrit⁵⁰. Hüdrogeoloogilistest tingimustest ning pinnakatte paksusest ja koostisest tulenevalt kuulub Antsla vald keskmiselt kaitstud kuni kaitstud põhjaveega alade hulka (vt Joonis 3). See tähendab, et Antsla vallas on maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi põhjavesi keskmise kuni väga madala reostusohhtlikkusega. Põhjavee kaitstuse kategooriast sõltub reoveekogumisala moodustamise nõue, kütusehoidlate asukohavaliku nõuded ja põhjaveehaarde sanitaarkaitseala ulatus⁵¹.

⁴³ RMK kõrgendatud avaliku huviga alad. Vt. <https://www.rmk.ee/metsa-majandamine/metsamajandus/korgendatud-avaliku-huviga-alad>

⁴⁴ Lisaks saavad kohalikud kogukonnad või elanikud teha ettepanekuid RMK-le metsalaade arvamiseks KAH alade hulka

⁴⁵ Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. Alkranel OÜ, 2019. Kättesaadav: <https://antsla.kovtp.ee/documents/378714/23159804/Antsla+valla+%C3%9CVKA+kava+2019-2030.pdf/3885419e-9523-4dd0-927a-040587279dd1>

⁴⁶ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021. Keskkonnaministeerium, 2016

⁴⁷ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2021-2027 (eelnõu versioon 01.04.2021). Kättesaadav: <https://envir.ee/veemajanduskavad-2021-2027-eelnu#veemajanduskavade-do>

⁴⁸ Koiva vesikonna veemajanduskava 2015-2021. Keskkonnaministeerium, 2016

⁴⁹ Koiva vesikonna veemajanduskava 2021-2027 (eelnõu versioon 01.04.2021). Kättesaadav: <https://envir.ee/veemajanduskavad-2021-2027-eelnu#veemajanduskavade-do>

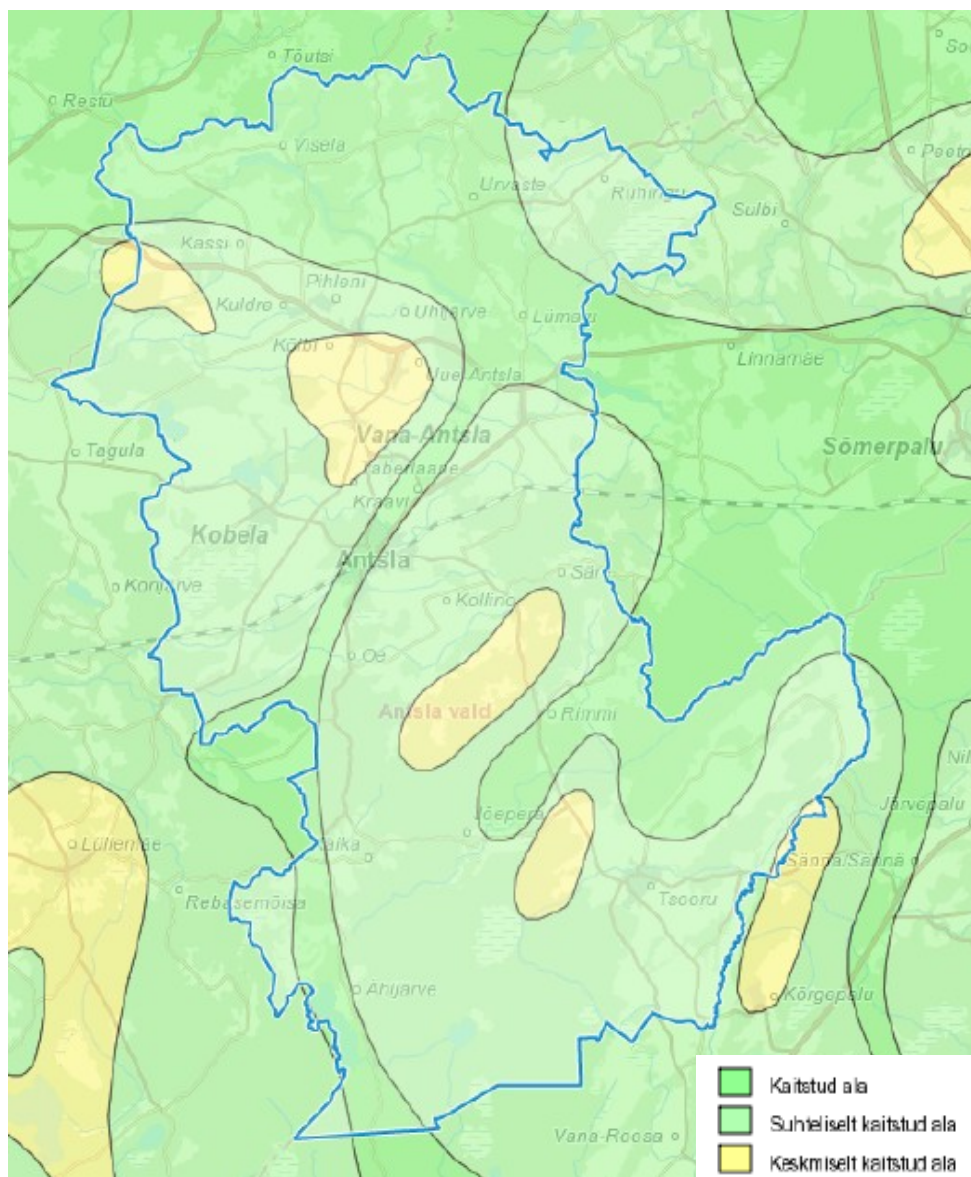
⁵⁰ Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. Alkranel OÜ, 2019. Kättesaadav: <https://antsla.kovtp.ee/documents/378714/23159804/Antsla+valla+%C3%9CVKA+kava+2019-2030.pdf/3885419e-9523-4dd0-927a-040587279dd1>

⁵¹ VeeS, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv>

Kuigi Antsla vallas ei ole põhjavee kõrge reostustundlikkusega piirkondi, tuleb objektide kavandamisel ja kasutamisel jälgida, et pinnasesse ja põhjavette ei satuks saasteained koguses, mis võib ohustada põhjavee kvaliteeti.

Ida-Eesti vesikonna ja Koiva vesikonna veemajanduskavade kohaselt on oluline hajukoormus põhjaveele põhjustatud põllumajandusest. Hajukoormuse osas tuleb eelkõige tähelepanu pöörata mürkemikaalide, sõnniku ja väetiste kasutamise keskkonnanõuetest kinnipidamisele. Seejuures on põhilised loomakasvatusest tulenevad probleemid seotud just sõnnikukäitlusega. Kui keskkonnanõuded on täidetud, siis olulist negatiivset mõju ei kaasne.

Keskkonnanõudeid tuleb täita võimalike punktreostusallikate osas, nagu jäätmekäitluskohad ja keskkonnaohtlikud ning keskkonnakompleksloaga ettevõtted, mis võivad ohustada põhjavett nende vahetus ümbruses. Antsla vallas ei ole suure reostuskoormusega (suurem kui 2000 inimekvivalenti (ie)) reoveepuhasteid, mida loetakse väga oluliseks punktkoormusallikaks Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas kohaselt, kuid keskkonnanõudeid tuleb täita ka olemasolevate väiksemate reoveepuhastite juures (reoveepuhasteid on täpsemalt käsitletud ptk-s 7.14.5). Punktkoormuse vähendamise meetmed on kirjeldatud ptk-s 9.1.2.

Joonis 3. Maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi põhjavee loodusliku kaitstuse (reostusohklikkuse) kaart Antsla valla piirkonnas⁵²

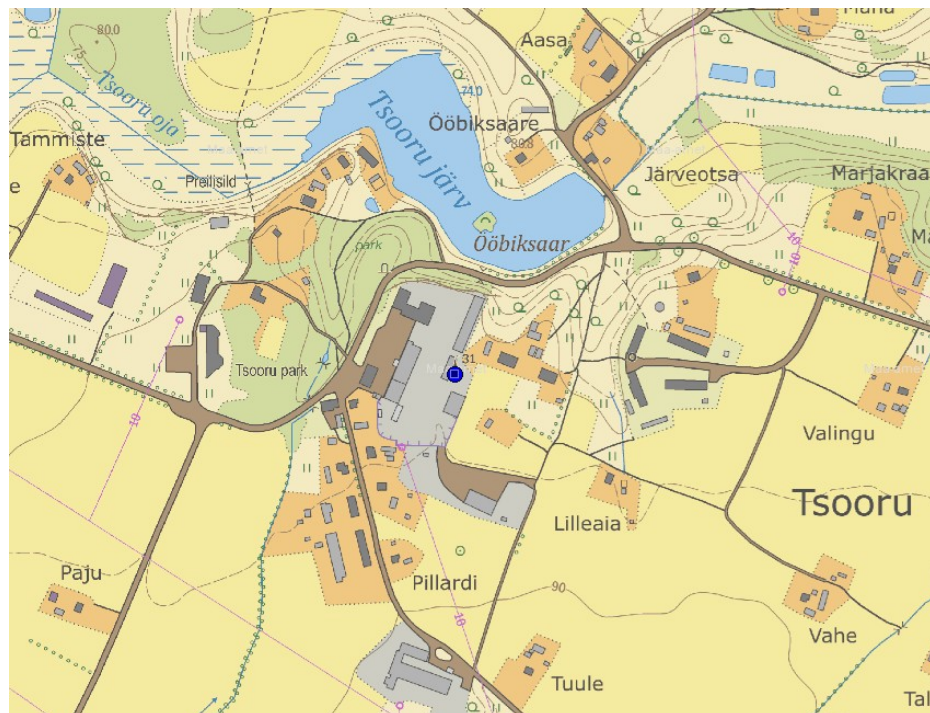
Antsla valla territooriumil on üks likvideerimata jääkreostusobjekt⁵³ - Tsooru kolhoosi õlihoidla Tsooru külas (vt Joonis 4). Tegemist on 3. kategooria jääkreostusobjektiga, millel on märgatav oht lokaalselt reostada pinnast, põhjavett või pinnavett. Mahutid katlamaja ja kuivati juures võivad aja jooksul läbi roostetada ja tekitada kütuselekke ning ohustada muuhulgas katlamaja mahutist 50 m kaugusel paikneva talu salvkaevu vee kvaliteeti. Kütusemahutid tuleb jääkidest tühjendada ja puhastada. Jääkreostuse alal ei tohi lubada arendada uusi tegevusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud. ÜP lahendusega on jääkreostusobjekti alale planeeritud segahoonestuse maa-ala, mis vastab olemasolevale maakasutusele. Reostuse likvideerimisel tuleb juhendada jäätmeseadusest, veeseadusest ning veeseaduse § 83 alusel kehtestatud Keskkonnaministri 28.06.2019 määrusest nr 26 „Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases“⁵⁴, millega kehtestatakse ohtlike ainete sisalduse

⁵² Maa-ameti geoloogia kaardirakendus, <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/geoloogia400k>

⁵³ Keskkonnaregister, seisuga 03.03.2021

⁵⁴ Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072019006>

piirväärtused pinnases pinnase seisundi hindamiseks ning pinnase seisundi parandamise meetmete kavandamiseks ja rakendamiseks. Sõltuvalt kavandatava tegevuse iseloomust tuleb likvideerida jääkreostus nii, et saasteainete sisaldused vastavad tootmismaale kehtestatud piirväärtustele.

Joonis 4. Tsooru kolhoosi õlihoidla jääkreostusobjekti asukoht Tsooru külas (aluskaart: Maa-amet, 2021)⁵⁵

7.5.2. Põhjavee kasutamine ja mõju põhjaveekogumite eesmärkide saavutamisele

Antsla vallas ei ole põhjaveemaardlaid arvele võetud⁵⁶.

Veekogumi varu koguseline seisund on hea⁵⁷. Veetaseme vähene muutus seirekaevudes Kesk-Devoni põhjaveekogumis Ida-Eesti vesikonnas näitab, et veevõtt ei ole põhjustanud muutusi põhjavee koguselises seisundis ja põhjaveekogumi looduslik ressurss on suurem kui põhjaveevõtt⁵⁸. 2020. aasta põhjavee seisundi hindamise raames leiti samuti, et Kesk-Devoni põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas on heas koguselises seisundis⁵⁹.

Veemajanduskava järgi on Kesk-Devoni põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas heas seisundiklassis, seetõttu on eesmärk selle seisundi säilitamine⁶⁰. Samas on viimase, 2020. aastal Eesti Geoloogiateenistuse poolt koostatud uuringuaruande⁶¹ kohaselt keemiline seisund halb. Põhjaveekogumi keemilise seisundi hinnangu järgi on Kesk-Devoni põhjaveekogum Ida-Eesti

⁵⁵ EELIS, seisuga 18.08.2021

⁵⁶ Põhjaveevaru bilanss 2019. Keskkonnaagentuur 2020

⁵⁷ Eesti Geoloogiateenistus. 2019. Põhjaveekogumite piiride kirjeldamine, koormusallikate hindamine ja hüdrogeoloogiliste kontseptuaalsete mudelite koostamine. Rakvere

⁵⁸ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021

⁵⁹ Kesk-Devoni põhjaveekogumi Ida-Eesti vesikonnas looduslik ressurss on 2 228 835 m³/d, põhjavee kinnitatud tarbeveevaru on 20 435 m³/d. 2018. aasta seisuga on loodusliku kasutatava vaba vee hulk 2 217 049 m³/d ehk ca 200 korda suurem kui tarbimine.

⁶⁰ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021. Keskkonnaministeerium 2016

⁶¹ Eesti Geoloogiateenistus. 2020. Eesti põhjaveekogumite seisund perioodil 2014-2019. Kättesaadav: <https://fond.egt.ee/fond/egf/9416>

vesikonnas halvaks määratud põhjaveekogumi kui terviku üldise keemilise seisundi põhjal, kuna pestitsiidide piirväärtusi on ületatud 34,4% põhjaveekogumi pindalast (kaevud 7588, 7589, 8569) ning tegemist on märkimisväärse⁶² saasteaine levikuga. Viidatud uuringu põhjal on antud hinnangu usaldusväärsus madal, sest pestitsiidide puhul on tegemist üksikmäärangutega, mille põhjal ei ole võimalik hinnata saasteaine ajalist muutlikkust ning võimalikku kasvutrendi. Uuringuperioodi 2014-2019 jooksul on igast nimetatud kaevust tehtud üks analüüs pestitsiidide sisalduse tuvastamiseks.

Üldplaneeringuga ei kavandata tegevusi, mis võiksid ohtu seada perioodi 2015-2021⁶³ kohta koostatud ja perioodi 2021-2027 kohta koostamisel olevate veemajanduskavadega püstitatud eesmärgid. Tähelepanu tuleb juhtida ka sellele, et ÜP-ga ei kavandata ega reguleerita pestitsiidide ega muude kemikaalide kasutust. Pestitsiidide hinnangu usaldusväärsus vajab tõstmist ning meetmeid põhjaveekogumi seisundi parandamiseks tuleb vajadusel rakendada teiste vahenditega.

ÜP-ga ei kavandata selliseid muudatusi maakasutuses, mille osas võiks eeldada veevõtu olulist suurenemist ning põhjavee liigvähenemist. Selliste arenduste kavandamisel tuleb arvestada joogivee ressursi olemasolu ja joogivee kvaliteedi nõuetega.

Valdavas osas valla territooriumist on hajaasustus, kus elanikud saavad enda joogivee salv- või puurkaevudest. Alates 01.07.2015 toimub puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine vastavalt ehitusseadustiku⁶⁴ ptk-s 14 sätestatule. Puurkaevu või -augu rajamist kavandav isik (taotleja) peab rajatava puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastama kohaliku omavalitsuse üksusega. Kohaliku omavalitsuse üksus arvestab puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastamisel üld- ja detailplaneeringut, kohaliku omavalitsuse üksuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava ning vee-ettevõtja olemasolevaid teeninduspiirkondi.

Keskkonnaministri 09.07.2015 määruses nr 43⁶⁵ on seatud nõuded salvkaevu rajamise, ümberehitamise ja lammutamise ning salvkaevu konstruktsiooni kohta. Salvkaevu konstruktsioon peab tagama põhjavee kaitstuse reostuse eest ja välistama saastunud vee sissevoolu salvkaevuga avatavasse põhjaveekihti.

Keskkonnamõju seisukohalt on oluline juhtida tähelepanu puurkaevu või -augu lammutamise ja konserveerimise nõuetele, sest kasutusest ja järelevalveta puurkaev või -auk on üks põhjaveereostuse võimalikke ohuallikaid. Kui puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine toimub õigusaktides sätestatud korras, siis ei kaasne sellega olulist negatiivset keskkonnamõju.

Üldised tingimused ja meetmed põhjaveevarude tagamiseks on toodud KSH aruande ptk-is 9.1.2.

7.6. Mõju pinnaveele

Keskkonnaregistri andmetel⁶⁶ on Antsla valla territooriumil 148 pinnaveekogu, sealhulgas 83 järve, 6 jõge, 26 oja, 2 peakraavi, 17 kraavi ja 14 allikat. Valla suuremad järved on Uhtjärv, Suur-Boose järv,

⁶² Seisundi hindamise juhendi (European Commission 2009; AS Infragate Eesti 2013) järgi on saasteainete levik märkimisväärne siis, kui see esineb 20% või enam põhjaveekogumi pindalast või mahust.

⁶³ Veemajanduskavad Keskkonnaministeeriumi veebilehel: <https://envir.ee/vesi-mets-maavarad/vesi/veemajanduskavad>

⁶⁴ Ehitusseadustik, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122020006?leiaKehtiv>

⁶⁵ Keskkonnaministri 09.07.2015 määrus nr 43 „Nõuded salvkaevu konstruktsiooni, puurkaevu või -augu ehitusprojekti ja konstruktsiooni ning lammutamise ja ümberehitamise ehitusprojekti kohta, puurkaevu või -augu projekteerimise, rajamise, kasutusele võtmise, ümberehitamise, lammutamise ja konserveerimise korra ning puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastamise, ehitusloa ja kasutusloa taotluste, ehitus- või kasutusteatise, puurimispäeviku, salvkaevu ehitus- või kasutusteatise, puurkaevu või -augu ja salvkaevu andmete keskkonnaregistrisse kandmiseks esitamise ning puurkaevu või -augu ja salvkaevu lammutamise teatise vormid“, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114072015001>

⁶⁶ Keskkonnaregister, andmed seisuga 20.08.2021

Mikilä järv, Suur- ja Väike Saarijärv, Ähijärv ja Suur Pehmejärv. Lisaks looduslikele veekogudele on vallas mitmed kalakasvatamise eesmärgil rajatud paisjärvad ning tiigid. Kaika lähedalt saab alguse valla suurim vooluveekogu Mustjõgi, mis suubub Koiva jõkke.

Vastavalt Eesti pinnaveekogumite 2019. aastal antud seisundihinnangule⁶⁷ on Antsla valla vooluveekogudest halvas seisundis Visela jõgi lähtest kuni Visela-Kassi teeni (põhjuseks paisud) ning kesises seisundis Visela-Kassi teest kuni suudmeni. Kesises seisundis on Lambahanna oja lõigul Antsu teest suudmeni. Põhjuseks on eutrofeerumine, paisud ning kraavitus. Ülejäänud vooluveekogud on heas seisundiklassis.

Seisuveekogudest on kesises seisundis toitainete ja fütoplanktoni tõttu Ähijärv ning makrofütide rohkuse tõttu Löödla järv⁶⁸.

Vallas on 27 paisjärve ja 22 tehisjärve, mis on tekkinud jõgede ja ojade paisutamise tulemusena. Veekogu paisutamine on tegevus, millega tõstetakse vooluveekogusse ehitatud ehitisega (edaspidi *pais*) vooluveekogu looduslikku veetaset rohkem kui 0,3 meetrit⁶⁹.

Osad paisudest on hävinenud või halvas olukorras. Paisu hävinemine, või vastupidi – veekogu paisutamine, mõjutab paljusid maaomanikke. Üha enam soovitakse veekogusid erineval otstarbel kasutada, näiteks rajada veekoguga püsivalt ühendatud või ühendamata ehitisi, mistõttu on tekkinud vajadus järvede ja jõgede kasutust enam reguleerida. Senistes ÜP-des veekogude kasutamist käsitletud ei ole. Antsla valla ÜP-s väärtustatakse järvi (sh pais- ja tehisjärvi) ning kasutatakse neid elukeskkonna atraktiivsuse tõstmiseks. Antsla valla ÜP lahendus näeb ette paisude säilitamise. Järvede kasutamisel arvestab ÜP lahendus era- ja avalike huvide tasakaalustatusega. Avalik huvi on eelkõige Nääsmõisa järve, Uhtjärve, Suur-Boose järve, Vana-Antsla Ülemise järve, Tsooru järve ja Ähijärve kasutamiseks puhke-eesmärkidel.

ÜP joonisele on kantud paisud, millel on rekreatiive või kalakasvanduslik funktsioon ning soovitus paisutuse jätkamiseks. Uute paisude rajamist ÜP-ga ette ei nähta. Paisutamise, veetaseme alandamise ja paisutuse likvideerimisega seotud nõuded on kehtestatud veeseadusega. ÜP-s seatud tingimused võimaldavad paisutuse jätkamist põhjustamata sellega ebasoodsaid mõjusid lähedalasuvate maade omanikele ning kahjustamata avalikke huvisid.

Antsla vallas Keskkonnaregistrisse kantud 40-st säilinud paisust valdav enamik on kaladele ületamatud. ÜP-ga ei kavandata objekte ja tegevusi, mis võiksid kalade rändetingimusi halvendada, samuti ei kavandata tegevusi kalade rändetingimuste muutmiseks (nt paisutuse likvideerimist). Kuna paisutamine mõjutab vooluveekogu seisundit (ülal on toodud veekogud, mis paisutamise tõttu on kesises või halvas seisundis) ning takistab kalade rännet, siis tuleb vajadusel ette näha tegevused kalade rändetingimuste parendamiseks, et saavutada pinnaveekogumite hea seisund. Enamiku veekogumite puhul ei sea ÜP-ga kavandatav tegevus takistusi pinnaveekogumite hea seisundi saavutamisele. Veekogumite puhul, mis on paisutuse tõttu halvas või kesises seisundis ning KOV näeb ette vajadust paisutuse säilitamiseks, tuleb leida kohapõhised lahendused. Kalade rändetingimuste tagamiseks tuleb teha koostööd riigiasutuste ja kohaliku omavalitsusega. Vooluveekogu tõkestusrajatise likvideerimine või kalade rändetingimuste parandamine muul viisil (kalapääsud) tuleb lahendada juhtumipõhiselt, lähtudes vastavatest uuringutest, tehnilistest alternatiividest ning mõju igakülgselt, tasakaalustatud ja objektiivselt hindamisest (sh sotsiaalmajanduslik ja kultuuriline mõju).

Pinnaveekogude läheduses on lähtuvalt valla ruumilise arengu vajadusest nähtud ÜP lahendusega ette puhke- ja looduslikke maa-alasid, elamu maa-alasid, segahoonestusega maa-alasid, tootmise maa-alasid ja äri maa-alasid. Valdavas osas vastab määratud juhtotstarve olemasolevale väljakujunenud

⁶⁷ Keskkonnaagentuur. 2019. Pinnaveekogumite seisundiinfo. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/pinnavesi/veekogumite-seisundiinfo>

⁶⁸ Keskkonnaagentuur. 2019. Pinnaveekogumite seisundiinfo. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/pinnavesi/veekogumite-seisundiinfo>

⁶⁹ Veeseaduse § 174 (1), vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020036?leiaKehtiv>

maakasutusele. Ärimaadel arendamise ja elamuarenduse mõju pinnaveekogudele on seotud eelkõige reovee puhastamisega, kuid uusi ulatuslikke arendusalasid ei ole pinnaveekogude lähedale kavandatud, millega kaasneks surve reoveekäitlusele. Konkreetsete tegevuste planeerimisel tuleb lähtuda pinnaveekogude kaitset ja kasutamist reguleerivatest õigusaktidest (veeseadus, looduskaitseadus ja muud asjakohased õigusaktid) ning strateegilistest dokumentidest (eelkõige Võru maakonnaplaneeringust ning vesikonnapõhistest veemajanduskavadest), sel juhul ei ole negatiivse mõju avaldumist ette näha.

ÜP-ga liidetakse rohevõrgustiku koosseisu ka sinivõrgustik, kuhu Antsla vallas arvatakse erinevad jõed, järved, ojad ja kraavid ning nende kallastel olev loodusliku taimestiku vöönd. Kõikjal, kus võimalik, on sinivõrgustiku piiritlemisel lähtutud põhimõttest, et vähemalt 3 m laiune loodusliku taimestikuga riba tuleb jätta jõe või oja kaldale ka tiheasustuse läbimise korral ja maksimaalselt tuleb säilitada jõgede looduslikke luhtasid ja kallastel kasvavat puu- ja põõsarinnet. Väikese valgala ojade puhverribade laius võiks olla ideaalis vähemalt 30 m, kuid kindlasti ei tohiks see olla väiksem kui veeseadusest tulenev veekaitsevöönd ehk 10 m. Suure valgala jõgede puhul tuleb loodusliku taimestikuga puhverala määramisel lähtuda minimaalselt looduskaitseaduses määratletud ranna- ja kaldakaitse piiranguvööndi ja ehituskeeluvööndi laiusest. Üldised tingimused rohevõrgustiku toimimise tagamiseks on toodud ÜP seletuskirjas. Kõik toodud meetmed aitavad lisaks looduskaitseadusega sätestatud ehituskeeluvööndi tagamise nõudele tagada veekogude head seisundit läbi nende loodusliku ilme säilitamise.

Veekogude kaldatsoonis toimuvate tegevuste edasisel kavandamisel tuleb järgida õigusaktides sätestatud piiranguid ja tingimusi, seejuures ei tohi arendustegevused ja veekogu kasutamine halvendada veekogude keskkonnaseisundit ega ohustada seisundile seatud eesmärkide saavutamist.

Meetmed pinnaveekogude kaitseks on ptk-s 9.1.3.

Ehituskeeluvööndi vähendamine

Üldplaneeringuga ei esitata ettepanekuid ehituskeeluvööndi vähendamiseks ega laiendada ehituskeeluvööndit. Kehtima jääb Antsla linnas Veski tn 53 kinnistu detailplaneeringu alusel Keskkonnaameti nõusoleku saanud Lambahanna oja ja Nässmõisa järve kalda ehituskeeluvööndi vähendamine. Veski tn 53 kinnistu (katastritunnus 14401:002:0039) piires on ehituskeeluvööndit vähendatud Lambahanna oja kaldal 20 meetrini ja Nässmõisa järve kaldal 10 meetrini.

Kallasradade kasutamine

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kohaselt on avalikult kasutatavate veekogude kallasrada õigus igaühel kasutada veekogu ääres viibimiseks, veekogu kaldal liikumiseks, veesõidukite randumiseks, kalastamiseks ja veekogu muul viisil kasutamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksus peab planeeringutega tagama avaliku juurdepääsu kallasrajale (KeÜS § 38 lg 7).

ÜP-ga on määratletud avalikud juurdepääsud järvedele. Avalik juurdepääs ei tähenda, et juurdepääsuks määratud asukohas paikneks tee. Üldplaneeringu seletuskirjas on toodud tingimused kallasradade avaliku kasutuse tagamiseks.

Veekogude kasutamine

Veekogu avalikku kasutust ei või kaldaomanik takistada, sealhulgas ei või ta sulgeda vooluveekogu veeliikluseks suuremas ulatuses kui üks kolmandik selle laiusest (KeÜS § 37 lg 5). Veekogu avaliku kasutamise all mõeldakse selliseid tegevusi, mis eelduslikult ei kahjusta veekogu omaniku huve ega kahjusta veekogu seisundit. Veekogusid, mis ei ole avalikult kasutatavad, võib kasutada üksnes omaniku loal (KeÜS § 37 lg 7⁷⁰).

⁷⁰ Vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019002?leiaKehtiv>

ÜP-ga ei kavandata uute tehisveekogude⁷¹ rajamist. Karjäärde ammendumisel ning nende korrastamisel võivad uued veekogud valda tekkida. Maade edasisel kasutamisel puhkealana on soovitatav eelistada veekogude määramist avalikult kasutatavaks, et kohalikel elanikel oleks neid takistusteta võimalik kasutada.

Avalikult kasutatavas veekogus kaldaga püsivalt ühendatud või funktsionaalselt seotud ehitised

Kaldaga püsivalt ühendatuks loetakse objekte, mis on kaldaga kohtkindlalt seotud. Kaldaga funktsionaalselt seotuks loetakse objekte, mis on kaldaga olemuslikult seotud, olenemata sellest, kas see on ühendatud tehnovõrkude ja -rajatiste kaudu või mitte. Ehitiste rajamist avalikku veekogusse reguleerib ehitusseadustiku peatükk 12⁷².

ÜP lahendus lubab selliseid ehitisi rajada supelranna maa-ala ning puhke- ja looduslike aladega piirnevatele vee-aladele, kui objekt rajatakse ala teenindamiseks ning see on alaga funktsionaalselt seotud (nt spordi- või puhkeobjekt, ujukohvik vms). Objektide rajamisel kehtivad samad ehitustegevuse alused, mis piirneval maismaal. Objekti asukohta täpsustatakse projekteerimistingimustega.

Kaldaga püsivalt ühendatud või funktsionaalselt seotud ehitise välisilme, parameetrite ja täpse asukoha määramisel tuleb arvestada ümbritsevat loodus- ja ehituskeskkonda. Kaldaga püsivalt ühendatud või funktsionaalselt seotud ehitise tuleb kavandada selliselt, et see ei takistaks kallasrajal liikumist ega piiraks veekoguäärse puhkekoha kasutamist. Sõltuvalt ehitise funktsioonist tuleb vajadusel kavandada jäätmemajandus ning heitvee käitlus, et mitte kahjustada veekogu seisundit.

Peakraavide ja kraavide ning maaparandussüsteemide toimimise tagamine

Antsla vallas on kaks peakraavi ja 17 kraavi. Neist riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu⁷³ kuuluvad kas osaliste lõikudena või tervikuna (Antsla valda jäävas osas) Ahelo jõgi, Antsla jõgi, Jaaska oja, Lambahanna oja, Leese oja, Mustjõgi, Restu oja, Tsooru oja, Visela jõgi (Visula jõgi) ja Ärnu jõgi⁷⁴.

ÜP-ga on kavandatud maakasutuse muudatusi ka maaparandussüsteemidega hõlmatud aladel. Maaparandussüsteemi aladel tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda maaparandusseaduses sätestatud korrast. Silmas tuleb pidada, et kavandatava tegevusega ei tohi kahjustada drenaaži või maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.

Kuivendatud maa-alade kasutamisel on oluline tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine. Maaparandussüsteemide kasutustingimusi on käsitletud ÜP seletuskirjas. Seatud tingimused tagavad maaparandussüsteemide toimimise. ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mis võiksid negatiivselt mõjutada peakraavide ja kraavide seisukorda.

Mõju allikatele

Antsla vallas on 14 allikat. Allikatele on kehtestatud kalda piiranguvöönd 50 m, ehituskeeluvöönd 25 m ja veekaitsevöönd 10 m. ÜP lahendus arvestab teadaolevate allikate asukohtade ja nende veekaitsevööndi ulatusega, sinna maakasutuse muudatusi ei kavandata.

Allikate kaitsevööndites keelatud tegevused on kirjeldatud veeseaduses⁷⁵, millest tuleb edasiste tegevuste kavandamisel ja elluviimisel lähtuda.

⁷¹ Veeseaduse § 10 järgi on tehisveekogu inimtegevuse tulemusena tekkinud veekogu

⁷² <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018029?leiaKehtiv>

⁷³ Riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetelu (RT III, 06.11.2018, 1) ()

⁷⁴ Keskkonnaregister, andmed seisuga 20.08.2021

⁷⁵ Veeseaduse § 119, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv>

Võru maakonnaplaneeringuga⁷⁷ ei ole määratud maardlate kasutuselevõtu prioriteete, järgida tuleb maakonnaplaneeringus seatud tingimusi, millega on arvestatud ÜP-s tingimuste seadmisel ja KSH-s meetmete välja töötamisel arvestatud (vt pkt 9.1.4).

Antsla vallas on üks maardla, Pikasaare maardla (pindalaga 5,8 ha), mis kattub täielikult looduskaitsealuse alaga – Karula rahvuspargiga, mis on ühtlasi Natura 2000 võrgustikku kuuluv Karula loodus- ja linnuala. Maardla paikneb täielikult sihtkaitsevööndis. Karula rahvuspargi kaitse-eeskirja⁷⁸ kohaselt on sihtkaitsevööndis keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, seega on keelatud ka kaevandamine.

Essoo (Esso) maardla kattub peaaegu täielikult kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava Ess-soo MKA-ga. Ess-soo MKA-l kehtib piiranguvööndi kaitsekord. Kaitse-eeskirja⁷⁹ kohaselt on kaitsealal keelatud maavara kaevandamine.

Kungjärve maardla kattub väikeses osas merikotka püsielupaigaga (I kaitsekategooria), kus kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord⁸⁰. Looduskaitsealuse alusel on sihtkaitsevööndis keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, seega on keelatud ka kaevandamine.

Maardlate kasutusele võtmisel maavara väljamise eesmärgil tuleb arvestada ümbritseva maakasutuse ja asustusega. Lisaks eespool välja toodud looduskaitsealadele väärtustele, tuleb arvestada ka maardla kattumist näiteks väärtusliku põllumajandusmaa, väärtusliku maastiku ja rohevõrgustikuga (vt Tabel 11). Maardlate kasutuselevõtul on soovitatav vältida alasid, mis kattuvad väärtuslike põllumajandusmaadega, kuna põllumajanduslikku maakasutust ei ole võimalik taastada pärast kaevandamise lõppemist, kuna väärtuslik kasvupinnas antud kohas ei säili. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb kaevandamisloa taotluse raames anda hinnang väärtusliku põllumajandusmaa hävinemise olulisusele, hinnata kaasnevaid mõjusid ning maakasutuse muudatust põhjendada.

Maardlate kasutuselevõtmine väärtuslike maastike ja rohevõrgustike aladel ei ole soovitatav, kuid see pole välistatud. Kaalumisel tuleb hinnata võimalikke mõjusid väärtuslikele maastikukomponentidele ning säilitada ala väärtused maksimaalses ulatuses. Väärtusliku maastiku ja rohevõrgustiku toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Kaevandamisloale tuleb lisada tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.

Kaevandamise kavandamisel tuleb avaldada minimaalset mõju olemasoleva maastiku ilmele, põhja- ja pinnaveele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule ja põllumajanduslikule kasutusele.

Kuigi valdav osa maardlatest paikneb hõredalt asustatud piirkondades, jääb enamike maardlate ümbruskonda ka hoonestatud kinnistuid – vt Tabel 11. Asustusega seoses tuleb kaevandamisel tagada müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et see on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud. Keskkonnanäringuid võivad põhjustada nii kaevandamisega seotud masinad ja seadmed, kui ka transport. Mõju välisõhu kvaliteedile (õhusaaste, müra) on täpsemalt käsitletud KSH aruande pkt-s 7.13.2.

Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastada, et võimaldada maade edasist kasutamist. Karjäärade korrastamise suund tuleb määrata kaevandamisloa taotlemisel kooskõlas Keskkonnametiga. Karjääri ammendumisel tuleb koostada korrastamise projekt ning see ette nähtud aja jooksul ellu viia. Kaevandatut maa

⁷⁷ Võru maakonnaplaneering 2030+

⁷⁸ Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13295541?leiaKehtiv>

⁷⁹ Urvaste Vallavalitsuse 14. detsembri 2010. a määrus nr 1-1/24 "Ess-soo maastikukaitseala kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmine ja Ess-soo maastikukaitseala kaitse-eeskiri"

⁸⁰ LKS § 53 alusel on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud

korrastamisel tuleb tagada, et maa sobiks ümbritsevasse maastikku ega kujutaks ohtu seal liikuvatele inimestele ja loomadele.

Karjäärade korrastamisel tehisveekoguks on soovitatav eelistada veekogu määramist avalikult kasutatavaks, et kohalikel elanikel oleks võimalik neid takistuseta puhkeotstarbel kasutada. Kohalik omavalitsus saab anda arvamuse kaevandatud ala korrastamise suuna suhtes kaevandamisloa andmisele arvamuse esitamise osana. Korrastamine toimub vastavalt korrastamistingimustele koostatud korrastamisprojektile, ka korrastamistingimuste kohta küsib loa andja kohaliku omavalitsuse arvamust. Nõusoleku korrastamisprojekti rakendamiseks annab Keskkonnaamet.

ÜP lahendusega ei kavandata maardlatele ning nende lähedusse muudatusi maakasutuses, mis halvendaks maavara kaevandamisväärsena säilimist või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda⁸¹. Samuti ei kavandata maardlate aladele ega nende lähipiirkonda tegevusi, mis võiks avaldada negatiivset mõju maardlates asuvate maavarade kvaliteedile.

Meetmed maardlate ja maavarade kaitse tagamiseks ning seejuures tekkivate keskkonnahäiringute vähendamiseks on toodud KSH ptk-s 9.1.4.

⁸¹ Maapõueseaduse § 14 lg 2

Tabel 11. Antsla vallas asuvate maardlate seos muude väärtuste ja piirangutega

Maardla	Kesk-konna registri ID	Maavar a	Kattumine looduskaitsealuse alaga	Kattumine väärtusliku põllumajandus-maaga (VPM)	Kattumine väärtusliku maastikuga (VM)	Kattumine rohevõrgustikuga (RV)	Seos asutuse jm maakasutusega
Essoo (Esso)	14772	Turvas	Valdavas osas kattub Ess-soo maastikukaitsealaga (kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt).	-	-	Kattub täielikult	Ruhingu külas, hoonestuseta alal. Lähimad üksikud majapidamised on alates 200 m kaugusel.
Kerreti	14695	Turvas	-	Osaliselt kattub	-	Valdavas osas kattub	Paikneb Luhametsa, Piiri, Rimmi, Savilöövi ja Litsmetsa külades, hoonestamata alal. Lähimad majapidamised on alates 120 m kaugusel.
Tsooru	14598	Savi	-	Valdavas osas kattub	-	Kattub väga väikeses osas	Savilöövi külas, lähimad hooned piirnevad vahetult maardlaga.
Angu (Hangu)	14600	Turvas	-	-	Kattub täielikult	Kattub osaliselt	Säre külas. Üksikud majapidamised on alates 60 m kaugusel.
Sepa (Lümatu)	14611	Liiv	-	-	-	Kattub täielikult	Lümatu külas, hoonestuseta alal. Üksikud elamud on minimaalselt 70 m kaugusel.
Pikasaare	14642	Liiv	Kattub Karula rahvusparkiga, Karula loodus- ja linnualaga (Natura alad)	-	Kattub täielikult	Kattub täielikult	Ähijärve külas, hoonestamata alal. Lähim hoone on 790 m kaugusel.
Roosa	14279	Turvas	-	-	-	Kattub täielikult	Viirapalu külas, hoonestuseta alal, lähim üksik majapidamine on 550 m kaugusel.
Ruhingu	15149	Kruus	-	-	-	-	Ruhingu külas, kaks õueala (neist üks osaliselt) paiknevad maardla alal.
Säre	14914	Liiv	-	-	Kattub täielikult	Kattub täielikult	Säre külas, hoonestuseta alal. Üksikud elamud on alates 360 m kaugusel.

Maardla	Kesk- konna registri ID	Maavar a	Kattumine looduskaitsealuse alaga	Kattumine väärtusliku põllumajand us-maaga (VPM)	Kattumin e väärtusli ku maastiku ga (VM)	Kattumine rohe- võrgustiku ga (RV)	Seos asutuse jm maakasutusega
Tsooru	14915	Liiv	-	Valdavas osas kattub	-	-	Tsooru külas, hoonestatud piirkonnas. Lähimad hooned piirnevad vahetult maardlaga, osaliselt jääb õueala maardla sisse.
Laane	14925	Liiv	-	Kattub osaliselt	Kattub osaliselt	Kattub osaliselt	Säre külas, hoonestuse ala. Üksikud elamud on alates 50 m kaugusel.
Mustjõe (Mustsoo)	14852	Turvas	-	-	-	-	Savilöövi külas, lähimad üksikud hooned on alates 50 m kaugusel.
Kungjärve	15340	Turvas	Kattub osaliselt kaitsealuse liigi püsielupaigaga.	-	-	Kattub täielikult	Valdavas osas paikneb Madise külas, hoonestuse ala. Kobela alevik koos hoonestatud aladega on ca 170 m kaugusel, lisaks üksikud majapidamised mitmel pool maardlat.
Püve	15409	Liiv	-	-	-	Kattub täielikult	Haabsaare külas, hoonestamata alal. Lähim hoone on 350 m kaugusel.

- ei kattu

7.8. Mõju väärtuslikule põllumajandusmaale

Väärtuslik põllumajandusmaa (VPM) võib olla haritav maa (põllumaa), püsirohumaa ja püskikultuuride all olev maa, kus tulenevalt viljakusest peab jätkuma põllumajanduslik maakasutus.

Väärtuslike põllumajandusmaade määramisel on võetud aluseks Võru maakonnaplaneering⁸² ja Põllumajandusuuringute Keskuse poolt koostatud vastav kaardikiht. Antsla vallas on väärtuslikuks määratud vähemalt 2 ha suurused põllumassiivid, mille mullaviljakuse boniteet on 38 hindepunkti ning mis valdavalt on kasutuses või võimalik kasutusse võtta. Väärtuslike põllumajandusmaadena ei ole määratud alasid, mille boniteet on vähemalt 38 hindepunkti, kuid mis ei ole kasutuses ning mille kasutuselevõtt on ebaefektiivne (puudub mõistlik juurdepääs, ala on metsastumas, asub teistest põllumassiividest eemal jms).

ÜP koostamise raames tehtud VPM täpsustamise tulemusena väheneb VPM kogupindala ligikaudu kolmandiku võrra (kogupindalalt 16 476 ha kogupindalale 10 417 ha, vähenemine ca 37%). Tegemist on märkimisväärse vähenemisega, kui arvestades VPM suurt osakaalu valla kogupindalast (25%), on otstarbekas säilitada VPM-na just kõige väärtuslikumad alad ning soodustada nende maamajanduslikku kasutust.

Põllumajandus on Antsla vallas oluline majandusharu nii ettevõtlusvaldkonnana kui ka maastikupildi kujundajana. Väärtuslikku põllumajandusmaad kasutatakse üldjuhul põllumajanduslikuks tegevuseks ning nende väärtus ei tohi ajas kahaneda. Muude tegevuste kavandamine väärtuslikele põllumajandusmaadele ei ole välistatud, kuid see peab olema põhjendatud ja hoolikalt läbi kaalutud, vajadusel tuleb hinnata kaasnevaid mõjusid põllumajandusmaadele. Muu maakasutuse osas tuleb eelistada tegevusi, mis ei põhjusta väärtuslike põllumajandusmaade olulist vähenemist, massiivide killustamist ega kahjusta nende sihtotstarbelist kasutamist tulevikus. Arvestades, et täpsustamise tulemusena väheneb VPM-i pindala umbes kolmandiku võrra, siis tuleb alles jääva kaitse tagamiseks muud maakasutust ja tegevusi nende aladele lubada vaid väga põhjendatud vajadusel (nt kui tegevuseks on ülekaalukas avalik huvi (oluline taristuobjekt) või ei leidu tegevuse asukohale ühtegi teist mõistlikku alternatiivi).

ÜP seletuskirjas toodud tingimused VPM-ide kasutamiseks loovad eeldused nende säilimiseks ning jätkusuutlikuks põllumajandustegevuseks, seega on ÜP rakendamisel positiivne mõju VPM-le. ÜP kohaselt on VPM-l lubatud mitmekesised maamajanduslikud tegevused, mis säilitavad mulla viljakuse. VPM metsastamine vms maastiku avatust kaotav tegevus peab olema põhjendatud ja läbi kaalutud.

Arvestades VPM suurt osakaalu valla kogupindalast, tuleb suuremat tähelepanu pöörata ka bioloogilise mitmekesisuse tagamisele väärtuslikel põllumajandusmaadel. Suurtes põllumajanduspiirkondades on soovitatav säilitada loodusliku taimestikuga kaetud alad nagu põldude läheduses olev looduslik taimkate, samuti üksikud puud ja puude grupid põldudel, hekid, metsaribad. Bioloogilist mitmekesisust aitab suurendada ka teepervede niitmata jätmine ning vajadusel uute alade loomine (nt hekkide rajamine suurte põllumajandusmassiivide keskele).

ÜP-s VPM määratlemise alused ning ÜP-s toodud VPM kaardikiht on kooskõlas maakonnaplaneeringuga. Väärtusliku põllumajandusmaa kaardikiht on üldplaneeringus informatiivne, seda võib uute asjaolude ilmnemisel KOV-i poolt täpsustada.

Meetmed väärtusliku põllumajandusmaa kaitse tagamiseks on toodud ka KSH aruande peatükis 9.1.5.

⁸² Võru maakonnaplaneeringus loetakse väärtuslikeks põllumaadeks vähemalt 2 ha suurused massiivid, mille kaalutud keskmine boniteet on vähemalt 38 hindepunkti.

7.9. Mõju kultuuripärandile

Kultuuripärandi all mõistetakse⁸³:

- mälestisi: arhitektuuri-, monumentaalskulptuuri ja maalikunsti teoseid, arheoloogilist laadi elemente või struktuure, raidkirju, koobaselamuid ja elementide gruppe, millel on väljapaistev üldine väärtus ajaloo, kunsti või teaduse seisukohast;
- ansambleid: isoleeritud või ühendatud ehitiste gruppe, mille arhitektuur, terviklikkus või seos maastikuga omab väljapaistvat üldist väärtust ajaloo, kunsti või teaduse seisukohast;
- vaatamisväärsed paikkondi: inimkäte loomingut või inimese ja looduse ühisloomingut, samuti alasid, kaasa arvatud arheoloogilised vaatamisväärsused, millel on väljapaistev üldine väärtus ajaloo, esteetika, etnoloogia või antropoloogia seisukohast.

Seega ei ole kultuuripärand üksnes muinsuskaitseaduse alusel kultuurimälestiseks tunnistatud objektid ja alad, vaid kultuuriväärtuslik keskkond laiemalt⁸⁴. Antsla valla üldplaneeringus on kultuuripärandina käsitletud:

- 1) riigi poolt kaitse alla võetud kultuurimälestistisi ning kultuuriväärtusega leide ja arheoloogilist kultuurikihti;
- 2) kohaliku tasandi kultuuripärandit, milleks on XX sajandi arhitektuuripärand, maaehituspärand, pärandkultuuri objektid ja muud objektid, mis väärivad kohalikul tasandil esile tõstmist nende vanuse, ajaloo, arhitektuuri vms tõttu;
- 3) Vaatamisväärsed paikkondi: ÜP-ga määratletud väärtuslikke maastikke, ilusaid või kultuurilooliselt väärtuslikke teelõike (sh nt Kanepi-Antsla-Lüllemäe kultuuritee) ja silmapaistvaid vaatekohti.

Mõju hindamine on koostatud olemasoleva info põhjal. Täiendavaid uuringuid kultuuripärandi määratlemiseks või täpsustamiseks ei tehtud, kuna see pole KSH ülesanne.

Antsla valla ÜP koostamisel on aluseks võetud Võru maakonnaplaneeringus esitatud juhised ja suunised kultuuripärandi säilitamiseks. ÜP koostamisel on lähtutud pärandi kaitsmise ja hoidmise vajadusest ning arvestatud avalike huvidega.

Oluline on silmas pidada, et lisaks riigi kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele on maastikul palju avastamata ning samuti teada olevat, aga mitte mälestise staatuses arheoloogiapärandit, millega arvestamine tagab kultuurimaastiku ajalise mitmekihilisuse säilimise.

Kõigil kultuurimälestiste riiklikus registris olevatel objektidel, välja arvatud alaliselt ja ajutiselt riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised, puudub õiguslik staatus. Seega puudub ka riigil, kohalikul omavalitsusel ja omanikul kohustus neid kuidagi kaitsta või nendega erinevate tasandite planeeringutes arvestada. Küll aga võimaldab registris olemine neid objekte planeeringutes määratleda ja väärtustada kui kohalikku arhitektuuripärandit ja pärandkultuuri, mida koostatavas ÜP-s on ka tehtud.

KOV-il, kultuurimälestiste valdajatel ja Muinsuskaitseametil on soovitatav teha omavahel koostööd, et saada asjakohast teavet ning leida sobivad lahendused kultuurimälestiste ja teiste väärtuslike objektide säilitamiseks, kaitseks ning jätkuva kasutuse tagamiseks.

⁸³ Ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon, Artikkel 1; vt: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13118943>

⁸⁴ Muinsuskaitseamet. 2020. Muinsuskaitseameti juhend kohalikele omavalitsustele linna/valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise kohta. Versioon 3.2.2020. Kättesaadav: https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/content-editors/Arhitektuur/uldplaneeringu_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf

7.9.1. Mõju kultuurimälestistele

Antsla valla territooriumil on 13 ajaloomälestist, 21 arheoloogiamälestist, 26 ehitismälestist ning üks ajalooline looduslik pühapaik – Piirivariku ristimets⁸⁵.

Antsla valla ajaloomälestised on peamiselt kalmistud (Urvaste mõisa, Urvaste, Kraavi, Kaika, Antsla Metsakalmistu), II maailmasõjas hukkunute ühishauad ning üksikud muud ajaloolised objektid.

Ehitismälestised on valdavalt mõisatega seotud ehitised, mis paiknevad endistes mõisasüdametes (Vana-Antsla, Uue-Antsla, Tsooru). Eraldi paiknevaid ajaloo- ja ehitismälestisi leidub kogu valla territooriumil.

Arheoloogiamälestisi (kivikalmed, kalmistud, ohvriallikad, asulakohad jne) on kõige enam Urvaste külas, Kirikukülas, Visela külas, Vaabina külas, Rimmi külas ja Antsla linnas. Üksikuid arheoloogiamälestisi leidub hajusalt kogu valla territooriumil. Avastatud arheoloogiliste leiukohtade läheduses võib tõenäoliselt paikneda võimalikke avastamata muistiseid ning eelnimetatud külates on suurem tõenäosus uute arheoloogiliste leidude ilmsikstulekuks (nt kaeve- ja ehitustööde käigus) ning seda ka väljaspool mälestise kaitsevööndit. Muinsuskaitseadusest tulenevalt on arheoloogiliste tunnustega asja⁸⁶ leidja kohustatud säilitama leiu ja leiukoha muutmata kujul. Leiust tuleb viivitamata teatada Muinsuskaitseametile.

ÜP lahendusega on kavandatud mõningaid muudatusi kultuurimälestiste lähialal. Näiteks on asulakoha (reg nr 13669) serva kavandatud perspektiivne jalg- ja jalgratta tee (Kuldre asula tee). Tee läbib mälestise kaitsevööndit. Vana-Antsla mõisaparki läbib perspektiivne jalg- ja jalgrattatee (Vana-Antsla-Kuldre rist). Tsooru mõisa pargi servas on perspektiivne jalg- ja jalgrattatee (Tsooru asula tee ehk Antsla-Sänna tee). Jalg- ja jalgrattateede asukohad on ÜP-s üldistatud täpsusastmes. Tegevuste kavandamise järgmistes etappides tuleb mälestiste olemasoluga arvestada ning jalg- ja jalgrattateed kavandada nii, et mälestist ei kahjustata. Kohtades, kus kavandatakse jalg- ja jalgrattatee läbib kultuurimälestisena kaitse alla võetud objekti, tuleb hinnata, kas jalg- ja jalgrattateed on võimalik rajada olemasoleva sõidutee serva ilma, et kahjustataks mälestist (eelkõige võib probleem esineda alleede juures). Juhul, kui see ei ole võimalik, tuleb jalg- ja jalgrattatee rajada sõiduteest kaugemale, alleest välja poole. Teede projekteerimine ja ehitamine peab toimuma Muinsuskaitseametiga koostöös.

ÜP koostamise käigus ei tehta ettepanekuid uute objektide määramiseks kultuurimälestiste hulka. Kultuurimälestiste kaitset reguleerib muinsuskaitseadus⁸⁷. Üldplaneeringuga ei muudeta kultuurimälestiste asukohas või nende piiranguvööndis senist maakasutust. Vähesed ÜP-ga kavandatud maakasutuse muudatused jäävad riiklikus registris arvel olevatest kultuurimälestistest eemale.

ÜP-s on määratletud vaatekohad olulistele maamärkidele (sageli on tegemist kultuurimälestistega), mis võimaldab säilitada mälestiste vaadeldavuse ning säilitada traditsioonist maastikupilti olulistest kohtades.

Ajalooliste hoonete järjepidevuse hoidmiseks tuleb leida neile väärikas sisu (kasutus), see tähendab olemasoleval kujul või algsel kujul taastatuna sobiliku kasutusviisi leidmist. Muinsuskaitsealsetel ja keskkonna kestlikkuse seisukohalt on olemasoleva pärandi kasutuses hoidmine ja kaasaja vajadustele kohandamine pikas perspektiivis alati kasulikum kui vana lammutamine ja uute hoonete rajamine⁸⁸.

⁸⁵ Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 20.08.2021

⁸⁶ Muinsuskaitseaduse § 24 lg 1: Arheoloogiline leid on maasse, maapinnale, ehitisse, veekogusse või selle põhjasetesse ladestunud või peidetud arheoloogiline, sealhulgas ajalooline, kunstiline, teadusliku või muu kultuuriväärtusega inimtekkeline ese või esemete kogum, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha.

⁸⁷ Muinsuskaitseadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020022?leiaKehtiv>

⁸⁸ Muinsuskaitseamet. 2020. Muinsuskaitseameti juhend kohalikele omavalitsustele linna/valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise kohta. Versioon 3.2.2020. Kättesaadav: https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/content-editors/Arhitektuur/uldplaneeringu_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf

ÜP lahendus ja seatud tingimused on piisavad kultuurimälestiste säilitamiseks ning kaitseks, ebasoodsaid mõjusid seoses ÜP realiseerimisega ei ole ette näha.

7.9.1.1. Ettepanek lõpetada Tsooru mõisa pargi mälestiseks olemine

Üldplaneeringus tehakse ettepanek lõpetada ehitismälestise „Tsooru mõisa park“ (reg nr 14057) mälestiseks olemine. Tsooru mõisa vabakujundusliku pargi peamiseks väärtuseks on selle keskmise liigirikkusega puistu. Olulised arhitektuursed elemendid, nagu ruudukujuline esiväljak koos mõisa peahoonega, on tänaseks olulises osas hävinud või ümber ehitatud.

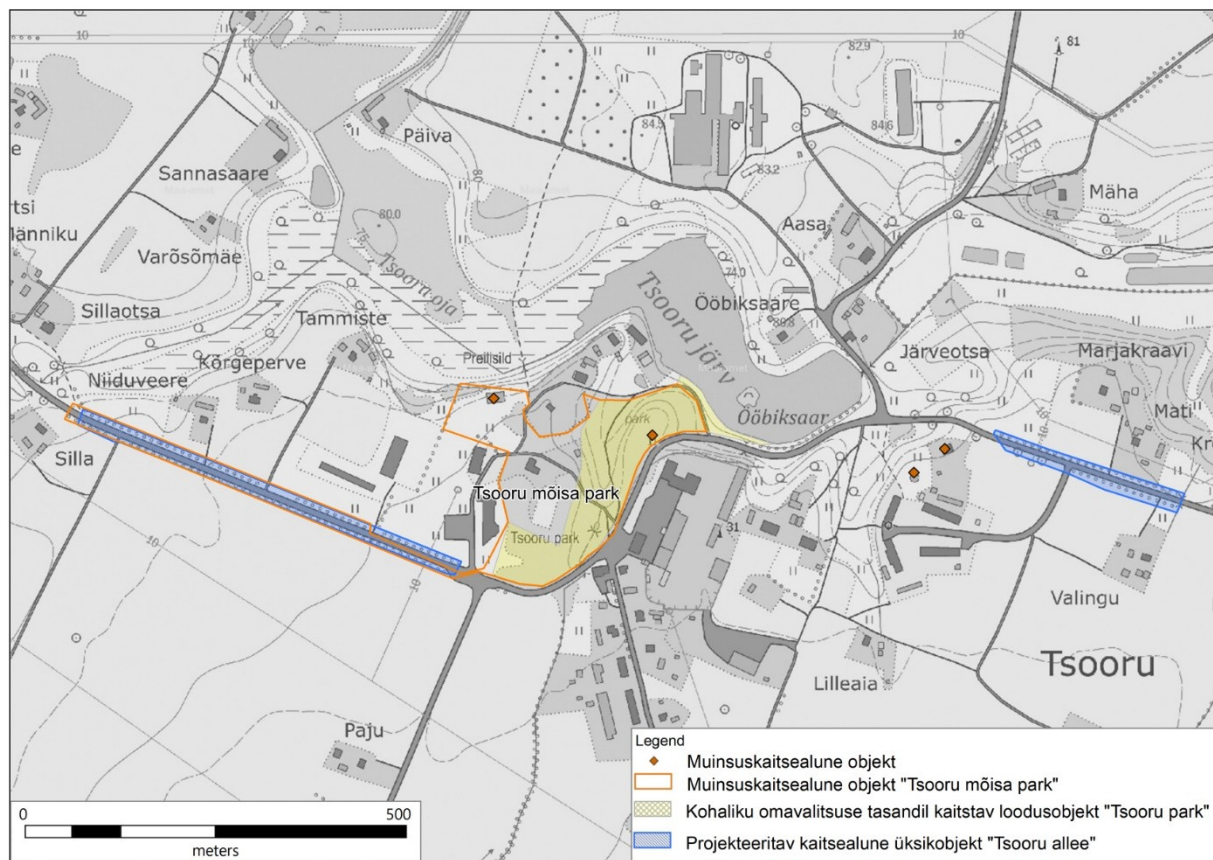
Tsooru mõisa park on osaliselt kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt ning alleed soovitakse riikliku looduskaitse alla võtta üksikobjektina (projekteeritav loodusobjekt PLO1000758, vt Joonis 6). KOV leidis, et kaitse kohaliku ja osaliselt riikliku tasandi loodusobjektina on pargi kaitseks piisav ja mitmekordse kaitse säilitamine ei ole otstarbekas.

Kultuurimälestiste registri järgi on park halvas seisundis (hinnangu andis Muinsuskaitseameti Harjumaa vaneminspektor Silja Konsa 13.07.2014). 2014. aastal antud hinnangu järgi⁸⁹ oli ajaloolise pargi puistu käesolevani piiritletav. Pargi ruumistruktuur ja teedevõrk ei ole säilinud. Peahoone esiväljak on küll ruumistruktuuri elemendina avatuna säilinud, kuid praegu kasutuses põllumaana. Pargi poolavatud alad on rohtunud ja äärtelt võsastumas, niitmata. Idapoolne puistu metsistub. Maanteeäärsed alleed on hooldatud, niidetud. Hooldus on ebakorrapärane.

Käesoleval ajal on kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava pargi pindala oluliselt väiksem, kui muinsuskaitse alla võetud pargil. Muinsuskaitsealune osa hõlmab muuhulgas ka alleed, mis kulgeb piki Antsla-Sänna teed ja on plaanis võtta riikliku kaitse alla (riikliku kaitse alla võtmise menetlus on pooleli). Pargi osa, mis jääb teest kaugemale, ei soovi kohalik omavalitsus kaitse alla võtta, kuna see ei ole suures osas säilinud. Mõisapargi alale jäävad veel Tsooru mõisa ait ning II maailmasõjas hukkunute ühishaud, mis on muinsuskaitse all eraldiseisvate objektidena.

Mälestiseks olemise lõpetamine toimub muinsuskaitseaduses sätestatud korras, millest tuleb KOV-il juhendada.

⁸⁹ Konsa, S. 2014. Eksperdi hinnang Tsooru mõisa pargi piiri määramise kohta. Tallinn. Kättesaadav: https://register.muinas.ee/ftp/Eksperdi hinnagud/2014_Pargi_piirid/2014_Tsooru_moisa_park_14057.pdf

Joonis 6. Kaitsealused ja projekteeritavad kaitsealused objektid Tsooru mõisa pargi alal (aluskaart: Maa-amet, 2021)⁹⁰.

7.9.2. Mõju XX sajandi arhitektuuripärandi objektidele

XX sajandi arhitektuuri eripära seisneb selle mitmepalgelisuses ning arhitektuuris kajastuvates tehnoloogilistes ja ühiskondlikes protsessides, mis on XX sajandi elukeskkonda radikaalselt muutnud. Lisandunud on arvukalt uusi hoonetüüpe ja uusi ehitusmaterjale ning muutunud ehitustavad. Eriti mastaapselt avalduvad need muutused linnaplaneerimises ja maa-asulate ilme teisenemises⁹¹.

Antsla valla territooriumil on registreeritud mitmed XX sajandi arhitektuuripärandi objektid, mis pärinevad tsaariajast, vabariigi ajast ning nõukogude perioodist. ÜP koostamisel vaadati koos kohaliku omavalitsusega üle objektide nimekirja. Sõltuvalt objektide seisundist ning olemasolevast kaitsestaatusest (st kas objekti kaitstakse ka mõne teise nimistu alusel) hinnati vajadust nende säilitamiseks XX sajandi arhitektuuripärandi objektide nimekirjas. Korrigeeritud nimekirja XX saj arhitektuuripärandi objektidest vt Tabel 12.

Tabel 12. Üldplaneeringus käsitletud XX saj arhitektuuripärandi objektid Antsla vallas

Nr	Nimetus	Aadress	Dateeringu periood
870	Rahvamaja	Uue-Antsla	nõukogude
871	Meierei	Madise	vabariik

⁹⁰ EELIS, seisuga 20.08.2021

⁹¹ Eesti XX sajandi väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Lõpparuanne. Eesti Kunstiakadeemia, 2012. Kättesaadav: https://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/projekti%20dokumendid/lopparuanne.pdf

Nr	Nimetus	Aadress	Dateeringu periood
1694	Linda kolhoosi keskusehoone	Kobela alevik, Kesk tn 9	nõukogude
1828	Antsla raudteejaam	Antsla	tsaariaeg
2067	Tsooru vallamaja	Roosiku alevik	tsaariaeg
2068	Taluhäärber	Värtemäe küla	tsaariaeg
2069	Reidle koolimaja	Kollino küla	tsaariaeg
2070	Kauplus	Vana-Hauka, Mähkli	tsaariaeg
2071	Korterelamu	Veski tn 14	vabariik
2072	Elamu	Metsa tn 1	vabariik
2073	Külanõukogu hoone	Haabsaare	vabariik
2074	Elu- ja ärihoone	Põllu tn 6	vabariik
2075	Meierei	Kikkaoja	vabariik
2076	Elamu	Põllu tn 19	nõukogude
2077	Elamu	Kooli tee 3	nõukogude
2079	Kultuurikeskus	Antsla	nõukogude
2080	Administratiivhoone	Kooli tee 14	nõukogude
2081	Kobela kolhoosiasula	Kobela asula	nõukogude
2082	Sovhoosikeskus	Kontori, Tsooru	nõukogude
2083	Elamu	Metsa tn 21	nõukogude
2084	Koolimaja	Kooli tee 14	nõukogude
2085	Administratiivhoone	Kobela küla	nõukogude
1695	Kolhoosi Linda saun-puhkemaja	Kobela küla	nõukogude

XX sajandi arhitektuuri puhul väärtustatakse enamasti seda, et hooned on säilinud valmimisjärgsel kujul ja neid on hiljem vähe muudetud. XX sajandi arhitektuuripärandi kaitseks puudub õiguslik alus. Osa selle nimekirja objektidest võidakse võtta riikliku kaitse alla mälestistena, kuid seni puudub riigil, kohalikul omavalitsusel ja omanikul kohustus neid kuidagi kaitsta või nendega erinevate tasandite

planeeringutes arvestada. Siiski, nende objektide määratlemine ja esile toomine planeeringus võimaldab neid väärtustada kui kohalikku arhitektuuripärandit, mida koostatavas ÜP-s on ka tehtud.

ÜP-s esitatud tingimused kohaliku tasandi kultuuripärandi kaitseks ja kasutamiseks on piisavad nende säilitamiseks. Kui nimekirja kantud ehitiste puhul tagatakse vähemalt nende rahuldav seisukord, siis olulist negatiivset mõju kultuuripärandile ei avaldu.

Üldplaneeringus teeb KOV ettepaneku XX saj arhitektuuripärandi objektide nimistust välja arvata Kooli tee 11 elamu, mis pärineb nõukogude perioodist. Käesolevaks ajaks on hoone ümber ehitatud. Säilinud on küll kaunistused akende ja uste ümber ning hoone nurga ilustused, kuid aknad ja ukSED on asendatud suureruuduliste klaasidega. Lisaks on tehtud juurdeehitus. Seega on hoonet oluliselt muudetud ning see ei ole säilinud valmimisjärgsel kujul. XX sajandi arhitektuuripärandi objekti kustutamine nimekirjast tuleb lahendada koostöös Muinsuskaitseametiga.

Täiendavaid soovitusi XX sajandi arhitektuuripärandi säilitamiseks ja kasutamiseks vt ptk 9.1.6.

7.9.3. Mõju maaehituspärandi objektidele

Maaehituspärand on väljaspool linnu nii põllumajanduse kui ka muude elualadega tegeleva maarahva loodud ja ehitatud ehitised. Maaehituspärandi andmekogusse⁹² on Antsla valla territooriumil kantud kolm vallamaja – Vaabina, Urvaste ja Tsooru.

Maaehituspärandi objektide kaitsmise osas kehtivad samad põhimõtted, mis XX sajandi arhitektuuripärandi objektide puhul (vt ptk 7.9.2).

Soovitused maaehituspärandi objektide säilitamiseks ja kasutamiseks vt ptk 9.1.6.

7.9.4. Mõju muudele kultuuriväärtuslikele objektidele

Muude väärtuslike objektidena käsitletakse ÜP-s järgmisi hooneid Antsla linnas: F. R. Kreutzwaldi tn 1 eluhoone, F. R. Kreutzwaldi tn 3 eluhoone, Veski tn 3 eluhoone, Veski tn 5 eluhoone, Põllu tn 9 eluhoone, Põllu tn 11 eluhoone, Põllu tn 13 eluhoone, Kooli tee 31 elamu, Peebo koolimaja (Vaabina koolimaja, mis on ühtlasi pärandkultuuriobjekt). KOV-i hinnangul vääriavad need hooned esile tõstmist oma vanuse, ajaloo, arhitektuuri jm põhjuste tõttu. ÜP-s on seatud objektide kasutamise- ja säilitamistingimused, mis aitavad kaasa nende väärtustamisele ja säilimisele.

ÜP-s on välja toodud **Kanepi-Antsla-Lüllemäe kultuuritee** koos võimalike huvikohtadega. Kultuuritee eesmärk on ühendada teeäärseid kultuuri- ja loodusväärtusi, sündmusi, kogukondlikke objekte, turismi- ja teenindusettevõtteid ning muid huviobjekte, mis külastajate tähelepanu köidavad. Kultuuritee idee elluviimine võimaldab valla kultuurilist pärandit paremini eksponeerida ning loob piirkonnale täiendavat turismipotentsiaali.

Soovitused muude väärtuslike objektide säilitamiseks ja kasutamiseks vt ptk 9.1.6.

7.9.5. Mõju pärandkultuuriobjektidele

Antsla vallas on registreeritud 319 pärandkultuuri objekti⁹³. Üldplaneeringu lahendus käsitleb neid pärandkultuuriobjekte, mis on hästi säilinud või on säilinud vähemalt 50–90% ulatuses ning on maastikus tuvastatavad. Muude objektide osas annab infot EELIS (vt objektide paiknemist ÜP lisadest).

Pärandkultuuri objektid on Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt inventeeritud üksikobjektid, mis väljendavad piirkonna aja- ja kultuurilugu, sealjuures on suuremat tähelepanu pööranud metsaga seotud pärandile. Pärandkultuuri objekte kaardistatakse seetõttu, et hoida elus teadmist sellest, millist kultuurilist väärtust põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud pärandkultuuri objektid kunagi kandnud on.

⁹² Kultuurimälestiste riiklik register, Maaehituspärandi andmekogu, seisuga 20.08.2021

⁹³ EELIS, seisuga 20.08.2021

Pärandkultuuri objektide hoidmisel väärtustatakse piirkonna aja- ja kultuurilugu. Kohalik kultuuripärand annab võimaluse turismi, sh nt matka- ja õpperadade loomiseks ja mitmekesistamiseks.

Pärandkultuuri objektid ei ole riikliku kaitse all. Nende säilimine ja kaitse sõltub eelkõige maaomaniku teadlikkusest ja soovist. Kohalik omavalitsus on pärandkultuuri objektide säilitamise ja kaitse vajadust teadvustanud ÜP koostamise käigus. ÜP-ga seatud tingimused võimaldavad juhtida tähelepanu pärandkultuuri objekti (sh selle elementide ja jälgede) hoidmise vajadusele.

Soovitusi pärandkultuuriobjektide säilitamiseks ja väärtustamiseks vt ptk 9.1.6.

7.9.6. Mõju miljööväärtuslikele aladele

Miljööväärtuslike alade all mõeldakse ajalooliselt kujunenud hästisäilinud hoonestusega, ajaloolist, funktsionaalset ja/või visuaalset tervikut moodustavaid terviklikke piirkondi. Miljööalade väärtuseks on eeskätt säilinud hoonestus ja nende määratlemise mõte on ajaloolise keskkonna ja ruumi hoidmine seades tingimusi uushoonestusele. Maapiirkondades on miljööväärtuslike aladena huvipakkuvad eelkõige erinevaid ajastuid ja külatüüpe peegeldavad terviklikud külamiljööd, aga ka alevike ja väikelinnade kindlat ajastut peegeldavad osad.

Antsla valla miljööväärtuslikud alad nimetati algselt Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Samal kujul on need kajastatud ka kehtivas Võru maakonnaplaneeringus. Miljööväärtuslike aladena on maakonnaplaneeringus nimetatud Kaika, Tsooru, Kirikuküla ja Kobela. Maakonnaplaneering ei anna nimetatud miljööväärtuslike alade täpsemaid piire, kirjeldusi ega kasutustingimusi.

Võru maakonnaplaneeringus on miljööväärtuslikena käsitletud hoonestatud alasid, milleks on valitud Taberlaane küla ning Kobela alevikus Kalda ja Nurme tn krundid ning Kobela keskusehoone, kus pearõhk on krundi struktuuri ja hoonestuse säilitamisel. Visuaalse vaatluse põhjal võib nentida, et miljööväärtuslikuna ÜP-s märkimine alade väärtusi reaalselt ei säilita. Taluarhitektuur on eelkõige olnud praktiline, kuid sarnaseid väärtusi on keeruline mõtestada ja hinnata.

Käesoleval ajal on vaated Taberlaane külale kinni kasvanud ja küla struktuur on vaevumärgatav. Kobela aleviku miljööväärtuslikul hoonestusalal on hooneid aga remonditud ja kaasajastatud, kasutatud erinevaid materjale ja lisandusi, mistõttu nende terviklikkus on küsitav. See seab kahtluse alla miljööväärtuslikel aladel ehitusluba mitte eeldavate ehituslike piirangute seadmise, kuna selliste piirangute järgimist on omavalitsusel raske kontrollida.

Kirikuküla väärtus seisneb eelkõige Urvaste kiriku maastikul vaadeldavuses, muu hoonestus miljööna kaitstavat väärtust ei oma. Kirikuküla kuulub väärtusliku maastiku koosseisu (Urvaste ürgorg – Pokumaa) ning sealseid väärtusi saab kaitsta ka läbi väärtuslike maastike kaitsetingimuste.

Käesolevas Antsla valla üldplaneeringu lahenduses ei määratletud miljööväärtuslikke alasid, kuna puuduvad sellised hoonestatud alad, kus miljööväärtusliku terviku säilitamiseks on vajalik seada arhitektuurilisi tingimusi. Oluline on, et valdav osa miljööväärtust omavatest hoonestatud aladest kuulub väärtuslike maastike koosseisu, sh olulise miljööväärtusega Rimmi kõrgustikuala, mis on kogu mahus liidetud Karula-Kaika väärtusliku maastiku koosseisu.

Väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud alad on omavahel tihedalt seotud, kuna väärtuslike maastike määratlemise metoodika järgi annavad maastikele kultuurilis-ajaloolise väärtuse just traditsioonilise ilmega küla- või mõisamaastikud. Seega on miljööväärtust omavad alad üldplaneeringus esile toodud muude väärtuste juures (nt kultuurimälestised, kaitsealad (Karula rahvuspark), väärtuslikud maastikud). Nende väärtuste säilimiseks seatud tingimused on piisavad ka hoonestatud alade miljööväärtuste säilitamiseks.

7.9.7. Mõju väärtuslikele maastikele

Väärtuslikud maastikud määratleti algselt Võru maakonnaplaneeringuga 2030+. Antsla vallas olevad väärtuslikud maastikud on valdavalt inimese ja looduse koosmõjul kujunenud kultuurmaastikud piirkonnale iseloomuliku asustusstruktuuri ning materiaalse ja vaimse kultuuripärandiga.

Üldplaneeringuga täpsustati maakonnaplaneeringuga määratud väärtuslike maastike piire. Allpool on välja toodud väärtuslike maastike olulised väärtused ja ÜP-ga kavandatud olulisemad muudatused:

- **Karula-Kaika** – kaitstavaks väärtuseks on Karula rahvuspark, Rimmi kõrgustikuala, Ähijärv, pärandkooslused ja taluarhitektuur. ÜP lahendusega lisati väärtusliku maastiku koosseisu kogu Antsla valda jääv Karula kõrgustik, sealhulgas Rimmi kõrgustikuala. Rimmi kõrgustikuala on maastikuliselt sarnane Karula rahvusparki maastikule. Ulatuslike piirangute puudumine muudab selle elukeskkonnana atraktiivseks;
- Tsooru – Vana-Roosa väärtuslikust maastikust arvati välja Tsooru küla ning nimetati see ümber **Mustjõe** väärtuslikuks maastikuks, kuna selle peamine väärtus on Mustjõgi koos lammialaga. Tsooru küla arvati välja põhjusel, et Tsooru külas olevad arhitektuurimälestised ning park on juba kohaliku ja riikliku kaitse all, samuti on külakeskust ümbritsevad põllumaad määratud väärtuslikeks põllumajandusmaadeks. Seega puudub vajadus täiendava piirangu lisamiseks väärtusliku maastiku näol;
- **Urvaste ürgorg** – kaitstavaks väärtuseks on Urvaste ürgorg, Löödla järv, Visela järv ja Pokumaa. Pokumaa väärtusliku maastiku piiri korrigeeriti Uue-Antsla ja Vana-Antsla mõisate osas, mis jäeti väärtuslikust maastikust välja, kuna need alad on juba looduskaitse all (Vana-Antsla mõisa park on lisaks ka muinsuskaitse all). Lisaks viidi väärtusliku maastiku piir kokku looduses tajutavate objektidega.

Maastikuliste väärtuste esiletõstmine ÜP-s soodustab piirkonna identiteedi hoidmist ja arendamist, samuti traditsioonilise elulaadi viljelemist. ÜP-ga seatud tingimused loovad eeldused traditsioonilise asustusstruktuuri ja maastikumustri säilitamiseks.

7.10. Mõju asustusele ja rahvastikule

Antsla valla elanikkond on viimase 10 aastaga tervikuna vähenenud 14,2% võrra. Antsla linna elanike arv vähenes samal ajavahemikul 17%. Kõige enam mõjutab elanike arvu kahanemist negatiivne iive, vähem mõjutab väljaränne. Enamik Antsla valla asulaid on kahanevad, laste ja väheste lastega külad⁹⁴. Rahvaarvu kahanemine on kiirem olnud asulates, kus on rohkem korterelamuid, nagu Antsla linn, Vana-Antsla alevik, Kobela alevik, Kollino küla, Lusti küla ja Tsooru küla. Ilmselt ei vasta maapiirkondade renoveerimata ja aegunud ruumiplaneeringuga korterelamud tänaste elanike ootustele elamispindade osas.

Eesti väikeasulate uuring⁹⁵ toob välja, et kõige elujõulisemad külad Antsla vallas on Karula rahvusparkis – Ähijärve ja Mähkli külad ning lisaks Lümatu ja Ruhingu külad, mis on kasvavad ja lastega külad või kasvavad ja väheste lastega külad. Kõik need on alla 100 elanikuga külad, kus kohapeal avalikke- ja äriteenuseid ei ole ning selleks tuleb sõita Antslasse, Valka või Võrru. Elujõulisemad külad Antsla vallas on heaks näiteks sellest, et atraktiivne elukeskkond võib üles kaaluda teenuste kiire kättesaadavuse.

⁹⁴ Eesti väikeasulate uuring. Hendrikson & Ko, 2019.
https://planeerimine.ee/static/sites/2/vaikeasulate_uuring_2019.pdf

⁹⁵ Eesti väikeasulate uuring. Hendrikson & Ko, 2019.
https://planeerimine.ee/static/sites/2/vaikeasulate_uuring_2019.pdf

Rahvastiku ja asustuse trendid on täpsemalt toodud Antsla valla üldplaneeringu alusanalüüsis (vt ÜP lisadest). ÜP lahendus keskendub Antsla linna arendamisele nii valla kui Võrumaa läänepoolse osa piirkondliku keskuseks. Teenustega täiendavad seda kohalikud keskused – Kobela alevik, Kuldre küla ning lähikeskus Tsooru küla.

Antsla linnas ja Kobela alevikus on määratletud täpsemad piirkondlikud ehitustingimused elamu maa-aladele. Eelmises üldplaneeringus reserveeritud elamumaad on seni realiseerimata, mistõttu puudub vajadus neid jätkuvalt elamuehituseks määrata. Kobela aleviku osas on märgitud, et vajadusel võib elamualasid laiendada, kuid uus hoonestus peab sobituma aleviku 1960.-80. aastate arhitektuurist kantud hoonestuslaadiga.

Kunagised asulad koos sealse elamufondiga ei pruugi täna enam atraktiivsed olla. Seetõttu võimaldatakse uute elamute rajamist, kusjuures elamuehituse põhisuund on ühepereelamu. ÜP-ga ei kavandata uusi ulatuslikke elamualasid, vaid jätkusuutlik areng toimub läbi kompaktsete asulate tihendamise. See võimaldab ära kasutada olemasolevat taristut ning ühtlasi suudetakse tagada elanikele rahuldavad avalikud- ja erateenused. Nõudlust uute korterelamute järgi ei ole, seega sellisteks uuteks arendusteks eeldusi ei kavandata.

ÜP lahendus seab hajaasustuses eesmärgiks olemasoleva asustusstruktuuri ja maastikumustri säilitamise. Kõikjal mujal, sh Kuldre, Tsooru ja Uue-Antsla külates ning Vana-Antsla alevikus määratud elamu maa-aladel kehtivad hajaasustusalade tingimused. Ühtse põhimõttena tuleb ehitusel eelkõige lähtuda piirkonna hoonestuslaadist ning väljakujunenud ehitusjoonest, sh võttes arvesse külatüüpi. Ridakülates on hoonete paigutus korrapärane, eluhoone tee ääres fassaadiga tee või veekogu poole. Hajakülates on hoonete paigutus vaba. ÜP seletuskirjas on toodud näited erinevate külatüüpide struktuuri kohta. Eelistada tuleb vanade talukohtade kasutusele võtmist. Ajaloolise asustusstruktuuri ja maastikumustri säilimist talukohtade ja reljeefi osas tagatakse eelkõige läbi maastikuliste väärtuste esile toomise (väärtuslik maastik) ning looduskaitsete (Karula rahvuspark) tingimuste seadmise.

Kokkuvõttes, ÜP-s seatud tingimused võtavad arvesse kahaneva rahvaarvuga valla omapära ning suunavad asustust läbi olemasolevate keskuste tugevdamise ja ruumikvaliteedi parandamise. Avaldub positiivne mõju elukvaliteedile laiemalt. Samas on ÜP-s säilitatud piisav paindlikkus, mis võimaldab realiseerida erinevaid arengusooove.

ÜP mõju asustusele ja rahvastikule on eeldatavasti positiivne, kuna ÜP-s pööratakse tähelepanu nii olemasoleva asustusmustri säilitamisele kui ka keskusasulate tugevdamisele. Maakasutuse korrastamine ja perspektiivse maakasutuse määramine annab nii maaomanikele kui ka elanikele teatud kindlustunde. Elukeskkonna atraktiivsuse tõstmine läbi looduskeskkonna, kultuurikeskkonna ja asustusstruktuuri väärtustamise, aga ka sotsiaalse ja tehnilise taristu arendamise kaudu, avaldab positiivset mõju ka varale.

7.11. Mõju sotsiaalsele taristule

Maakonnaplaneeringu alusel peab iga keskus vastavalt oma tasemele soovituslikult tagama sellele vastavad teenused. Antsla linn on piirkondlik keskus, mis teenindab väiksemat rahvastikku kui maakondlik keskus Võru ning pakub väiksemat hulka teenuseid ja töökohti. Kobela alevik ja Kuldre küla on kohalikud keskused ning Tsooru küla on lähikeskuseks.

ÜP keskendub eelkõige Antsla linna pakutava sotsiaalse taristu arendamisele, võttes ka arvesse järjest vananeva rahvastiku nõudlusi sotsiaalsete teenuste järele. Lisaks luuakse eeldused kergliikluse arendamiseks linnast väljuvatel maanteedel, kuna suurem osa Antsla valla rahvastikust paikneb kuni 10 km kaugusel Antsla linnast ja on funktsionaalselt igapäevaselt seotud Antsla linnaga.

Vastukaaluks ümbritsevatele maalistele aladele tugevdatakse Antsla linnas selle linnalisi väärtusi. Linnasüdant arendatakse multifunktsionaalse segahoonestusalana, luues võimalused kaubanduse, teeninduse, vaba aja veetmise ning avalike teenuste arendamiseks. Linnakeskus seotakse läbi

kaasaegse tänavaruumi gümnaasiumi, kultuuri- ja spordikeskuse, Keeritiigi pargi ja tervisekeskuse piirkonnaga ning ajaloolise raudteejaama alaga. Pensioniealiste kasv toob eeldatavalt rohkem sotsiaalhoolekande kliente. ÜP lahenduses on arvestatud, et tekkida võib vajadus täiendavate hooldekodu kohtade järele.

Antsla on madalhoonestatud ja roheline linn, kus valdavaks on ühepereelamud, linnalisuse annab eelkõige väljaehitatud linnasüda. Elamuehitust suunatakse eelkõige linnaruumi kompaktsuse tõstmisele ja üksikute elamukruntide täisehitamisele, et tekiks ühtne linnaline tänavafraat.

ÜP lahendus näeb Antsla linnas ette raudteejaama piirkonna arendamist segahoonestatud alana. Samuti säilitatakse võimalus jaama kasutamiseks reisijateveo taastamisel Valga-Võru-Koidula raudteel. Raudtee lähipiirkond on lähtuvalt maakasutuse juhtotstarbest eelkõige tootmis- ja ettevõtlusalala.

ÜP rakendamise mõju sotsiaalse taristu arendamiseks on positiivne, sest võimaldab paindlikke lahendusi ja vajalikke eeldusi ning tingimusi sotsiaalsete objektide kavandamiseks.

7.12. Mõju ettevõtlusele

Antsla valla ettevõtlussektori kirjeldus on toodud ÜP alusanalüüsis (vt ÜP lisadest). Antsla vallas on kõige olulisem ettevõtlusvaldkond töötlev tööstus. Seda nii töötajate arvu, käibe kui ka ekspordi poolest. Sealjuures annab valla suurim tööstusettevõtte AS Antsla-Inno umbes 2/3 töötleva tööstuse töökohtadest, 2/3 ekspordist ja poole käibest. Olulisemad ettevõtlusvaldkonnad on veel ehitus, veondus ja laondus ning hulgi- ja jaekaubandus koos mootorsõidukite ja mootorrataste remondiga.

Suurem osa ettevõtetest on kuni 10 töötajaga mikroettevõtted. Olulisim valdkond, kus ettevõtetes on töötajaid üle 10, on töötlev tööstus. See on ka valdkond, mis loob enim töökohti ning on seetõttu ÜP lahendusel suuremat tähelepanu saanud, kuna vajab tootmiseks sobilikku maad ja taristut.

ÜP lahendus toetab tootmistegevust, aidates kaasa selle arengule läbi maakasutuse ja taristu kavandamise. Tootmisalade kavandamise eesmärk on pakkuda võimalusi ettevõtluse arendamiseks, et luua töökohti ja tuua piirkonda elanikke juurde. ÜP käsitleb prioriteetsete aladena Kobela (Kobela alevikus), Taberlaane (Kobela II, Taberlaane külas) ja Wermo tööstusala (Antsla linnas). Kobela tööstusala on Võru maakonna tööstusalade arendusprojekti kuulunud aladest kõige jõudsamalt edasi liikunud. Viimastel aastatel on Kobela tööstusalale kolinud Baltic Steelarc OÜ ning puidutööstusettevõtte OÜ MPPUIT. ÜP lahendus näeb ette Kobela tööstusala mõningast laienemist.

ÜP-ga säilitatakse tootmismaa juhtotstarve Taberlaane tööstusala edasi arendamiseks, viimane jääb Kobela tööstusalast umbes 1 km kaugusele. Tootmismaa laienemist ei ole kavandatud. Loodud on head liiklemistingimused (sh olemasolev jalg- ja jalgrattatee kergliiklejatele) marsruudil Antsla linn – Taberlaane tööstusala – Kobela tööstusala.

Antsla linnas asuval Wermo tööstusalal on määratletud tootmismaa juhtotstarve. Valdavalt on tegemist juba olemasoleva maakasutusega, osaliselt tootmise maa-ala ka laiendatakse (Wermo tööstusalast osa on päikesepark, mis ümbritsevatele aladele täiendavad häiringuid ei põhjusta).

Mujal vallas uusi suuremaid tootmismaid ei reserveerita, kuna eesmärk on keskenduda eeltoodud tootmisalade arengule kaasa aitamisele ning luua lisandväärtust uute ettevõtete ja tööjõu hõivamisega. Olenemata sellest on tootmistegevuse arendamine võimalik ka aladel, mida ÜP-ga selleks ei reserveerita.

Valla maastikulise mitmekesisuse säilitamiseks on oluline loomakasvatuse jätkumine ning põllumajanduslik tootmine. ÜP lahendus säilitab paindlikud võimalused põllumajandusliku tootmise arendamiseks. Väärtuslik põllumajandusmaa peab olema mitmekesisuses maamajanduslikus kasutuses, seetõttu on lubatud kõik kasutused, mis säilitavad mulla viljakuse.

Hajaasustuses, kus valdavalt on tegemist põllumajandustootmisega, soodustatakse tootmistegevust muuhulgas ka lihtsama asjaajamisega ning võimaldatakse uute tootmishoonete püstitamist reeglina projekteerimistingimuste alusel. Erandina on maakasutuse juhtotstarve määratud Tsooru, Kuldre, Uue-Antsla ja Urvaste külade ja Vana-Antsla aleviku keskustes. Samuti aladel, mille maakasutus võib mõjutada piirnevaid alasid (nt suuremad äri- ja tootmise maa-alad, mäetööstuse maa-alad, puhke- ja looduslikud maa-alad). Hajaasustuses on põllumajandusliku tootmisega seotud maad läbi põimunud elamute, ühiskondlike hoonete jm otstarvetega. Uute arendustegevuste kavandamisel tuleb igal üksikul juhul KOV-il kaaluda tegevuste sobivust ning koosmõju konkreetses asukohas. Konkreetseid tingimusi ei ole võimalik ette näha.

Kokkuvõttes, ÜP-s toodud tootmisalade paiknemine lähtub valla arengu eesmärkidest ning on kooskõlas valla asustuse arengu ja tehnilise taristu kavandamise põhimõtetega. ÜP lahendus arvestab ka seda, et tööstusalade laiendamine võib kaasa tuua mõningase liikluskoormuse (sh raskeliikluse osakaalu) suurenemise, põhjustada müra, lõhna- ja visuaalsete häiringute suurenemist. ÜP-s on arvestatud KSH raames välja töötatud põhimõtetega, kuidas naaberladele olulisi häiringuid põhjustavaid äri- ja tootmisalasid kavandada ning milliseid leevendusmeetmeid sel juhul kasutada.

ÜP mõju ettevõtlusele on suures plaanis positiivne, sest see annab üldised maakasutuse suunad ettevõtlusalade paiknemise osas ning tingimused, kuhu ja kuidas saab neid täiendavalt kavandada. Ettevõtluse arenemine võimaldab täiendavate töökohtade loomist valda ning loob eeldused ka muude tegevusalade positiivseks arenguks.

7.13. Mõju inimese tervisele ja heaolule

Mõju joogivee kvaliteedile on käsitletud KSH ptk-s 7.14.4.

7.13.1. Veekogude äärsete puhkekohtade kvaliteedinõuete tagamisest

Üldplaneeringuga määratakse enim kasutatavad veekogude äärsed puhkekohad avalikult kasutatavate veekogude ääres järgmiselt:

- Suur-Boose järve ääres Kobela alevikus;
- Nääsmõisa järve ääres Antsla linnas;
- Uhtjärve järve ääres Kirikuküla külas;
- Ähijärve järve ääres kolm puhkekohta Mähkli ja Ähijärve külades;
- Ülemise järve ääres Vana-Antsla alevikus;
- Löödla järve ääres Lümatu külas;
- Mõtskonna järve ääres Haabsaare külas;
- Tsooru paisjärve ääres Tsooru külas. Samuti on Tsooru paisjärve äärde määratud üks perspektiivne veekoguäärne puhkekoht.

Kui omavalitsus peab vajalikuks puhkekohas avada supluskoht, siis peab see vastama sotsiaalministri 03.10.2019 määruse nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale“ nõuetele. Määruse nõudeid järgides ei avaldu olulist negatiivset keskkonnamõju. Oluline on märkida, et määruse⁹⁶ nõudeid kohaldatakse kõikidele supluskohtadele, kus käib ujumas suur hulk inimesi ning milles suplemist ei ole alaliselt keelatud või mille suhtes ei ole antud alalist soovist mitte supelda.

7.13.2. Mõju välisõhu seisundile

Välisõhu kvaliteeti reguleerib atmosfääriõhu kaitse seadus (AÕKS)⁹⁷, mille alusel piiratakse kolme liiki välisõhu mõjutusi: saasteainete heiteid, inimtegevuse poolt tekitatavat müra ning ebameeldiva või ärritava lõhnaga ainete heiteid. Inimeste tundlikkus nende häiringute suhtes on erinev, seejuures võib häirivaks osutuda ka müra, vibratsioon ja õhusaaste, mis vastab kehtestatud normidele.

7.13.2.1. Saasteained ja lõhnahäiringud

Välisõhku paisatavad saasteained ning ebameeldiv lõhn on peamiselt seotud tootmistegevuse ja transpordiga. Saasteainete õhukvaliteedi piirväärtused on kehtestatud AÕKS alusel⁹⁸. Piirväärtuse ületamisel eeldatakse olulise keskkonnahäiringu tekkimist. Lõhnaaine esinemine loetakse oluliseks keskkonnahäiringuks, kui see ületab aasta lõhnatundide osakaalu kogu aasta tundidest (lõhnaaine häiringutase vastuvõtja juures on 15% ja enam aasta lõhnatundidest)⁹⁹.

Maakasutuse seisukohalt võib tundlikemateks aladeks ja objektideks pidada elamualasid, teatud otstarbega ühiskondlikke ehitiste (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja sotsiaalhooletanduasutused) alasid ning puhke- ja virgustusalasid.

Tootmistegevuse mõju seoses saasteainete ja lõhnahäiringutega

ÜP lahendus lähtub tootmise maa-alade planeerimisel olemasolevast olukorrast. Koostatava ÜP-ga määratakse tootmise maa-ala juhtotstarve eeskätt aladele ja nende lähedusse, kus on juba välja kujunenud tootmine või soovitakse tootmist perspektiivis näha, sh laiendatakse olemasolevaid tootmisalasid. ÜP keskendub kolmele suuremale tootmisalale – Kobela (Kobela alevikus), Taberlaane (Kobela II, Taberlaane külas) ja Wermo tööstusala (Antsla linnas). Neist Kobela ja Wermo tootmisalade osas on ette nähtud mõningane laiendus. Wermo tootmisalal on ka päikesepark, mis välisõhu seisundit ei mõjuta. Tootmise maa-ala juhtotstarve on antud ka väiksematele olemasolevatele tootmismaaadele hajaasustuses ning suuremate asulate keskustes, eelkõige sellistes kohtades, kus maakasutus võib mõjutada piirnevaid alasid. Olenemata sellest on tootmistegevuse arendamine võimalik ka aladel, mida ÜP-ga selleks ei reserveerita. Mäetööstusmaa juhtotstarbe määramisel on arvestatud mäeeraldistega, millele on väljastatud kaevandamisluba.

Antsla valla välisõhu seisund on hea, sest valdavalt on tegemist hajaasustatud piirkonnaga. Kõige olulisemad tootmisharud Antsla vallas on töötlev tööstus ning põllumajandus. Peamiselt mõjutavad välisõhu seisundit välisõhu saasteloaga ettevõtted.

Antsla vallas on registreeritud 14 paikset saasteallikat¹⁰⁰: kuus tööstusettevõtet, viis katlamaja, kaks põllumajandusettevõtet ning üks tankla. Paikseid saasteallikaid on rohkem Antsla linna, Kobela tööstusala ning Antsu küla (Antsla Inno) piirkonnas, samas teadaolevalt ei ole nendes piirkondades probleeme välisõhu kvaliteediga. Katlamajad paiknevad lisaks veel teistes suuremates asulates. Muud paiksed saasteallikad asuvad hajaasustuses, kus läheduses ei ole palju majapidamisi.

Enamusel vallas registreeritud paiksetel heiteallikatel on keskkonnaluba, millega reguleeritakse saasteainete heitmist välisõhku. Teadaolevalt ei ole Antsla vallas esinenud saasteainete heite piirväärtuste ületamist väljaspool käitise territooriumi. Lõhnahäiringuid ning sellega seotud kaebusi on esinenud loomapidamishoonete juures kohtades, mis paiknevad lähedustikku suuremate asulatega. Lõhnahäiringuid võivadki põhjustada eelkõige loomapidamisega seotud tegevused. Suurim

⁹⁷ AÕKS, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125062021004?leiaKehtiv>

⁹⁸ Keskkonnaministri 27.12.2016 määrus nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispriid“, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122016044?leiaKehtiv>

⁹⁹ Keskkonnaministri 27.12.2016 määrus nr 81 „Lõhnaaine esinemise hindamise kord, hindamisele esitatavad nõuded ja lõhnaaine esinemise häiringutasemed“, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122016051>

¹⁰⁰ Keskkonnaregister, seisuga 18.08.2021

loomapidaja on Tsooru seafarm Savilöövi külas. Muude paiksete heiteallikate piirkonnas ei ole teadaolevalt esinenud kaebusi seoses välisõhu kvaliteediga.

Hajaasustuses ei ole reserveeritud uusi elamualasid. Antsla linnas ja Kobela alevikus toimub elamuehitus eelkõige olemasolevate elamupiirkondade tihendamise teel. ÜP-ga ei ole kavandatud uusi elamu maa-alasid tootmispiirkondade lähedale. Samuti ei ole reserveeritud uusi tootmise maa-alasid tihedalt asustatud elamualade kõrvale. Välisõhuga seotud häiringute puhul tuleb aga arvestada, et tootmise maa-alad on vallas juba ajaloolisest arengust tulenevalt kõrvuti elamualade, ühiskondlike ehitiste maa-alade või puhkeotstarbeliste aladega ning ÜP lahenduse kohaselt jäävad need kohati kõrvuti paiknema ka edaspidi. ÜP lahenduses seatud tingimuste kohaselt ei ole olemasolevate tootmisalade kõrvale uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike ehitiste rajamine üldjuhul lubatud, kui ilmneb, et tootmisala ei suuda tagada nendel aladel nõuetekohast välisõhu kvaliteeti. See võimaldab ennetada tootmisest tingitud välisõhu saasteainete ja lõhnahäiringute probleemi.

Praeguste teadmiste põhjal ei ole ÜP rakendamisega näha olulist negatiivset mõju Antsla valla välisõhu kvaliteedile. Mis võivad välisõhu kvaliteeti mõjutada, on tulevikus kavandatavad uued tootmised ning olemasolevate arendused. Kuna ÜP-ga ei kavandata konkreetseid käitisi või olemasoleva tegevuse laiendusi, siis ei ole ÜP KSH läbiviimisel täpsemalt teada, millise iseloomuga ettevõtteid tootmisalale soovitakse rajada ning milline on konkreetse tegevuse mõju välisõhu kvaliteedile. Iga uue arenduse korral, millega kaasneb saasteainete välisõhku heitmine või lõhnaine teke ja levik, tuleb enne tegevuse lubamise üle otsustamist juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Seejuures tuleb õhusaaste puhul arvestada mitmest saasteallikast tuleneva võimaliku koosmõjuga. Välisõhu kvaliteeti mõjutavate tegevuste asukohavalikul tuleb lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest. Oluline on tagada ka tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel. Oluline roll siinkohal on kohaliku omavalitsuse kaalutusotsusel, mis lähtub konkreetsest asukohast ja mõistlikkuse printsiibist, võttes sealjuures arvesse lähialal toimuvaid tegevusi, elanike arvamusi jm asjakohaseid nüansse.

Sellise tegevuse kavandamisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada saasteaine õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist väljaspool käitise territooriumi, tuleb heiteallikate asukoha valikul vältida alasid, kus ebasoodsate ilmastikutingimuste korral on välisõhku väljutatud saasteaine hajumine loodus- või tehisoludest tingitud põhjustel takistatud¹⁰¹. Lõhnahäiringuid põhjustavate ehitiste (nt loomafarmid) asukohavalikul tuleb arvestada tuulesuundadega. Saasteainete välisõhku väljutamise vähendamiseks tuleb rakendada asjakohaseid meetmeid, nt kasutada parimat võimalikku tehnikat (PVT), piirata saasteainete levikut kõrghaljastuse rajamisega (õhu liikumist suunavad barjäärid), jätta puhvertsoon nt tööstusala ja elamute vahele, arvestada põllumajandustegevuste läbiviimisel ilmastikutingimusi jne. Loomakasvatusest pärinevat lõhnahäiringut siiski täielikult välistada ei saa, teatud tegevuste läbiviimisel (nt sõnniku vedu ja laotamine) on see paratamatu. Sama kehtib ka teistes tegevusvaldkondades. Oluline on, et olulised keskkonnahäiringud oleksid välistatud ning keskkonnahäiringuid vähendatud mõistlikult teostatava piirini.

Tegevuste kavandamisel, võimaliku mõju hindamisel ja leevendavate meetmete väljatöötamisel tuleb lähtuda AÕKS¹⁰² ja KeHJS nõuetest¹⁰³

Liikluse mõju seoses saasteainete ja lõhnahäiringutega

Liikluse osas on välisõhu saastamise seisukohalt olulised suuremad sõiduteed, aga ka kruusateed, mis kuival perioodil võivad osutuda oluliseks tolmuallikaks.

Avalikult kasutatavatel teedelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja inimestele ohtlike mõjude vähendamiseks on ehitusseadustikuga sätestatud tee kaitsevööndi nõue ja selle ulatus erinevate tee

¹⁰¹ AÕKS § 26, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125062021004?leiaKehtiv>

¹⁰² AÕKS, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125062021004?leiaKehtiv>

¹⁰³ KeHJS, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020046?leiaKehtiv>

klasside puhul¹⁰⁴. Liiklusest tingitud õhusaaste avaldubki eelkõige tee kaitsevööndi ulatuses ning sellest kaugemal ei ole üldjuhul tegemist olulise probleemiga.

Õhusaaste seisukohalt on olulised tihedama liiklussagedusega teed. Antsla valda ei läbi riigi põhimaanteed. Liikluskoormused jäävad kõikidel teelõikudel alla 2000 auto/ööpäevas. Liiklussagedused on suuremad riigiteede Antslast lähtuvatel teelõikudel (Antsla – Haabsaare, 1897 autot/ööp; Antsla – Vaabina, 1052 autot/ööp; Antsla – Kanepi, 1045 autot/ööp, Laatre-Antsla, 798 autot/ööp) ning Võru – Kuigatsi – Tõrva teel (1085-1765 autot/ööp sõltuvalt teelõigust)¹⁰⁵. Kõikidel eelpool nimetatud teedel on liiklussagedus Antsla linna tiheasustusalal läbivates lõikudes üle 500 auto/ööpäevas. Antud teelõikude ääres on Antsla linnas enamasti juba välja kujunenud maakasutus. ÜP-ga on nende teede ääres määratud ka puhke- ja looduslikke maa-alasid, ühiskondliku ehitise maa-ala (käesoleval ajal staadion) ning paiguti ka elamumaid. Uusi suuremaid elamualasid ei ole ÜP-ga kavandatud, suunaks on kompaktuse tõstmine läbi tühjade kruntide täisehitamise.

Kobela aleviku tiheasustusalal läbib Laatre – Antsla tee, mille liikluskoormus tööstusala piirkonnas on 831 autot/ööp, kuid elamute piirkonnas 453 autot/ööp¹⁰⁶ (siia jääb ka osaline elamuala laiendus). Suurema kui 500 autot/ööp liiklussagedusega on veel Antsla – Kanepi tee Vana-Antsla alevikku läbivas lõigus (996 autot/ööp) ning Võru- Kuigatsi – Tõrva tee Kuldre küla läbivas lõigus (941 autot/ööp)¹⁰⁷. Uusi elamualasid ei ole siia ÜP-ga kavandatud.

Antsla valla ÜP-ga ei kavandata konkreetseid objekte. Seetõttu ei ole praeguses etapis teada konkreetse ala ja/või objektiga kaasnev liiklussagedus ning võimalik mõju piirkonna välisõhu kvaliteedile. Iga uue arenduse korral, millega kaasneb piirkonna liiklusvoogude suurenemine (eeskätt tootmise ja äritegevuse ning kaevandamise kavandamisel) tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang liiklussageduse muutustele ning sellest tulenevale mõjule piirkonna välisõhu kvaliteedile. Raskeveokite regulaarne liikumine tuleb üldjuhul suunata mööda elamu-, ühiskondlike hoonete aladest ja puhkealadest neid läbimata. Vajadusel tuleb kehtestada kiirusepiirangud arendusalal ja/või piirkonnas, mis aitavad vähendada transpordist tulenevat saastet ja müra.

Kruuskattega teede osas on üheks võimaluseks tolmust vabanemiseks kruusateede viimine tolmuva katte alla. ÜP seab üldised tingimused sõiduteede ehitamiseks, seejuures on välja toodud, et intensiivsema liiklusega kruuskattega teed tuleb viia tolmuva katte alla. Vajaduse hindamisel tuleb arvestada majapidamiste ja ettevõtete paiknemist, jalg- ja jalgrattateede paiknemist ning ühistranspordi marsruute.

Liiklusega seotud mõju on ulatuslikum müra osas. Müra vähendamiseks ja leevendamiseks seatud meetmed (vt ptk 9.1.10) aitavad ära hoida ka olulisi negatiivseid mõjusid seoses liiklusest põhjustatud saasteainete ja lõhnahäiringutega (vt ka ptk 7.13.2.2).

Arvestada tuleb, et paljudele keskkonnanäringutele kehtib talumiskohustus, kas lähtuvalt piirkonna eripärast või avalikest huvidest inimese heaolu tagamiseks. Oluline on, et olulised keskkonnanäringud oleksid välistatud ning keskkonnanäringuid vähendatud mõistlikult teostatava piirini. Milliseid keskkonnanäringuid põhjustavaid tegevusi kus lubada, on juhtumipõhine otsustamine konkreetse tegevuse kavandamisel.

7.13.2.2. Müra ja vibratsiooni mõju

Välisõhus leviva müra osas eristatakse tööstusmüra ning liiklusmüra. Välisõhus leviva müra hulka ei kuulu olmemüra, meelelahutusürituste müra, töokeskkonna müra ning riigikaitse tegevusega tekitatud müra.

¹⁰⁴ Ehitusseadustik § 71 (RT I, 30.12.2020, 6)

¹⁰⁵ Teeregister, 2019. Aasta keskmine ööpäevane liiklussagedus

¹⁰⁶ Transpordiamet. 2021. Liiklussagedus riigiteedel 2020. a seisuga. Kättesaadav: <https://www.mnt.ee/et/tee/liiklussagedus>

¹⁰⁷ Transpordiamet. 2021. Liiklussagedus riigiteedel 2020. a seisuga. Kättesaadav: <https://www.mnt.ee/et/tee/liiklussagedus>

Välisõhus levivat müra reguleerib atmosfääriõhu kaitse seadus ning selle seaduse alusel on kehtestatud müra normtasemed¹⁰⁸. Normtasemed jagunevad müra piirväärtuseks (suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid) ja sihtväärtuseks (suurim lubatud müratase uute üldplaneeringutega aladel). Uue planeeringuga ala on väljaspool tiheasustusalala või kompaktse hoonestusega piirkonda kavandatav seni hoonestamata uus müratundlik ala.

Müra normtasemete kehtestamisel lähtutakse päevasest (7.00–23.00) ja öisest (23.00–7.00) ajavahemikust ja mürakategooriast. Alal lubatud välisõhu müratase sõltub mürakategooriast, mis määratakse vastavalt ÜP maakasutuse juhtotstarbele.

Antsla valla ÜP-ga määratakse järgmised mürakategooriad:

- I kategooria – puhke -ja looduslik maa-ala;
- II kategooria – kalmistu-, elamu-, ühiskondliku ehitise-¹⁰⁹, supelranna- ja aianduse maa-ala;
- III kategooria – segaotstarbeline maa-ala;
- IV kategooria – ühiskondliku ehitise maa-ala¹¹⁰;
- V kategooria – äri, tootmise, tehnoloogilise ja määrdustuse maa-ala;
- VI kategooria – liikluse maa-ala;

Tööstus- ja liikluse mürale kehtivad erinevad normtasemed (vt Tabel 13).

¹⁰⁸ Keskkonnaministri 16.detsembri 2016. a määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid”, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122016027>

¹⁰⁹ Ühiskondliku ehitise maa-ala hulka kuuluvad haridus-, tervishoiu- ja sotsiaaltoolekandeesutused

¹¹⁰ Kõik muud ühiskondlikud hooned, va haridus-, tervishoiu- ja sotsiaaltoolekandeesutused

Tabel 4. Müra normtasemed¹¹¹

Müra kategooria	Müra piirväärtus, dB		Müra sihtväärtus, dB	
	Liiklusmüra	Tööstusmüra	Liiklusmüra	Tööstusmüra
I kategooria - virgestusrajatiste maa-alad ehk vaiksed alad	55 päeval 50 öösel	55 päeval 40 öösel	50 päeval 40 öösel	45 päeval 35 öösel
II kategooria - haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande-asutuste ning elamu maa-alad, rohealad	60 ja 65 ¹ päeval 55 ja 60 ¹ öösel	60 päeval 45 öösel	55 päeval 50 öösel	50 päeval 40 öösel
III kategooria - keskuse maa-alad IV kategooria - ühiskondlike hoonete maa-alad	65 ja 70 ¹ päeval 55 ja 60 ¹ öösel	65 päeval 50 öösel	60 päeval 50 öösel	55 päeval 45 öösel

¹ müratundliku hoone teepoolisel küljel

Uute planeeringute koostamisel tuleb tagada, et planeeringu elluviimisel ei ületataks piirkonna jaoks kehtestatud müra normtasest.

Tegevuste elluviimisel ja kavandamisel tuleb arvesse võtta, et tegevusega (sh nt ehituse, tootmise, liiklusega jne) kaasnev vibratsioon ei tohi ületada piirväärtusi lähedal asuvates elamutes ja ühiskasutusega hoonetes¹¹².

Tööstusest põhjustatud müra ja vibratsiooni mõju

ÜP lahendus lähtub tootmise maa-alade planeerimisel olemasolevast olukorrast. ÜP keskendub kolmele suuremale tootmisalale - Kobela, Taberlaane (Kobela II) tööstusala ja Wermo Antsla linnas. Neist Kobela ja Wermo tootmisalade osas on ette nähtud mõningane laiendus. Edaspidi on tootmistevõime arendamine siiski võimalik ka aladel, mida ÜP-ga selleks ei reserveerita. Mäetööstusmaa juhtotstarve määratakse olemasolevatele määeraldistele.

Antsla vald on valdavalt hajaastustatud ala, kus puuduvad olulised paikseid tööstusmüra allikaid. Suuremad tootmisettevõtted (Antsla-Inno, Baltic Steelarc, Antsla linnas Wermo tootmisalal asuvad ettevõtted) ei põhjusta teadaolevalt oma tööprotsessis häirivat või ülenormatiivset müra. Müraga seotud kaebusi on esinenud seoses kuivatite tööga, kuid tuleb arvestada, et müra muutlik iseloom võib põhjustada inimestele häiringuid ka siis, kui see vastab normtasemetele.

ÜP lahenduses seatud tingimuste kohaselt ei ole olemasolevate tootmisalade kõrvale uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike ehitiste rajamine üldjuhul lubatud, kui ilmneb, et tootmisala ei suuda tagada nendel aladel nõuetekohast välisõhu kvaliteeti. See võimaldab ennetada tootmisest tingitud müra ja vibratsiooni probleemi.

ÜP lahenduse järgi on üksikutes kohtades kavandatud kõrvuti puhke- ja looduslik maa-ala ning tootmise maa-ala. Kuigi juhtotstarvete määramisel on lähtutud olemasolevast maakasutusest, siis ÜP-ga juhtotstarbe määramisega tekivad uued müratundlikud alad, kus kehtivad määruse¹¹³ kohased müra normtasemed.

ÜP lahenduse järgi on Kobela tööstusala kõrvuti puhke- ja loodusliku maa-alaga, mis kuulub I mürakategooriasse ehk tegemist on vaiksela. ÜP lahendus näeb ette nii puhke- ja loodusliku maa-

¹¹¹ Keskkonnaministri 16.detsembri 2016. a määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid”, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122016027>

¹¹² „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid”. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122020045?leiaKehtiv>

¹¹³ Keskkonnaministri 16.detsembri 2016. a määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid”, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122016027>

ala kui ka tootmise maa-ala laiendamist, sh suureneb nende kokkupuutev osa. Tööstusalale ei tohi lubada selliseid tegevusi, mille juures ei suudeta tagada müranormide täitmist kõrval asuva puhke- ja loodusliku maa-ala juures.

ÜP lahenduse järgi on Taberlaane (Kobela II) tootmise maa-ala kõrvuti kalmistuga ja elamu maa-alaga, mis kuuluvad II mürakategooriasse. Kavandatud juhtotstarve lähtub olemasolevast maakasutusest, kuid varasema ÜP-ga ei ole siia juhtotstarbeid sellises mahus määratletud. Kalmistuga piirnevas osas on tootmisala hoonestatud, kuid tootmistevõimete edasisel arendamisel tuleb tagada müranormide vastavus kõrvalasuva kalmistu ja elamumaa juures. Samuti tuleb Taberlaane tootmisala hoonestamata osas anda arenduse järgmistes etappides muuhulgas hinnang konkreetse tootmistevõimusega seotud võimaliku müra olulisusele, võttes arvesse, et läheduses asuvad II mürakategooriasse kuuluvad maa-alad. Ühtlasi tuleb arvesse võtta ka teisi antud ala läheduses paiknevaid või kavandatud tootmistevõimeteid ning hinnata võimalikku koosmõju. Vajadusel tuleb rakendada müra välisõhku levimist ennetavaid (eelistatavalt) ja leevendavaid meetmeid.

Kuna tootmise maa-alad paiknevad kohati kõrvuti müratundlike aladega ning ÜP seletuskirja kohaselt on tootmistevõimust lubatud arendada ka juhtotstarbeta aladel ning müra võib osutuda häirivaks ka siis, kui see on normikohane, siis elamute, ühiskondlike hoonete alade ja puhkealade vahetusesse lähedusse on soovitatav üldjuhul lubada vaid selliseid tootmistevõimusi, millega kaasnevad häiringud inimese tervisele ja heaolule on väheolulised. Olemasolevate tootmisalade kõrvale, samuti mäeeraldiste lähedusse muude tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada, et sinna ei tohi üldjuhul lubada uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike hoonete – lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja hooldeasutused vms müra suhtes tundlike alade ja hoonete rajamist, kui olemasolev tegevus ei suuda tagada nendel aladel müra vastavust normtasemetele. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse (nt elamu) kavandaja ise.

Teadaolevalt ei ole Antsla vallas esinenud probleeme seoses ülenormatiivse või häiriva vibratsiooniga. Tavapärasel töörežiimil töötavatest tootmistevõimetest ja muudest tööstusalal asuvatest objektidest lähtuv vibratsioon ei ole reeglina norme ületav, ohtlik inimestele või naabruses asuvatele hoonetele. Vibratsiooni levik tootmishoonest väljapoole on üldjuhul juba takistatud põhjusel, et vältida vibratsiooni võimalikku kahjulikku toimet nii hoonetele endale kui selles paiknevatele seadmetele. Uue tegevuse kavandamisel tuleb ehitusprojekti koostamisel arvestada sotsiaalministri määruse nr 78¹¹⁴ nõudeid. Tootmistevõimuse kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata ka seadmete, masinate ja muude vibratsiooniallikate paiknemisele, hooldamisele ja kasutamisele.

Kokkuvõttes, ÜP-ga lahendusega kavandatud maakasutuse rakendamine ei too eeldatavalt kaasa olulist negatiivset mõju Antsla valla välisõhu kvaliteedile välisõhus leviva müra ja vibratsiooni näol, kui rakendatakse asjakohaseid meetmeid (vt ptk 9.1.10). Välisõhu kvaliteeti võivad mõjutada tulevikus laiendatavad või rajatavad tööstusettevõtted. Tööstusmüra tase sõltub tootmistevõimuse iseloomust, kasutatavast tehnoloogiast, masinatest ja seadmetest, aga ka nende paigutuses territooriumil ja hoonetes. Kuna konkreetseid tootmisobjekte ÜP-ga aga ei planeerita, siis ei ole ÜP KSH läbiviimisel täpsemalt teada, millise iseloomuga ettevõtteid tootmisalale soovitakse perspektiivis rajada ning milline on konkreetse tegevuse mõju välisõhu kvaliteedile. Arenduse korral, mis võib kaasa tuua müra normtaseme ületamise, kuid mille puhul ei viida läbi keskkonnamõju strateegilist hindamist, peab planeeringudokumentatsioon/projekt sisaldama mürahinnangut ning rakendada vastavaid meetmeid müra mõju vähendamiseks. Eeltoodud tingimuste järgimisel on võimalik ennetada tootmisest tingitud müra probleemi müratundlike alade juures ning olulist keskkonnamõju ei avaldu.

Sarnaselt saasteainete välisõhku paiskamisele, tuleb ka müra ja vibratsiooni põhjustavate tegevuste lubamise osas otsuse tegemisel lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest ning

¹¹⁴ Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110061?leiaKehtiv>

oluline roll kohaliku omavalitsuse kaalutusotsusel, et tagada tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel.

Liiklusest põhjustatud müra ja vibratsiooni mõju

Liiklusemüra osas on olulised suurema liiklussagedusega teed, mida on täpsemalt käsitletud eespool ptk-s "Liikluse mõju seoses saasteainete ja lõhnaühingutega". Sõiduteelt lähtuv müra võib põhjustada häiringuid eeskätt tee vahetus läheduses (kaitsevööndis).

Vibratsioon võib põhjustada häiringuid eelkõige suure liiklustihedusega sõiduteede vahetus läheduses asuvates hoonetes, juhul, kui tee on halvas seisukorras. Antsla vallas on suurema liiklussagedusega teed heas seisukorras, seega ei ole põhjust eeldada liiklusest tingitud vibratsiooni küündimist tasemeteni, mis avaldaks mõju (elu-)hoonetele. Teadaolevalt ei ole vallas piirkondi, kus esineb probleeme liiklusest lähtuva ülenormatiivse müra või vibratsiooniga. Liiklusemüra suurenemist võib täheldada tootmishoonete juures eelkõige suurema hulga raskeveokite liiklemisega, kuid müratase jääb siiski madalaks ning teadaolevalt ei ole kaebusi esinenud. ÜP-ga ei kavandata maakasutuse muudatusi suurema liiklussagedusega sõiduteede äärde ja raudtee läheduses.

ÜP-ga ei tehta ettepanekuid tee kaitsevööndi ulatuse vähendamiseks, kuid tehti mitmeid ettepanekuid kaitsevööndi suurendamiseks riigiteede lõikudes, mis läbivad linna ja alevikke (vt täpsemalt ptk 7.14.1).

Vähemal määral põhjustab müra ja vibratsiooni ka raudtee kasutamine. Käesoleval ajal kasutatakse Valga-Võru-Koidula raudteed vaid kaubaveoks, reisirongiliiklust seal ei toimu. Raudteede müra mõju võib ulatuda kuni 200 m kaugusele raudteest¹¹⁵. Vibratsiooni levimisel ja tekkimisel mängib kõige olulisemat rolli raudtee all oleva pinnase iseloom ja pinnakatte paksus, samuti rongitüüp. Võttes arvesse, et tänane rongiliiklus Antsla valda läbival raudteel on hõre ning läbib suures osas hajaasustatud alasid, siis see olulist müra- ja vibratsioonihäiringut kaasa ei too. Üldplaneeringu lahenduses on arvestatud võimalusega reisirongiliikluse taastamiseks, kuid eelduse kohaselt säilib ka sel juhul rongiliikluse hõre iseloom. ÜP-ga ei ole ette nähtud ulatuslikke maakasutuse muudatusi raudteerassiga piirnevatel aladel. ÜP-ga määratud elamu- ja ühiskondlike hoonete maa-ala juhtotstarbega alad paiknevad raudteest vähemalt 25 m kaugusel (lähtutud on kinnistupiiridest). Varasematele hinnangutele tuginedes, võib soodsate tingimuste korral vibratsioon ulatuda kuni 25 m kaugusele¹¹⁶. Raudtee ääres vältida uute hoonete kavandamist raudtee kaitsevööndisse (kuni 30 m välimisest rööpmest¹¹⁷), kuna seal võivad hoonetele avalduda raudtee poolt põhjustatud vibratsiooni mõjud. Kui seda teha, siis tuleb lähtuda ehitusseadustiku § 73 korrast ning lisaks vajadusel ette näha meetmed vibratsiooni mõjude ennetamiseks/leevendamiseks.

ÜP-ga ei kavandata muudatusi seoses mäeeraldistega. Mäetööstusmaa juhtotstarve määratakse olemasolevatele mäeeraldistele ja nende teenindusmaale. Nende lähedusse ei kavandata maakasutuse muudatusi.

Edaspidi on ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt soovitatav üldjuhul mitte kavandada uusi müratundlikke alasid ja hooneid (nt elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud, teatud spordirajatised¹¹⁸) suurema liiklussagedusega teede vahetusse lähedusse (kaitsevööndisse) ja olemasolevale raudteele lähemale kui 200 m hajaasutuses ja 100 m tiheasutuses. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja läbi leevendavate meetmete (tegevuste/objektide paigutus arendusalal, vajadusel müratõke, hea heliisolatsiooniga materjalide kasutamine hoonete välispiiretel vms).

¹¹⁵ Kuni ca 200 m hajaasutuses ja ca 100 m tiheasutuses pideva rongiliikluse korral. Põhineb raudteede läheduses teostatud reaalsetel müratasemetel mõõtmistel ja arvutustel.

¹¹⁶ Ramboll Eesti AS, 2015. Riisipere-Haapsalu-Rohuküla raudteetrassi asukoha määramine, mürauuring ja vibratsiooni eksperthinnang.

¹¹⁷ Ehitusseadustiku § 73 kohaselt on raudtee kaitsevööndi ulatus 30 m välimise rööpme teljest, vt eRT:

¹¹⁸ Vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/163756?leiaKehtiv>

ÜP-ga ei kavandata konkreetseid tootmisobjekte, seega ei ole täpsemalt teada, millise iseloomuga ettevõtteid tootmisalale rajatakse ning milline on konkreetse tootmis- või äritegevuse mõju liiklusele ning sellega seotud mõjudele. Tegevuste edaspidisel kavandamisel tuleb eelkõige arvesse võtta järgmisi aspekte:

- suuremahulised äri- või tootmistegevusega seotud transpordivood ning raskeveokite regulaarne liikumine tuleb üldjuhul suunata mööda müratundlikest aladest neid läbimata;
- liiklusest tulenevate vibratsioonimõjude vältimiseks/vähendamiseks tuleb vajadusel piirata raskeveokite liiklemiskiirust, määrata kindlad liikumiskoridorid ning liiklemiskellaajad.
- vajadusel tuleb kehtestada kiirusepiirangud, kuna need aitavad vähendada transpordist lähtuvat müra. Samas tuleb arvestada, et piirkondlikud kiirusepiirangud on efektiivsed vaid juhul, kui nende rakendamine on võimalik meetmetega, mis ei põhjusta kiirendamist (nt künnised sõiduteel). Meetmed peaksid olema suutelised kontrollima liikluse sujuvust, eesmärgiks on rahulik sõiduviiis¹¹⁹;
- parkimine tuleb lahendada omal maaüksusel ja moel, et parkimisega seotud müra ei häiri elanikke.

Eeltoodud aspekte on arvesse võetud ka ÜP-s tingimuste seadmisel.

Täiendavad meetmed nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamiseks on toodud KSH aruande ptk-is 9.1.10.

7.13.3. Hinnang pinnaste radoonisisaldusega arvestamise vajadusele

Radoon on radioaktiivne looduslik, värvitu ja lõhnatu inertgaas, mis tekib pinnases oleva uraani lagunemisel. Uraani leidub suuremal või vähemal määral kõikjal maakoores, samuti kõikides mineraalsetes ehitusmaterjalides. Radoon kahjustab sissehingamisel kopse. Radoon pääseb hoonetesse maapinna kaudu, kuid õhutihedalt ehitatud hoonetest ei pääse radoon enam välja.

Kõige asjakohasemad andmed radooniriski kohta on avaldatud Eesti pinnaseõhu radooniriski kaardil¹²⁰ (kaarti uuendati viimati 2020. aastal). Ohtlikuks pinnaseõhu radoonisisalduseks loetakse näitajaid üle 50 kBq/m³¹²¹. Valdaval osal Antsla valla territooriumist on pinnase radoonirisk kõrge (üle 50 kBq/m³, vt Joonis 7). Kõik valla tihedamalt asustatud külad ja asulad jäävad kõrge radooniriskiga alale. Kõige kõrgema radooniriskiga alad (100-150 kBq/m³) on Kuldre, Pihleni ja Kõlbi piirkonnas. Normaalse (foonilise, radoonisisaldus 10-50 kBq/m³) radooniriskiga alasid leidub vaid väikesel pindalal valla läänepiiril, idapiiril, põhjapiiril ning edelanurgas. Eriti kõrge radooniriskiga alasid (pinnaseõhu Rn-sisaldus üle 250 kBq/m³ piiri) Antsla vallas tuvastatud ei ole.

Oluline on seejuures arvestada, et radoonisisaldus ei ole pinnases ühtlaselt jaotunud. Seega võib normaalse radooniriskiga piirkonnas esineda lokaalseid kõrge radoonitasemega alasid. Eelkõige võivad probleemid tekkida normaalse ja kõrge radoonitaseme äärealadel.

Eeltoodu põhjal tuleb Antsla vallas tegevuste kavandamisel radooniriskiga arvestada ning ÜP-s näha ette vastavad tingimused. Lähtudes Eesti Vabariigi standardist EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes”¹²² tuleb elamutele ja avalikele hoonetele, kus inimesed viibivad pikemat aega järjest (nt lasteaiaid ja koolid), teha pinnase mõõtmised alati. Lisaks tuleb detailsemad radooniriski uuringud teha enne elamute, olme- ja teiste

¹¹⁹ Lahti, T. 2010. Keskkonnamüra hindamine ja müra leviku tõkestamine (käsiraamat). http://www.okokratt.ee/myra2010/Keskkonnamyra_raamat.pdf

¹²⁰ Eesti Geoloogiateenistus. Eesti pinnase radooniriski kaart. Kättesaadav: <https://gis.egt.ee/portal/apps/MapJournal/index.html?appid=638ac8a1e69940eea7a26138ca8f6dcd>

¹²¹ Kokku eristatakse 4 pinnaseõhu radoonihutaset: 1) 0-10 kBq/m³ madal; 2) 10-50 kBq/m³ normaalne; 3) 50-250 kBq/m³ kõrge ja 4) > 250 kBq/m³ ülikõrge (Eesti radoonileviku atlas. Eesti Geoloogiakeskus, 2017).

¹²² Vt Eesti Standardikeskus: <https://www.evs.ee/tooted/evs-840-2017> (vaadatud 20.08.2021)

samaotstarbeliste hoonete projekteerimist nendel aladel, kus radooni (R_n) sisaldus pinnaseõhus ületab lubatud piirväärtuse (50 kBq/m^3) ning sellega piirnevatel normaalse radoonisisaldusega ($30\text{-}50 \text{ kBq/m}^3$) aladel.

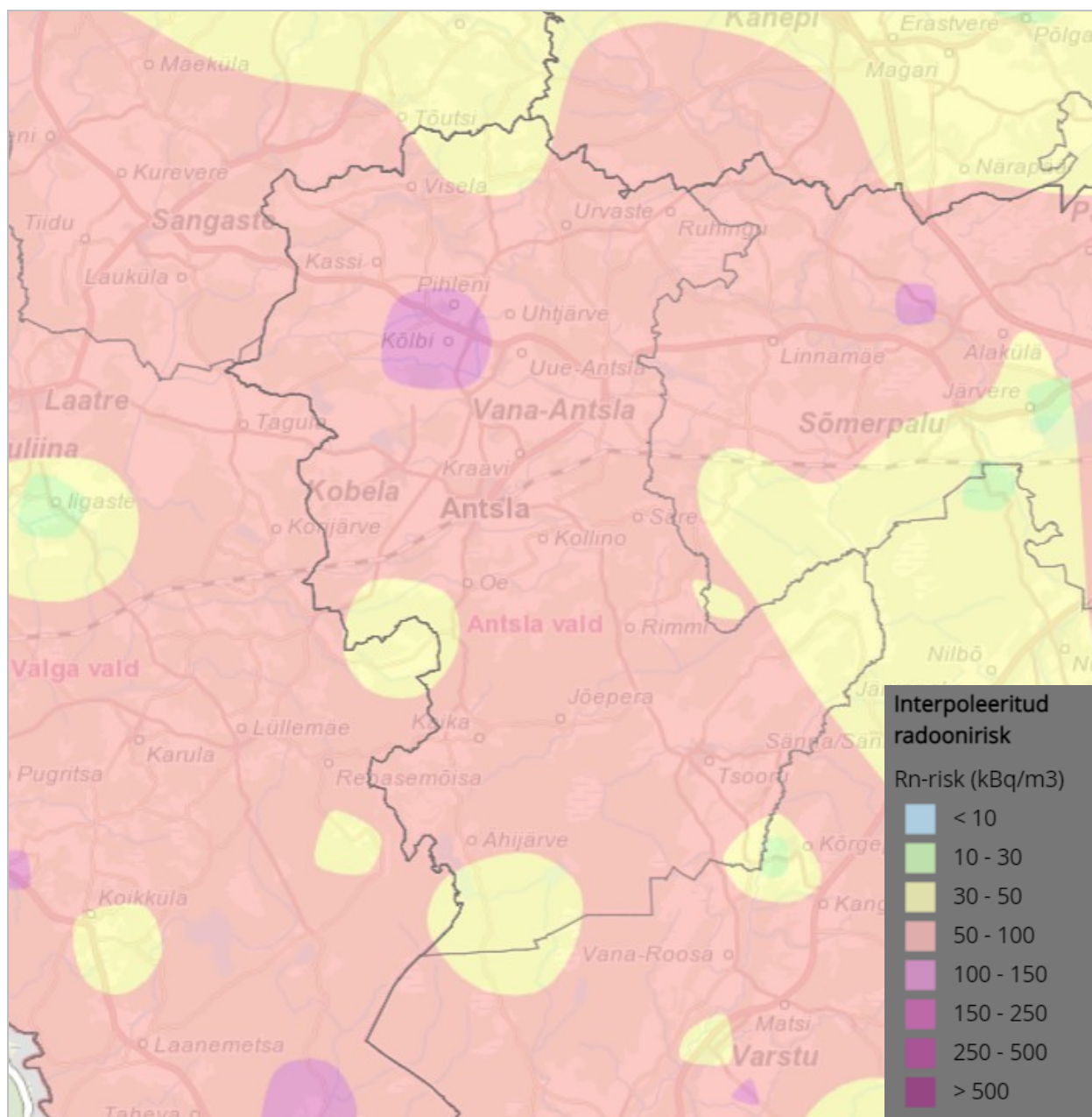
Võttes arvesse radooniriski kaardi üldistusastet ning kirjeldatud kõrget radooniriski taset valdavas osas Antsla valla territooriumist, osutub vajalikuks radooniuuringute tegemine enne uute hoonete projekteerimist kogu valla territooriumil. Radoonimõõtmised tuleb tellida atesteeritud mõõtjalt.

Radooniuuringu teostamine ei ole vajalik juhul, kui hoone ehitus- või rekonstrueerimisprojekti on juba ennetavalt ette nähtud radoonikaitse meetmed.

Kohtades, kus pinnaseõhu radoonisisaldus on üle 50 kBq/m^3 , tuleb rakendada meetmeid hoonete siseõhu radoonisisalduse vähendamiseks¹²³. Sellega välditakse majade siseõhu rikastumist radooniga üle lubatud piiri (200 Bq/m^3).

Meetmed, millega tuleb radooniriskiga piirkondades arenduse järgmistes etappides arvestada, on toodud KSH aruande peatükis 9.1.7.

¹²³ Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes. EVS 840:2017

Joonis 7. Maksimaalne radooni sisaldus pinnaseõhus (kBq/m³) Antsla valla piirkonnas (kaarti uuendati 2020. aastal)^{124 125}

7.13.4. Valgusreostuse vältimisest

Valgusreostus ehk valgussaastr on üleliigne, tarbetu või soovimatu (häiriv, pealetükkiv) tehisvalgus. Valgusreostuse näol on tegemist keskkonahäiringuga (ebasoodsa keskkonnamõjuga), mida eelkõige

¹²⁴ Eesti Geoloogiateenistus. Eesti pinnase radooniriski kaart. 2020. Kättesaadav: <https://gis.egt.ee/portal/apps/MapJournal/index.html?appid=638ac8a1e69940eea7a26138ca8f6dcd>

¹²⁵ Radooniriski kaardi koostamisel on radoonisisaldust uuringupunktides mõõdetud kahe paralleelse meetodiga: pinnaseõhust otsemõõtmisel ja pinnases mõõdetud eU ehk raadiumiga tasakaalus oleva uraani kontsentratsiooni järgi. Kaardil iseloomustab radooniriski kahest mõõtmistulemusest kõrgem.

võivad põhjustada tänavavalgustid, aiavalgustid, reklaamplakatite ja fassaadivalgustus, mis on halvasti projekteeritud, varjestamata ja/või halvasti suunatud (taevasse, akendesse). Valgusreostus hõlmab ka mitmeid kunstliku valguse ebaefektiivsust ja tarbetust kasutamisest tingitud probleeme¹²⁶.

Kohalikul omavalitsusel on uute planeeringute ja projektide kooskõlastamisel võimalik jälgida, et kavandatav valgustus ei põhjustaks valgusreostust. Oluline on valgusreostust vältida nii ehituse ajal kui ka kasutuse ajal.

Ehitusaegset valgusreostust saab vältida või vähendada, kui jälgitakse, et valgusallikad oleksid suunatud just nendele objektidele ehitusplatsil, mida tuleb valgustada, ega oleks suunatud taevasse või häiriks liiklust ning ümberkaudseid elanikke ja muid objekte. Nende põhimõtete järgimise korral on ehitusaegse valgustuse leviku mõju ümbritsevale keskkonnale väheolulise tähtsusega.

Objektide ja rajatiste projekteerimisel (nt tänavate, teede, parklate ja tööstusobjektide välisvalgustus) tuleb arvestada meetmetega juba projekteerimise etapis. Välisvalgustuse kavandamisel tuleb arvestada ohutuse (sh liiklusohutuse) ja turvalisuse tagamise vajadusega. Lisaks tuleb lähtuda töökohtade valgustust käsitlevatest standarditest ja normidest. Tööstusobjektide ja elamukruntide vahel võib abiks olla kõrghaljastatud haljasribade rajamine (eelkõige igihaljaste okaspuude), kuid tuleb jälgida, et need ei hakkaks varjama päikesevalgust elamukruntidel.

Välisvalgustus tuleb kavandada selliselt, et see täidab oma eesmärgi ning võimalikult vähe reostab keskkonda. Valgustuslahenduste väljatöötamisel tuleb rakendada vastavat kaasaegset oskusteavet, et vältida ülevalgustamist ja vähesäästlike süsteemide rakendamist.

Meetmed valgusreostuse vähendamiseks on toodud ka KSH aruande ptk-is 9.1.11.

7.14. Mõju taristule

7.14.1. Mõju teedevõrgule

ÜP-s on liikuvuse valdkonna suurim strateegiline eesmärk vähendada autostumist ja transpordi negatiivset mõju keskkonnale ning toetada keskkonnasäästlikke liikumisviise. Peamine rõhk on tulevikus sõiduteede parendamisel nende mustkatte alla viimisega ning jalg- ja jalgrattateede võrgustiku laiendamisel.

Läbimõeldud, piisava tihedusega ning heas korras transpordivõrgustik loob tingimused heaks elukeskkonnaks, paraneb teenuste kättesaadavus ning võimalused ettevõtluse, kultuuriruumi ja turismi arendamiseks.

Sõiduteed

Valla sõiduteede võrgustik on suures plaanis välja kujunenud. Liikuvuse seisukohalt on olulisimad Antsla-Vaabina, Võru-Kuigatsi-Tõrva, Laatre-Antsla ja Antsla-Kanepi maanteed, mis ühendavad Antsla linna olulisemate keskustega. Laatre-Antsla teed kasutatakse Tsirguliina raudteejaama jõudmiseks, et sõita rongiga Tartusse või Tallinnasse.

Riigiteede osas ei ole ÜP-ga tegevusi kavandatud. Maanteeametilt saadud info kohaselt on kavas riigitee nr 69 Võru-Kuigatsi-Tõrva rekonstrueerimine kogu tee ulatuses ning osaline õgvendamine, millega on arvestatud ÜP-s maakasutuse planeerimisel. Vastavad projektid on koostatud ning osaliselt juba ellu viidud, ÜP-ga seoses muudatusi ei kavandata.

ÜP-ga ei tehta ettepanekuid tee kaitsevööndi ulatuse vähendamiseks, kuid tehti mitmeid ettepanekuid kaitsevööndi suurendamiseks riigiteede lõikudes, mis läbivad linna ja alevikke.

¹²⁶ Tallinna Tehnoloogiaülikooli Füüsikainstituut. 2012. Valgusreostuse pikaajaliste muutuste uurimine Tallinnas ja valgusreostuse hetkeseisu määramine Eestis. Kättesaadav: <https://www.kik.ee/sites/default/files/144.pdf>

ÜP lahendusega on kavandatud perspektiivsed kohalikud teed kohtadesse, kus olemasolevad liiklemisvõimalused vajavad parandamist. Üldplaneering kajastab perspektiivsete kohalike teedena järgmisi teid:

- Antsla linnas Tehnika tn ja Laatre-Antsla riigitee ühendustee;
- Vana-Antsla alevikus Tammiku tn J1 ja Antsla-Kanepi riigitee ühendustee;
- Tõrusaare katastriüksusel Mähkli külas (tegemist on olemasoleva teega, mida ei ole registritesse veel kantud);
- Antsla-Vaabina riigitee ja Alajaama tee ühendustee Kraavi külas.

ÜP kaardile on kantud hulgaliselt erateid, mille osas on välja selgitatud avalik huvi ning mis ÜP-ga määratakse avalikku kasutusse. Eratee määratakse avalikuks kasutamiseks lähtudes avalikust huvist, et tagada liiklemise võimalus igaühele. Eratee avalikult kasutatavaks määramine toimub õigusaktides sätestatud korras. Eratee avalikuks kasutamiseks määramisega kohaliku omavalitsuse poolt, lähevad kohalikule omavalitsusele üle kõik teeomaniku kohustused, õigused ja vastutus. Erateedel, mille kasutamine ei ole piisava avaliku huviga, tuleb tee kasutamine reguleerida vastavate kokkulepetega maaomanike vahel ning vajadusel seada servituudid.

Olemasolevaid teid iseloomustab kohatine mahajäämus – palju kohalikke teid on kruuskattega ning teede seisukord rahuldav. ÜP seab üldised tingimused sõiduteede ehitamiseks, seejuures on välja toodud, et intensiivsema liiklusega kruuskattega teed tuleb viia tolmuva kätte alla.

Riigimaanteede teedevõrgu arendamine toimub vastavalt riigiteede teehoiukavale¹²⁷ ning kohalike teede hooldamine ja remont valla teehoiukava alusel. Riigi kruusateede kõvakatte alla viimisel eelistatakse teelõike lähtuvalt liikluskoormusest, raskeveokite osakaalust ja ka asjaolust, kas tee on vajalik ühistranspordi ja/või ettevõtluse teenindamiseks¹²⁸. Antsla vallas on kruusateede kätte alla viimisel seega argumendiks eelkõige ühistransport. Ühistranspordi poolt kasutatavad kruusateed on: Haabsaare-Saru, Kikkaoja-Roosiku, Sänna-Luhametsa-Tsooru, Puurina-Lüllemäe-Litsmetsa, Antsla-Haabsaare (osaliselt), Lustimõisa-Valtina, Vaabina-Sõmerpalu, Sillaotsa-Restu, Kirikuküla-Koigu, Lümatu-Urvaste-Koigu, Visela-Kassi (osaliselt).

ÜP-ga ei kavandata selliseid muudatusi maakasutuses (nt uusi elamualasid, äri- ja tootmisalasid), millega kaasneks oluline liikluskoormuse kasv piirkonna teedel ning mis mõjutaks olemasolevate teede seisukorda negatiivselt või tingiks vajaduse uute teelõikude, ümbersõitude või sõiduteede rajamiseks. Varem reserveeritud elamumaid ei ole Kobela alevikus ega Antsla linnas realiseeritud, seega toimub elamuehitus eelkõige olemasolevate elamualade tihendamisena. Arvestades madalat arendussurvet, ei too see kaasa olulisi muudatusi liikluskoormusele.

Jalg- ja jalgrattateed

Viimastel aastatel on üha rohkem panustatud kergliiklusteede¹²⁹ arendamisse. Valminud on Antsla-Kobela jalg- ja jalgrattatee (3,5 km), Antsla-Haabsaare (Jaani tn, 1,5 km), Uue-Antsla (1,1 km) ja Antsla-Kraavi (2,4 km) jalg- ja jalgrattateed. Lühemad jalg- ja jalgrattatee lõigud on veel Kuldre külas (400 m) ja Urvastes (200 m)¹³⁰. Kokku on vallas rajatud jalg- ja jalgrattateid ca 9,1 km.

¹²⁷ Riigiteede teehoiukava 2020-2030. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2019

¹²⁸ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2020. Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035. Kättesaadav: https://www.mkm.ee/sites/default/files/mkm_transpordi_ja_liikuvuse_arengukava_2020_a4_web_small.pdf

¹²⁹ Kergliiklustee – ainult kergliikluse tarbeks mõeldud tee või rada, mis on üldjuhul asfaltkattega ning reeglina mootorsõidukiliiklusest eraldatud.

¹³⁰ Antsla valla teehoiukava aastaks 2019

Perspektiivsete jalg- ja jalgrattateede planeerimisel on lähtutud Võru maakonnaplaneeringu 2030+ teemaplaneeringust „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad”¹³¹, mida on mõnevõrra täiendatud kohalikest vajadustest lähtuvalt. Kavandatavaid jalg- ja jalgrattateid vt Tabel 14.

Tabel 14. Kavandatavad jalg- ja jalgrattateed

Teelõik	Pikkus (km)	Põhjendus
Antsla - Vana-Antsla	4,1	Ohutu koolitee tagamine
Vana-Antsla - Kuldre rist	2,7	Oluline sidusvõrgustiku toimimiseks
Antsla - Tsooru tee	1,6	Oluline lokaalse võrgustiku toimimiseks
Kuldre - Uue-Antsla	2,8	Liiklusohutuse tagamine, ohutu koolitee
Tee kalmistule	0,3	Liiklusohutuse tagamine
Kuldre rist - Urvaste mõis	5,7	Liiklusohutuse tagamine, ohutu koolitee
Uue-Antsla - Vana-Antsla	2,5	Oluline lokaalse võrgustiku toimimiseks
Linnamäe - Säre		Liiklusohutuse tagamine, ohutu koolitee
Tsooru küla tee		Liiklusohutuse tagamine, ohutu koolitee
Kuldre küla tee		Liiklusohutuse tagamine, ohutu koolitee

Jalg- ja jalgrattateede rajamise eelispiirkonnaks on Antsla linna lähiala, kus on kõrgemad liiklussagedused ja suurim eeldatav kasutajate arv (sh kooliõpilased ja tööil käijad). Kavandatud jalg- ja jalgrattateed ühendavad Antsla linna lähimate asulatega (Kuldre, Uue-Antsla, Vana-Antsla, Vaabina, Urvaste). Asulates, kus osaliselt on olemas jalg- ja jalgrattateed, nähakse perspektiivsed teed ette nende jätkuna (luuakse asulasisesed ühendused), et võimaldada nende kasutajatele katkematu ning seeläbi ohutum ja mugavam liikumine. Teede asukohtade kavandamisel on tähelepanu pööratud tee algusele ja lõpule (et oleks loogilises kohas). Ühendused luuakse suuremate asulate ja nende lähialade ning tagamaadega (lokaalse võrgustiku toimimiseks ühendatakse jalg- ja jalgrattateedega Kuldre, Uue-Antsla ja Vana-Antsla). Teede kavandamisel on arvesse võetud erinevate kasutajagruppide jaoks oluliste sihtpunktide (koolid, tööandjad jms) kättesaadavus ning turvalisus.

ÜP seletuskirja kohaselt tuleb joonisele kantud jalg- ja jalgrattateede asukohad täpsustada detailplaneeringu ja/või ehitusprojektiga, millega selgub ka täpne maa-ala vajadus ja asukoht. Jalg- ja jalgrattateede kavandamisel tuleb arvestada olemasoleva keskkonna väärtuste ja piirangutega (kaitstavad loodusobjektid, roheline võrgustik, väärtuslik põllumajandusmaa vms), kõikide õigusaktidest tulenevate tingimuste ning vajalike kooskõlastustega. Jalg- ja jalgrattateede kavandamisel tuleb lähtuda ÜP-s toodud tingimustest. Tingimuste rakendamisel ei ole ette näha olulise negatiivse keskkonnamõju avaldumist.

Jalg- ja jalgrattatee ehitamise eelduseks on eelnev alternatiivide võrdlus, mis arvestab muuhulgas nii riigi-, era- kui munitsipaalomandisse kuuluvate maaomanike huvidega. Riigile kuuluvale transpordimaale tee ehitamise eelduseks on riigivara valitseja eelnev nõusolek. Riigimaantee teekaitsevööndisse planeeritavate teede projektidele tuleb taotleda eelnevalt tehnilised tingimused Transpordiametilt ning valmis projekt täiendavalt ka kooskõlastada.

Jalg- ja jalgrattateede rajamine on positiivse mõjuga, kuna sellega paranevad elanike liikumisvõimalused ja liiklusohutus. Väheneb isiklike sõiduautode kasutamine ning eeldatavalt suureneb tervislike eluviiside harrastamine. Teede rajamine parandab oluliselt valla laste ja noorte võimalusi iseseisvalt koolis käimiseks, huvitegevuse ja tervisespordiga tegelemiseks, samuti eakate liikumisvõimalusi.

¹³¹ Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad”. Võru Maavalitsus, 2013

Meetmed teedevõrgu arendamiseks on toodud ka KSH aruande ptk-is 9.1.12.

7.14.2. Mõju raudteele

Valla ruumiliseks väärtuseks on valda läbiv raudtee. Käesoleval ajal kasutatakse Valga-Võru-Koidula raudteed vaid kaubaveoks, reisirongiliiklust seal ei toimu. Üldplaneeringu lahenduses on leitud, et reisirongiliiklus Valga-Koidula liinil on Antsla valla elanike huvides ning säilinud on tugev traditsioon raudteetranspordi kasutamisel. Seetõttu säilitatakse ÜP-ga Anne ja Antsla endiste raudteepeatuste puhul võimalused nende taas kasutuselevõtuks (säilitatud on juurdepääsud jmt). Vaabina endisele raudteepeatusele puudus juurdepääs. ÜP-s on välja pakutud Vaabina raudteepeatusele uus asukoht Vaabina-Turumõisa-Säre tee ääres. Uus perspektiivne asukoht on lihtsasti ligipääsetav, vajadusel tuleb lahendada võimalus autode parkimiseks raudteepeatuse lähedal.

Antsla linnas asuvat raudteejaama piirkonda arendatakse segahoonestatud alana. ÜP lahendus säilitab võimalused jaama kasutuselevõtuks reisijateveo taastamisel.

ÜP-ga ei kavandata otseseid tegevusi raudtee ehitamise, laiendamise või rekonstrueerimisega seoses, seega neid KSH-s täpsemalt hinnata ei saa. ÜP lahenduses on seatud tingimused raudtee valdkonnas.

Olemasolev Valga-Koidula raudteetrass läbib rohevõrgustiku Anneküla tugiala (T3) ja ristub mitmes kohas rohekoridoridega. Käesoleval ajal ja tõenäoliselt ka tulevikus on raudteeliiklus Antsla vallas väikese koormusega, hõre ja aeglane, mistõttu loomade liikumisele see olulist takistust ei sea. Seega ei ole ette näha olulisi konfliktkohti kavandatud rohevõrgustiku ja raudteeliikluse vahel. Juhul, kui tulevikus tekib vajadus raudtee tarastamiseks, tuleb jätta raudtee tarastamata lõikudel, kus see ristub rohevõrgustiku elementidega. Rohevõrgustiku osas on eesmärk säilitada võrgustiku toimimine ja sidusus.

Meetmed raudteede arendamiseks on toodud KSH aruande ptk-is 9.1.12.

7.14.3. Mõju lennuväljale

Üks Võru maakonna kahest väikelennuväljast asub Antsla vallas. Lusti külas asub visuaallennuväli, mille murukattega raja mõõtmed on 630 x 20 m. Lennuvälja saab kasutada üksnes ilusa ilma korral (pilvede kõrgus vähemalt 450 meetrit, nähtavus maal vähemalt 5 kilomeetrit). Lennuvälja nähakse eelkõige maakondlikke vajadusi teenindava hobilennuväljana, mis võimaldab elavdada piirkonna majandust¹³².

Võru maakonnaplaneering 2030+ annab väikelennuväljade arendamise tingimused. Üldplaneeringuga säilitatakse lennuvälja praegune staatus ja vajalik piirangupind, mis seab piirangud lähiümbruse mõõtmetele ja kõrgusele. ÜP lahendusega ei kavandata muudatusi seoses lennuväljaga ega selle arendamist. Lennuvälja piirangupind hõlmab valdavat osa Antsla linna ja Kobela aleviku tiheasustusalast, kus on kavas mõningaid maakasutuse muudatusi, kuid ei kavandata muudatusi rajatiste kõrgusega seoses. Lennundusseaduse¹³³ § 34¹ alusel peab lennuvälja lähiümbruse kohta maakatastrisse kantud mõõtmeid KOV arvestama üld- ja detailplaneeringute koostamisel.

ÜP rakendamisega ei kaasne mõjusid lennuväljale ning puudub vajadus täiendavate tingimuste seadmiseks ÜP raames.

7.14.4. Mõju veevarustusele ja joogivee kvaliteedile

Joogivesi on algkujul või töödeldud vesi, mis on mõeldud joomiseks, keetmiseks, toiduvalmistamiseks või muuks olmeotstarbeks, olenemata vee päritolust ning sellest, kas see toimetatakse tarbijateni

¹³² Võru maakonnaplaneering 2030+

¹³³ Lennundusseadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020014?leiaKehtiv>

jaotusvõrgu kaudu, paagiga, pudelis või mahutis¹³⁴. Joogivesi peab vastama sotsiaalministri määrusega kehtestatud kvaliteedinõuetele¹³⁵.

Antsla vallas võetakse joogivett Kesk-Devoni (D2) põhjaveekogumist. Antsla vallas on tarbijad ühisveevärgiga varustatud Antsla linnas, Kobela ja Vana-Antsla alevikes ning Tsooru, Kraavi, Kuldre, Uue-Antsla, Vaabina, Visela, Lusti, Urvaste külates ja osaliselt Pihleni külas.

Keskkonnaregistri andmetel (andmed seisuga 16.08.2021) on Antsla valla territooriumil 132 puurkaevu. Joogivee võtmiseks või joogivee tootmiseks kasutatavale veehaaret ümbritsevale maa- või veealale on määratud veehaarde sanitaarkaitseala, kus on piiratud tegevust, et vältida vee kvaliteedi halvenemist ja kaitsta veehaarde ehitisi¹³⁶. ÜP lahendusega ei ole valdavas osas kavandatud maakasutuse muudatusi veehaarde sanitaarkaitsealadele. Üksikutes kohtades on ÜP-ga antud maatulundusmaale tootmise maa-ala juhtotstarve. Tegevuste täpsemal kavandamisel tuleb arvestada veehaarde sanitaarkaitsealal seatud tingimusi¹³⁷. Ehitiste planeerimist veehaarde sanitaarkaitsealadele tuleb vältida. ÜP-ga ei ole kavandatud ehitisi veehaarde sanitaarkaitsealale.

Üldplaneeringu ja selle KSH seisukohalt on eelkõige oluline ühisveevarustusega seotud puurkaevude seisund, kuna need mõjutavad olulist osa valla elanikest. Keskkonnaregistri järgi on vallas üks ühisveevärgi puurkaev olmevee saamiseks ning see asub Antsla linnas.

ÜVK arendamise kavas esitatud viimaste joogivee kontrolli analüüside tulemuste alusel vastab ühisveevõrgu joogivee kvaliteet piirnormidele Antsla linnas ja Lusti külas, Kobela alevikus, Vana-Antsla alevikus, Tsooru külas, Kraavi külas, Kuldre külas ja Urvaste külas. Uue-Antsla küla ühisveevõrgust võetud viimased joogivee proovid näitasid üldraua ja mangaani piirnormide ületamist, mistõttu ei vastanud joogivesi kvaliteedi piirnormidele. Vaabina küla ja Visela küla joogivee kvaliteedi kohta uuemad andmed puuduvad. Mõlema ühisveevõrgu joogivees on probleeme olnud üldraua sisaldusega, kuid veetöötlusseadmete kasutamisel on võimalik tagada tarbijatele nõuetele vastav joogivesi. ÜP-ga kavandatav tegevus ei avalda negatiivset mõju elanike joogivee kvaliteedile, kui tegevuste käigus järgitakse veekaitsenõudeid, sh välditakse pinnase- ja põhjaveereostuse tekkimist ning reostuse tekkimisel likvideeritakse see operatiivselt ja asjatundlikult. Põllumajandusaladel on oluline ka väetamise ja sönnikulaotamise nõuetest kinnipidamine ning nõuetele mittevastavad sönnikuhoidlad. Hajukoormus on eelkõige oluline väga intensiivse põllumajandusliku tegevusega piirkondades, kus joogivee kvaliteet võib halveneda eriti suurte põllumassiivide keskele ja nende äärtele jäävates erakaevudes.

Amortiseerunud torustikes tingitud mõningast joogivee kvaliteedi halvenemist on probleemina välja toodud Antsla linna ja Lusti küla, Kobela aleviku, Tsooru küla, Vana-Antsla aleviku, Kuldre küla, Uue-Antsla, Vaabina küla ja Visela küla juures. Üldplaneering kajastab Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas aastateks 2019-2030¹³⁸ toodud tegevusi kvaliteedinõuetele vastava joogivee tagamiseks. KIKist saadava toetuse abil on kavandatud rajada ja rekonstrueerida Antsla linna, Kobela ja Vana-Antsla alevike ning Tsooru, Kraavi, Kuldre, Uue-Antsla, Vaabina ja Visela külade torustikud ja rajatised.

Uute elamute, ärialade ja tootmishoonete liitmine ühisveevärgi ja -kanalisatsioonivõrguga on kohustuslik, kui ala asub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni piirkonnas. Hajaasustuses kasutavad elanikud joogivee saamiseks isiklike puurkaevude või salvkaevude vett. Joogiveeallikana kasutatav salv- ja puurkaev peab olema nõuetekohaselt rajatud ja hooldatud. Hõreda asustuse tõttu ei ole enamikes valla piirkondades ühisveevärgi rajamine majanduslikult põhjendatud. Valla territooriumil, kus ei ole perspektiivis ühisveevarustusega liitumist ette nähtud, tuleb soodustada ühiskasutatava veehaarde rajamist, et vältida olukorda, kus igale kinnistule rajatakse oma puurkaev. Joogiveeallikana kasutatav

¹³⁴ Veeseaduse § 17 lg 1, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020036?leiaKehtiv>

¹³⁵ Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimetodid (RT I, 26.09.2019, 2)

¹³⁶ Veeseaduse § 148 lg 1. Piiratud tegevused on kirjeldatud § 151

¹³⁷ Veeseadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020036?leiaKehtiv>

¹³⁸ Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. OÜ Alkranel, 2019.

salvkaev peab olema nõuetekohaselt rajatud ja hooldatud. Soovituslik on uusi salvkaeve joogiveeallikana üldjuhul mitte rajada, kuna need on reostustundlikud.

Uute tööstusobjektide kavandamise varases staadiumis tuleb analüüsida konkreetse tehnoloogilise lahenduse veevajadust ning koguda teavet põhjavee kättesaadavuse kohta konkreetsetes piirkonnas ning analüüsida võimalusi olemasoleva põhjaveehaarde/puurkaevu kasutamiseks või rajada uus põhjaveehaare/puurkaev. Üldpõhimõtte kohaselt peavad tööstusettevõtted (välja arvatud nt toiduainetööstus jms) tehnoloogilise vee allikana kasutama pinnavett.

Antsla vallas Tsooru külas paikneva Tsooru kolhoosi õlihoidla jääkreostusobjekti alale ei tohi lubada uusi arendusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud. Jääkreostus tuleb likvideerida ka seetõttu, et hoida ära võimalik kütuse lekkimine ning lähedal asuvate salvkaevude joogivee reostumine.

Meetmed veevõtust tuleneva koormuse vähendamiseks ja joogivee kvaliteedi säilitamiseks on toodud KSH aruande peatükis 9.1.8.

7.14.5. Mõju kanaliseerimise lahendusele

Reoveekogumisalad

Reoveekogumisala on piirkond, kus elanikkond ja/või majanduslik tegevus on piisav asula reovee kogumiseks ja reoveepuhastisse juhtimiseks või keskkonda heitmiseks. Reoveekogumisalade moodustamise eesmärk on määrata alad, kus lähtuvalt asustuse tihedusest, sellega seotud reostuskoormuse suurusel ja põhjavee kaitsest on keskkonnakaitse eesmärkide tagamiseks tarvis reovesi kokku koguda ja puhastada¹³⁹. Antsla vallas on moodustatud reoveekogumisalad Antsla linnas, Kobela ja Vana-Antsla alevikus ning Kuldre, Uue-Antsla ja Urvaste külates (vt Tabel 15). Kõikide reoveekogumisalade koormus on alla 2000 inimekvivalendi (ie).

Tabel 15. Reoveekogumisalad Antsla vallas¹⁴⁰

Registrikood	Kogumisala nimetus	Asukoht	Koormus, ie	Pindala, ha
RKA0860567	Vana-Antsla	Vana-Antsla alevik	178	14,5
RKA0860548	Uue-Antsla	Uue-Antsla küla	200	12,7
RKA0860547	Urvaste	Urvaste küla	100	5,3
RKA0860546	Kuldre	Kuldre küla, Pihleni küla	200	10,4
RKA0860566	Kobela	Kobela alevik	1024	35,9
RKA0860565	Antsla	Antsla linn, Kollino küla, Lusti küla, Oe küla	1820	146,7

ÜP joonisele on kantud olemasolevate reoveekogumisalade piirid vastavalt ÜVK-le. ÜP-ga ei kavandata muudatusi reoveekogumisalade piirides. Samuti ei kavandata uusi perspektiivseid reoveekogumisalasid. Küll aga on kavandatud muudatusi tehnovõrkude osas (vt täpsemalt alljärgnev alapeatükk "Reoveepuhastid").

Reoveekogumisalal koormusega alla 2000 inimekvivalendi ei ole ühiskanaliseerimise väljaehitamine kohustuslik, kuid ühiskanaliseerimise ja reoveepuhasti olemasolu korral tuleb need hoida tehniliselt heas korras, et tagada reovee nõuetekohane kogumine ja puhastamine. Sellisel juhul võib suublasse juhtida bioloogiliselt või süvapuhasstatud heitvett.

¹³⁹ <https://www.envir.ee/et/reovesi-ja-reoveekogumisalad>

¹⁴⁰ Keskkonnaregister, seisuga 16.08.2021

Ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooni arendamine toimub valla ÜVK arendamise kava alusel, mille uuendamisel tuleb muuhulgas hinnata, kas vahepealse perioodi jooksul toimunud planeerimis- ja ehitustegevuse tulemusena vastab hoonestatud ala reoveekogumisalade määramiseks kehtestatud tingimustele ja kriteeriumitele. Seejuures tuleb arvestada ka piirkonna põhjavee kaitstust ja sotsiaalmajanduslikke tingimusi. Vastavalt ülevaatamise tulemustele tuleb vajadusel reoveekogumisalade ja nende laienduste ulatust ÜVK arendamise kavas korrigeerida. Kinnitatud reoveekogumisalade piiride muutmine toimub veeseaduses sätestatud korras.

Väljaspool reoveekogumisalasid, kus puudub ühiskanalisatsioon või ei ole seda perspektiivis ette nähtud, tuleb rakendada lokaalseid reovee käitlemise lahendusi. Reovesi tuleb juhtida kinnistesse ja vettpidavatesse kogumismahutitesse või rakendada muid kohtkäitluslahendusi, kui looduslikud ja piirkondlikud tingimused seda võimaldavad.

Uute elamute, ärialade ja tootmishoonete liitmine ühisveevärgi ja -kanalisatsioonivõrguga on kohustuslik, kui ala asub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni piirkonnas.

Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud korraldama asulareovee kogumise ja selle puhastamise enne heitveena suublasse juhtimist VeeS § 128 lõike 7 alusel kehtestatud heitvee saasteainesisalduse piirväärtusteni või § 128 lõikes 6 nimetatud reovee puhastusastmeteni.

Reoveepuhastid

Antsla vallas on 16.08.2021 Keskkonnaregistri seisuga üheksa reoveepuhastit. ÜP-ga seatakse tingimused tihe- ja hajaasustuse reoveepuhastuslahendustele. Enamikes valla külates, sh hajaasustuses, ühiskanalisatsioon puudub. Majapidamistes kasutatakse reovee kogumiseks enamasti kogumiskaeve, mille seisukorra kohta ülevaade puudub. Veeseaduse nõuete kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestama oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja, millega tuleb kehtestada ka nõuded olemasolevate reoveepuhastite hooldamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksusel peab olema võimalik veenduda, et reoveepuhasti on regulaarselt ja nõuetekohaselt hooldatud.

Seni on reoveepuhastus toimunud Antsla, Kobela, Vana-Antsla, Kraavi ja Uue-Antsla reoveepuhastites eraldi. Osaliselt on tegemist vananenud ning amortiseerunud süsteemidega. Nüüd on plaanis kõigi nimetatud asulate ühiskanalisatsioon ühendada 2020. aastal valminud Antsla linna reoveepuhastiga (projekteeritud koormus on üle 2000 ie). Kobela ja Antsla vaheline survekanalisatsiooni trass on juba valminud ning Vana-Antsla – Antsla linna vahelise trassi asukoht on välja valitud. ÜP lahendus kajastab järgmiste uute objektide rajamist:

- Vana-Antsla reoveepumpla rekonstrueerimine ning survekanalisatsiooni ühendustorustiku rajamine Antsla linnani;
- Uue-Antsla küla reovee puhastamiseks reoveepumpla ning survekanalisatsiooni torustiku rajamine reovee suunamiseks Vana-Antsla aleviku kaudu Antsla linna kanalisatsioonisüsteemi;
- Kraavi-Antsla survekanalisatsiooni rajamine;
- ÜVK torustike rajamine Antsla, Kobela, Vana-Antsla ja Uue-Antsla reoveekogumisaladel.

Täpsemad trasside asukohad ei ole teada, seega ei saa tegevuse täpsemaid mõjusid KSH raames hinnata. Kavandatud tegevusel laiemalt on positiivne mõju. Uute torustike rajamine ning reovee suunamine ja puhastamine nõuetele vastavas Antsla linna reoveepuhastis aitab vähendada keskkonnakoormust (sh võimalikku negatiivset mõju pinna- ja põhjavee seisundile) ning tagada nõuetekohase reoveepuhastuse.

Kasutusest välja jäävad reoveepuhastid tuleb ehitusseadustiku nõuete kohaselt likvideerida. Vananenud ja amortiseerunud reoveepuhastite sulgemisel on välditud, et suublasse juhitaks nõuetele mittevastavat heitvett ning võimalikud lõhna- jm häiringud, mis võisid avalduda reoveepuhasti lähialal. Võrreldes viie väikese reoveepuhasti käiguse hoidmisega, on ühe suurema reoveepuhasti käitamine efektiivsem ning keskkonnasäästlikum. Lihtsam on tagada selle tehnilist korrasolekut, kontrollida ja

tagada suublasse juhitava heitvee vastavust kehtestatud nõuetele ning tagada keskkonnaloaga antud tingimuste täitmist.

Likvideeritavate reoveepuhastite alal on tegemist tootmismaadega, kus saab jätkata tootmistegevust (nt rajada päikesepargi).

Kuldre küla reoveekogumisalal on ühiskanalisisatsiooniga varustatud praktiliselt kõik reoveekogumisala elanikud, samuti asutused ja ettevõtted (hõlmab Kuldre küla ja 5 eramut Pihleni külas). Reovee puhastamine toimub ringkanalist ja biotiikidest koosnevas reoveepuhastis. Reoveepuhasti on rajatud 1973. aastal ning osaliselt rekonstrueeritud 1999. aastal¹⁴¹.

Alljärgnevalt on toodud ühiskanalisisatsiooni kirjeldus asulates, kus reoveekogumisalasid ei ole moodustatud¹⁴²:

- Vaabina küla keskuses on ühiskanalisisatsiooniga varustatud üksnes kahe kortermaja elanikud. Vaabina külas toimub reovee puhastamine küla keskusest lääne suunas olevas biotiikidest (2 tk) koosnevas reoveepuhastis. Reoveepuhasti rajati 1975. a;
- Tsooru küla keskuses on ühiskanalisisatsiooniga varustatud eelkõige küla keskuse piirkonna korrusmajade ja eramajade elanikud. Reovee puhastamine toimub ringkanalist ja biotiikidest koosnevas reoveepuhastis. Reoveepuhasti rekonstrueeriti 2009. aastal;
- Visela küla keskuses on ühiskanalisisatsiooniga varustatud üksnes 8-korteriga kortermaja ja ühe eramu elanikud. Reovee puhastamine toimub kahes järjestikuses biotiigist. Biotiigid asuvad erakinnistul ning juurdepääsutee biotiikidele puudub. Biotiigid on käesolevaks ajaks mudastunud ning kinni kasvanud.

Antsla valla ÜVK arendamise kava kohaselt on perioodil 2019-2030 kavas torustike ja rajatiste rekonstrueerimine või uute rajamine ka Tsooru, Kuldre, Vaabina ja Visela külades, et tagada kvaliteedinõuetele vastav joogivesi ja nõuetekohane reoveepuhastus suurele osale Antsla valla asulate elanikest. Looduskaitseaduse § 38 lg 5 p 8 kohaselt on tehnovõrgu ja -rajatise ehitamine ranna või kalda ehituskeeluvööndis keelatud, kui selle asukoht ei ole kavandatud kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga. Seega ei saa võimalike uute reoveepuhastite heitvee suublasse juhtimiseks torustikku kavandada ilma selleks planeeringut koostamata.

Meetmed veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks on toodud KSH aruande peatükis 9.1.13.

7.14.6. Sademevee käitlussüsteem

Sademeveena käsitletakse sademetena langenud ning ehitiste, sealhulgas kraavide kaudu kogutavat ja ärajuhitavat vett¹⁴³. Suublasse juhitava sademeveele kehtestatud saasteainesisalduse piirväärtused ja suublasse juhtimise nõuded tulenevad keskkonnaministri 08.11.2019 määrusest nr 61¹⁴⁴.

Ülevaade Antsla vallas olemasolevatest sademeveesüsteemidest on toodud ÜP LS ja KSH VTK dokumendis (vt ÜP lisadest). Antsla linna sademeveekanalisisatsioon rajati koos riigimaantee rekonstrueerimisega Kreutzwaldi ja Jaani tänavatele ning osaliselt Veski ja Metsa tänavatele. Parkimisplatsidelt ja ettevõtete territooriumitelt juhitakse sademevesi kraavitusega territooriume ümbritsevatele haljasaladele, kus toimub sademevee imbumine pinnasesse. Osaliselt toimub sademevee ärajuhtimine Põllu, Posti, Pargi ja Raudtee tänava ääres kulgeva vana kanalisatsioonitorustiku abil Raudtee tänaval asuvasse sademeveepumplasse, kust pumbatakse sademeveed edasi kraavi. ÜP kajastab sademevee kanalisatsiooni valdkonnas vastava teema

¹⁴¹ Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. OÜ Alkranel, 2019.

¹⁴² Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. OÜ Alkranel, 2019.

¹⁴³ Veeseaduse § 129

¹⁴⁴ eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112112019006>

hetkeseisu ning ÜVK-ga planeeritud tegevusi. ÜVK-s on ette nähtud sademevee torustik rekonstrueerida, kuna see on amortiseerunud.

Teistes suuremates asulates: Kobela alevikus, Vana-Antsla alevikus, Tsooru külas, Kraavi külas, Kuldre külas, Uue-Antsla külas, Vaabina külas ja Visela külas, puudub sademeveekanaliseerimine. Parkimisplatsidelt ja ettevõtete territooriumitelt juhitakse sademevesi territooriume ümbritsevatele haljasaladele, kus toimub sademevee imbumine pinnasesse. Lisaks toimub osaliselt sademevee ärajuhtimine kraavide kaudu.

Sademevee ärajuhtimisel tuleb rakendada säästvaid lahendusi ning arvestada kliimamuutustest tulenevate riskidega. Vähendada tuleb sademevee kiiret jõudmist kanalisatsiooni. Eesmärk on jäljendada looduslikke protsesse ning eemaldada võimalikud saasteained juba nende tekkekohas. Rakendada tuleb keskkonnasäästlikke lahendusi – immutamist, kasutamist (nt kastmisveena) ja äravoolu ühtlustamist. Immutamisele võib mõelda, kui tegu on reostumata veega. Selleks tuleb rajada immutusribasid, nõvasid, vett läbilaskvaid kõnniteid, parklaid, rohekatusi ja -seinu ja sademevee kogumissüsteeme.

Kõvakattega (vett mitte läbi laskvate) pindade suurenemist tuleb vältida, et piirata kokku kogutava sademevee hulka.

ÜP seatud tingimused arvestavad kliimamuutustest tulenevate riskidega ning vastavad säästliku sademevee käitluse eesmärkidele.

Tingimused sademevee käitlemiseks on toodud KSH aruande peatükis 9.1.14.

7.14.7. Mõju soojavarustusele

Antsla vallas on üks olemasolev kaugküttepiirkond Vana-Antsla alevikus, kus köetakse viit kortermaja. Teiste Antsla valla hoonete küte on lokaalne. Enamikel kortermajadel on see lahendatud hoonete keldritesse ehitatud puidukatelde abil. Mõnel elamul on õlikatel. Valla asutuste soojusmajandus on sarnaselt korterelamutele lahendatud kas õli- või puiduküttega.

Üldplaneering kavandab täiendava kaugküttepiirkonnana maa-ala Antsla linnas. Kaugküttepiirkonnaks määramise otsuse teeb üldplaneeringu alusel kohaliku omavalitsuse volikogu sh määratakse võrguga liitumise ning võrgust eraldumise tingimused ja kord, kaugküte kvaliteedinõuded ning soojusettevõtja arenduskohustus. Piisava hoonestustihedusega ala olemasolul on kaugküte eelistatud lahendus, kuna tagatakse soojusvarustuse jätkusuutlikkus. Väljaspool kaugküttealasid lahendatakse soojavarustus üldjuhul lokaalsete lahendustega.

Uusi gaasitrasse üldplaneeringuga ei kavandata, sest gaasivõrgud jäävad kaugele, seega maagaasi kasutusvõimalus puudub¹⁴⁵.

ÜP-s on toodud tingimused soojavarustuse tagamiseks, kus ühtlasi on rõhutatud vajadust pöörata tähelepanu hoonete energiatõhususele ning eelistada taastuvaid soojusallikaid. ÜP lahenduse rakendamiseks ei kaasne olulisi negatiivseid mõjusid soojavarustusele. Perspektiivse kaugkütteala rajamise mõju soojavarustusele on positiivne.

Meetmed soojavarustuse arendamiseks on toodud ka KSH peatükis 9.1.15.

7.14.8. Mõju elektrivõrgule

Elektrivõrguga on kaetud kogu Antsla valla territoorium, kuid hajaasustuses võib probleeme olla elektrivarustuse kvaliteediga. Õhuliinide tõttu võib esineda sagedasi elektrikatkestusi.

ÜP lahenduses on välja toodud elektrivarustuse parendamiseks kavandatud tegevused. Neist olulisemad on uue 110/10(20) kV pingega alajaama rajamine, mis on kavandatud Tsoorule sisseviiguga

¹⁴⁵ Antsla valla soojusmajanduse arengukava aastateks 2016-2026. Termopilt OÜ, 2016.

liinilt L3506. Pärast 2030. aastat on perspektiivis kavas vastavalt tehnilise eluea ja koormuskasvu prognoosile Antsla alajaama sisseviik liinilt L143B ning Antsla – Mõniste 35 kV üleviimine 110 kV õhuliiniks.

ÜP-s on toodud tingimused elektrivõrgu arendamiseks. ÜP rakendamise mõju elektrivõrgule, sh elektri varustuskindlusele, on positiivne.

Meetmed elektrivõrgu arendamiseks Antsla vallas on toodud KSH aruande peatükis 9.1.16.

7.14.9. Mõju sidevõrgule

Kvaliteetse sideteenuse olemasolu maapiirkondades on eriti oluline, kahjuks ei ole sideteenuse kvaliteet kõikjal vallas ühtlane. Uue põlvkonna lairibavõrgu väljaarendamine maapiirkondades teeb võimalikuks uute infoühiskonna teenuste kasutamise ning säilitab konkurentsivõime paljudes valdkondades.

Sidevõrkude paiknemine tuleb näha ette eeskätt mõne muu taristu koridoris. Sidevõrgu arendamisel tuleb silmas pidada ehitise kaitsevööndit ja selle ulatust ning kaitsevööndist tulenevaid keelde ja piiranguid (ehitusseadustik¹⁴⁶). Tegevus kaitsevööndis tuleb kooskõlastada ehitise omanikuga.

ÜP-ga konkreetseid tegevusi ei kavandata, kuid ette on nähtud tingimused sidevarustuse arendamiseks, mis on positiivse mõjuga.

Meetmed sidevõrgu arendamiseks Antsla vallas on toodud KSH aruande peatükis 9.1.16.

7.14.10. Mõju tuletõrje veevarustusele

Valla tuletõrje veevarustus on hajaasustuses üldjuhul lahendatud mahutite ja looduslike veevõtukohtade baasil. ÜP kaardile on kantud 51 olemasolevat tuletõrje veevõtukohta¹⁴⁷. Lisaks on kaardile kantud kuus perspektiivset veevõtukohta Kobela alevikus, Lusti külas, Ähijärve külas ja Antsla linnas.

Antsla linnas on tuletõrje veevõtt lahendatud hüdrantidega, mis on rajatud ühisveevärgi torustikule. ÜP joonisele on kantud 21 hüdranti.

Lisaks näeb Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030 ette tuletõrje veevõtukohtade rekonstrueerimist ja rajamist Vana-Antsla alevikus ning Kraavi, Kuldre, Uue-Antsla ja Vaabina külates.

ÜP-s on seatud tingimused tuletõrje veevarustuse tagamiseks. ÜP lahendus arvestab tuletõrje veevõtukohtade ja hüdrantide paiknemisega teiste tegevuste kavandamisel. Tuletõrje veevõtukohtade rajamisel ja kasutamisel tuleb lähtuda siseministri 18.02.2021 määrusest nr 10¹⁴⁸.

7.15. Mõjudega arvestamisest taastuenergeetika kavandamisel

Võru maakonnaplaneeringu alusel on Võru maakonnas perspektiivi arendada kohalikele ressurssidele baseeruvat energeetikat nii elektri- kui ka koostootmises, mis põhineb rohtsel biomassil ja biogaasi toormel (nt reoveemuda, sõnnik ja läga, biolagunevad jäätmed), puidul ja turbal, päikeseenergiat¹⁴⁹.

¹⁴⁶ eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv>

¹⁴⁷ Esitatud veevõtukohtade on üle võetud ÜVK-st ning ohtlike ettevõtete ja vesivarustuse kaardirakendusest

¹⁴⁸ Veevõtukohta rajamise, katsetamise, kasutamise, korrashoiu, tähistamise ja teabevahetuse nõuded, tingimused ning kord, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123022021020?dbNotReadOnly=true>

¹⁴⁹ Võru maakonnaplaneering 2030+. Kättesaadav: https://maakonnaplaneering.ee/documents/2845826/19384801/V%C3%B5ru+maakonnaplaneering_seletuskiri.pdf/2e843c06-2e63-4e0a-99c7-60db5ce1e0bc

Tuuleenergia kasutamist Võru maakonnaplaneering ette ei näe. ÜP koostamisel läbi viidud esmane GIS analüüs näitas, et arvestades asustusest tulenevaid (puhver elamutest 1000 m) ja looduskaitselisi piiranguid, Antsla vallas tuuleparkide rajamiseks sobivaid alasid leidub, kuid suuremad neist paiknevad valla äärmises lõuna- ja põhjaosa metsades ning rabades, kus kattuvad rohevõrgustikuga. Mujal asuvad alad on aga fragmenteeritud ja suhteliselt väikesed (kuni mõnikümmend hektarit) võimaldades rajada vähestest tuulikuteest koosnevaid tuuleparke. Siinkohal ei ole arvestatud Otepää vallas asuvast Tõikamäe radarist tulenevaid riigikaitselisi piiranguid, mis hetkel tuuleparkide rajamise välistavad kogu Antsla valla territooriumil.

Suuremahuliste energiatootmisprojektide arendamist Antsla vallas piirab tootmissuunaliste liitumisvõimsuste vähesus, mistõttu on mõistlik panustada hajaenergeetikale. Antsla vallas on olemas võimalused taastuenergia tootmiseks päikesest ja biomassist. ÜP-s on rõhutatud vajadust senisest enam kasutada taastuenergiaallikaid, eelkõige toota energiat tarbimiskoha lähedal ning kohalikest ja taastuvatest energiaallikatest.

Antsla valla ÜP lahendus ei näe ette konkreetseid taastuenergeetika arendusalasid ega neile sobivaid asukohti. Taastuenergeetika kasutuselevõtt on positiivne, kuid selle võimalik mõju keskkonnale sõltub tugevalt asukohast ning kavandava tegevuse iseloomust. Seega ei saa KSH raames täpsemalt mõju hinnata ning seda tuleb teha arenduse järgmistes etappides projektide põhisel.

Meetmed oluliste negatiivsete keskkonnamõjude ennetamiseks ja leevendamiseks taastuenergialahenduste kavandamisel on toodud KSH aruande peatükis 9.1.17.

7.15.1. Päikeseelektrijaamad

Päikeseelektrijaamad (PEJ) jaotatakse mikrotootmise¹⁵⁰ päikesejaamadeks ja suurteks¹⁵¹ päikeseelektrijaamadeks.

Mikrotootmise päikesejaamade rajamiseks ei ole ÜP-s seatud lisatingimusi. Väiksema, kui 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaamad paigaldatakse enamasti õuealale olemasoleva hoonestuse lähedusse (sageli hoone katusele või seintele) ning liitutakse reeglina olemasolevasse elektriliitumisse. Kuni 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaama rajamine toimub projekteerimistingimuste alusel, kus kohalikul omavalitsusel on võimalus seada tingimusi nt päikeseelektrijaama täpsema asukoha või selle paigutuse osas. Seetõttu puudub vajadus täiendavate tingimuste seadmiseks ÜP raames.

Üldplaneeringuga nähakse ette tingimused üle 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaamade arendamiseks. Tegemist on suurte päikeseelektrijaamadega, millel on potentsiaalselt olulisem mõju keskkonnale ning mille asukohta tuleb seetõttu rohkem kaaluda. Olulisemad võimalikud mõjud on seotud maastikuilme ja visuaalsete muutustega, valgusreostusega (nt häirivad peegeldused), valgustingimuste halvenemisega (varjud), elupaikade killustatusega jms.

ÜP-s seatud tingimused on piisavad, et vältida olulisi mõjusid seoses PEJ rajamisega. ÜP-s on tähelepanu juhitud sellele, et päikeseelektrijaamade asukohavalikul tuleb lähtuda liitumisvõimalustega elektriliinide olemasolust ning eelistada asukohavalikul väheväärtuslikke ning kasutusest väljalangenud alasid. Sobivateks aladeks on eelkõige olemasolevad ning endised tootmisalad, kus on olemas sobivad liitumisvõimalused, nagu elektriliinide ja alajaamade vahetus läheduses asuvad lagedad ja võsased alad, sh kasutusest väljas põllumajandusmaad.

¹⁵⁰ Mikrotootja on väiketootja, kes kasutab elektrienergia tootmiseks kolmefaasilises süsteemis kuni 15 kW maksimumvõimsusega tootismoodulit või ühefaasilises süsteemis kuni 5 kW maksimumvõimsusega tootismoodulit ja kelle võrgulepingus on selles kokku lepitud. Allikas: Eesti Elektritööstuse Liidu koduleht, 2021

¹⁵¹ Suur päikeseelektrijaam on see, mis ei ole mikrotootmise jaam.

7.15.2. Muud taastuenergiaallikad

ÜP lahendus ei sea tingimusi muude taastuenergiaallikate kasutamisele. Lisaks päikeseenergiale, on Antsla vallas olemas võimalused taastuenergia tootmiseks biomassist. **Biomassi** (puiduhaket ja -jätmeid, energiavõsa, saepuru, põhku jms) on võimalik kasutada kütteks.

Biogaasi tootmist saab kavandada kohtades, kus selleks on eeldused, näiteks põllumajandusettevõtete sõnnikuhoidlate juures. Samuti saaks biogaasi toota maahoolduse käigus purustatavast massist, kui see kokku koguda, ja reoveesettest. Biogaasi puhul on tegemist perspektiivse ressursiga, mida saab kasutada elektri ja sooja tootmisel ning mootorikütusena.

Maasoojust (geotermaalenergiat) kasutatakse järjest rohkem nii eramajade kui ka ühiskondlike hoonete kütmisel. Eelduseks on piisava vaba maa olemasolu, probleemiks on investeeringu mahukus, eeliseks väikesed ekspluatatsioonikulud.

Hüdroelektrijaamu Antsla vallas ei ole ning hüdroelektrijaama rajamise perspektiiv on väike, kuna puuduvad suure vooluhulga ja languga jõed.

Taastuenergiaallikate rakendamine eeldab põhjalikku tehnilist ja majanduslikku objektipõhist analüüsi.

7.16. Hinnang jäätmemajandusele ja jäätmejaamade võrgustiku piisavusele

Jäätmehoolduse arendamine vallas toimub Võrumaa omavalitsuste ühise jäätmekava 2020-2025 kohaselt. Antsla valla haldusterritoorium moodustab ühe korraldatud jäätmeveopiirkonna, kus liitumine korraldatud jäätmeveoga on kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele. Korraldatud jäätmeveo raames toimub olmejäätmete ning paberi- ja kartongijäätmete äravedu.

Võrumaa omavalitsuste ühise jäätmekava 2020-2025 kohaselt peab igas omavalitsuses olema vähemalt üks nõuetele vastav jäätmejaam, kus on tagatud võimalused jäätmete liigiti kogumiseks ning võimalik üle anda ohtlike jäätmeid. Antsla jäätmejaam asub Lusti külas aadressil Raudtee tn 42. Antsla jäätmejaama on eraisikul võimalik aastaringsest tasuta ära anda kõiki jäätmeid, välja arvatud segaolmejäätmeid ja ehitusjäätmeid. Ohtlike jäätmete üle andmise hõlbustamiseks tuleb täiendavalt korraldada jäätmete kogumisringe.

Ehitusjäätmeid saab ära anda vastavat õigust omavale jäätmevedajale, tellides selleks koju sobiva suurusega konteineri. Ehitusjäätmed saab viia ka ise sellisesse jäätmejaama, kus ehitusjäätmeid vastu võetakse (lähim on Võru Jäätmekeskus Umbsaarel).

Lisaks Antsla jäätmejaamale on Antsla linnas veel kolm jäätmekäitluskohta (Tööstuse 7 jäätmekäitluskoht, Tööstuse tn 7, Antsla, Tselluvilla tootmiskompleks), mis kuuluvad eraettevõtetele.

Võrumaa omavalitsuste ühise jäätmekava 2020-2025 kohaselt peab igas omavalitsuses olema vähemalt üks nõuetele vastav kompostimisplats. Kompostimisväljak on rajamisel Antsla jäätmejaama juurde ning lisaks on kompostimiskohad kalmistute juures.

Võru maakonnas suleti nõuetele mittevastavad prügilad (kokku 12) aastaks 2009 ning maakonnas jäätmete ladestamist enam ei toimu. Antsla vallas ei asunud (ja ka praegu ei asu) ühtegi prügilat.

Üldplaneeringuga uusi jäätmejaamasid ega kompostimisväljakuid ei kavandata, kuna vald on seisukohal, et olemasolevad rajatised suudavad olemasoleva elanikkonna ära teenindada. ÜP-s on seatud tingimused jäätmemajanduse tagamiseks, mille põhieesmärk on jäätmetekke vähendamine, jäätmete taaskasutamine ja liigiti kogumine, jäätmete keskkonnoahutu kõrvaldamine ja ohtlike jäätmete eraldi kogumine.

Probleemiks on olmejäätmete ebapiisav sorteerimine, mille tingib madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitluselase informatsiooni vähesus. Antsla valla territooriumile on paigaldatud pakendi kogumise konteinereid 27 kohta. Vastavalt nõudlusele tuleb paigaldada täiendavaid pakendijäätmete konteinereid.

Juhul, kui vallal on soov planeerida tulevikus täiendavaid jäätmekäitluskohti, tuleb jäätmekäitluskoha rajamisel lähtuda JäätS-ses ja KeHJS-ses toodud vastavatest sätetest, sh koostada keskkonnamõju eelhindamine. Asukohavalikul tuleb lähtuda võimalikust koosmõjust teiste naabruses asuvate objektidega ning arvestada, et tegevusega (sh jäätmejaama teenindavate raskeveokite liikumisega) ei põhjustataks olulisi häiringuid (õhusaaste, lõhnahäiringud, müra) naaberaladele.

Meetmed jäätmekäitluse arendamiseks on toodud KSH aruande peatükis 9.1.18.

7.17. Üleujutusalaodega arvestamine

Üleujutus on harilikult veega katmata maa-ala ajutine kattumine veega, mis on põhjustatud veekogu veetaseme tõusust meteoroloogiliste ja hüdrooloogiliste tegurite mõjul jms.

Antsla vallas ei ole üleujutusohuga seotud riskipiirkondi¹⁵² ¹⁵³ ega veekogusid, mis kuuluksid suurte üleujutusalaodega siseveekogude nimekirja. Korduvate üleujutuste esinemist Mustjõe jõe lammi toodi välja Keskkonnaagentuuri poolt 2019. aastal koostatud töös¹⁵⁴. Üldplaneeringus on kajastatud Mustjõe jõe üleujutusala uuringu „Suurte üleujutustega siseveekogude nimistu kõrgveepiiri määramise tingimuste ülevaatamine“¹⁵⁵ alusel (vt Joonis 8). Üleujutusala piir ühtib lamminiitude ja külade ehitusjoonega. Üleujutusala ei asu elamuid ega tootmishooneid, mis võiksid olla üleujutusest ohustatud. ÜP-ga määratletud Mustjõe jõe üleujutusala on valdavas osas oluliselt ulatuslikum kui Mustjõe kaldal kehtiv ehituskeeluvöönd. Seetõttu on asjakohane rakendada ÜP-ga täiendavaid tingimusi maa kasutamisele ja tegevuste kavandamisele, et ära hoida negatiivset mõju keskkonnale ning inimeste varale.

Üldplaneeringuga ei ole Mustjõe jõe üleujutusala kavandatud maakasutust, mis võiks saada üleujutusest ohustatud. Lubatud on ehitada vaid lamminiidu hooldamiseks vajalikke ehitisi (nt küün vms). Seejuures tuleb ehitiste projekteerimisel rakendada asjakohaseid meetmeid ehitiste kaitseks üleujutuse eest (nt kõrgem vundament, veekindel vundament, veekindlate materjalide kasutamine jms).

Üleujutusala läbib kolm riigiteed – Sänna-Luhametsa-Tsooru kõrvalmaantee, Antsla-Sänna kõrvalmaantee ning Tsooru-Kangsti kõrvalmaantee. Olemasolevate teede rekonstrueerimisprojektide koostamisel ja uute taristuobjektide kavandamisel tuleb arvestada võimalike üleujutuse ja nendega kaasnevate mõjuga. Üleujutustega kaasnevate võimalike mõjude hindamine ehitisele ning ehitiste kaitseks vajalike meetmete rakendamise kohustus lasub ehitise kavandajal.

Katastriüksuse reljeefi muutmisel, kui see mõjutab oluliselt kinnistu või naaberkinnistute veerežiimi, tuleb detailplaneeringu või ehitusprojekti koostamise käigus koostada ka vertikaalplaneerimine ning eksperthinnang. See võimaldab juba varajases planeerimisetapis hinnata tegevusega kaasneva võivaad mõjusid ning vajadusel rakendada meetmeid üleujutusest tingitud mõjude vähendamiseks.

¹⁵² Riskipiirkondade määratlemisel on lähtutud põhimõttest, et üleujutusega seotud risk on oluline, kui see asub tiheasustusalal.

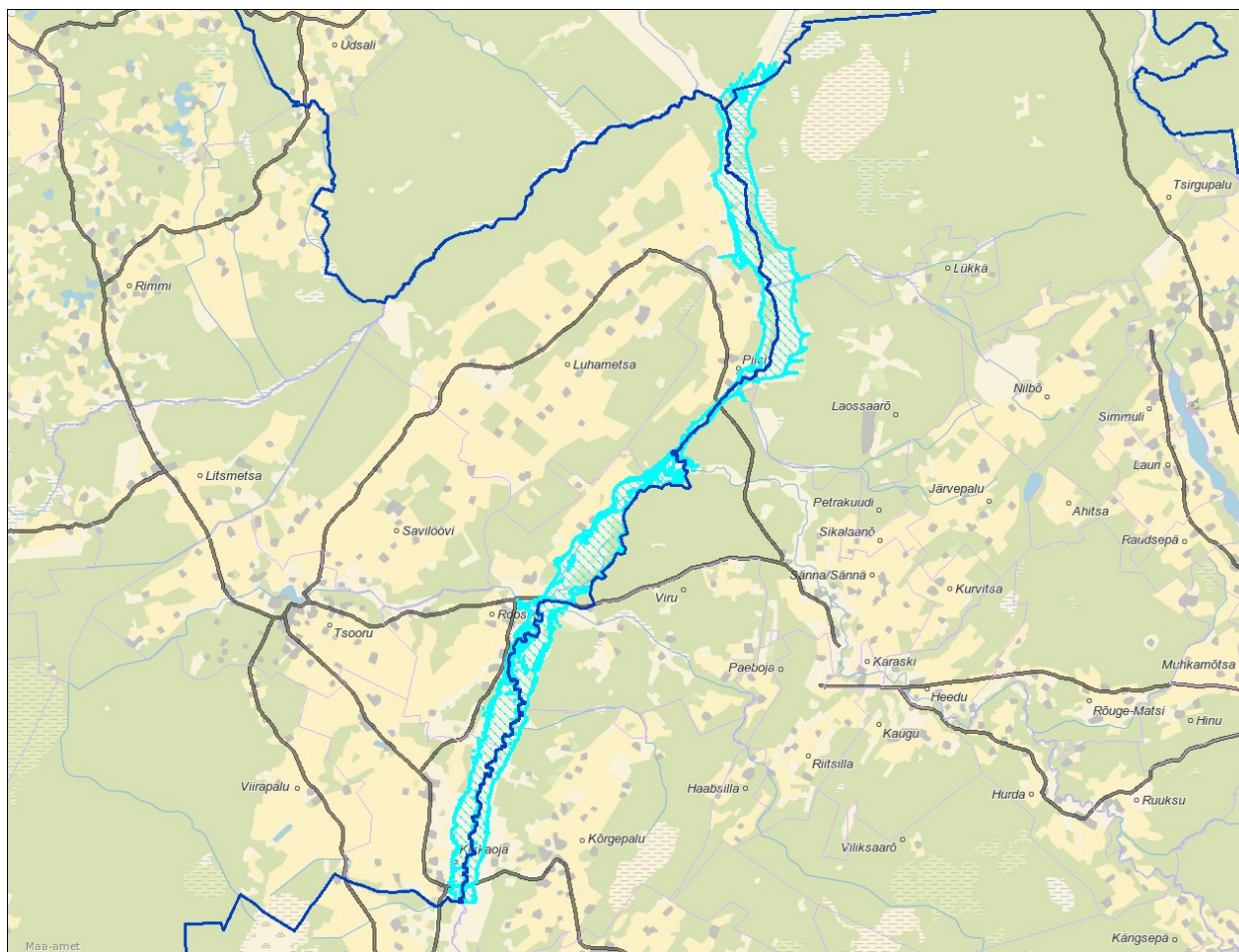
¹⁵³ Allikad: Maa-ameti X-GIS2 üleujutuste kaardirakendus; <https://www.envir.ee/et/uleujutusohupiirkonna-ja-uleujutusohuga-seotud-riskipiirkonna-kaardid>

¹⁵⁴ „Suurte üleujutusalaodega siseveekogude ja mererannikul korduva kõrgvee taseme poolt mõjutatud alade määramine“. Keskkonnaagentuur, 2019

¹⁵⁵ Consultare OÜ. 2021. Suurte üleujutustega siseveekogude nimistu kõrgveepiiri määramise tingimuste ülevaatamine. Tallinn (koostamisel)

Aladel, kus esineb üleujutusi, tuleb sademevee käitlemine lahendada võimalikult tekkekohapõhiselt ning looduslikke protsesse jälgendavat, et hajutada vett ja soodustada selle pinnasesse imbumist (vt ka KSH aruande ptk 7.14.6).

Meetmed üleujutusala arvestamiseks on toodud ka KSH aruande peatükis 9.1.19.

Joonis 8. Üldplaneeringus määratletud Mustjõe üleujutusala (aluskaart: Maa-amet, 2021)

7.18. Hinnang ohtliku ettevõttega arvestamisele

Seisuga august 2021 asub Antsla valla territooriumil üks B-kategooria ohtlik ettevõte – Arctic Orbiit OÜ pürotehnika ladu Tsooru külas, ohuala raadiusega 125 meetrit (vt Joonis 9). Antsla valla territooriumile ei ulatu väljaspool valda paiknevate suurõnnetuse ohuga ettevõtete ega ohtlike ettevõtete ohualad.

Joonis 9. Arctic Orbiit OÜ pürotehnika laos ja selle ohuala paiknemine Tsooru külas, Keldri kinnistul. Allikas: Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus (vaadatud 15.08.2021)

Ohtliku ettevõtte ohuala on ala, mille piires tekib käitises toimunud õnnetuse korral oht inimese elule, tervisele ja varale. Maakasutuse planeerimise mõistes on tegemist alaga, mida ettevõttes toimuv tõenäoline õnnetus võib mõjutada¹⁵⁶. Ohuala ulatus võib muutuda juhul kui hoiustatavate kemikaalide nomenklatuur või kogused muutuvad.

ÜP-ga ei kavandata ohtliku ettevõtte ohualasse maakasutuse muudatusi. Kinnistule määratakse tootmise maa-ala juhtotstarve. Ohualas on tegemist valdavalt lagedate alade ning põllumaadega, alasse jäävad mitmed elektriliinid. Läheduses ei ole tiheasustusalasid. Seega on ÜP koostamisel arvesse võetud ohtliku ettevõtte paiknemine ja sellega kaasnevad võimalikud ohud, täiendavaid mõjusid ÜP rakendamisega ei kaasne. Samuti ei ole Antsla valda teadaolevalt kavandatud uusi ohtlikke ettevõtteid.

Edasiste tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada, et kõikide ohtlike ettevõtete ohualasse kavandatavate arenduste detailplaneeringud ja ehitusprojektid tuleb kooskõlastada Päästeametiga¹⁵⁷. Võimalusel tuleb vältida uute ohtlike ettevõtete kavandamist asukohtadesse, kuhu ulatub ohtliku käitise eriti ohtlik või väga ohtlik ohuala.

¹⁵⁶ Päästeameti metoodika „Kemikaaliseaduse kohase planeeringute ja ehitusprojektide kooskõlastamise otsuse tegemine“. Koostatud 2012, viimati uuendatud 28.03.2018

¹⁵⁷ Kemikaaliseaduse § 32 lg 4, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112015002?leiaKehtiv>

Uute ohtlike ettevõtete kavandamisel või olemasolevasse ohualasse muude tegevuste kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata ka loodus- ja kultuuriväärtuste paiknemisele, tagada selline vahemaa või võtta kasutusele muud asjakohased meetmed, mis välistavad neile olulise negatiivse mõju avaldumise.

Meetmed ohtlike ettevõtetega arvestamiseks on toodud ka KSH peatükis 9.1.20.

7.19. Kliimamuutused ja nendega arvestamine tegevuste kavandamisel

ÜP koostamisel on arvesse võetud kliimamuutustega kaasnevaid võimalikke riske. Kliimamuutustest põhjustatud mõjude arvestamisel on aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi poolt koostatud arengukava "Kliimamuutuste mõjuga kohanemise arengukava aastani 2030" ning selle rakendusplaan.

Eestis prognoositakse eelkõige järgmisi kliimaga seotud muutusi¹⁵⁸:

- **temperatuuritõusu**, mis on Eestis 20. sajandi teises pooles olnud kiirem kui maailmas keskmiselt. Sellest tulenev jää- ja lumikatte vähenemine; kuuma- ja põuaperioodid; muutused taimekasvus; võõrliikide, sh uute taimekahjurite ja haigustekitajate levik, külmumata ja liigniiske metsamaa, mis piirab raievõimalusi, sesoonsete energiatarbimistippude muutused; elanike terviseprobleemide sagenemine jms;
- **sademe hulga suurenemine** - eriti talveperioodil ja sellest tulenevad üleujutused, kuivenduskraavide ja -süsteemide ning paisude hoolduse mahu suurenemine, jõgede kaldaerosiooni ja sellest tuleneva kaldakindlustamise mahu suurenemine, surve elamute/rajatiste ümberpaigutamiseks, kaevandusvete pumpamismahu suurenemine jms;
- **merepinna tõus** ja sellest tulenev kaldaerosioon, oht kaldarajatistele, surve ehitiste ümberpaigutamiseks jms;
- **tormide sagenemine** ning sellest tulenevad nõuded taristu ja ehitiste vastupidavusele ja tormanitajajärgede likvideerimise võimele.

Mitmed nendest nähtustest toovad kaasa mõjusid ruumilises planeerimises. Osasid neist mõjudest on võimalik maakasutuse suunamise ja planeerimise meetmetega leevendada. Siiski tuleb silmas pidada, et planeerimise meetmed on vaid üks osa kliimamuutustega kohanemise meetmetest. Kliimamuutustega toimetulek sõltub muuhulgas sotsiaalmajanduslikest protsessidest, tehnilisest ja sotsiaalsest taristust, omavalitsusüksuse haldusvõimekusest, indiviidide teadlikkusest kliimamuutustest ning võimekusest ja võimalustest nendega arvestamisel.

Arengukavas on välja toodud, et Eestis on kliimamuutuste osas haavatavamad piirkonnad tiheasustatud rannikualad ning siseveekogude äärsed piirkonnad. Antsla vald ei asu rannikul ning vallas ei ole suuri siseveekogusid. Tuvastatud on korduvad üleujutused Mustjõe kallastel.

Üldplaneeringu täpsusastmes on planeering arvestanud kliimamuutuse mõjuga ning andnud suunised maaparandussüsteemide toimimise, sademevee ärajuhtimise, ehitiste projekteerimise, üleujutusohuga arvestamise ning päästevõimekuse (tulekustutus veevõtukohtade/hüdrantide) osas.

Järgnevalt on selgitatud olulisemaid meetmeid, mis aitavad kaasa kliimamuutuste mõjuga kohanemisele Antsla vallas. Meetmed on KSH-s koostamisel välja töötatud ning integreeritud ÜP lahendusse:

- ÜP-s on määratletud Mustjõe jõe üleujutusala ning seatud tingimused. Üldise põhimõtte kohaselt tuleb piirkondades, kus on teadaolevalt esinenud üleujutusi, tegevuste kavandamisel arvestada võimalike üleujutuste esinemisega. Mustjõe jõe üleujutusosalal on oluliselt piiratud ehitamist (lubatud on ehitada vaid lamminiidu hooldamiseks vajalikke ehitisi). Katastriüksuse

¹⁵⁸ Keskkonnaministeeriumi veebileht: <https://envir.ee/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava>

reljeefi muutmisel on nõutav vertikaalplaneerimine ning eksperthinnang, et hinnata ja ära hoida võimalikke mõjusid ümbritsevatele kinnistutele. Määratletud on riigiteed, mis jäävad üleujutusalasle ning mille hooldusel ja rekonstrueerimisel tuleb arvestada võimalike üleujutustega kaasnevate mõjudega.

- Tagada tuleb maaparandussüsteemide sihipärane toimimine.
- Sademevee ärajuhtimise lahenduste (süsteemid, kraavid, truubid vms) kavandamisel tuleb pöörata tähelepanu nende kliimakindlusele ning toimivusele valingvihmade korral. Arvesse tuleb võtta kavandatava tegevuse iseloomu ja piirkonna eripära. Vähendada tuleb sademevee kiiret jõudmist kanalisatsiooni, selleks tuleb rakendada keskkonnasäästlike lahendusi – immutamist, kasutamist (nt kastmisveena) ja äravoolu ühtlustamist. Hoiduda tuleb kõvakattega, vett mitte läbilaskvate pindade rajamisest. Sademevee ärajuhtimisel on oluline jälgendada looduslike protsesse ning kasutada maastikukujunduslike lahendusi. Immutamisele võib mõelda, kui tegu on reostumata veega. Selleks tuleb rajada immutusribasid, nõvasid, vett läbilaskvaid kõnniteid, parklaid, rohekatused ja -seinu ja sademevee kogumissüsteeme.
- ÜP-s on määratletud, et uute hoonete ehitamisel ja rajatiste kavandamisel ja püstitamisel tuleb tähelepanu pöörata nende vastupidavusele äärmuslikele ilmastikuoludele (võimalikud üleujutused, tormikahjud) ning rakendada vajalikke meetmeid ehitiste kaitseks.
- Antsla vallas ei ole suuri tiheasustusalasid. Antsla on väikelinn, kus on elukeskkonna kavandamisel tähelepanu pööratud rohealade ja haljastuse tagamisele, et leevendada tehiskeskkonnas mikrokliima mõjusid. Antsla linnas on määratud puhke ja looduslikud maa-alad, aianduse maa-alad, rohevõrgustiku astmelaudadena on esile toodud linnalähedased puhkealad ning määratletud KAH alad. Nii tiheasustusaladel kui hajaasustuses on ÜP-s seatud tingimused haljastuse säilitamiseks või taastamiseks.
- Põllukultuuride kasvu soodustamiseks tuleb säilitada väärtuslikud põllumajandusmaad maksimaalses võimalikus ulatuses.
- Üldplaneeringuga on kavandatud uus päästetepoo Antsla linna segahoonestuse maa-alale. ÜP kaardile on kantud 51 olemasolevat tuletõrje veevõtukohta, kuus perspektiivset veevõtukohta ning 21 hüdranti (Antsla linnas). Sellega tagatakse parem võimekus hädaolukordadele reageerida.
- ÜP joonisele on kantud paisud, mille asukohtadega on arvestatud ÜP lahenduses maakasutuse planeerimisel. Paisu omanik peab korraldama paisu regulaarse ülevaatuse ja hoolduse, et tagada paisu hea tehniline seisukord, sh vastupidavus erinevate ilmastikuolude korral.
- Arvestada järgnevates planeerimise ja projekteerimise staadiumides ning majandustegevuse kavandamisel kliimamuutustega kohanemise arengukavas välja töötatud meetmete ja soovitusetega.

8. Ülevaade alternatiivsetest arengustsenaariumidest

Antsla valla ÜP koostamise käigus ei tekkinud põhimõtteliselt erinevaid arengustsenaariume. ÜP lahenduse väljatöötamise aluseks on vallas tänaseks välja kujunenud olukord ning arengukavas seatud strateegiline arengusuund. Selle elluviimiseks analüüsiti ÜP koostamisel erinevaid võimalusi maakasutuse ja ehitustingimuste osas. Need tingimused on planeeringulahenduse osa, kuid eraldiseisvana ei ole käsitletavad alternatiividena KeHJS § 40 mõistes.

Alljärgnevalt on analüüsitud tõenäolist arengut juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida või tehakse seda vaid osaliselt.

Kui kehtestatud ÜP-ga kavandav maakasutus jääb kas osaliselt või täielikult realiseerimata, siis on tõenäoline, et edasine areng toimub haldusjärgse omavalitsuse lõikes ebaühtlaselt. Tervikliku ruumilahenduse puudumine ei toeta valla mitmekülgset, jätkusuutlikku ja säästvat arengut. On oht, et piisavalt ei arvestata majandus-, elu- ja looduskeskkonna tingimustega. Ohtu võib sattuda loodusväärtuste toimimine ja säilimine ning tähelepanuta jääda erinevate elanikkonna gruppide vajadused.

9. Keskkonnameetmed

9.1. Olulise ebasoodsa keskkonnamõju ennetamiseks, vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed

Käesolevas peatükis käsitletakse ÜP elluviimisega kaasneda võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmeid ning antakse hinnang nende meetmete eeldatavale tõhususele. Esitatud leevendusmeetmed on valdavas osas pigem suunised edasise tegevuse kavandamiseks, et ära hoida olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist.

9.1.1. Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks ja Natura-aladega arvestamiseks

- Tegevuste kavandamisel tuleb igakordselt täpsustada kaitstavate loodusobjektide (kaitsealad, hoialad, kaitstavad liigid, püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid) esinemist, sest EELIS-e ja keskkonnaregistri andmeid täiendatakse pidevalt. Samuti võidakse muuta kaitstavate loodusobjektide piire, kaitse-eeskirju ning kaitsekorda.
- Jalg- ja jalgrattateede kavandamisel tuleb arvesse võtta teadaolevaid looduväärtusi kavandatud jalg- ja jalgrattateede alal või vahetus läheduses ning rakendada meetmeid negatiivsete mõjude ära hoidmiseks. Tuleb hinnata, kas jalg- ja jalgrattateed on võimalik rajada olemasoleva sõidutee serva ilma, et kahjustataks kaitsealust puistut (eelkõige võib probleem esineda alleede juures). Juhul, kui see ei ole võimalik, tuleb jalg- ja jalgrattatee rajada sõiduteest kaugemale.
- Kõikide ÜP alusel tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada ettevaatusprintsipi, mille kohaselt tuleb Natura mõjusid hinnata igal juhul kui arendusega on väikseimgi võimalus negatiivsete mõjude avaldamiseks Natura alale. Silmas tuleb pidada, et veerežiimi mõjutamise kaudu või müra ja muude häiringute tõttu võivad mõjud avalduda ka tegevuste puhul, mis ei toimu Natura alal ega vahetult selle piiril.

Loodusobjekti kaitsmine kohaliku omavalitsuse tasandil

- Loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmise algatamine, kaitse alla võtmise menetlus ja kaitse alla võtmine toimub looduskaitseaduses sätestatud korras. Vastavad nõuded on sätestatud looduskaitseaduse §-ides 8, 10 ja 11. Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetlemisel ja otsuste tegemisel tuleb kohalikul omavalitsusel lähtuda looduskaitseaduses sätestatud korrast.
- Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otstarbekuse hindamisel tuleb kohalikul omavalitsusel silmas pidada looduskaitseadusega sätestatud loodusobjekti kaitse alla võtmise võimalusi ja eeldusi (sätestatud looduskaitseaduse §-ides 4 ja 7).
- Kui loodusobjekti kohaliku omavalitsuse kaitse alla võtmist kavandatakse üldplaneeringuga, siis LKS § 10 lg 7 p 1 kohaselt saab selle kaitse alla võtta kehtestatud üldplaneeringu alusel.

Meetmed on tõhusad, sest võimaldavad arvestada kaitstavate loodusobjektidega (sh Natura 2000 võrgustikku kuuluvate aladega) ja nende kaitse-eesmärkidega ning vältida nende kahjustamist.

9.1.2. Meetmed põhjavee ja pinnase kaitseks

Põhjavee kaitse ja kasutamise abinõud vesikondade põhiselt on sätestatud veemajanduskavades (Antsla vallas on asjakohased Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021 ja Koiva vesikonna veemajanduskava 2015-2021). Lisaks on Võru maakonnaplaneeringus 2030+ seatud üldised

põhimõtted põhjavee kaitsmiseks ja kasutamiseks. Täiendavalt on lisatud meetmed, mille rakendamise vajadus ilmnes KSH koostamise käigus.

Üldised tingimused/meetmed põhjavee hea seisundi ja varude tagamiseks

- Põhjavee kasutamisel ja selle kaitse korraldamisel tuleb lähtuda Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavast ja Koiva vesikonna veemajanduskavast.
- Omapuhasti asukoha valikul tuleb lähtuda veeseaduse §-s 102 toodud tingimustest.
- Põhjavee kaitse või komplekssete veekaitse nõuete seadmine keskkonnalubades. Veekogumi vajadustega tuleb arvestada keskkonnalubades tingimuste seadmisel ja ajakohastamisel.

Punktkoormuse vähendamise meetmed

- Põhjaveeveekogumi vajadustega arvestamine keskkonnalubade tingimuste seadmisel ja ajakohastamisel (vajadusel põhjaveekogumi seisundit ohustatavate saasteainete heidete limiteerimine ning seirekohustuse nõude esitamine).
- Olemasolevate reoveekogumissüsteemide ajakohastamine ja laiendamine ning uute reoveekogumissüsteemide rajamine. Reoveekogumisasid teenindavate reoveepuhastite vastavust tuleb muuhulgas analüüsida ÜVK arendamise kava koostamise ja ülevaatamise käigus ning vajadusel näha ette ressursid puhastite rekonstrueerimiseks või laiendamiseks.
- Sademevee kogumissüsteemide ajakohastamine (rekonstrueerimine).
- Jääkreostuse likvideerimine.
- Naftasaaduste hoidmisehitistesse paigaldavate sademevee ja muu saastunud vee kogumis- ja puhastamissüsteemide ehitamine.
- Järjepidev jälgimine, et kõik olemasolevad ja tulevikus kavandatavad (potentsiaalselt keskkonnaohtlikud objektid (peamiselt erinevad maapealsed ja maa-alused kütuse- jm kemikaalimahutid) ei kujutaks endast reaalset ohtu ümbritsevale keskkonnale, eriti pinnasele ja põhjaveele.

Hajukoormuse vähendamise meetmed

- Loomapidamisrajatiste (sh sõnniku- ja silohoidlad) nõuetele vastavuse tagamine põhjavee saastuse riskide vältimiseks.
- Väetise ja sõnniku laotamise ajaliste ja koguseliste piirangute järgimine toitainete ärakande minimeerimiseks põllumaalt. Keskkonnasäästlikuma sõnniku- ja väetislaotustehnika kasutuselevõtt.
- Vedelsõnniku laotusplaanide kooskõlastamine ja kinnitamine.
- Taristuobjektide (maanteed, raudteed) jaoks sademevee kogumissüsteemide ehitamine ja ajakohastamine, puhastussüsteemide ehitamine ja ajakohastamine sademeveega veekogusse juhivate saasteainete sisalduse määramiseks.
- Süsteemide rajamine ja seadmete paigaldamine reoveesette töötlemiseks nõuetele vastavaks ning kasutatavaks põllumajanduses, haljastuses, rekultiveerimisel.
- Pinnasereostuse tuvastamine ja likvideerimine mitmesugustel objektidel, sh kasutuses mitteolevatel tööstusaladel.

Veevõtust tuleneva koormuse vähendamise meetmed

- Põhjaveevõtul rohkem kui 500 m³ ööpäevas on nõutav põhjavee tarbevaru hindamine.

- Veetõkete, settebasseinide ja infiltratsioonibasseinide rajamine kaevandamisel.
- Keskkonnanõuete seadmine keskkonnalubades, veevõtu nõuete määramine vastavalt selle taastootmisele.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, eriti nende kompleksel rakendamisel, kuna aitavad tagada põhjavee ja pinnase kaitse.

9.1.3. Meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks ning toimimise tagamiseks

- Tegevuse kavandamisel ja teostamisel tuleb täita kõiki asjakohaseid keskkonnanõudeid.
- Arendustegevus veekogu lähistel ei tohi halvendada selle mõjupiirkonda jääva veekogu olemasolevat seisundit. Uue tegevuse kavandamisel tuleb arvestada nii veekogumi olemasoleva seisundiga kui pidada silmas veekogumi seisundi seatud eesmärki, et mitte ohustada selle saavutamist.
- Kaldaomanik või valdaja peab tagama kallasrajale juurdepääsu planeeringuga kehtestatud tingimustel. DP-de koostamisel tuleb tagada avalik juurdepääs kallastadele.
- Karjäärade korrastamise käigus uute tehiseveekogude tekkimisel tuleb võimalusel eelistada nende veekogude määramist avalikult kasutatavaks, et kohalikel elanikel oleks takistusteta võimalik neid puhkeotstarbel kasutada.
- Kuivendatud maa-alade kasutamisel tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine. Maaparandussüsteemi alal tegevuse kavandamisel tuleb lähtuda maaparandusseaduses sätestatud korrast.
- Maaparandussüsteemi ja selle eesvoolu muutmist põhjustav tegevus, sh lisavee juhtimine maaparandussüsteemi eesvoolu või kuivenduskraavi, on vajalik kooskõlastada Põllumajandus- ja Toiduametiga.
- Arvestada tuleb, et vastavalt maaparandusseaduse sätetele peab kinnisasja omanik taluma oma kinnisasjale teist kinnisasja teeniva eesvoolu ehitamist ja selle paiknemist seal, kui teise kinnisasja koosseisu kuuluvat maatulundusmaad ei ole ilma eesvooluta võimalik sihipäraselt kasutada või kui selle ehitamine teise kohta põhjustab ülemääraseid kulutusi. Maaparandussüsteemide ja nende eesvoolude muutmist põhjustavad tegevused on vajalik kooskõlastada Põllumajandusametiga.
- Loomakasvatushoonete kavandamisel tuleb vältida veekogude lähedust, kui tegevus võib potentsiaalselt ohustada pinnaveekogumi seisundit.
- Kalade rändetingimuste tagamiseks tuleb teha koostööd riigiasutuste ja kohaliku omavalitsusega kohapõhiste lahenduste leidmiseks. Vooluveekogu tõkestusrajatise likvideerimine või kalade rändetingimuste parandamine muul viisil (kalapääsud) tuleb lahendada juhtumipõhiselt, lähtudes vastavatest uuringutest, tehnilistest alternatiividest ning mõju igakülgsest, tasakaalustatud ja objektiivsest hindamisest (sh sotsiaalmajanduslik ja kultuuriline mõju).
- Allikate kaitsevööndites keelatud tegevused on kirjeldatud veeseaduses¹⁵⁹, millest tuleb edasiste tegevuste kavandamisel ja elluviimisel lähtuda.

Rakendatavad meetmed on eeldatavalt tõhusad, eriti nende kompleksel rakendamisel, sest need aitavad tagada pinnavee kaitse.

¹⁵⁹ Veeseaduse § 119, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv>

9.1.4. Meetmed maardlate kasutuselevõtuks

Meetmete rakendamisel tuleb arvesse võtta seda, et maardlate kasutuselevõtmine kaevandamise eesmärgil (uute mäeeraldiste moodustamine) toimub juhtumipõhiselt ja õigusaktides sätestatud korras.

- Kaevandamisel tuleb tagada müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et see on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud.
- Maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse kavandamisel, sh muu maakasutuse juhtotstarbega tegevuse kavandamisel, tuleb tagada arvelevõetud maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule.
- Maardlate kasutuselevõtul maavara kaevandamiseks tuleb võimalusel vältida alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja rohelises võrgustikus. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt hinnata kaasnevaid mõjusid väärtuslikele maastikukomponentidele ning võimalusel säilitada ala väärtused maksimaalselt.
- Kaevandamise planeerimisel tuleb hinnata juurdepääsuteede kandevõime vastavust kavandatavale liikluskooormusele ja vajadusel plaanida meetmed avalikult kasutatavate teede kandevõime tõstmiseks.
- Turba kaevandamine on võimalik vaid kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlas¹⁶⁰.
- Maavarade kaevandamisloa taotluste (ja vajadusel KSH) käigus tuleb täpsustada tingimused, mida peab järgima väljapumbatava vee veekogusse juhtimisel ning väljapumbatavate veekoguste vähendamiseks.
- Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastada, et võimaldada maade edasist kasutust kas põllumaa, metsamaa, puhkeala või hoonestatud alana. Karjääri korrastamise suund tuleb määrata kaevandamisloa taotlemisel koostöös Keskkonnametiga. Tuleb tagada, et maa-ala sobitub ümbritsevasse maastikku ega kujuta oma iseärasuste tõttu ohtu seal liikuvatele inimestele või loomadele.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest need aitavad tagada maavarade säilimise kaevandamisväärsena ja maavaradele olemasoleva juurdepääsu, ennetada/leevendada olulisi negatiivseid mõjusid looduskeskkonnale ja selle väärtustele ning inimeste tervisele.

9.1.5. Meetmed väärtuslike põllumajandusmaade kaitseks

- Väärtuslikud põllumajandusmaad tuleb üldjuhul hoida sihtotstarbelises kasutuses.
- Muude tegevuste kavandamine väärtuslikele põllumajandusmaadele peab olema põhjendatud ja hoolikalt läbi kaalutud, vajadusel tuleb hinnata kaasnevaid mõjusid põllumajandusmaadele. Muu maakasutuse osas tuleb eelistada tegevusi, mis ei põhjusta väärtuslike põllumajandusmaade olulist vähenemist, massiivide killustamist ega kahjusta nende sihtotstarbelist kasutamist tulevikus.
- Väärtuslikud põllumajandusmaad tuleb säilitatada avatud maastikuna, nende alade metsastamine vms maastiku avatust kaotav tegevus peab olema põhjendatud ja läbi kaalutud.

¹⁶⁰ Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja (RT I, 29.12.2016, 64). Vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122016064>

- Väärtuslike põllumajandusmaade toimivuse tagamiseks tuleb aladel tagada maaparandussüsteemide toimimine, et säilitada põllumajandustegevuseks sobilik veerežiim.
- Põllumajandustegevuse läbiviimisel tuleb kinni pidada kõikidest asjakohastest keskkonnanõuetest, et ennetada pinnase ja veekeskkonna saastumist.
- Põldude läheduses olev looduslik taimkate, samuti üksikud puud ja puude grupid põldudel, hekid, metsaribad tuleb üldjuhul säilitada¹⁶¹.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest tagavad põllumajanduse jätkusuutlikkuse ning aitavad säilitada väärtuslikke põllumajandusmaid, kus see on võimalik¹⁶².

9.1.6. Meetmed kultuuripärandi kaitseks

- Tegevuste edasisel kavandamisel järgmistes etappides tuleb igakordselt lähtuda kultuuripärandiobjektide aktuaalsest seisust, sest andmeid täiendatakse pidevalt. Piirkondades, kus leidub rohkem arheoloogiamälestisi (kivikalmed, kalmistud, ohvriallikad, asulakohad jne - Urvaste külas, Kirikukülas, Visela külas, Vaabina külas, Rimmi külas ja Antsla linnas) on suurem võimalus ka uute leidude ilmsiks tulekuks. Nendel aladel tuleb ehitus-, kaevetöödel ja põlluharimise käigus arvestada arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Ehitustööde ja põlluharimise käigus tuleb olla tavalisest tähelepanelikum, et võimalikke leide mitte kahjustada.
- Ajaloolistele hoonetele tuleb tagada sihtotstarbepärane kasutus või leida vääriskale hoonetele sobiv uus kasutus.
- Tuleb leida võimalused XX sajandi arhitektuuripärandi objektide ja maaehituspärandi hulka arvatud hoone vähemalt rahuldava seisukorra tagamiseks ning väärtustada neid kohaliku arhitektuuripärandina.
- Mälestiseks olemise lõpetamine toimub muinsuskaitseaduses sätestatud korras.
- Pärandkultuuriobjektide ja teiste riikliku kaitse alla mitte kuuluvate objektide kaitse seisukohast on tõhus viis maaomanike teavitamine väärtusliku objekti olemasolust ja selle tähtsusest piirkonna identiteedile ja ajaloolle. Objektide säilimisele ja tutvustamisele aitavad kaasa suunavate viitade ja teabetahvlite paigaldamine ning vajadusel objektide ümbruse ja juurdepääsude korrastamine (säilitada põlispuud jms iseloomulikud tunnused), nende lülitamine matka- ja õpperadade koosseisu jms.
- Väärtuslikel maastikel tuleb säilitada ajalooline asustusstruktuur ja maastikumuster ehk traditsiooniline külamaastik. Väärtuslike maastike säilimise tagab nende sihipärane hooldamine.
- Karula rahvusparki territooriumil tuleb säilitada väärtuslikku taluarhitektuuri ning elamuehitus peab toimuma endistel talukohtadel, eelistades kohalikesse oludesse sobivat traditsioonilist ehituslaadi.
- Kuna kultuuriteenustega seotud taristu rajamine ja käigushoidmine (nt Kanepi-Antsla-Lüllemäe kultuuritee koos huvikohtadega) on reeglina suures osas projektipõhine, siis on oluline tagada taristu ülalpidamise järjepidevus KOV-i ja riigi toel, et inimestel, sh ürituste/ringide/õpitubade jms korraldajatel, ning kogukonnal tekiks kindlustunne tuleviku suhtes.
- Säilitada ja avada tuleb kauni vaatega kohad.

¹⁶¹ Loodusliku taimkatte säilitamise ettepanek/meede ei kehti, kui maardla alale on väljastatud kaevandamiseks luba, mis eeldab taimestiku eemaldamist.

¹⁶² Näiteks maavara kaevandamiseks antud keskkonnaloaga aladel ei ole väärtuslike põllumajandusmaade säilitamine ja sihtotstarbeline kasutamine enam võimalik.

- Väärtusliku maastiku alal tuleb uued ehitised paigutada maastikku nii, et maastiku väärtus ei kahaneks.

KOV-il, kultuurimälestiste valdajatel ja Muinsuskaitseametil on soovitatav teha omavahel koostööd, et saada asjakohast teavet ning leida sobivad lahendused kultuurimälestiste ja teiste väärtuslike objektide säilitamiseks, kaitseks ning jätkuva kasutuse tagamiseks.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, eriti nende kompleksel rakendamisel.

9.1.7. Meetmed nõuetekohase radoonitaseme tagamiseks

- Aladel, kus radooni sisaldus pinnaseõhus ületab lubatud piirväärtuse (50 kBq/m^3), ning sellega piirnevatel normaalse radoonisaldusega ($30\text{-}50 \text{ kBq/m}^3$) aladel, tuleb elamute, olme- ja teiste samaotstarbeliste hoonete projekteerimisel eelnevalt teha detailsemad radooniriski uuringud ja vajadusel rakendada standardis¹⁶³ esitatud radoonikaitse meetmeid. Samuti on nendel aladel soovitatav kontrollida radoonitaset olemasolevates hoonetes ja vajadusel rakendada asjakohaseid radoonikaitse meetmeid.
- Radoonimõõtmised tuleb tellida atesteeritud mõõtjalt.
- Radooniuuringu teostamine ei ole vajalik juhul, kui hoone ehitus- või rekonstrueerimisprojekti on juba ennetavalt ette nähtud radoonikaitse meetmed.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada ja vajadusel leevendada radoonist tulenevat olulist negatiivset mõju inimese tervisele.

9.1.8. Meetmed nõuetekohase joogivee tagamiseks

- Puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine peab toimuma vastavalt ehitusseadustiku (EhS) ptk-s 14 sätestatule¹⁶⁴. Puurkaevu või -augu rajamist kavandav isik (taotleja) peab rajatava puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastama kohaliku omavalitsuse üksusega.
- Põhja- ja pinnavee sanitaarkaitsealade ulatus ja nõuded on toodud veeseaduses (§-des 149 ja 150), millest tuleb tegevuste planeerimisel lähtuda.
- Salvkaevu rajamise, ümberehitamise ja lammutamise kord ning nõuded salvkaevu konstruktsiooni kohta on sätestatud keskkonnaministri määrusega¹⁶⁵. Salvkaevu konstruktsioon peab tagama põhjavee kaitstuse reostuse eest ja välistama saastunud vee sissevoolu salvkaevuga avatavasse põhjaveekihti.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest need aitavad tagada nõuetele vastava joogivee varustuse valla elanikele ning ära hoida põhjavee reostumist.

9.1.9. Meetmed supluskohtade ohutuse ja veekvaliteedi tagamiseks

ÜP-ga supluskohti ei määratletud.

¹⁶³ Eesti Vabariigi standard EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes“.

¹⁶⁴ Ehitusseadustik, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv>

¹⁶⁵ Keskkonnaministri 09.07.2015 määrus nr 43 „Nõuded salvkaevu konstruktsiooni, puurkaevu või -augu ehitusprojekti ja konstruktsiooni ning lammutamise ja ümberehitamise ehitusprojekti kohta, puurkaevu või -augu projekteerimise, rajamise, kasutusele võtmise, ümberehitamise, lammutamise ja konserveerimise korra ning puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastamise, ehitusloa ja kasutusloa taotluste, ehitus- või kasutusteatise, puurimispäeviku, salvkaevu ehitus- või kasutusteatise, puurkaevu või -augu ja salvkaevu andmete keskkonnaregistrisse kandmiseks esitamise ning puurkaevu või -augu ja salvkaevu lammutamise teatise vormid“; eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114072015001>

- Kui omavalitsus peab vajalikuks puhkekohas avada supluskoht, siis peab see vastama sotsiaalministri 03.10.2019 määruse nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale“ nõuetele.

Meede on eeldatavalt tõhus, kuna nõuetest kinnipidamine tagab supluskohtade ja suplusvee kvaliteedi vastavuse nõuetele.

9.1.10. Meetmed nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamiseks

Meetmed tootmistegevusest lähtuvate negatiivsete mõjude ennetamiseks/leevendamiseks

- Iga uue arenduse korral või olemasoleva edasiarendamisel juhul, kui sellega kaasneb saasteainete heitmine välisõhku, lõhnaühingute teke või müra teke ja levik välisõhus, tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Tegevuse kavandamisel, mille jaoks on vajalik keskkonnaluba saasteainete viimiseks paiksest heiteallikast välisõhku (õhusaasteluba), tuleb hinnata lõhnaühingu võimalikku esinemist, välisõhku heidetavate saasteainete koguseid ning teostada hajumisarvutused. Arvesse tuleb võtta teisi piirkonnas olemasolevaid ning teadaolevaid kavandatavaid heiteallikaid ja võimalikku koosmõju nendega.
- Arenduse korral, mis võib kaasa tuua müra normtaseme ületamise, kuid mille puhul ei viida läbi keskkonnamõju strateegilist hindamist, peab planeeringudokumentatsioon/projekt sisaldama mürahinnangut.
- Tootmistegevuse kavandamisel tuleb tagada, et kavandava tegevusega (eraldiseisvalt või koosmõjus teiste ettevõtetega) ei kaasne olulisi negatiivseid häiringuid ümberkaudsetele aladele (saasteainete piirväärtuste ületamist väljaspool käitise territooriumi ja/või lõhnaaine häiringutaseme ületamist ja/või vastavale alale kehtestatud müra normtaseme ületamist). Tundlike alade/objektide¹⁶⁶ läheduses on lubatud kavandada vaid sellist tootmistegevust, millega kaasnevad häiringud inimese tervisele ja heaolule on väheolulised.
- Olemasolevate tootmisalade kõrvale ei tohi üldjuhul lubada uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike ehitiste (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja hooldeasutused) rajamist, kui ilmneb, et tootmisala ei suuda tagada nendel aladel nõuetekohast välisõhu kvaliteeti. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui arenduse kavandaja rakendab ise meetmeid häiringute vähendamiseks.
- Keskkonnahäiringuid põhjustava tegevuse lubamise osas konkreetsetesse asukohta on otsuse tegemisel oluline roll kohaliku omavalitsuse kaalutusotsusel, et tagada tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel.
- Inimeste kaitseks õhusaaste ja välisõhus leviva müra ebasoodsate mõjude eest tuleb vajadusel rakendada ennetavaid ja leevendavaid meetmeid. Eelistada tuleb meetmeid, millega saab vähendada välisõhku paisatavate saasteainete koguseid, lõhnaühinguid ning müra levikut välisõhku (ehituslikud, tehnoloogilised). Täiendavalt võib rajada müra levikut takistava/vähendava piirde ning jätta või rajada kõrghaljastusega roheline puhvertsooni (laius sõltub kavandatavast tegevusest). Müratõke/puhvertsoon tuleb üldjuhul rajada häiringut põhjustava käitise piiridesse.
- Tootmistegevuse kavandamisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada saasteaine õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist, tuleb heiteallikate asukoha valikul vältida alasid, kus ebasoodsate ilmastikutingimuste korral on välisõhku väljutatud saasteaine hajumine loodus- või tehisoludest tingitud põhjustel takistatud. Saasteallikad tuleb projekteerida selliselt, et saasteainete väljumiskõrgus tagab saasteainete nõutava hajumise maapinnalähedases õhukihis, et vältida välisõhu saastatuse taseme piirväärtuse ületamist. Lähtudes atmosfääriõhu kaitse seaduse § 79 lg 6 peab keskkonnamõju õhusaasteloa kohustusega paikse heiteallika käitaja enne vastava heiteallika ehitusloa taotlemist omama õhusaasteluba.

¹⁶⁶ Puhke- ja virgestustegevuste alad, elamualad, ühiskondlike hoonete alad

- Nende tootmis- ja ärimaade puhul, mis piirnevad elamu- ja tundlikemate ühiskondlike ehitiste aladega, tuleb müratekitavad tegevused teostada üldjuhul nende suhtes teisel pool tootmishoonet, et suunata müra tootmisala sisse.
- Suuremamahulise äri- või tootmistegevusega seotud transpordivood tuleb üldjuhul suunata mööda elamu-, puhke- ja ühiskondlike ehitiste aladest neid läbimata.
- Loomafarmide kavandamisel tuleb arvestada valitsevate tuulesuundadega. Laut tuleb võimalusel planeerida reljeefilt madalamale ja valitsevate tuulte suhtes allatuult ning sõnnikuhoidlad ümbritseda õhu liikumist suunavate barjääridega (hekid, puud, varjed). Tegevuste läbiviimisel (nt sõnnikuveol ja -laotamisel) tuleb arvestada ilmastikuoludega.
- Ehitustöid teostada eelistatult (kui rakendatav ehitustehnoloogia seda võimaldab) ainult päeval ajal, et vähendada häiringuid lähedalasuvatele elamualadele või muudele müratundlikele aladele.

Meetmed liiklusest lähtuvate negatiivsete mõjude ennetamiseks/leevendamiseks

- Üldjuhul mitte kavandada uusi müratundlikke alasid ja hooned (nt elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud, teatud spordirajatised¹⁶⁷) suurema liiklussagedusega teede vahetusse lähedusse (kaitsevööndisse) ja olemasolevale raudteele lähemale kui 200 m hajaasustuses ja 100 m tiheasutuses. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja läbi leevendavate meetmete (tegevuste/objektide paigutus arendusalal, vajadusel müratõke, hea heliisolatsiooniga materjalide kasutamine hoonete välispiiretel vms).
- Uue tee kavandamisel ning olemasoleva rekonstrueerimisel peab taristuobjekti kavandaja arvestama liiklusest tulenevate häiringutega ning tagama välisõhu kvaliteedi normidele vastavuse teega külgnevatel aladel (vajadusel läbi leevendavate meetmete).
- Teelt lähtuva õhusaaste vähendamise seisukohalt on oluline rahuliku ja sujuva liikluse tagamine ning tee regulaarne puhastamine tee äärde kogunevast tolmust ning teehooldusvahenditest.
- Tootmisega kaasnevast liiklusest tulenevate negatiivsete mõjude vähendamiseks tuleb vajadusel kehtestada kiirusepiirangud arendusalal ja/või piirkonnas, mis aitavad vähendada transpordist tulenevat saastet ja müra.
- Kruusakattega tee osas on üheks võimaluseks tolmust vabanemiseks kruusatee viimine tolmuvara katte alla. Kui puuduvad võimalused kohalike teede viimiseks tolmuvara katte alla, siis tuleb eeskätt elamute ja ühiskondlike ehitiste läheduses olevatel teelõikudel teostada perioodiliselt (eelkõige kuival perioodil) tolmutõrjet.
- Parkimine tuleb lahendada omal maaüksusel ja moel, et parkimisega seotud müra ei häiri elanikke.
- Arvestada tuleb, et paljudele keskkonnahäiringutele kehtib talumiskohustus, kas lähtuvalt piirkonna eripärast või avalikest huvidest inimese heaolu tagamiseks. Oluline on, et olulised keskkonnahäiringud oleksid välistatud ning keskkonnahäiringuid vähendatud mõistlikult teostatava piirini. Milliseid keskkonnahäiringuid põhjustavaid tegevusi kus lubada, on juhtumipõhine otsustamine konkreetse tegevuse kavandamisel.
- Liiklusest tuleneva vibratsiooni mõju vältimiseks/vähendamiseks tuleb vajadusel piirata raskeveokite liiklemise kiirust, määrata kindlad liikumiskoridorid ning liiklemiskellaajad.

¹⁶⁷ Vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/163756?leiaKehtiv>

- Raudtee ääres vältida uute hoonete kavandamist raudtee kaitsevööndisse (kuni 30 m välimisest rööpmest¹⁶⁸), kuna seal võivad hoonetele avalduda raudtee poolt põhjustatud vibratsiooni mõjud. Kui seda teha, siis tuleb lähtuda ehitusseadustiku § 73 korrast ning lisaks vajadusel ette näha meetmed vibratsiooni mõjude ennetamiseks/leevendamiseks.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest aitavad tagada nõuetekohast välisõhu kvaliteeti ning vähendada tootmise ja liiklusega kaasnevaid häiringuid.

9.1.11. Meetmed valgusreostuse vältimiseks ja vähendamiseks

- Välisvalgustus tuleb kavandada selliselt, et see täidab oma eesmärgi ning reostab võimalikult vähe keskkonda. Valgustuslahenduste väljatöötamisel tuleb rakendada vastavat kaasaegset oskusteavet, et vältida ülevalgustamist ja vähesäästlike süsteemide rakendamist.
- Välisvalgustuse kavandamisel tuleb jälgida, et valgus on suunatud valgustamist vajavale objektile, mitte sellest eemale.
- Soovitav on kasutada LED-valgustust, sest LED-lambid koondavad valguse kontsentreeritult ettenähtud suunda, tarbivad vähem energiat ja vajavad vähem hooldust. LED-valgustus on keskkonnasäästlik ja väiksemate keskkonnamõjudega.
- Soovitav ei ole kavandada suure võimsusega valgustust ja see siis kokkuhoiu eesmärgil öötundideks (osaliselt) välja lülitada. See muudab ebamugavaks õhtuse jalutamise ja liiklemise tänaval ning loob tingimused kuritegevuseks.
- Tänavavalgusti puhul tuleb järgida, et valgus ei kiirgu ülespoole ja ka külgedele kiirguks valgust suhteliselt vähem.
- Liiklusohutuse seisukohalt tuleb jälgida, et ettevõtete (reklaam-)valgustus ei häiriks teedel liiklejaid.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest need aitavad ära hoida ja vähendada valgusreostust ning sellest tulenevat võimalikku olulist negatiivset mõju inimese tervisele ja heaolule.

9.1.12. Meetmed teede ja liikluse arendamiseks

Meetmed sõiduteede arendamiseks

- Uute teede rajamise kavandamisel tuleb arvestada olemasoleva keskkonna väärtuste ja piirangutega (kaitstavad loodusobjektid, rohevõrgustik, väärtuslik põllumajandusmaa vms). Võimalusel vältida uute teede ehitamist väärtuslikule põllumajandusmaale.
- Ajalooliste teede rekonstrueerimisel tuleb hoida nende väljakujunenud laiust, kuju, looklevust, tervikstruktuuri ja ehitusjoone vahekaugust.
- Uue teekatte kavandamisel tuleb kaaluda selle sobivust väljakujunenud traditsioonilisse keskkonda ning senise ajaloolise maastikuilme säilitamist.
- Ette tuleb näha ressursid kohalike teede olukorra parandamiseks – kruusateede viimine tolmuva kätte alla, mis on eriti oluline intensiivsema liiklusega teede puhul, lisaks olemasolevate kruusateede remondiks, kraavide puhastamiseks, teepeenarde profileerimiseks ning teede regulaarseks puhastamiseks võsast ja puudest, et tagada vajalik külg- ja pikinähtavus.
- Eelistada nende teede rekonstrueerimist või ehitust, kus tulenevalt ettevõtluse arengust ja/või elamualade paiknemisest on vajadus selleks kõige suurem.

¹⁶⁸ Ehitusseadustiku § 73 kohaselt on raudtee kaitsevööndi ulatus 30 m välimise rööpme teljest, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv>

- Arenduste kavandamisel, mis mõjutavad piirkonna liiklusvooge ja elanikkonna transpordinõudlust (nt suured äri- ja tootmishooned, logistikakeskused, suure liikumisvajaduse ja/või kaubavooga ehitised) tuleb teostada liikuvus- ja liiklusanalüüs (nt koostada liikuvuskava).
- Asulasisestel aladel tuleb lähtuda riigiteeäärsete alade kavandamisel üldjuhul linnatänavate normidest.
- Ehitusloakohustuslike hoonete kavandamine teekaitsevööndisse on põhjendatud liiklusseaduse mõistes asula liikluskeskkonnas ja olemasoleva hoonestusjoone olemasolul või hoonestusjoone pikendamisel.
- Sõiduteede ehitamisel tuleb tagada vaated ja suunaviidad kohalikele vaatamisväärsustele viisil, mis ei vähenda liiklusohutust.
- Kinnistute maakorralduslikul jagamisel tuleb juurdepääs riigiteele tagada seni kinnistut teenindanud juurdepääsu kaudu ühiselt ning uutel moodustatavatel katastriüksustel puudub õigus igaühel eraldi juurdepääsu saamiseks riigiteelt.
- Riigiteega külgneva ehitustegevuse kavandamisel hajaasustusalal tuleb reeglina kasutada juurdepääsuks kohalikke teid ja olemasolevaid ristumisi riigiteega.
- Tehnovõrkude kavandamist riigitee transpordimaale tuleb vältida, kuna transpordimaa on vajalik eelkõige tee ja selle koosseisu kuuluvate rajatiste paigutamiseks.
- Liiklejate ohutuse tagamiseks ja riigitee korrakohaseks kasutamiseks ei ole parkimine riigiteel lubatud. Avaliku kasutusega aladel (puhkealad, veekogude äärsed puhkekohad jm) tuleb parkimisel leida lahendus, kus parkimine toimub väljaspool riigiteed ja alaga samal teepoolel.
- Uute teede rajamise/olemasolevate rekonstrueerimise kavandamisel, sh valla teehoiukava ülevaatamisel või valla uue teehoiukava koostamisel, tuleb analüüsida toimunud ja ÜP-ga kavandatavast maakasutusest tulenevaid muutusi riigi ja kohalike teede liiklustiheduses.

Meetmed jalg- ja jalgrattateede arendamiseks

- Eelisjärjekorras tuleb parandada ühendusi oluliste punktide vahel suuremates asulates ning lühematel distantssidel asulate ja tagamaa vahel, kus on suurem igapäevane potentsiaalsete kasutajate hulk.
- Jalg- ja jalgrattatee peab algama ja lõppema loogilises kohas, milleks on olemasolev tee, kauplus, bussipeatus, kohalik tee vms. Projekteerimisel tuleb algus- ja lõppkohtades tagada ohutu üleminek teistsuguse liikluskorraldusega teele.
- Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku korrastamisel ning teede ja puhkekohtade ehitamisel tuleb arvestada piirkonna ilusate teelõikude ja vaadetega, et nende väärtust säilitada ning maastikulisi väärtusi veelgi paremini eksponeerida.
- Jalg- ja jalgrattatee peab olema katkematu ning võimalikult vähe lõikuv teega, millega paralleelset see paikneb. Kitsaskohtades tuleb leida sobiv lahendus ning jalg- ja jalgrattatee mahutamiseks tuleb vajadusel kaaluda sõidutee ümberehitamist.
- Jalg- ja jalgrattatee peab arvestama erinevate elanike gruppide ning erivajadustega inimeste liikumisvajadusi.
- Jalg- ja jalgrattateid on lubatud rajada tee kaitsevööndisse eeldusel, et kõik normid (sh ohutus) on tagatud. Täpsema asukoha väljaselgitamiseks riigitee kaitsevööndis teha koostööd Transpordiametiga.

- Igal jalg- ja jalgrattateel tuleb teha laiendatud puhkekohtasid arvestusega üks puhkekoht kilomeetri kohta. Puhkekohas näha ette istumisvõimalus. Puhkekoht ei tohi takistada jalg- ja jalgrattateel liikujat. Kuna jalg- ja jalgrattateede ehitamise üheks eesmärgiks on tervislike eluviiside propageerimine, siis tuleb seal liiklejatele anda ka võimalus puhkepauside tegemiseks.
- Jalg- ja jalgrattatee kavandamisel üle olemasoleva silla tuleb tagada katkematu ja ohutu liiklus, sildade rekonstrueerimisel tuleb sõiduruumi jagamisel tagada vajalik ruum jalgsi ja jalgrattaga liikujatele. Mitte katkestada silla asukohas kahel pool silda olevat jalg- ja jalgrattateed.
- Piiratud ruumiga kohtades, kus ei ole võimalik jalg- ja jalgratta tee vahele kavandada eraldusriba, tuleb ohutuse tagamiseks kavandada pörkepiire. Jalg- ja jalgrattatee külgedele, kus on piirnev ehitist (pörkepiire, hoone, post jne) või säilitatav haljastus, tuleb jätta ohutu puhverala vältimaks jalgrattaga võimalikule külgnevale takistusele otsasõitmist. Puhverala puudumisel tuleb leida muu leevendav meede, mis vähendab võimalikku ohtu.
- Kitsastes kohtades on erandkorras lubatud jalg- ja jalgrattatee laiust vähendada projekteerimise normide erandlikule tasemele.
- Jalg- ja jalgrattatee ristumisel sõiduteega tagada piisav nähtavus ka jalg- ja jalgrattateel liikujale.
- Jalg- ja jalgrattatee ristumisel raudteega tagada piisav nähtavus ja muud raudteega lõikumisel vajalikud nõuded (tõkked, lõikumisnurgad jne).
- Kurvides ja ringristmikel tuleb jalg- ja jalgrattateede projekteerimisel arvestada sõidukite tulede pimestamise võimalusega ning ette näha leevendavad meetmed.
- Valgustamise vajadus tuleb täpselt määrata edasisel projekteerimisel lähtuvalt kasutustihedusest, hooajalisusest ja ohutusvajadusest, sh ka olemasolevatel jalg- ja jalgrattateedel, kus on toimunud jalgratturite ja jalakäijate vahelised ohuolukorrad/õnnetused. Eelkõige vajavad valgustamist asulasisesed teed ning kõige tihedama liiklusega lõigud, ristumised ja ristmikud. Valgustuse kavandamisel tuleb arvestada hilisema ekspluatatsioonikuludega. Valgustite valikul tuleb eelistada energiasäästlikke lahendusi.
- Sõiduteega paralleelselt kulgevad jalg- ja jalgrattateed on soovitatav rajada mitte halvema kattega kui kõrvalasuv sõidutee. Jalg- ja jalgrattateede katte eelistusel tuleb lähtuda tee kasutusfunktsioonist ja maastikulistest tingimustest.
- Tihedama asustusega piirkondi läbivate jalg- ja jalgrattateede kavandamisel tuleb arvestada võimaliku valgusreostusega ja vajadusel kavandada leevendavad meetmed.
- Jalg- ja jalgrattateed tuleb tähistada arusaadavalt ja igal aastaajal loetavalt.
- Jalg- ja jalgrattatee ehitamise eelduseks on eelnev alternatiivide võrdlus, mis arvestab muuhulgas nii riigi-, era- kui munitsipaalomandisse kuuluvate maaomanike huvidega. Riigile kuuluvale transpordimaale tee ehitamise eelduseks on riigivara valitseja eelnev nõusolek. Riigimaantee teekaitsevööndisse planeeritavate teede projektidele tuleb taotleda eelnevalt tehnilised tingimused Maanteeametilt ning valmis projekt täiendavalt ka kooskõlastada.

Meetmed lennuliiklusega arvestamiseks

- Lennundusseaduse¹⁶⁹ § 34¹ alusel peab lennuvälja lähiümbruse kohta maakatastrisse kantud mõõtmeid KOV arvestama detailplaneeringute koostamisel.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad parandada erinevate elanikkonnagruppide liiklemise võimalusi, tõsta liikluhutust ning mitmekesistada liikumisviise.

¹⁶⁹ Lennundusseadus, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122020014?leiaKehtiv>

9.1.13. Meetmed veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks

- Puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine peab toimuma õigusaktides sätestatud korras.
- Uute suure tootlikkusega kaevude või kontsentreeritud veehaarete (nt tööstuspiirkonnad, kaevandusalad) tööle rakendumisel tuleb arvestada, et veetase ümbruskonna seni kasutatavates kaevudes (eriti salvkaevudes) võib langeda.
- Veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamine vallas toimub ÜVK arendamise kava alusel.
- ÜVK arengukava ülevaatamisel tuleb hinnata, kas vahepealse perioodi jooksul toimunud planeerimis- ja ehitustegevuse tulemusena vastab hoonestatud ala reoveekogumisalade määramiseks kehtestatud tingimustele ja kriteeriumitele. Seejuures tuleb arvestada piirkonna põhjavee kaitstust ja sotsiaal-majanduslikke tingimusi. Vajadusel tuleb ÜVK alade ulatust arengukavas korrigeerida.
- Väljaspool ÜVK ala tuleb rakendada lokaalseid reovee ja heitvee käitlemise lahendusi. Reovesi tuleb juhtida kinnistesse ja vettpidavatesse kogumismahutitesse või rakendada muid reovee kohtkäitluslahendusi, kui looduslikud tingimused seda võimaldavad. Reoveepuhasti kavandamisel on soovitatav nõuda ekspertarvamust keskkonnatingimuste osas, millega tuleb reoveepuhasti projekteerimisel ja ehitamisel arvestada.
- Tehnovõrgu ja -rajatise ehitamine ranna või kalda ehituskeeluvööndis on lubatud juhul, kui selle asukoht on kavandatud kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga.
- Heitvee ja sademevee pinnasesse juhtimisel tuleb lähtuda veeseadusega sätestatud korrast.
- Veeseaduse nõuete kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestama oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja, millega tuleb kehtestada ka nõuded olemasolevate reoveepuhastite hooldamiseks. Tähelepanu tuleb pöörata reovee kohtkäitlussüsteemide nõuetekohasusele, süsteemide korrastamisele ning järelevalve tõhustamisele kohtkäitluse üle.
- Hajaasustuses, kus ei ole perspektiivis ühisveevarustusega liitumist ette nähtud, tuleb soodustada ühiskasutatava veehaarde rajamist, st esmalt analüüsida, kas veevarustust on võimalik tagada mõne olemasoleva puurkaevu baasil. Võimalusel tuleb vältida olukorda, kus igale kinnistule rajatakse oma puurkaev.
- Joogiveeallikana kasutatav salvkaev peab olema nõuetekohaselt rajatud ja hooldatud. Soovituslik on uusi salvkaeve joogiveeallikana üldjuhul mitte rajada, kuna need on reostustundlikud.
- Joogivee vastavuse kvaliteedinõuetele peab tagama joogivee käitleja.
- Punktreostusallikate nõuetele vastavusse viimisel on oluline reovee puhastusseadmete ja lautade sõnniku- ning silohoidlate korrastamine.
- Negatiivse keskkonnamõju vältimiseks peab puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine toimuma õigusaktides sätestatud korras.
- Puurkaevu sanitaarkaitsealal või hooldusalal lubatud ja keelatud tegevusi reguleerib veeseadus. Muuhulgas on veehaarde sanitaarkaitsealal ja hooldusalal keelatud sademevee pinnasesse juhtimine. Ehitiste planeerimist veehaarde sanitaarkaitsealadele tuleb vältida.

- Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud korraldama asulareovee kogumise ja selle puhastamise enne heitveena suublasse juhtimist VeeS § 128 lõike 7 alusel kehtestatud heitvee saasteainesisalduse piirväärtusteni või § 128 lõikes 6 nimetatud reovee puhastusastmeteni.
- Omapuhasti¹⁷⁰ asukoha valikul tuleb lähtuda veeseaduse §-s 102 toodud tingimustest. Nõuded omapuhastile olenevad põhjaveekihi kaitstuse tasemest ning on toodud keskkonnaministri 08.11.2019 määruses nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“.
- Veeseaduse nõuete kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestama oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja, millega tuleb kehtestada ka nõuded olemasolevate reoveepuhastite hooldamiseks.
- Tuletõrje veevõtukohtade rajamisel ja kasutamisel tuleb lähtuda siseministri 18.02.2021 määrusest nr 10¹⁷¹.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest need aitavad tagada nõuetekohase veevarustuse ning kanaliseerimislahendused, mis ei kahjusta keskkonda.

9.1.14. Meetmed sademevee käitlemise arendamiseks

- Sademevee ärajuhtimise lahendus tuleb leida igal konkreetsel juhul vastavalt olukorrale, ärajuhitava sademevee kogustele ja piirkonna eripärale. Arvestada tuleb põhjavee suhteliselt kõrge tasemega suurveeperioodidel ja liigniiskete aladega.
- Kui pinnase iseloom, sademevee kvaliteet, õigusaktid ja muud asjaolud seda lubavad, immutatakse sademevesi või vähemalt osa sellest samal alal, kus see tekib. Kui sademevett ei saa immutada, tuleb võimalusel tekkekohas äravoolu aeglustada, viivitada (viibeaega pikendada) enne selle ära juhtimist. Kui selle viibeaega tekkekohas pikendada ei saa, tuleb sademevesi juhtida edasi tõkestava ja viivitava immutussüsteemiga, nt kraavide, lohkude jms kaudu, kus vesi saab imbuda pinnasesse, seda takistab taimestik ja vesi saab aurustuda. Kui kraavide abil ei saa vett edasi juhtida, siis juhitakse vesi edasi toruga, rakendades vajadusel enne suublasse juhtimist aeglustust (tiigid), puhastust. Kui ka viimast ei saa rakendada, siis viimase lahendusena suunatakse sademevesi lahkvoolsesse ühiskanalisatsioonivõrku.
- Tiheasustusaladel ja neist väljapoole jäävatel kompaktse asustusega aladel on esmatähtis kokku kogutava sademevee hulga piiramine ja võimalusel vähendamine. Selleks tuleb hoiduda kõvakattega, vett mitte läbilaskvate pindade, rajamisest. Olemasolevatel suurte kõvakattega pindadega aladel tuleb rakendada tehnilisi lahendusi, mis vähendavad löökkvoormuseid eesvooludele ning mis tagavad sademevee nõuetekohase kvaliteedi. Võimalusel luua tingimused vee imbumiseks pinnasesse käsitletaval alal ja selle lähiümbruses.
- Vertikaalplaneerimisel ei tohi juhtida sademevett üldjuhul naaberkinnistutele. Selleks tuleb vajadusel planeerida ja projekteerida olusid arvestavad immutusribad või -peenrad.
- Sademevee juhtimine riigitee kraavidesse on aktsepteeritav, kui on tagatud riigitee teenindamine. Sademevee juhtimise võimalikkuse väljaselgitamiseks teha koostööd Transpordiametiga.
- Projekteerimisel tuleb arvestada kliimamuutustega kaasnevat prognoosi valingvihmade intensiivsuse suurenemise kohta, et tagada sademeveesüsteemi toimimine ja vähendada üleujutuste mõju erakorraliste ilmastikutingimuste korral.

¹⁷⁰ Omapuhasti on puhasti, mille projekteeritud reostuskoormus on kuni 50 inimekvivalenti

¹⁷¹ Veevõtukohta rajamise, katsetamise, kasutamise, korrashoiu, tähistamise ja teabevahetuse nõuded, tingimused ning kord, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123022021020?dbNotReadOnly=true>

- Kokku kogutud sademevee säästlikul majandamisel on oluline keskkonnasäästlike lahenduste juurutamine – immutamine, kasutamine (nt kastmisveena) ja äravoolu ühtlustamine. Immutamisele võib mõelda, kui tegu on reostumata veega. Selleks tuleb rajada immutusribasid, nõvasid, vett läbilaskvaid kõnniteid, parklaid, rohekatused ja- seinu ja sademevee kogumissüsteeme.
- Lähtuvalt vette sattuvast reostuskoormusest tuleb tagada ärajuhitava sademevee saasteainete sisalduse vastavus piirväärtustele. Kui sademevett juhitakse ära reostunud aladelt (nt maantee, tootmisalade territooriumid, bensiinijaamad, suured kõvakatttega parklad), tuleb raskemetallid ja muud ohtlikud osakesed keskkonnareostuse vältimiseks kokku koguda. Tehnilise lahenduse valik sõltub konkreetsest keskkonnast ja piirkonna reostatuse tasemest. Keskkonnaluba vee erikasutuseks (veeluba) on kohustuslik, kui juhitakse sademevett suublasse jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt ja muudest kohtadest, kus on saastatuse risk või oht veekogu seisundile¹⁷².

Eesti Standardis EVS 848:2013 „Väliskanaliseerimisvõrk“ on toodud HELCOM'i soovitusel, mille sisu koosneb põhimõtteliselt kahest eesmärgist: asulate reostuskoormuse vähendamine sademevee nõuetekohase ärajuhtimise teel ning õlisisalduse piiramine sademevees. Standardiga reguleeritakse hoonevälist, nii kinnistutel paiknevat kui ka ühiskanaliseerimisvõrku.

Standardis on toodud sademevee käitlemislahendused prioriteetsuse järjekorras:

1. Kui pinnase iseloom, sademevee kvaliteet, õigusaktid ja muud asjaolud seda lubavad, immutatakse sademevesi või vähemalt osa sellest samal alal, kus see tekib.
2. Kui sademevett ei saa immutada, tuleb võimalusel tekkekohas äravoolu aeglustada, viivitada (viibeaega pikendada) enne selle ära juhtimist.
3. Kui sademevett ei saa immutada või selle viibeaega tekkekohas pikendada, tuleb sademevesi juhtida edasi tõkestava ja viivitava immutussüsteemiga, nt kraavide, lohkude jms kaudu, kus vesi saab imbuda pinnasesse, seda takistab taimestik ja vesi saab aurustuda.
4. Kui kraavide abil ei saa vett edasi juhtida, siis juhitakse vesi edasi toruga, rakendades vajadusel enne suublasse juhtimist aeglustust (tiigid) ja puhastust.
5. Kui ka eelnimetatud lahendust ei saa rakendada, siis viimase lahendusena suunatakse sademevesi lahkvoolsesse ühiskanaliseerimisvõrku.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad vähendada kokku kogutava ja kanaliseeritava sademevee hulka ning ennetada saastunud sademevee sattumist looduskeskkonda.

9.1.15. Meetmed soojavarustuse arendamiseks

- Kaugküttepiirkonnas on võrguga liitumine kohustuslik kõigile kaugküttepiirkonnas asuvatele isikutele.
- Lokaalsete soojavarustuse lahenduste puhul tuleb kasutada eelistatult energiasäästlikke ning keskkonda minimaalselt saastavaid süsteeme (maasoojuspump, õhk-vesi soojuspump, päikesepaneelid, puit jms). Keelatud on märkimisväärselt jääkaineid lendu paiskavad kütelliigid nagu näiteks raskeõlid ja kivisüsi. Võimalusel tuleb eelistada taastuvaid soojusallikaid.
- Võimalusel tuleb kõikides kaugküttekatalamajades minna fossiilsetelt kütustelt üle taastuvale kütusele.

¹⁷² Veeseaduse § 187 p 6, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020044?leiaKehtiv>

- Tähelepanu tuleb pöörata hoonete energiatõhususele (parandada tuleb hoonete soojapidavust), lähtudes hoone energiatõhususe miinimumnõuetest.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest aitavad parandada soojavarustust ning vähendada kütmisest tulenevad negatiivseid keskkonnamõjusid.

9.1.16. Meetmed elektri- ja sidevõrgu arendamiseks

- Elektriliini või sidevõrgu rajatise rajamisel tuleb kasutada eelistatult olemasolevate trasside koridori.
- Elektriliini asukohavalikul tuleb arvesse võtta erahuvisid ning vältida katastriüksuste põhjendamatu killustamist, võimalusel rajada elektriliinid piki katastriüksuste piire.
- Elektriliin tuleb paigaldada eelistatult avaliku kasutusega maale. Võimaluse korral paigaldada elektrikaabelliinid teemaale, sildadele, viaduktidele ja estakaadidele.
- Tihedas ja kesktihedas varustuskindluse piirkonnas tuleb ehitada uus 0,4–20 kV liin eelistatult maakaabelliinina.
- Tegevuste kavandamisel tuleb arvestada elektripaigaldise kaitsevööndiga ja sellest tulenevate piirangutega¹⁷³. Tegevus kaitsevööndis tuleb kooskõlastada ehitise omanikuga.
- Keskustest kaugemale jäävates maalistes piirkondades on vajalik kvaliteetse sideteenuse väljaarendamine, et võimaldada paindlikke lahendusi teenuste kättesaadavuse osas ja kaugtööd.
- Uute tegevuste kavandamisel tuleb arvestada avalikes huvides olevate sidevõrkude rajamise võimalusega.
- Sidemasti asukohavalikul tuleb arvestada nende sobivusega maastikupilti (koostada visualiseering).

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest aitavad parandada elektri- ja sideühendust, millega kaasneb positiivne sotsiaalne mõju, ning ennetada/leevendada võrkude arendamisega kaasneva võivaid olulisi ebasoodsaid keskkonnamõjusid.

9.1.17. Meetmed taastuvenergeetika arendamiseks

Taastuvenergiaallikate rakendamine on soovitatav, kuid seejuures tuleb arvestada ka naabrite heaoluga. Energia tootmise kavandamisel tuleb eelistada vähem väärtuslikke alasid (väljaspool rohelist võrgustikku, väärtuslikke maastikke ja väärtuslikku põllumajandusmaad) ning arvestada ka vaatekoridoridega (ning kavandatava objekti sobivust maastikku).

Iga uue arenduse korral tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang keskkonnamõju olulisusele. Arvesse tuleb võtta teisi lähipiirkonnas olemasolevaid ning piirkonda kavandatavaid tegevusi ja võimalikku koosmõju nendega.

Meetmed üle 15 kW tootmisvõimsusega päikeseelektrijaama kavandamiseks

- Päikeseelektrijaamade rajamiseks sobilikud alad on liitumisvõimalustega elektriliinide ja alajaamade vahetus läheduses asuvad olemasolevad tootmismaad, lagedad, vähemetsased või väheväärtuslikud alad ning kasutusest väljalangenud alad (nt endised tootmisalad, laudakompleksid, väheviljakad põllumajandusmaad jms).
- Päikeseparkide rajamine ei ole üldjuhul lubatud väärtuslikel maastikel, rohevõrgustikus, väärtuslikel põllumajandusmaadel ja kaunite teelõikude ääres ning vaatekoridorides. Nendele

¹⁷³ Ehitusseadustik, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv>

aladel päikeseparkide rajamise põhjendatuse väljaselgitamiseks tuleb analüüsida väärtuste säilimist ning vajadusel kavandada leevendavad meetmed.

- Päikeseelektri jaam peab vastama õigusaktidega kehtestatud elektromagnetilise ühilduvuse nõuetele ja asjakohastele standarditele.
- Päikesepaneelide paigaldamisel tuleb tagada, et ei tekitataks läheduses asuvatele hoonetele või hoonesadele valgusreostust (nt häirivaid peegeldusi), valgustingimuste halvenemist (nt päikesevalguse varjamist). Päikesepaneelidest tulenevad mõjud ei tohi vähendada liiklusohutust. Võimalusel kasutada valgust vähem peegeldavaid paneele.
- Paneelide asetuse planeerimisel tuleb jälgida, et nendelt tulenev võimalik peegeldus ei ohusta lähikonda jäävatel avalikult kasutatavatel teedel liiklejaid.
- Erikujuliste (satelliittaldriku vms) päikesepaneelide kavandamisel tuleb tagada nende arhitektuurne ja visuaalne sobivus piirkonda.
- Omavalitsusel on õigus nõuda visuaalsete mõjude eksperthinnangut ehitusprojekti juurde ning keelduda ehitusloa andmisest, kui nad ei ole veendunud negatiivsete keskkonnamõjude puudumises.
- Päikeseelektri jaamade rajamine kaitsealadele on keelatud, va hoonete katustele.
- Päikeseelektri jaam peab vastama õigusaktidega kehtestatud elektromagnetilise ühilduvuse nõuetele ja asjakohastele standarditele, kuna nõuetele mittevastav päikeseelektri jaam võib vähendada riigikaitse ehitiste töövõimet.
- Päikeseelektri jaamade asukohavalikut tuleb iga üksiku juhtumi puhul kaaluda, võttes arvesse loodus- ning maastikulisid väärtusi. Maastiku ja elupaikade killustatuse ning kumulatiivsete mõjude vähendamiseks, lähtuda järgmistest põhimõtetest:
 - o rajatis sobitada maastikku – kõikjal, kus võimalik, paigutada see olemasoleva hoonestuse või tehisobjektide lähedusse, võimalusel katusele;
 - o mitte paigaldada päikeseelektri jaamasid vahetult teede äärde, maastikuliselt väärtuslikele aladele ja vaatesektoritesse;
 - o võimalusel vältida päikeseelektri jaamade tarastamist, et vähendada maastiku killustatust ning mõjuala ulatust;
 - o vajadusel näha ette leevendavad meetmed maastikuilme säilitamiseks (nt istutada rajatise põhjaküljele puud, mis varjavad rajatist, kuid ei mõjuta päikesepaneelide tootlikkust).

Meetmed muude taastuenergialahenduste kavandamiseks

- Biogaasijaama rajamisel on oluline silmas pidada lisaks tooraine kättesaadavusele ka järgmisi aspekte:
 - o võrguühenduste lähedus toodetava elektri- ja soojuse tarbeks;
 - o võimalus kasutada lähedal asuvatel põllumaadel digestaati väetisena;
 - o välistatud on olulised lõhnahäiringud naaber aladele.
- Maaküttesüsteemi rajamisel tuleb vältida ohtu põhjaveele ja soojuskandev vedelikuna kasutada keskkonnohutuid aineid (tõendada ohutuskardiga).

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest taastuveneergetika arendamine aitab leevendada kliimamuutusi, samas aitavad ennetada/leevendada taastuveneergetia arendamisega kaasneda võivaid olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid.

9.1.18. Meetmed jäätmekäitluse arendamiseks

- Uue jäätmekäitluskoha asukoha valikul tuleb arvestada naaberaladega, et tegevusega ei põhjustataks naaberaladele olulisi keskkonnahäiringuid (õhusaaste, lõhnahäiringud, müra) ega olulisi mõjusid pinna- ja põhjaveele.
- Uue jäätmekäitluskoha rajamisel tuleb lähtuda jäätmeseaduses ja KeHJS-ses toodud asjakohastest nõuetest. Uue jäätmekäitluskoha kavandamisel tuleb koostada vähemalt KeHJS § 6¹ kohane eelhindamine.
- Tähelepanu tuleb pöörata jäätmekäitluskoha sihtrühma juurdepääsule jäätmekäitluskohta: koht peab olema kättesaadav sihtrühma erinevatele esindajatele.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest jäätmekäitluskoha asukoha valikul arvestatakse tegevusega kaasnevaid võimalikke mõjusid, võttes seejuures arvesse vajadust tagada teenuse kättesaadavus.

9.1.19. Meetmed üleujutusosaladega arvestamiseks

- ÜP-ga määratud Mustjõe jõe üleujutusosalal on lubatud ehitada vaid lamminiidu hooldamiseks vajalikke ehitisi (nt küün vmt). Projekteerimisel tuleb arvestada üleujutuse mõjuga ehitusmaterjalidele ja konstruktsioonidele ning rakendada tehnilisi meetmeid ehitiste kaitseks (nt kõrgem sokkel, veekindel või hingav ehitise konstruktsioon).
- Katastriüksuse reljeefi muutmisel, kui see mõjutab oluliselt kinnistu või naaberkinnistute veerežiimi, tuleb detailplaneeringu või ehitusprojekti koostamise käigus koostada ka vertikaalplaneerimine ning eksperthinnang.
- ÜP-ga määratud Mustjõe jõe üleujutusala läbib kolm riigiteed – Sänna-Luhametsa-Tsooru kõrvalmaantee, Antsla-Sänna kõrvalmaantee ning Tsooru-Kangsti kõrvalmaantee. Võimalike üleujutustega tuleb arvestada teedevõrgu arendamise kavandamisel (teehoiukavade ülevaatamisel, uute kavade koostamisel), samuti uute taristuobjektide projekteerimisel.

Üleujutusala määratlemine ning seal tingimuste seadmine aitab edaspidi arvestada võimaliku üleujutusohuga Mustjõe jõe üleujutusala piirkonnas. Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest aitavad ennetada üleujutustest põhjustatud kahjustusi ehitistele ning seeläbi inimese vara ohtu seadmist.

9.1.20. Meetmed ohtlike ettevõtetega arvestamiseks

- Ohtliku ettevõtte mõjualasse tegevuse kavandamisel tuleb juhendada kemikaaliseaduses sätestatud nõuetest, mis käsitlevad planeerimist ohtliku ettevõtte ohualasse.
- Ohtliku ettevõtte ohualasse tegevuse kavandamisel tuleb säilitada ohutuse tagamiseks vajalik vahemaa käitise ning elamurajoonide, avalikus kasutuses olevate hoonete ja alade, puhkealade ning võimaluse korral peamiste transpordiliinide vahel.
- Uue ohtliku ettevõtte kavandamisel või olemasoleva ohualasse muu tegevuse kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata kaitstavate loodusobjektide ja muude looduskeskkonna väärtuste, samuti kultuuriväärtuse paiknemisele, tagada selline vahemaa või võtta kasutusele muud asjakohased meetmed, mis välistavad neile olulise negatiivse mõju avaldumise.
- Igapäevaselt tuleb jälgida, et ohtlik ettevõtte ei kujuta endast reaalselt ohtu ümbritsevale keskkonnale.

- Ohtliku ettevõtte ohualasse kavandatava arenduse detailplaneering/ehitusprojekt tuleb Päästeametiga kooskõlastada¹⁷⁴.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, sest aitavad ennetada/leevendada olulisi negatiivseid mõjusid, mis võivad kaasneda ohtlikust ettevõttest lähtuvate ohtudega.

9.2. Planeeringu elluviimine

ÜP lahenduse koostamisega samaaegselt teostati planeeringule keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Hindamise tulemused on integreeritud üldplaneeringusse. KSH ptk-s 9.1 esitatud leevendusmeetmed on valdavas osas pigem suunised edasise tegevuse kavandamiseks, et ära hoida olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist. Kuna olulist negatiivset keskkonnamõju planeeringu elluviimisega ei kaasne, siis ei määra KSH täiendavat seiret.

Antsla valla territooriumil on rida seirepunkte, kus teostatakse riiklikku seiret vastavalt kindlaksmääratud programmidele (põhjavee seire, maastike- ning looduslike looma- ja taimeliikide ja koosluste seire, pinnavee ja pinnaveekogude seire, põhjaveeseire, välisõhu ja sademete seire). Riikliku seire tulemusi on võimalik vajadusel keskkonnakaitselise olukorra parandamise eesmärgil tegevuste kavandamisel ja elluviimisel arvesse võtta.

Üldplaneeringu ajakohasuse hindamiseks toimub regulaarne kehtestatud planeeringute ülevaatamine vastavalt planeerimisseadusele, milles hinnatakse:

- planeeringukohase arengu tulemusi ja planeeringu edasise elluviimise võimalusi;
- planeeringu elluviimisel ilmnunud olulisi mõjusid majanduslikule, sotsiaalsele, kultuurilisele ja looduskeskkonnale ning oluliste negatiivsete mõjude vähendamise tingimusi;
- planeeringutest ja õigusaktidest tulenevate muudatuste planeeringusse tegemise vajadust;
- kehtivaid detailplaneeringuid, et tagada nende vastavus üldplaneeringule ning vajaduse korral algatatakse nende muutmise või kehtetuks tunnistamise menetlus;
- muid planeeringu elluviimisega seotud olulisi küsimusi.

Üldplaneeringut muutvate detailplaneeringute koostamine toimub ainult põhjendatud vajadusel. Üldplaneeringut muutvate detailplaneeringutega ei tohi halvendada planeeritava ala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimusi. Vajadusel tuleb detailplaneeringu koostamisel nõuda täiendavate leevendavate meetmete rakendamist.

¹⁷⁴ Kemikaaliseaduse § 32 lg 4, vt eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112015002?leiaKehtiv>

10. KSH läbiviimisel kasutatud materjalid

- Antsla valla üldplaneering (2012)
- Urvaste valla üldplaneering (1996)
- Antsla Vallavolikogu 25.09.2018 otsus nr 67 „Antsla valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“
- Antsla valla ÜP KSH väljatöötamise kavatsus
- Antsla valla ÜP lähteseisukohad
- Antsla valla üldplaneeringu koostamise töömaterjalid
- Antsla valla kodulehekülg, <https://antsla.kovtp.ee/>
- Antsla valla teehoiukava aastaks 2019
- Antsla valla arengukava 2019-2030
- Antsla valla soojusmajanduse arengukava aastateks 2016-2026. Termopilt OÜ, 2016
- Antsla valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2019-2030. Alkranel OÜ, 2019
- Võru maakonnaplaneering 2030+, kehtestatud 13.04.2018
- Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“. Võru Maavalitsus, 2013
- Võru maakonna arengustrateegia 2019-2035+
- Võru maakonna omavalitsuste ühine jäätmekava 2020-2025
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“
- Riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“
- Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030
- Kliimamuutustega kohanemise arengukava ja selle juurde kuuluv rakendusplaan
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2020. Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035
- Riigiteede teehoiukava aastateks 2020-2030. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2019
- Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava (perioodiks 2015-2021)
- Koiva vesikonna veemajanduskava (perioodiks 2015-2021)
- Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2021-2027 (eelnõu versioon 01.04.2021)
- Koiva vesikonna veemajanduskava 2021-2027 (eelnõu versioon 01.04.2021)
- Asjakohased õigusaktid (Elektroniline Riigi Teataja)
- Euroopa Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) ehk loodusdirektiiv

- Maa-ameti kaardirakendused, geoportaal.maaamet.ee
- Kultuurimälestiste riiklik register, register.muinas.ee
- Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS)
- Keskkonnaregister: register.keskkonnainfo.ee
- KOTKAS keskkonnalubade register ja keskkonnalubade infosüsteem KLIS
- Kultuurimälestiste riiklik register
- RMK veebileht (pärandkultuuriobjektid ja kõrgendatud avaliku huviga alad)
- Eesti Elektritööstuse Liidu koduleht
- Teeregister, 2019
- Karula rahvuspargi, Karula loodusala ja Karula linnuala kaitsekorralduskava 2020-2029
- Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169
- Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26.03.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/138
- Kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26.03.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/138
- Krookustoriku ehk krookuspruuniku (*Aurantiporus croceus* syn *Hapalopilus croceus*) kaitse tegevuskava. Kinnitataud Keskkonnaameti peadirektori 16.06.2017 käskkirjaga nr 1-1/17/234.
- Veersalu, 2015. Võru maakonna rohevõrgustik
- Suurte üleujutusosaladega siseveekogude ja mererannikul korduva kõrgvee taseme poolt mõjutatud alade määramine“. Keskkonnaagentuur, 2019
- Consultare OÜ. 2021. Suurte üleujutustega siseveekogude nimistu kõrgveepiiri määramise tingimuste ülevaatamine. Tallinn (koostamisel)
- Päästeameti metoodika „Kemikaaliseaduse kohase planeeringute ja ehitusprojektide kooskõlastamise otsuse tegemine“. Koostatud 2012, viimati uuendatud 28.03.2018
- Eesti Geoloogiateenistus. Eesti pinnase radooniriski kaart (2020. a. seisuga)
- Eesti radoonileviku atlas. Eesti Geoloogiakeskus 2017
- Eesti Vabariigi standard EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes“
- Ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon
- Muinsuskaitseamet. 2020. Muinsuskaitseameti juhend kohalikele omavalitsustele linna/valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise kohta. Versioon 3.2.2020
- Konsa, S. 2014. Ekspertdihinnang Tsooru mõisa pargi piiri määramise kohta. Tallinn
- Eesti XX sajandi väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Lõpparuanne. Eesti Kunstiakadeemia, 2012
- Eesti väikeasulate uuring. Hendrikson & Ko, 2019

- Eesti Geoloogiateenistus, 2019. Põhjaveekogumite piiride kirjeldamine, koormusallikate hindamine ja hüdrogeoloogiliste kontseptuaalsete mudelite koostamine
- Põhjaveevaru bilanss 2019. Keskkonnaagentuur, 2020
- Eesti Geoloogiateenistus. 2020. Eesti põhjaveekogumite seisund perioodil 2014-2019
- Keskkonnaagentuur. 2019. Pinnaveekogumite seisundiinfo
- Eesti põhjavee kaitstuse kaart. Eesti Geoloogiakeskus, 2001
- Transpordiamet. 2021. Liiklussagedus riigiteedel 2020. a seisuga
- Ramboll Eesti AS, 2015. Riisipere-Haapsalu-Rohuküla raudteetrassi asukoha määramine, mürarüüri ja vibratsiooni eksperthinnang
- Lahti, T. 2010. Keskkonnamüra hindamine ja müra leviku tõkestamine (käsiraamat)
- Tallinna Tehnoloogiaülikooli Füüsikainstituut. 2012. Valgusreostuse pikaajaliste muutuste uurimine Tallinnas ja valgusreostuse hetkeseisu määramine Eestis
- Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat
- Eelhindamine. KSH eelhindamise juhend otsustaja tasandil, sh Natura eelhindamine. Koostaja: Riin Kutsar, täiendatud 2018 Keskkonnaministeeriumi poolt
- Kutsar, R., Aunapuu, A., Eschbaum, K. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamiseks Eestis
- Rohevõrgustiku planeerimisjuhend. Keskkonnaagentuur, Hendrikson & Ko. Tallinn-Tartu 2018

Viited allikatele on toodud ka joonealustena aruande tekstis.